

עֲזָרֵי מַעַם ה' עוֹשֶׂה שָׁמַיִם וָאָרֶץ

סֵפֶר

תּוֹרַת הַזֵּהָר

חֵלֶק יב

וְהוּא סֵפֶר הַזֵּהָר שֶׁחִבֵּר הַתַּנָּא הָאֱלּוֹקִי
רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאִי זִיע"א
בְּלִשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ לְמַעַן יִרוּץ הַקּוֹרֵא בּוֹ
מִנְקֵד וּמְחוּלֵק לְלִמּוּד יוֹמֵי
לְכָל יְמוֹת הַשָּׁנָה

מְזוּהָר ס' שְׁמוֹת פ' וְאֵרָא עַד זוּהָר פ' בְּשִׁלַּח דף מח

וּמְצוּרָף: 1. תִּיקוֹן הַכִּלְלִי, 2. תְּפִילַת הַדֶּרֶךְ 3. תְּפִילַת הַיּוֹדִיָּה
לְבוֹרָא עוֹלָם, 4. תְּפִלָּה לְפָנֵי וְאַחֲרֵי הַלִּימוּד, 5. תִּיקוֹן מַג,
6. תִּיקוֹן מַח, 7. פְּתִיחַת אֵלֵיהוּ הַנְּבִיא

מוֹפֵץ לְלֹא מְטַרְת רֹוח כָּלֵל - לְקִירוּב הַגְּאוּלָּה בְּרַחֲמִים
וְכֵן נְסִיִּים יַחַד שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל אֶת סֵפֶר הַזֵּהָר הַקּוֹדֶשׁ שָׁנָה בְּשָׁנָה
בְּהִילּוּלַת הַרְשָׁב"

יּוֹצֵא לְאוֹר עַל יְדֵי "מְפַעֵל הַזֵּהָר הָעוֹלָמִי"
בְּעִיה"ק בֵּית שְׁמַשׁ תּוֹבֵב"א
שְׁבַט תַּשְׁע"ד לַפ"ק

רבי שלום יהודה גראס שליט"א
האדמו"ר מהאלמין-בית שמש
חיבר למעלה מאלף ספרים
על כל מקצועות התורה

מפעל
**הזוהר
העולמי**
סניף בת ים
רחוב בר יהודה 50
בת ים יצ"ו ארץ ישראל
טל: 0527651911

נא לפרסם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ובשמחות ולכל החברים וידידים לזיכוי הרבים ולזכות ללמוד תורה לשמה, וכל המזכה את הרבים זוכה לבנים צדיקים, ועליו נאמר "אם תוציא היקר מזולל כפי תהיה", הוא מברך והקב"ה מסכים אתו אכי"ר.

הרשב"י קובע:

"בספר הזוהר יצאו בני ישראל מהגלות ברחמים"
מחפשים מפיצים למליוני דפי הזוהר בכל העולם
מחפשים תורמים להדפיס מיליוני דפי הזוהר לחלקם
ל-15 מליון יהודים בחנם

האם יש מחשב שיוכל לחשב את הזכות הגדולה שיכולים
לזכות בכסף קטן?

גדולי הדור פסקו! תרמו אל מפעל הזוהר העולמי, (ישירות
לדפוס) והיו שותפים להצלת עם ישראל על ידי חלוקת דפי זוהר
היומי, ספרים ועלונים בחינם: **0527-651911**

וְהִצְטִירוּ הָעוֹלָמוֹת, זֶהוּ שְׁפָתוֹב כִּי בִיָּה ה' צוֹר
 עוֹלָמִים. וְהוּא מָקוֹם גְּנוּז וְסָתוּם, וְעַל זֶה בְּטַחוּ
 בַּה' עֲדֵי עַד. עַד כָּאֵן יֵשׁ רִשּׁוֹת לְכָל אָדָם
 לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ, מִכָּאֵן וְהִלָּאָה אֵין רִשּׁוֹת לְאָדָם
 לְהִסְתַּכֵּל בּוֹ, שְׁהָרִי הוּא גְנוּז מִהַכֵּל, וּמִי הוּא יָיָה?
 יְהוָה. שְׁמִשָּׁם הִצְטִירוּ כָּל הָעוֹלָמוֹת, וְאֵין מִי
 שְׁעוֹמֵד עַל אוֹתוֹ מָקוֹם.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַכְּתוּב מוֹכִיחַ עָלָיו, שְׁפָתוֹב
 (דְּבָרִים ד) כִּי שָׁאֵל נָא לְיָמִים רֵאשׁוֹנִים וְגו' .
 עַד כָּאֵן יֵשׁ רִשּׁוֹת לְאָדָם לְהִסְתַּכֵּל, מִכָּאֵן וְלִהְלָאָה
 אֵין מִי שְׁיִכּוֹל לְעַמֵּד עָלָיו.

דְּבַר אַחַר בְּטַחוּ בַּה' עֲדֵי עַד – כָּל יְמֵי הָאָדָם
 צָרִיף לְהִתְחַזֵּק בְּקִדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, [שְׁכָף
 אָמַר דָּוִד, (תְּהִלִּים כה) אֱלֹהֵי בָךְ בְּטַחְתִּי אֵל אֲבוּשָׁה
 אֵל יַעֲלֶצוּ אוֹיְבֵי לִי] וּמִי שֶׁשָּׂם בּוֹ בְּטַחוּנוֹ וְתִקְפוֹ
 כְּרֵאוֹי, לֹא יְכוּלִים לְהִרְעֵ לוֹ כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם. [שְׁכָף
 אָמַר דָּוִד, (תְּהִלִּים כה) אֱלֹהֵי בָךְ בְּטַחְתִּי אֵל אֲבוּשָׁה
 אֵל יַעֲלֶצוּ אוֹיְבֵי לִי] שְׁכָל מִי שֶׁשָּׂם תִּקְפוֹ בְּשֵׁם
 הַקִּדּוּשׁ, מִתְקַיֵּם בְּעוֹלָם.

מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁהָעוֹלָם מִתְקַיֵּם בְּשֵׁמוֹ
 הַקִּדּוּשׁ. זֶהוּ שְׁפָתוֹב כִּי בִיָּה ה' צוֹר

עולָמִים, צִיר הָעוֹלָמִים. שְׁהָרִי בְּשִׁתִּי אוֹתִיּוֹת
נִבְרָאוּ הָעוֹלָמוֹת, הָעוֹלָם הַזֶּה וְהָעוֹלָם הַבָּא.
הָעוֹלָם הַזֶּה נִבְרָא בְּדִין, וְעַל דֵּין עוֹמֵד, זֶהוּ
שְׁכָתוֹב בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים. מָה הַטַּעַם? כְּדֵי
שְׁיִנְהֶגוּ בְּנֵי אָדָם בְּדִין, וְלֹא יֵצְאוּ מֵהַדֶּרֶךְ הַחוּצָה.

בֵּא רֵאָה, כְּתוֹב וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה, גִּזְרַת
הַדֵּין שְׁעוֹמֶדֶת עָלָיו. מָה כְּתוֹב לְמַעְלָה?
(שמות ה) וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל ה' וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי, בְּאֶלֶף
דָּלָת נוֹיִן יוֹד. רֵאָה תִּקְפוּ שֶׁל מֹשֶׁה בְּרֵאשִׁית
נִבְוֹאתוֹ, לֹא נָחָה רוּחוֹ בְּמִקוֹם הַזֶּה, אָמַר, אֲדֹנָי
לָמָּה הִרְעַתָּה לְעַם הַזֶּה וְגו', וּמֵאֵז בָּאתִי אֶל
פְּרַעַה לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ הִרַע לְעַם הַזֶּה וְהֵצֵל לֹא
הֵצֵלְתָּ אֶת עַמֶּךָ. מִי הוּא שְׂיֹאמַר כֵּךְ? אֵלָּא מֹשֶׁה,
שְׂיַדַע שְׁדַרְגָּה אַחֲרַת עֲלִיוֹנָה מְעַתְּדַת לוֹ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בְּרֵאשִׁית שְׁנַתָּן לוֹ הַבַּיִת, צְוָה
אוֹתָהּ כְּאִישׁ שְׂמַצָּוָה אֶת בֵּיתוֹ וְאוֹמַר כָּל
מָה שְׂרוּצָה לִלֵּא פְּחַד. אַף כֵּךְ מֹשֶׁה לְבֵיתוֹ אָמַר
וְלֹא פְּחַד.

דָּבָר אַחַר וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים – גִּזְרַת הַדֵּין. [מִשּׁוֹם
כֵּךְ] וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה' – דַּרְגָּה אַחֲרַת שֶׁל
רַחֲמִים. וְכֹאֵן נִקְשֵׁר הַכֹּל כְּאַחַד, דֵּין וְרַחֲמִים. זֶהוּ

שְׁכָתוּב וַיֹּאמֶר אֵלָיו אָנִי ה'. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן (רַבִּי יוֹסִי), אִם כָּתוּב וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה אָנִי ה', הֵייתִי אוֹמֵר כֵּן. אֲלֵא לֹא כָתוּב, אֲלֵא וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה בַּהֲתַחֲלָה, וְאַחַר כֵּן וַיֹּאמֶר אֵלָיו אָנִי ה', שְׁמַשְׁמַע דְּרָגָה אַחַר דְּרָגָה.

וַאֲמַר רַבִּי יוֹסִי, מֹשֶׁה אֲלֵמְלֵא שְׁהִיָּה בַעַל הַבַּיִת, אִישׁ הָאֱלֹהִים, הִיָּה נַעֲנֵשׁ עַל מַה שְּׁאָמַר, אֲבָל מִשּׁוּם זֶה לֹא נַעֲנֵשׁ. לְאָדָם שֶׁנִּפְלָה לוֹ קִטְטָה בְּאִשְׁתּוֹ, וַאֲמַר לָהּ דְּבָרִים. הִיא הַתְּחִילָה לְהִתְרַעַם. כִּיֹּן שֶׁהִתְחִילָה דְבַר, הִיָּה שֵׁם הַמֶּלֶךְ, נָטַל הַמֶּלֶךְ אֶת הַדְּבֹר, וְהִיא שְׁתַּקָּה וּפְסָקָה לְדַבֵּר. אָמַר לוֹ הַמֶּלֶךְ: וְכִי לֹא יָדַעְתָּ שְׁאֲנִי הַמֶּלֶךְ וְלִפְנֵי דְבַרְתָּ דְּבָרִים אֵלָיו? כִּבְיָכּוֹל אֵף כֵּן מֹשֶׁה, וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל ה' וַיֹּאמֶר אֲדָנִי לָמָּה הִרְעַתָּה וְגו'. מִיָּד – וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה, הַתְּחִיל לְהִתְרַעַם. מִיָּד נָטַל הַמֶּלֶךְ הַדְּבֹר וַיֹּאמֶר אֵלָיו אָנִי ה', וְלֹא יָדַעְתָּ שְׁאֲנִי הוּא הַמֶּלֶךְ וְלִפְנֵי דְבַרְתָּ דְּבָרִים אֵלָהּ!?

וַאֲרַא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי. לָמָּה שׁוֹנֶה הַשֵּׁם כָּאֵן מֵאֵלָה שְׁלַמְעֵלָה? אֲלֵא, לְמֶלֶךְ שְׁהִיתָה לוֹ בַת שְׁלֵא נְשֵׂאָה, וְהִיָּה לוֹ אֱהוֹב. כְּשֶׁרָצָה הַמֶּלֶךְ לְדַבֵּר עִם

אותו אָהוב, שׁוֹלַח אֶת בְּתוֹ לְדַבֵּר עִמוֹ, וְהָיָה
הַמֶּלֶךְ עַל יַד בְּתוֹ מְדַבֵּר עִמוֹ. בָּא זְמַן בְּתוֹ
לְהַנְשֵׂא. אוֹתוֹ יוֹם שֶׁנִּשְׁאַה אָמַר הַמֶּלֶךְ: קָרָאוּ אֶת
הַבַּת מְלָכָה גְּבִירָה. וְאָמַר לָהּ: עַד כָּאן דִּבַּרְתִּי עַל
יָדְךָ עִם מִי שֶׁדִּבַּרְתִּי, מִכָּאן וְהִלָּא אֲנִי אוֹמֵר
לְבַעֲלֶךָ, וְהוּא יֹאמֵר לְמִי שֶׁצָּרִיךָ. לְיָמִים אָמַר לָהּ
בַּעֲלֵה דְבָרִים לְפָנַי הַמֶּלֶךְ, וְעַד שֶׁהִיא הִתְחִילָה
לְדַבֵּר, נִטַּל הַמֶּלֶךְ אֶת הַדָּבָר וְאָמַר לוֹ: וְכִי אֵינִי
הַמֶּלֶךְ?! שְׁעַד הַיּוֹם הַזֶּה לֹא דִבֵּר אִישׁ עִמִּי אֶלָּא
עַל יְדֵי בְּתִי, [עַד שֶׁלֹּא נִשְׁאַה] וְאֲנִי נִתְתִּי לָךְ אֶת
בְּתִי וְדִבַּרְתִּי עִמָּךְ בְּגִלּוּי מַה שֶׁלֹּא עָשִׂיתִי לְאַחֵר.
כֶּךָ, וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל
שְׁדֵי, כְּשֶׁהִיא בְּבֵיתִי טָרַם שֶׁנִּשְׁאַה, וְלֹא
דִּבְרוּ עִמִּי פָּנִים בְּפָנִים כְּמוֹ שֶׁעָשִׂיתִי לָךְ, וְאַתָּה
בְּרֵאשִׁית דְּבָרְךָ דִּבַּרְתָּ לְבְּתִי לְפָנַי דְּבָרִים אֵלּוּ?
אֶלָּא מִשׁוּם כֶּךָ וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל
יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי וּשְׁמֵי ה' לֹא נִוְדַעְתִּי לָהֶם, לְדַבֵּר
עִמָּם בְּדַרְגָּה זוֹ שֶׁדִּבַּרְתִּי בָּהּ עִמָּךְ.

רַבִּי יוֹסִי (רַבִּי יִיסָא) פְּתַח, (תהלים כד) לְדוֹד מְזֻמּוֹר לָהּ
הָאָרֶץ וּמְלוֹאָה תִּבֵּל וַיִּשְׁבִּי בָּהּ. הָאָרֶץ – זוֹ
הָאָרֶץ הַקְּדוּשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהִיא עוֹמֶדֶת
לְהַשְׁקוֹת מִמֶּנּוּ וּלְהַתְּבַרֵךְ מִמֶּנּוּ בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחֵר

כַּךְ מִמְּנָה נִשְׁקָה כָּל הָעוֹלָם. תִּבְל וַיִּשְׁבִּי בָּהּ –
 אֵלוֹ שְׂאֵר הָאָרְצוֹת שְׁשׁוֹתוֹת מִמְּנָה. מִנֵּינ לָנוּ?
 שְׁכַתּוֹב (תהלים ט) וְהוּא יִשְׁפֹּט תִּבְל בְּצַדִּיק.

כִּי הוּא עַל יָמִים יִסְדָּה – אֵלוֹ שְׁבַעַה עֲמוּדִים
 שֶׁהָאָרֶץ נִסְמַכַת עֲלֵיהֶם, וְהֵם שְׁבַעַה יָמִים,
 וַיָּם כְּנֶרֶת שׁוֹלֵט עֲלֵיהֶם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵל
 תֹּאמַר שְׁשׁוֹלֵטַת עֲלֵיהֶם, אֵלָא שְׁמַתְמֵלַאת מֵהֶם.
 וְעַל נְהָרוֹת יְכוֹנְנָה, מִי אֵלוֹ הַנְּהָרוֹת? אֵלָא כְּמוֹ
 שְׁנֵאמַר (תהלים צג) נִשְׂאוּ נְהָרוֹת קוֹלָם יִשְׂאוּ נְהָרוֹת
 דְּכִיָּם, אוֹתָם נְהָרוֹת כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (בראשית ד) וְנָהַר
 יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֶּן, וּמִשׁוּם כַּךְ וְעַל
 נְהָרוֹת יְכוֹנְנָה.

בֵּא רָאָה, אָרֶץ זוֹ נִקְרֵאת אָרֶץ יִשְׂרָאֵל. יַעֲקֹב
 שֶׁהוּא יִשְׂרָאֵל לָמָּה לֹא שׁוֹלֵט עַל זֶה כְּמוֹ
 מֹשֶׁה, שֶׁהָרִי כְּתוּב וְאָרָא אֵל אַבְרָהָם אֵל יִצְחָק
 וְאֵל יַעֲקֹב בֵּאל שַׁדִּי וְלֹא יוֹתֵר?

אֵלָא יַעֲקֹב, הָרִי בְּאֶרְנוֹ, נָטַל הַבַּיִת שְׁלִמְטָה,
 וְנִעְזַב מִמֶּנּוּ הַבַּיִת שְׁלִמְעֵלָה, וְעַם הַבַּיִת
 שְׁלִמְטָה הִתְקִין אֶת הַבַּיִת שְׁלִמְעֵלָה בְּשָׁנִים
 עֶשֶׂר שְׁבַטִים וּבְשִׁבְעִים עֲנָפִים, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ.
 מֹשֶׁה נָטַל אֶת הַבַּיִת שְׁלִמְעֵלָה, וְעִזַּב אֶת הַבַּיִת

שְׁלֵמֻטָּה, וְלִכְן כָּתוּב בְּיַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדַּי. בְּאֵל
שַׁדַּי דְּבַר עִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלֹא יוֹתֵר.
וּשְׁמֵי ה' לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם, לְדַבֵּר עִמָּם בְּדַרְגָּה
זוֹ שֶׁהִיא עֲלִיוֹנָה.

סדר הלימוד ליום כו כסלו [יום 85 בשנה]

וַאֲרֵא אֶל אַבְרָהָם אֵל יִצְחָק וְאֵל יַעֲקֹב. אָמַר
רַבִּי חֲזִיָּא, בְּחִיר הָאָבוֹת הָיָה יַעֲקֹב,
שֶׁהוּא שְׁלֵמוֹת הַכֹּל. בְּכֻלָּם כָּתוּב אֵל אַבְרָהָם, אֵל
יִצְחָק, וּבּוֹ הַתּוֹסֵפָה אוֹת אַחַת, שְׁכָתוּב וְאֵל
יַעֲקֹב. הַתּוֹסֵפָה בּוֹ ו', לְהִרְאוֹת שֶׁהוּא שְׁלֵם יוֹתֵר
מִכֻּלָּם, וְעַם כָּל זֶה לֹא זָכָה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ כַּמֶּשֶׁה.

וְגַם הִקְמַתִּי אֶת בְּרִיתִי אִתְּם לְתַת לָהֶם אֶת אֶרֶץ
כְּנָעַן, מִשּׁוּם שְׁנַמּוּלוֹ. שְׁכָל מִי שְׁנַמּוּל, יוֹרֵשׁ
אֶת הָאֶרֶץ, שֶׁהֲרִי לֹא יוֹרֵשׁ אֶרֶץ אֱלֹא צְדִיק, וְכֹל
מִי שְׁנַמּוּל נִקְרָא צְדִיק, שְׁכָתוּב (ישעיהו ס) וְעַמְּךָ כָּלָם
צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ. כָּל מִי שְׁנַמּוּל וְשׁוֹמֵר
אוֹת הַבְּרִית הַזֹּאת, נִקְרָא צְדִיק. בֹּא רֵאָה מִיּוֹסֵף,
שְׁכָל יָמָיו לֹא נִקְרָא צְדִיק עַד שֶׁשָּׁמַר אוֹתָהּ בְּרִית,
אוֹת בְּרִית הַקְּדוֹשׁ. כִּיּוֹן שֶׁשָּׁמַר אוֹתוֹ, נִקְרָא צְדִיק,
יוֹסֵף הַצְּדִיק.

רבי שמעון היה יושב יום אחד, ורבי אלעזר בנו [עמו], ורבי אבא עמו. אמר רבי אלעזר, פסוק זה שכתוב וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו', מהו וארא? ואדבר היה צריך (לכתב)! אמר לו, אלעזר בני, זהו סוד עליון.

בא ראה, יש גונים שנראים ויש גונים שלא נראים. ואלו ואלו הם סוד עליון של האמונה, ובני אדם לא יודעים אותו ולא מסתכלים בו. ואלה שנראים לא זכה בהם אדם, עד שבאו האבות ועמדו עליהם, ועל זה כתוב וארא, שראו אותם גונים שהתגלו.

ומה הגונים שהתגלו? אותם של אל שדי, שהם גונים של מראה עליון (מראה של גונים עליונים), ואלו נראים. והגונים שלמעלה נסתרים שלא נראים, לא עמד איש עליהם פרט למשה. ועל זה כתוב ושמי ה' לא נודעתי להם, לא התגליתי להם בגונים עליונים. ואם תאמר שהאבות לא הכירו אותם – אלא הם הכירו אותם מתוך אלו שהתגלו.

כתוב (דניאל יב) והמשכלים יזהרו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד.

וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ, מִי הֵם הַמְשַׁכְּלִים? אֵלָּא זֶהוּ
 אוֹתוֹ חָכָם שִׁיסְתַּכַּל עַל דְּבָרִים מַעְצָמוֹ שֶׁלֹּא
 יְכוּלִים בְּנֵי אָדָם לְדַבֵּר בְּפִהּ, וְלֵאלֹהֵי קוֹרְאִים
 מְשַׁכְּלִים. יִזְהָרוּ כְּזֹהֵר הָרְקִיעַ. מִי [הַזֹּהֵר] הוּא
 הָרְקִיעַ? זֶהוּ הָרְקִיעַ שֶׁל מֹשֶׁה, שְׁעוֹמֵדֵת בְּאֶמְצַע,
 וְהַזֹּהֵר שֶׁלוֹ הוּא נִסְתָּר וְלֹא הִתְגַּלָּה מִהֶגְוֵן שֶׁלוֹ,
 עוֹמֵד עַל אוֹתוֹ רְקִיעַ שֶׁלֹּא מֵאִיר שֶׁנִּרְאִים בּוֹ
 הַגְּוֹנִים, וְאוֹתָם גְּוֹנִים, אֵף עַל פִּי שֶׁנִּרְאִים בּוֹ, לֹא
 זוֹהָרִים כְּמוֹ זֹהֵר, מִשּׁוֹם שֶׁהֵם גְּוֹנִים סְתוּמִים.

בא רָאָה, אַרְבַּעָה אוֹרוֹת הֵם, שְׁלֹשָׁה מֵהֶם
 נִסְתָּרִים, וְאֶחָד שֶׁהִתְגַּלָּה. אוֹר שְׁמֵאִיר. אוֹר
 שְׁזוּהָר. [וְהֵם] וְהוּא מֵאִיר כְּזֹהֵר הַשָּׁמַיִם בְּטֹהַר.
 אוֹר שֶׁל אֶרְגָּמָן, שְׁנוּטֵל כָּל הָאוֹרוֹת. אוֹר שֶׁלֹּא
 מֵאִיר מִסְתַּכַּל לֵאלֹהֵי וְנוּטֵל אוֹתָם, וְנִרְאִים אוֹתָם
 הַמְּאוֹרוֹת בּוֹ כְּעֵשְׂשִׁית נֶגֶד הַשָּׁמַשׁ.

ואלף הַשְּׁלֹשָׁה שְׁאֵמְרָנוּ נִסְתָּרִים וְעוֹמְדִים עַל זֶה
 שֶׁהִתְגַּלָּה, וְסוּד זֶה הָעֵינַן. בא רָאָה, בְּעֵינַן
 יֵשׁ שְׁלֹשָׁה גְּוֹנִים שֶׁהִתְגַּלוּ רְשׁוּמִים בּוֹ, וְכֹלָם לֹא
 זוֹהָרִים, מִשּׁוֹם שְׁעוֹמְדִים בְּאוֹר שֶׁלֹּא מֵאִיר. וְאֵלֶּה
 הֵם כְּמוֹ שְׁאוֹתָם הַנִּסְתָּרִים שְׁעוֹמְדִים עֲלֵיהֶם,
 וְאֵלֶּה הֵם שֶׁנִּרְאוּ לְאֲבוֹת לְדַעַת אוֹתָם נִסְתָּרִים
 שְׁזוּהָרִים מִתּוֹךְ אֵלֶּה שֶׁלֹּא זוֹהָרִים, וְאוֹתָם

שְׁזוּהָרִים וְהֵם סְתוּמִים, הִתְגַּלוּ לְמֹשֶׁה בְּאוֹתוֹ
רְקִיעַ שָׁלוֹ, וְאֵלֶּה עוֹמְדִים עַל אוֹתָם גְּנוּנִים
שְׁנֵרָאִים בּוּ בְּעֵין.

וְסוּד זֶה סוּתָם עֵינֵיהֶם וּמְסוּבָב גְּלַגְלָהּ, וְיִתְגַּלוּ
אוֹתָם גְּנוּנִים שְׁמַאֲרִים, שְׁזוּהָרִים, וְלֹא
נִתְּנָה רְשׁוּת לְרֹאוֹת אֶלֶּא בְּעֵינֵים סְתוּמוֹת, מְשׁוּם
שְׁאוֹתָם נִסְתָּרִים עֲלִיוֹנִים עוֹמְדִים עַל אוֹתָם גְּנוּנִים
שְׁנֵרָאִים, שְׁלֹא זוּהָרִים.

וְעַל זֶה קָרְאָנוּ, מֹשֶׁה זָכָה בְּאַסְפַּקְלָרְיָה הַמְּאִירָה
שְׁעוֹמְדָת עַל אוֹתָהּ שְׁלֹא מְאִירָה. שְׁאָר בְּנֵי
הָעוֹלָם בְּאוֹתָהּ אֶסְפַּקְלָרְיָה שְׁלֹא מְאִירָה. הָאֲבוֹת
הָיוּ רוֹאִים מִתּוֹךְ הַגְּנוּנִים הִלְלוּ שְׁהִתְגַּלוּ, אוֹתָם
סְתוּמִים, שְׁעוֹמְדִים עֲלֵיהֶם שְׁלֹא מְאִירִים, וְלִכֵּן
כָּתוּב וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל
שְׁדֵי, בְּאוֹתָם גְּנוּנִים שְׁנֵרָאִים.

וְשְׁמֵי ה' לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם – אֵלוּ גְּנוּנִים עֲלִיוֹנִים
נִסְתָּרִים שְׁזוּהָרִים שְׁזָכָה בָּהֶם מֹשֶׁה
לְהִסְתַּכֵּל בָּהֶם. וְסוּד זֶה, שְׁהָעֵין סְתוּם וְגִלּוּי.
סְתוּם – רוֹאֵה אֶסְפַּקְלָרְיָה הַמְּאִירָה. נִגְלָה – רוֹאֵה
אֶסְפַּקְלָרְיָה שְׁלֹא מְאִירָה. וְעַל זֶה וְאָרָא,
בְּאַסְפַּקְלָרְיָה שְׁלֹא מְאִירָה, שְׁהִיא בְּהִתְגַּלוּת, בְּהִיא

כְּתוּב רְאִיָּה. וְאוֹלָם בְּאֶסְפֵּק־לְרִיָּה שְׁמֵאִירָה שְׁהִיא
בְּסֵתֶר, כְּתוּב בָּהּ יְדִיעָה, שְׁכְּתוּב לֹא נֹדַעְתִּי. בָּאוּ
רַבֵּי אֶלְעָזָר וְרַבֵּי אַבָּא וְנִשְׁקוּ יָדָיו. בְּכֹה רַבִּי אַבָּא
וְאָמַר, אוֹי כְּשֶׁתִּסְתַּלַּק מִן הָעוֹלָם וַיִּשְׁאַר הָעוֹלָם
יְתוֹם מִמֶּנּוּ, מִי יִכּוֹל לְהָאִיר דְּבָרֵי תוֹרָה?

פְּתַח רַבִּי אַבָּא וְאָמַר, (שמואל-א כה) וְאָמַרְתֶּם כֹּה
לְחֵי וְאַתָּה שְׁלוֹם וּבֵיתְךָ שְׁלוֹם וְכֹל אֲשֶׁר
לְךָ שְׁלוֹם. וְאָמַרְתֶּם כֹּה לְחֵי, וְכִי דוֹד לֹא הָיָה
יֹדֵעַ בּוֹ בְּנִבְלָה שֶׁהוּא אוֹמֵר בְּשִׁבְלֹו וְאָמַרְתֶּם כֹּה
לְחֵי? אֵלָּא אוֹתוֹ יוֹם, יוֹם טוֹב שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה
הָיָה, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא יוֹשֵׁב בְּדִין עַל הָעוֹלָם,
וּבְשִׁבְלֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוּא אָמַר וְאָמַרְתֶּם כֹּה
לְחֵי, לְקֶשֶׁר כֹּה לְחֵי, שְׁכָל הַחַיִּים תְּלוּיִים בּוֹ.
וְאַתָּה שְׁלוֹם, מַה זֶה וְאַתָּה? אַתָּה הָיָה צָרִיךְ
(לְכַתֵּב)! אֵלָּא וְאַתָּה, הַכֹּל לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר,
כְּדֵי לְקֶשֶׁר קֶשֶׁר הָאֱמוּנָה וְכִרְאוּי.

מִכָּאן לְמַדְנֹו שְׁאֶסּוֹר לְהַקְדִּים שְׁלוֹם לְאָדָם
רָשָׁע, וְאִם צָרִיךְ, יִקְדִּים לוֹ כְּמוֹ דָּוִד
שֶׁבֵרַךְ אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְנִרְאָה שְׁאָמַר
בְּגִלְלוֹ. וְאִם תֵּאמַר שֶׁזֶו רְמָאוֹת - לֹא, שֶׁהָרִי כָּל
מַה שְׁמַעְלָה לְקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְנִרְאָה שֶׁבְּשִׁבְלֹו
אָמַר - אֵינֹו רְמָאוֹת. וּמִי שְׁמַקְדִּים שְׁלוֹם לְצַדִּיק

כָּאֵלוּ הַקָּדִים לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כָּל שְׁכֵן מוֹר,
שֶׁהוּא שְׁלוֹם לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה.

וַאֲרָא אֶל אַבְרָהָם אֵל יִצְחָק וְאֵל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי
וַשְׁמִי ה' לֹא נֹודַעְתִּי לָהֶם. רַבִּי חֲזַקְיָה
פָּתַח, (תהלים לב) אֲשֶׁרִי אָדָם לֹא יַחֲשֵׁב ה' לוֹ עוֹן
וְגו'. כִּמָּה אֲטוֹמִים הֵם בְּנֵי אָדָם שֶׁלֹא יוֹדְעִים וְלֹא
מִסְתַּכְּלִים עַל מָה עוֹמְדִים בְּעוֹלָם, שֶׁהָרִי כְּשֶׁבְרָא
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָעוֹלָם, עָשָׂה אֶת הָאָדָם
בְּדִיוֹקָן שְׁלוֹ וְהִתְקִינוּ בְּתַקּוּנָיו, כְּדֵי שִׁישְׁתַּדֵּל
בְּתוֹרָה וַיִּלֶךְ בְּדַרְכָיו.

שְׁהָרִי כְּשֶׁנִּבְרָא אָדָם, מֵעַפְרֵי הַמִּקְדָּשׁ שֶׁלְמַטָּה
נִתְקַן, וְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם הִתְחַבְּרוּ
בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא בֵּית הַמִּקְדָּשׁ. וְאוֹתָם
אַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם הִתְחַבְּרוּ בְּאַרְבַּעַת
צְדָדִים, שֶׁהֵם יְסוּדוֹת הָעוֹלָם א"ש רו"ח וּמִי"ם
וְעַפ"ר, וְהִתְחַבְּרוּ אַרְבַּעַת צְדָדִים אֵלָיו בְּאַרְבַּעַת
צְדָדֵי (יְסוּדוֹת) הָעוֹלָם, וְהִתְקִין מֵהֶם הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא גוֹף אֶחָד בְּתַקּוּן עֲלִיוֹן, וְגוֹף זֶה הִתְחַבְּרָה
מִשְׁנֵי עוֹלָמוֹת, מֵהָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן הַזֶּה
וּמֵהָעוֹלָם שֶׁלְמַעַלָּה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּאֵר רְאָה, אַרְבַּעַת רֵאשׁוּנִים
הֵם סוּד הָאֱמוּנָה, וְהֵם אֲבוֹת שֶׁל כָּל

עולמות, וסוד המרכבה העליונה הקדושה. ואותם ארבעה יסודות, א"ש רי"ח ומי"ם ועפ"ר, אלה הם סוד עליון. [ואלו הם האבות, שכל העולמות אבות של הכל] ומתהם יוצאים זה"ב וכס"ף ונחש"ת וברז"ל, ותחת אלו מתכות אחרות שדומים להם [כמו שאלו].

בא ראה, א"ש רי"ח ומי"ם ועפ"ר אלה הם הראשונים והשרשים שלמעלה ושלמטה, ותחתונים ועליונים עומדים עליהם. ואלה הם ארבעה, לארבעה צדדי העולם, ועומדים בארבעה אלו: צפון ודרום ומזרח ומערב. אלו הם ארבעה צדדים של העולם, ועומדים בארבעה אלו. א"ש לצד צפון, רי"ח לצד מזרח. מי"ם לצד דרום. משום שהדרום הוא חם ויבש. מים קרים ולחים. עפ"ר לצד מערב. וארבעה אלו קשורים בארבעה אלו, וכלם אחד, ואלה עושים ארבע מתכות, שהם זה"ב וכס"ף ונחש"ת וברז"ל. הרי הם שנים עשר, וכלם אחד.

בא ראה, האש היא בשמאל, לצד צפון, שהרי האש בו תקף החמימות, והיבש שלו חזק. וצפון ההפך שלו, ונמזגים אחד באחד והוא אחד. מים לימין, והוא לצד דרום, והקדוש ברוך

הוא לחברם [להחזירם] כְּאֶחָד, עוֹשֶׂה מְזֵג זֶה
כְּמֵזֵג זֶה.

הַצָּפוֹן הוא קר ולח, הָאֵשׁ חֹם וְיָבֵשׁ. הַחֲלִיפִים
לְצַד דְּרוֹם. דְּרוֹם הוא חַד וְיָבֵשׁ. הַמַּיִם
קָרִים וְלַחִים. וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוא מוֹזֵג אוֹתָם
כְּאֶחָד, שְׂיוּצָאִים מִיַּם מְדָרוֹם וְנִכְנָסִים לְצָפוֹן,
וּמִצָּפוֹן שׁוֹפְעִים מַיִם. יוֹצֵא אֵשׁ מִצָּפוֹן, וְנִכְנָס
בְּתַקְוֵת הַדְּרוֹם, וּמְדָרוֹם יוֹצֵא תַקְוֵת הַחֲמִימוֹת
לְעוֹלָם, מְשׁוּם שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוא לוֹוֶה זֶה מְזֵה,
וְכָל אֶחָד וְאֶחָד מְלוֹוֶה לְחֻבְרוֹ מְשָׁלוֹ כְּרֵאוֹי לוֹ.
כְּמוֹ זֶה רוּחַ וּמְזַרְחַח, כְּדִי שְׂיִלְוֶה כָּל אֶחָד לְחֻבְרוֹ,
וְנִכְלָלִים זֶה בְּזֵה לְהִתְחַבֵּר כְּאֶחָד.

בֵּא רָאָה, אֵשׁ מְצַד זֶה, מַיִם מְצַד זֶה, וְהֵם
מְחַלְקֵת. נִכְנָסֵת רוּחַ בֵּינֵיהֶם וְאוֹחֶזֶת אֶת
שְׁנֵי הַצְּדָדִים. זֶהוּ שְׁכָתוּב (בראשית א) וְרוּחַ אֱלֹהִים
מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמַּיִם, שֶׁהָרִי אֵשׁ עוֹמְדָת לְמַעְלָה
בְּצַד זֶה, וּמַיִם עוֹמְדִים עַל פְּנֵי הָאָרֶץ. רוּחַ
נִכְנָסֵת בֵּינֵיהֶם וְאוֹחֶזֶת אֶת שְׁנֵי הַצְּדָדִים
וּמְפָרִידָה מְחַלְקֵת. הָעֶפֶר, הַמַּיִם עוֹמְדִים עָלָיו,
וְרוּחַ וְאֵשׁ, וּמְקַבְּלָת מְכַלֵּם בְּכַח שֵׁל שְׁלֶשֶׁת אֱלֹהִים
שְׁעוֹמְדִים עָלָיו.

בא ראה. רוח ומזרח. מזרח חם ולח, רוח [קר ויבש. הצד שהוא יבש] חם ולח היא, ולכן אוהו את שני הצדדים, שהרי אש חם ויבש, ומים קרים ולחים. רוח הוא חם ולח. הצד שהוא חם אוהו באש. הצד שהוא לח אוהו במים. ועל זה יש הסכמה ביניהם, ומפריד מחלקת של אש ומים.

עפר הוא קר ויבש, ולכן מקבל עליו את כלם, וכלם עושים בו מעשיהם, ומקבל מכלם להוציא בכחם מזון לעולם, משום שבמערב נאחו העפר שהוא קר ויבש, וצד שהוא קר אוהו בצפון שהוא קר ולח, שהרי קר נאחו בקר. משום כך צפון נאחו במערב בצד זה. דרום שהוא חם ויבש, באותו היבש שלו אוהו את היבש של המערב בצד אחר, ונאחו מערב בשני צדדים.

וכן נאחו דרום במזרח, שהרי חמימות הדרום נאחזת בחמימות המזרח. ומזרח נאחו בצפון, שהרי לחותו נאחזת בלחות הצפון. עכשו נמצא דרומי"ת מזרחי"ת. מזרחי"ת צפוני"ת. צפוני"ת מערבי"ת. מערבי"ת

דרומי"ת. וְכָלֶם כְּלוּלִים זֶה בְּזֶה לְהַשְׁתַּלְשֵׁל
אֶחָד בְּאֶחָד.

כְּמוֹ כֵּן צָפוֹן עוֹשֶׂה זֶהֱבָ, שְׁמַצֵּד תִּקְרָף הָאֵשׁ
נִעְשֶׂה זֶהֱבָ, וְהִינוּ שְׁכָתוּב (איוב לו) מְצַפּוֹן
זֶהֱבָ יֵאָתֶה. שְׁאֵשׁ אַחוּז בְּעֶפֶר וְנִעְשֶׂה זֶהֱבָ, וְהִינוּ
שְׁכָתוּב (שם כח) וְעִפְרוֹת זֶהֱבָ לוֹ. וְסוּד זֶה שְׁנַיִם
כְּרוּבִים זֶהֱבָ.

מִיָּם נֶאֱחָזִים בְּעֶפֶר, וְקָרִירוֹת בְּלַחוֹת עוֹשֶׂה כֶּסֶף,
כֶּעֶת הָרִי עֶפֶר נֶאֱחָז בְּשְׁנֵי צְדָדִים, בְּזֶהֱבָ
וּבְכֶסֶף, וְנִתֵּן בִּינֵיהֶם. רוּחַ אוֹחֶזֶת אֶת הַמַּיִם,
וְאוֹחֶזֶת [תְּמִיָּהָה, בְּמָה שְׁאָמַר רוּחַ קָר וְיִבֵּשׁ,
שְׁאֵם כֵּן, רוּחַ וְעֶפֶר שְׁוִים בְּטַבְעָם, אֲבָל יֵשׁ
אוֹמְרִים כִּי רוּחַ חַם וְלַח, וְאִם כֵּן נוּכַל לוֹמַר
שְׁאוֹחֶז הָרוּחַ לְשְׁנֵי צְדָדִים – אֵשׁ חַם וְיִבֵּשׁ, וְרוּחַ
חַם וְלַח. הֵצֵד שֶׁהוּא חַם אוֹחֶז בְּאֵשׁ, וְהֵצֵד שֶׁהוּא
לַח אוֹחֶז בְּמַיִם, וּמִפְרִיד מִחֲלַקַּת שֶׁל אֵשׁ וּמַיִם.
עֶפֶר הוּא קָר וְיִבֵּשׁ, וּמַיִם קָרִים וְלַחִים, וְהֵצֵד הַקָּר
אוֹחֶז בְּעֶפֶר בְּצֵד הַקָּר. נִמְצָא שְׁעֶפֶר מְקַבֵּל עָלָיו
כָּלֶם, מִשּׁוּם כֶּךָ אַחוּז לְשְׁנֵי הַצְּדָדִים, שֶׁהָרִי אֵשׁ
חַם וְיִבֵּשׁ, מַיִם קָר וְלַח. ע"כ] אֶת הָאֵשׁ, וּמוֹצִיאָהּ
שְׁנַיִם כְּאֶחָד, שֶׁהוּא עֵין נִחְשֶׁת קָלָל. וְעֶפֶר

שְׁאֲמַרְנוּ, כְּשֶׁהוּא לְבָדוּ בִיבֶשׁ וְהִקָּר שְׁלוּ, יוֹצֵא
 בְּרִזָּל, וְסִימָנָךְ – (קהלת י') אִם קָהָה הַבְּרִזָּל וְגו' .
 וְעֵפֶר זֶה נֶאֱחָז בְּכֻלָּם, וְכֻלָּם עוֹשִׂים בּוֹ כְּצוּרָה
 שְׁלֵהֶם. בֹּא רְאֵה, בְּלֹא עֵפֶר אֵין זֶה־ב
 וְכֹסֶף וּנְחֹשֶׁת, שֶׁהֵרִי כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִלּוֹה
 לְחִבְרוֹ מִשְׁלוֹ לְהִתְקַשֵּׁר זֶה בְּזֵה. וְהָעֵפֶר נֶאֱחָז
 בְּכֻלָּם, מִשּׁוֹם שֶׁשְׁנֵי צְדָדִים אוֹחֲזִים אוֹתוֹ, אִשׁ
 וְיָמִים. וְרוּחַ נְקֻרְבַת לוֹ בְּשִׁבִיל שְׁנֵי אֵלֶּה וְעוֹשֶׂה
 בּוֹ מַעֲשֶׂה.

נִמְצָא שֶׁכְּשֶׁמִּתְחַבֵּר עֵפֶר עִמָּם, עוֹשֶׂה וּמוֹלִיד
 עֲפָרוֹת אֲחֵרִים כְּמוֹ שְׁלֵהֶם, כְּמוֹ שֶׁזֶה־ב
 מוֹלִיד עֵפֶר פְּסֻלַת יִרְקָה, שֶׁהִיא כְּמוֹ זֶה־ב מִמֶּשׁ.
 כְּמוֹ שֶׁכֹּסֶף שֶׁמוֹלִיד עֲפָרָת, וְכְמוֹ שֶׁנְּחֹשֶׁת
 הָעֲלִיוֹנָה מוֹלִידָה בְּדִיל שֶׁהוּא נִחְשֶׁת קִטְנָה. כְּמוֹ
 שֶׁבְּרִזָּל מוֹלִיד בְּרִזָּל, וְסִימָנָךְ – (משלי כז) בְּרִזָּל
 בְּכִרְזָל יַחַד.

בֹּא רְאֵה, אִשׁ רוּחַ מִיָּם וְעֵפֶר, כֻּלָּם אֲחוּזִים זֶה
 בְּזֵה וְיִקְשׁוּרִים זֶה בְּזֵה, וְאֵין בָּהֶם פְּרוּד.
 וְהָעֵפֶר הַזֶּה, כְּשֶׁהוּא מוֹלִיד אַחֵר כָּךְ, לֹא
 מִתְקַשְּׁרִים זֶה בְּזֵה כְּאוֹתָם עֲלִיוֹנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
 (בראשית ב) וּמִמֶּשׁ יִפְרֹד וְהָיָה לְאַרְבָּעָה רְאִשִׁים,
 בְּאֵלֶּה הָיָה פְּרוּד.

מִשׁוּם שְׁהָרִי הָעֶפֶר, כְּשֶׁהָא מוֹלִיד בְּכַח שֶׁל
 שְׁלֶשֶׁת הָעֲלִיּוֹנִים, מוֹצִיא אַרְבַּעַה נְהוּרוֹת
 שְׁשֵׁם נִמְצְאוֹת אֲבָנִים יְקָרוֹת, וְהֵם בְּמָקוֹם אֶחָד,
 שְׁכָתוּב שֶׁם הַבְּדִלָּח וְאֶבֶן הַשֵּׁהָם. וְאוֹתָן אֲבָנִים
 יְקָרוֹת הֵן שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה, וְהֵן לְאַרְבַּעַה צְדָדֵי
 הָעוֹלָם כְּנֶגֶד שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁבָטִים, שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת כח)
 וְהָאֲבָנִים תְּהִיֵּין עַל שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁתֵּים
 עֶשְׂרֵה עַל שְׁמוֹתָם. וְשְׁנַיִם עֶשֶׂר הַבְּקָר הִלְלוּ שְׁהֵם
 תַּחַת הַיָּם.

בֵּא רְאֵה, כָּל אַרְבַּעַת הַצְּדָדִים הָעֲלִיּוֹנִים
 שְׁאִמְרָנוּ, אֵף עַל גַּב שְׁנִקְשָׁרִים זֶה בְּזֶה,
 וְהֵם הַקִּיּוֹם שְׁלִמְעָלָה וּמַטָּה, קִיּוֹם שֶׁל הָעוֹלָם
 יוֹתֵר הוּא הָרוּחַ, מִשׁוּם שֶׁהַכֹּל עוֹמֵד בְּגִלְלוֹ,
 וְנִפְשׁ לֹא עוֹמֵדֶת אֲלֵא בְרוּחַ, שְׁאֵם נִגְרַעַת הָרוּחַ
 אֶפְלוּ רָגַע אֶחָד, אֵין הַנֶּפֶשׁ יְכוּלָה לְהִתְקִים, וְסוּד
 זֶה כְּתוּב (מְשָׁלֵי יט) גַּם בְּלֹא דַעַת נֶפֶשׁ לֹא טוֹב. נֶפֶשׁ
 בְּלֵי רוּחַ אֵינָה טוֹב, וְלֹא יְכוּלָה לְהִתְקִים.

וּבֵא רְאֵה, אוֹתָם שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׁאִמְרָנוּ, שְׁהֵם
 שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה אֲבָנִים, הֵם שְׁנַיִם עֶשֶׂר בְּקָר
 שְׁתַּחַת הַיָּם. מִשׁוּם כִּךְ נִטְלוּ אוֹתָם שְׁנַיִם עֶשֶׂר
 נְשִׂאִים (בַּמְדָּבָר ז) כָּל הַבְּקָר לְעֵלָה שְׁנַיִם עֶשֶׂר פָּרִים
 וְגו'. וְהַכֹּל הוּא סוּד עֲלִיּוֹן, וּמִי שִׁישְׁגִיחַ בַּדְּבָרִים

הָלָלוּ, יִשְׁגִּיחַ בְּסוּד הַחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה, שְׁהַעֲקֹר
שֶׁל הַכֹּל בָּהּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מַה שָּׁאָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה,
שְׁכַשְׁבְּרָא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הָאָדָם,
מִעֲפָר הַמְּקֻדָּשׁ שְׁלִמְטָה נִבְרָא, וּמִעֲפָר הַמְּקֻדָּשׁ
שְׁלִמְעָלָה נִתְּנָה בּוֹ נִשְׁמָה, וּכְמוֹ שְׁכַשְׁבְּרָא
מִהַעֲפָר שְׁלִמְטָה הִתְחַבְּרוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה צְדָדִים
יְסוּדוֹת הָעוֹלָם, כֶּךָ גַּם כַּשְׁנִבְרָא מִן הָעֲפָר
שְׁלִמְעָלָה הִתְחַבְּרוּ בּוֹ שְׁלֹשָׁה יְסוּדוֹת שֶׁל
הָעוֹלָם וְהַשְׁתַּלֵּם הָאָדָם, וְהֵינּוּ שְׁכַתוּב (תהלים לב)
אֲשֶׁרִי אָדָם לֹא יַחֲשֵׁב ה' לוֹ עֹז וְאֵין בְּרוּחוֹ
רַמְיָהּ. אֵימָתִי לֹא יַחֲשֵׁב ה' לוֹ עֹז? בְּזִמְן שְׁאֵין
בְּרוּחוֹ רַמְיָהּ.

בֵּא רָאָה, מִשֶּׁה נִתְקַן יוֹתֵר מִהָאֲבוֹת, מִשּׁוּם
שְׁדַבֵּר עִמּוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, מִדְּרָגָה יוֹתֵר
עֲלִיּוֹנָה מִכָּלֶם, וּמִשֶּׁה מִפְּנִים בֵּית הַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן
הָיָה, וְעַל זֶה כָּתוּב וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק
וְאֶל יַעֲקֹב וְגו', וְהָרִי בְּאַרְנוֹ אֶת הַדְּבָרִים.

לָכֵן אָמַר לְבָנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם.
רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, פְּסוּק זֶה הוּא הַפּוּךְ,
שְׁכַתוּב וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סְבִלַת מִצְרַיִם

בְּרֵאשׁוֹנָה, וְאַחַר כֶּךָ וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעֲבוּדְתֶם,
וְאַחַר כֶּךָ וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם. הֲיֵה לּוֹ לֹמַר מִתַּחֲלָה
וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם, וְאַחַר כֶּךָ וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם! אֶלֶּא
עֶקֶר שֶׁל הַכֹּל בְּרֵאשׁוֹנָה שְׂרָצָה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְבַשֵּׁר לָהֶם בַּמִּבְחָר שֶׁל הַכֹּל בְּרֵאשׁוֹנָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וְהָרִי הַמִּבְחָר שֶׁכֹּל וְלִקְחָתִי
אֶתְכֶם לִי לְעַם וְהֵייתִי לְכֶם לֵאלֹהִים, וְאָמַר
אוֹתוֹ לְבִסּוּף? אָמַר לוֹ, בְּאוֹתוֹ זְמַן אֵין הַמִּבְחָר
אֶלֶּא הִיְצִיאָהּ, שְׁחָשְׁבוּ שֶׁלֹּא יֵצְאוּ מֵעֲבוּדוֹתֶם
לְעוֹלָמִים, מִשּׁוּם שֶׁהָיוּ רוֹאִים שֶׁם שֶׁכֹּל הָאָסִירִים
שֶׁהָיוּ בִּינֵיהֶם, קוֹשְׁרִים אוֹתָם בְּקִשְׁרֵי כֶּשֶׁף, וְלֹא
יְכוּלִים לְצֵאת מִבִּינֵיהֶם לְעוֹלָמִים. וְלָכֵן הִתְבַּשְּׂרוּ
בָּמָה שְׁחָבִיב עֲלֵיהֶם מְכֹל.

וְאִם תֹּאמַר, אַף עַל גַּב שִׁיְצֵאוּ, הָרִי אוֹלֵי יִלְכוּ
[חִילוֹתֶם] אַחֲרֵיהֶם לְהִזִּיק לָהֶם – כְּתוּב
וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעֲבוּדְתֶם. וְאִם תֹּאמַר, הָרִי יֵצְאוּ
וַיִּנְצְלוּ וְלֹא תִהְיֶה לָהֶם גְּאֻלָּה – תִּלְמוּד לֹמַר
וְגֵאלְתִּי אֶתְכֶם בְּזְרוּעַ נְטוּיָה. וְאִם תֹּאמַר לֹא
יִקְבְּלֶם – הָרִי כְּתוּב וְלִקְחָתִי. וְאִם תֹּאמַר,
כְּשִׁיקְבְּלֶם לֹא יִבִּיאֶם לְאַרְץ – הָרִי כְּתוּב וְהִבֵּאתִי
אֶתְכֶם וְגו'.

יְעִיָּא מְהִימָנָא

וְלִקְהֵלְתִּי אֶתְכֶם לִי לְעַם וְהִיִּיתִי לָכֶם לְאֱלֹהִים
וַיִּדְעַתְם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְגו'. מְצוּהָ
זוֹ רֵאשׁוּנָה שֶׁל כָּל הַמְצוּוֹת. רֵאשִׁית רֵאשׁוּנָה לְכָל
הַמְצוּוֹת – לְדַעַת אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכָלֵל.
מָה זֶה בְּכָלֵל? לְדַעַת שְׂיֵשׁ שְׁלִיט עֲלִיוֹן שֶׁהוּא
רְבוֹן הָעוֹלָם, וּבָרָא אֶל כָּל הָעוֹלָמוֹת, שָׁמַיִם וָאָרֶץ
וְכָל חַיְלוֹתֵיהֶם. וְזֶהוּ בְּכָלֵל. וְסוּף הַכָּל בְּפִרְט,
לְדַעַת אוֹתוֹ בְּפִרְט.

וּבְכָלֵל וּפִרְט הוּא רֵאשׁ וְסוּף, סוּד שֶׁל זָכָר וּנְקֵבָה
כְּאַחַד, וְנִמְצָא אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה שֶׁמִּתְעַסֵּק
בְּכָלֵל וּפִרְט, אָדָם בְּעוֹלָם הַזֶּה הוּא כָּלֵל וּפִרְט.
תְּקוּן שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה הוּא כָּלֵל וּפִרְט. מִשׁוּם כֵּן,
רֵאשִׁית הַכָּל – שְׂיֵשׁ לְדַעַת שְׂיֵשׁ שְׁלִיט וְדִין עַל
הָעוֹלָם, וְהוּא רְבוֹן כָּל הָעוֹלָמִים, וּבָרָא אֶת
הָאָדָם מִן הָעֶפֶר, וְנִפְחַ בְּאִפּוֹ נְשֵׁמַת חַיִּים, וְזֶהוּ
בְּדֶרֶךְ כָּלֵל.

כְּשִׂיבָאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם לֹא הָיוּ מְכִירִים אֶת
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. כִּיּוֹן שֶׁבָּא מִשָּׁה
אֲלֵיהֶם, לְמַד אוֹתָם מְצוּהָ רֵאשׁוּנָה זוֹ, שֶׁכְּתוּב
וַיִּדְעַתְם כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם וְגו'.
וְאֵלְמָלָא מְצוּהָ זוֹ, לֹא הָיוּ יִשְׂרָאֵל מְאֱמִינִים

בְּכֹל אוֹתָם נְסִים וּגְבוּרוֹת שְׁעָשָׂה לָהֶם בְּמִצְרַיִם.
כִּיּוֹן שְׂיִדְעוּ מִצְוָה זוֹ בְּדֶרֶךְ כָּלֵל, נַעֲשׂוּ לָהֶם
נְסִים וּגְבוּרוֹת.

וְלִסוּף אַרְבָּעִים שָׁנָה, שְׁכַשְׁהָ שֶׁתְּדַלּוּ בְּכֹל אוֹתָן
מִצְוֹת שֶׁל הַתּוֹרָה שֶׁלֵּמַד אוֹתָם מִשָּׁה,
בֵּין אוֹתָן שְׁנוּהֵגוֹת בְּאַרְץ וּבֵין אוֹתָן שְׁנוּהֵגוֹת
בְּחוּץ לְאַרְץ, אִזּוֹ לֵמַד אוֹתָם בְּדֶרֶךְ פְּרֹט. זֶהוּ
שְׁכָתוּב (דְּבָרִים ד) וַיִּדְעַתְּ הַיּוֹם וְהַשָּׁבוֹת אֶל לְבַבְךָ.
הַיּוֹם דְּיוֹקָא, מַה שְּׁלֹא הָיָה רְשׁוֹת מִקְדָּם לְכַן. כִּי
ה' הוּא הָאֱלֹהִים – זֶה בְּדֶרֶךְ פְּרֹט. בְּדָבָר זֶה כָּמָה
סוּדוֹת וּסְתָרִים יֵשׁ בּוֹ, וְזֶה וְאוֹתוֹ שְׁבַהֲתַחְלָה
הַכֹּל דָּבָר אֶחָד, זֶה בְּכָלֵל וְזֶה בְּפְרֹט.

וְאִם תֹּאמַר, הֲרִי כְּתוּב (משלי א) יִרְאֵת ה' רֵאשִׁית
דַּעַת – הַתְּרוּץ, זֶה בְּדֶרֶךְ פְּרֹט לְדַעַת מִי
הִיא יִרְאֵת ה'. וְאַף עַל גַּב שְׂיֵשׁ לְאָדָם לִירֵא מִמֶּנּוּ
עַד שְׁלֹא יִדַע, אָבָל כָּאֵן כְּתוּב רֵאשִׁית דַּעַת, לְדַעַת
אוֹתוֹ שְׁהֲרִי הוּא רֵאשִׁית, לְדַעַת אוֹתוֹ בְּדֶרֶךְ פְּרֹט.

לְכַן מִצְוָה רֵאשׁוּנָה לְהַפִּיר אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּף
הוּא בְּכָלֵל וּפְרֹט, בַּהֲתַחְלָה וּבִסוּף, וְסוּד
זֶה – (ישעיה מד) אֲנִי רֵאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן. אֲנִי רֵאשׁוֹן
בְּכָלֵל, וְאֲנִי אַחֲרוֹן בְּפְרֹט. וְהַכֹּל בְּכָלֵל אֶחָד וְסוּד

אָחַד. כִּיּוֹן שְׂיִדַּע אֶת זֶה בְּכֻלָּל, יִשְׁלִים אֶת כָּל
 אֵיבָרָיו, וּמִי הֵם? מֵאֲתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה
 מִצּוּוֹת, שֶׁהֵם מֵאֲתִים אַרְבָּעִים וּשְׁמוֹנֶה אֵיבָרֵי
 הָאָדָם. כִּיּוֹן שֶׁהִשְׁתַּלֵּם בָּהֶם עַל זֶה בְּכֻלָּל, אִז
 יִדַּע בְּדַרְךְ פְּרָט, שְׂזֵה הוּא רְפוּאָה לְכֻלָּם, וַיִּדַּע
 אֶת כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה שֶׁמִּתְחַבְּרִים לָתֵת רְפוּאָה
 לְכָל הָאֵיבָרִים.

וְאִם תֹּאמַר, כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה אֵיךְ נֹתְנִים רְפוּאָה
 לְכָל הָאֵיבָרִים? וַדַּאי כֶּךָ הוּא לְמַעְלָה
 וּלְמַטָּה. הַשָּׁנָה וְהַיָּמִים שְׁלֵה נֹתְנִים רְפוּאָה לְכָל
 הָאֵיבָרִים, לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, [בְּזִמְן] שֶׁהָאֵיבָרִים
 מְרִיקִים בְּרִכּוֹת לְיְמוֹת הַשָּׁנָה, וְאִז רְפוּאָה וְחַיִּים
 תְּלוּיִים עָלֵינוּ מְלַמְעָלָה וּמִתְמַלְאִים מִהַכֵּל. מִי
 גֵרַם לָהֶם? יְמוֹת הַשָּׁנָה.

אָף כֶּךָ גַּם לְמַטָּה, כְּשֶׁאָדָם יִשְׁלִים אֶת גּוּפוֹ
 בְּאוֹתָן מִצּוּוֹת הַתּוֹרָה, אֵינן לָךְ כָּל יוֹם שְׁלֵא
 בָּא לְהִתְבָּרֵךְ מִמֶּנּוּ, וּכְשֶׁהֵם מִתְבָּרְכִים מִמֶּנּוּ, אִז
 חַיִּים וּרְפוּאָה תְּלוּיִים עָלָיו מְלַמְעָלָה. מִי גֵרַם לוֹ?
 אוֹתָם יְמוֹת הַשָּׁנָה. יְמוֹת הַשָּׁנָה, כְּמוֹ שֶׁמִּתְבָּרְכִים
 מְלַמְעָלָה מִסּוּד שֶׁל אָדָם, כֶּךָ גַּם מִתְבָּרְכִים לְמַטָּה
 מִסּוּד שֶׁל אָדָם.

אֲשֵׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל בְּעוֹלָם הַזֶּה, בְּאוֹתָם מְצוֹת
הַתּוֹרָה, שֶׁנִּקְרְאוּ אָדָם, שְׁכַתּוֹב
 (יחזקאל לד) **אָדָם אַתֶּם. אַתֶּם קְרוּיִים אָדָם, וְאַמּוֹת**
הָעוֹלָם לֹא קְרוּיִים אָדָם. וּמִשׁוֹם שִׁישְׂרָאֵל נִקְרְאוּ
אָדָם, יֵשׁ לָהֶם לְהַשְׁתַּדֵּל בְּאוֹתָן מְצוֹת הַתּוֹרָה
לְהִיּוֹת הַכֹּל אַחַד בְּסוּד שֶׁל אָדָם.

כְּשֶׁנִּתֵּן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא תּוֹרָה לְיִשְׂרָאֵל עַל הַר
סִינַי, דָּבַר רֵאשׁוֹן הוּא אֲנֹכִי. אֲנֹכִי עוֹלָה
לְסוּדוֹת [עוֹלָמוֹת] רַבִּים, וְכֵאן הוּא סוּד שֶׁל
מְצוּהָ רֵאשׁוֹנָה לְהַכִּיר אוֹתוֹ בְּכֻלּוֹ. מִשׁוֹם שְׁכַתּוֹב
אֲנֹכִי, הָרִי רוֹמֵז שִׁישׁ אֱלֹהֵי שְׁלִיט עֲלִיּוֹן [שְׁהוּא]
עַל הָעוֹלָם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה
הוּא, מְצוּהָ רֵאשׁוֹנָה בְּכֻלּוֹ. בְּפֶרֶט, מִשׁוֹם שְׁכַתּוֹב
(בראשית כא) ה' אֱלֹהֶיךָ. זֶה פֶּרֶט, וְזֶה כָּלֵל וּפְרָט,
מְצוּהָ רֵאשׁוֹנָה, שְׁצַרִיךָ לְדַעַת בְּרֵאשׁ וּבְסוּף כְּפִי
שְׁבֹאֲרָנוּ. (ע"כ רעיא מהימנא).

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה כֵּן אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא שָׁמְעוּ אֶל
מֹשֶׁה מִקְצֶר רוּחַ. מַה זֶה מִקְצֶר רוּחַ?
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, שְׁלֹא הָיוּ נֹחִים וְלֹא הָיוּ אוֹסְפִים
לְתוֹכָם רוּחַ. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִקְצֶר רוּחַ –
שְׁעָדִין לֹא יֵצֵא יוֹבֵל לְתַת לָהֶם מְנוּחָה. וְרוּחַ
אַחֲרוֹנָה עָדִין לֹא שְׁלֻטָה לַעֲשׂוֹת מְנַהֲגָם, וְאִזְ הָיוּ

בְּצָרוֹת שֶׁל רוּחַ, מוֹעֵקָה שֶׁל רוּחַ. מִיְהוּ? רוּחַ
 אַחֲרוֹנָה, כְּמוֹ שְׁאַמְרָנוּ. (שְׁעַד שְׁלֵא נִתַּן הַיּוֹבֵל בְּרָכָה עַל הַרוּחַ
 הַזֶּה לְהִתְקַיֵּם הַנֶּפֶשׁ הַתְּחַתּוֹנָה, וְלֹא שׁוֹלֵטֵת הַרוּחַ הַזֶּה עַל הַנֶּפֶשׁ אֲלֵא כַּאֲשֶׁר
 מִתְבָּרַכֵת מֵהַיּוֹבֵל, אִז תְּהִיָה רוּחַ. וּמִי הִיא הַרוּחַ הַזֶּה? יַעֲקֹב, שְׁכָתוֹב וְתַחֲי רוּחַ
 יַעֲקֹב וְגו').

בֵּא רֵאָה, כְּתוּב הֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא שָׁמְעוּ אֵלַי
 וְאִיךָ יִשְׁמְעֵנִי פְרַעֲהַ וְאֲנִי עֶרְל שְׁפֹתָיִם. מַה
 זֶה וְאֲנִי עֶרְל שְׁפֹתָיִם, וְהָרִי בַתְּחִלָּה כְּתוּב לֹא
 אִישׁ דְּבָרִים אָנֹכִי וְגו' כִּי כִבֵּד פֶּה וּכְבֹד לְשׁוֹן
 אָנֹכִי, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הָיָה מְשִׁיב לוֹ, מִי שֶׁם
 פֶּה לְאָדָם וְכו', וְהוּא אָמַר וְאָנֹכִי אֶהְיֶה עִם פִּיךָ,
 הַתְעַלָּה עַל דַּעְתְּךָ שְׁלֵא הָיָה כֵךְ? וְעַתָּה אוֹמֵר
 וְאֲנִי עֶרְל שְׁפֹתָיִם, אִם כֵךְ, אֵיפֶה הַדְּבָר
 שֶׁהִבְטִיחַ לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרֵאשׁוֹנָה?

אָלְפָא סוּד הוּא. מִשֶּׁה הוּא קוּל, וְהַדְּבוּר שֶׁהוּא
 הַדְּבוּר שֶׁלוֹ הָיָה בְּגָלוּת, וְהוּא הָיָה אָטוּם
 מִלְפָּרֵשׁ דְּבָרִים, וּמִשׁוּם כֵךְ אָמַר וְאִיךָ יִשְׁמְעֵנִי
 פְרַעֲהַ, בְּעוֹד שֶׁהַדְּבָר שְׁלִי הִיא בְּגָלוּת שְׁלוֹ, שֶׁהָרִי
 אֵין לִי דְבָר. הָרִינִי קוּל דְּבָר גְּרוּעַ, שֶׁהִיא בְּגָלוּת,
 וְלִכֵּן שִׁתַּף הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עִמּוֹ אֶת אֶהְרֵן.

בֵּא רֵאָה, כָּל זְמַן שֶׁהַדְּבוּר הָיָה בְּגָלוּת, הַקּוּל
 הַסְתַּלַּק מִמֶּנּוּ, וְהַדְּבוּר הָיָה אָטוּם בְּלִי קוּל.

כְּשָׁבָא מִשָּׁה בָּא הַקּוּל, וּמִשָּׁה הָיָה קוּל בְּלִי דְבוּר, מִשּׁוּם שְׁהִיָּה בְּגָלוּת, וְכָל זְמַן שְׁהִדְבוּר הָיָה בְּגָלוּת, מִשָּׁה הֶלֶךְ בְּקוּל בְּלִי דְבוּר, וְכִף הֶלֶךְ עַד שְׁקָרְבוּ לְהַר סִינַי וּנְתַנָּה תּוֹרָה, וּבְאוֹתוֹ זְמַן הִתְחַבֵּר קוּל בְּדְבוּר, וְאִזּוֹ הִדְבֵּר דְבַר, זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וְאִזּוֹ מִשָּׁה נִמְצָא שְׁלֵם בְּדְבַר כְּרָאוּי, קוּל וְדְבוּר אַחַד בְּשִׁלְמוֹת.

וַעֲלֵי כִּף מִשָּׁה הַתְּרַעַם, שְׁהִדְבוּר נִגְרַע מִמְּנוּ, פָּרַט לְאוֹתוֹ זְמַן שְׁדַבְּרָה לְרַגְזֵי עָלָיו, בְּזְמַן שְׁכָתוּב וּמֵאִזּוֹ בְּאֵתִי אֶל פְּרַעַה לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ, מִיַּד – וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מִשָּׁה. בָּא רָאָה שְׁכָךְ הוּא, שְׁהִתְחִיל דְבַר לְדַבֵּר וּמִפְּסִיק אוֹתוֹ, מִשּׁוּם שְׁעַדִּין לֹא הִגִּיעַ זְמַן שְׁכָתוּב וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים וְגו'. וּפְסִיק וְהַשְּׁלִים הַקּוּל. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה'. מִשּׁוּם שְׁהִדְבוּר הָיָה בְּגָלוּת וְלֹא הִגִּיעַ זְמַן לְדַבֵּר. [וּבָא רָאָה]

מִשּׁוּם כִּף מִשָּׁה לֹא הָיָה שְׁלֵם בְּדְבַר בְּתַחֲלָה, [שְׁכָךְ נִרְאָה] שֶׁהוּא קוּל, וּבָא בְּשִׁבִיל דְבוּר לְהוֹצִיא אוֹתָהּ מִן הַגָּלוּת. כִּיּוֹן שְׁיִצָּא מִן הַגָּלוּת וְהִתְחַבְּרוּ קוּל וְדְבוּר כְּאַחַד בְּהַר סִינַי,

הַשְּׁתַלֵּם מִשֶּׁה וְנִרְפָּא, וְנִמְצָא אֶז קוּל וְדַבּוּר
כְּאַחַד בְּשִׁלְמוֹת.

בא ראה, כל הימים שהיה משה במצרים שרצה
להוציא הדבור מן הגלות, לא דבר דבר
שהוא דבור. כיון שיצאה מן הגלות והתחבר קול
בדבור, אותו דבר שהוא דבור הנהיג והוליד את
ישראל, אבל לא דבר, עד שקרבו להר סיני ופתח
בתורה, שפך ראוי. ואם תאמר, כי אמר אלהים
פן ינחם העם, לא כתוב כי דבר, אלא כי אמר,
שהוא רצון הלב בחשאי, והרי בארנו.

וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה'. רבי
יהודה פתח, קמתי אני לפתח לדודי
ודודי חמק עבר וגו'. קמתי אני לפתח לדודי –
זה קול. בא ראה, כנסת ישראל, כשהיא בגלות,
קול מסתלק ממנה, והדבור נשתתק ממנה, כמו
שנאמר נאלמתי דומיה. ואם מתעורר דבר, מה
כתוב? ודודי חמק עבר, שהרי קול הסתלק ממנה
ונפסק הדבור, ועל זה וידבר אלהים אל משה.
התחילה לדבר, והפסיקה ושתקה. אחר כך
השלים הקול ואמר ויאמר אליו אני ה'.

וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב. ביעקב
תוספת וא"ו, שהוא בחיר האבות, כמו

שֶׁנֶאֱמַר אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֱלֹהֵי יִצְחָק וְאֱלֹהֵי יַעֲקֹב.
 בֵּיעָקֵב תּוֹסֶפֶת וְא"ו. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אִם כֶּף, הֲרִי
 כְּתוּב אָנִי ה' אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אָבִיךָ וְאֱלֹהֵי יִצְחָק.
 הֲרִי בִּיצְחָק תּוֹסֶפֶת וְא"ו?

אָמַר לוֹ, יָפָה הָיָה, מִשּׁוּם שֶׁיַעֲקֹב הָיָה קָיָם,
 וְהַכִּלִּיל אֶת יַעֲקֹב בִּיצְחָק, [שֶׁהָיָה מֵת]
 שֶׁחֲשָׁכוּ עֵינָיו וְהָיָה כִּמֵּת, שֶׁהֲרִי בְּעוֹד הָאָדָם קָיָם
 בְּעוֹלָם הַזֶּה, לֹא נִזְכָּר עָלָיו הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, וְעַל כֵּן
 הַכִּלִּיל אוֹתוֹ בִּיצְחָק. עֲכָשׁוּ שְׁמַת יַעֲקֹב, בָּא
 הַדְּבָר לְמִקְוָמוֹ. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל
 יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב, בְּתוֹסֶפֶת ו'.

בְּאֵל שְׁדֵי – נִרְאִיתִי לָהֶם מִתּוֹךְ אֶסְפִּקְלָרְיָה שְׁלֵא
 מְאִירָה, וְלֹא נִרְאִיתִי מִתּוֹךְ אֶסְפִּקְלָרְיָה
 הַמְּאִירָה. וְאִם תֵּאמַר שֶׁהֲרִי הִשְׁתַּמְּשׁוּ בְּנִקְבָה
 לְבַד וְלֹא יוֹתֵר – בָּא רָאָה שְׁאִינָם נִפְרָדִים
 לְעוֹלָמִים. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב וְגַם הִקְמַתִי אֶת בְּרִיתִי
 אִתְּם, שֶׁהֲרִי הַבְּרִית הַתְּחִבָּרָה עִמָּה.

מִהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יֵשׁ לְאָדָם לְלַמֵּד, שֶׁהֲרִי
 הוּא אָמַר שְׁלֵא נוֹדַע לָהֶם, שֶׁכְּתוּב
 בְּאֵל שְׁדֵי, וְכְתוּב וְגַם הִקְמַתִי אֶת בְּרִיתִי אִתְּם,
 כִּדֵּי לְקַיֵּם הַבְּרִית בְּיַחְדָּו אַחַד, וְגַם הִקְמַתִי אֶת

בְּרִיתִי אִתְּם וְגו'. הֲרֵי נֶאֱמַר, מִי שְׁזוּכָה לְבְרִית
יִרְשׁ אֶת הָאָרֶץ.

רַבִּי חִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ מְצוּיִים יוֹם אֶחָד לְפָנָי
רַבִּי שְׁמַעוֹן. פָּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, גּוּרוּ
לָכֶם מִפְּנֵי חֶרֶב כִּי חֲמָה עֲוֹנוֹת חֶרֶב לְמַעַן תִּדְעוּן
שְׂדוּן. שְׂדִין כְּתוּב. גּוּרוּ לָכֶם מִפְּנֵי חֶרֶב, אִיזוּ
חֶרֶב? זו (ויקרא כו) חֶרֶב נִקְמַת נִקַּם בְּרִית, שְׁהָרִי
חֶרֶב זו עוֹמְדַת לְהִסְתַּכֵּל עַל מִי שְׁמַשְׁקֵר בְּבְרִית.
שְׁכַל מִי שְׁמַשְׁקֵר בְּבְרִית, הַנִּקְמָה שְׁנוֹקְמִים מִמֶּנּוּ
זו הַחֶרֶב הַזוּ.

זֶהוּ שְׁכָתוּב כִּי חֲמָה עֲוֹנוֹת חֶרֶב. מָה הַטַּעַם?
מִשׁוּם שְׁמִי שְׁמַשְׁקֵר בְּבְרִית, מִפְּרִיד אֶת
הַתְּשׁוּקָה, וְלֹא נוֹטֵל מִי שְׁנוֹטֵל, וְלֹא נוֹתֵן
לְמִקוּמוֹ, שְׁהָרִי לֹא הַתְּעוּרָר אֶל מְקוּמוֹ. וְכֹל
מִי שְׁשׁוֹמֵר אֶת הַבְּרִית הַזוּ, הוּא גּוֹרֵם
לְהַתְּעוּרְרוֹת שֶׁל בְּרִית זוּ לְמִקוּמָהּ, וּמִתְּבָרְכִים
עֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים.

מִי מְעוּרָר בְּרִית זוּ לְמִקוּמָהּ? כְּשֶׁנִּמְצְאִים
צְדִיקִים בְּעוֹלָם. מִנִּין לָנוּ? מִכָּאן, שְׁכָתוּב
וְגַם הִקְמַתִי אֶת בְּרִיתִי אִתְּם לְתַת לָהֶם אֶת אֶרֶץ
כְּנָעַן אֶת אֶרֶץ מְגַרִיָּהֶם. מָה זֶה מְגַרִיָּהֶם? כְּמוֹ

שְׁנֵאמַר גִּוְרוּ לָכֶם מִפְּנֵי חֶרֶב, מִשּׁוּם שֶׁהוּא
מְקוֹם שֶׁמִּטִּיל מִגּוֹר בְּעוֹלָם, וְעַל זֶה גִּוְרוּ לָכֶם
מִפְּנֵי חֶרֶב.

אֲשֶׁר גָּרוּ בָּהּ, מִיּוֹם שֶׁהִתְקַרְבוּ לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא פְּחָדוֹ בַּה פְּחָד, וּפְחָד (וּפְחָדוֹ פְּחָד) עֲלִיוֹן
בָּה לְשִׁמּוֹר מִצְוֹתָיו. שָׁאם בָּזָה לֹא יִטִּיל פְּחָד (שְׁהָרִי
אם לא יטיל) עַל רֹאשׁ הָאָדָם, לֹא יִפְחָד מִהִקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָמִים בְּשֵׁאֲר מִצְוֹתָיו.

בֵּא רֵאֵה, בַּהֲתַעֲוֹרְרוֹת שְׁלִמְטָה, כְּשִׁמְתַעֲוֹרְרִים
יִשְׂרָאֵל אֶל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְצוּוֹחִים
כְּנִגְדּוֹ, מַה כָּתוּב? וְאִזְכּוֹר אֶת בְּרִיתִי, שְׁהָרִי בְּבְרִית
יֵשׁ זְכוֹר, וְאִז מִתַּעֲוֹרְרֵת תִּשׁוּקָה לְקֶשֶׁר הַכֹּל
בְּקֶשֶׁר אֶחָד. כִּיּוֹן שְׁבְרִית זֹו מִתַּעֲוֹרְרֵת, הָרִי
הַקֶּשֶׁר שֶׁל הַכֹּל מִתַּעֲוֹרֵר. וְאִזְכּוֹר אֶת בְּרִיתִי, לְזוֹגוֹ
בְּמִקּוּמוֹ. וְעַל כֵּן, לְכֵן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה'.

סדר הלימוד ליום כז כסלו [יום 86 בשנה]

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אֶהֱרֹן וַיִּצְוֶם אֶל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְאֶל פְּרַעֲזָה מֶלֶךְ מִצְרָיִם. רַבִּי יוֹסִי
אָמַר, אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – לְהַנְהִיגֵם בְּנַחַת כְּרָאוּי.
וְאֶל פְּרַעֲזָה – לְנַהֵג בּוֹ כְבוֹד, וּפְרָשׁוּהָ.

אָמַר רַבִּי יִיסָא, לָמָּה סָמַךְ כָּאֵן אֱלֹה רַאשֵׁי בֵּית אַבְתָּם? אֱלֹא, אָמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, הַנְּהִיגוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּנִחַת. שְׂאָף עַל גַּב שְׁהִם יוֹשְׁבִים בְּעִבּוּדָה קָשָׁה, הֵם מְלָכִים בְּנֵי מְלָכִים, וּמְשׁוּם כֶּךָ כְּתוּב אֱלֹה רַאשֵׁי בֵּית אַבְתָּם. אֱלֹה שְׂאֲתָה רוּאָה, הֵם רַאשֵׁי בֵּית אָבוֹת.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, שְׁכַלְם לֹא שְׁקֵרוּ בְּמִנְהִיגֵיהֶם, וְלֹא הִתְעַרְבוּ בְּעַם אַחֵר, אֱלֹה הֵם שְׁעֵמְדוּ בְּמִקּוּמָם הַקְּדוּשׁ וְלֹא שְׁקֵרוּ לְהִתְעַרֵּב בְּמִצְרַיִים. אָמַר רַבִּי אַחָא, בְּשִׁבִיל לְהַבִּיא אֶת מִשָּׁה וְאֶת אֶהֱרֹן, שְׁהִם רַאוּיִים לְהוֹצִיא אֶת יִשְׂרָאֵל וּלְדַבֵּר לְפָרְעָה וּלְרְדוֹת אוֹתָם בְּמִקְל, מְשׁוּם שְׁכַל רַאשֵׁי יִשְׂרָאֵל לֹא נִמְצְאוּ כְּמוֹתָם.

בַּא רַאָה, וְאֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן לָקַח לוֹ מִבְּנוֹת פּוּטִיָּאֵל לוֹ לְאִשָּׁה וּתְלִד לוֹ אֶת פִּינְחָס אֱלֹה רַאשֵׁי אָבוֹת הַלְוִיִּם. וְכִי אֱלֹה רַאשֵׁי, וְהָרִי הוּא לְבָדוּ הֵיָה? אֱלֹא מְשׁוּם שְׁפִנְחָס קָיָם כְּמָה אֱלָפִים וּרְבָבוֹת מִיִּשְׂרָאֵל וְהוּא קָיָם אֶת רַאשֵׁי הָאָבוֹת, (לוֹיִם) כְּתוּב בּוֹ אֱלֹה.

עוּד, וּתְלִד לוֹ אֶת פִּינְחָס אֱלֹה רַאשֵׁי. אָבֹדַת רַאשֵׁי הַלְוִיִּים נִמְצְאָה בּוֹ. וּמָה שְׁהִם נִגְרָעוּ

וְנִשְׂרָפוּ – הוּא הַשְּׁלִים, וְהַרְוִיחַ אֶת הַכֶּהֱנָה
 שְׁלֵהֶם, וְשָׂרְתָהּ בּוֹ הַצּוּרָה שֶׁל שְׁנֵיהֶם. אֲבִדְתָּ
 רָאשֵׁי הַלְוִיִּם נִמְצְאוּ בּוֹ. וּמִי הֵם? נָדָב וַאֲבִיהוּא,
 שֶׁהִפְרִידוּ אוֹת הַבְּרִית מִמְקוֹמוֹ, וְהוּא בָּא וְחָבַר
 אוֹתָם, לְכֵן נִתְּנָה לוֹ הַיְרֵשָׁה וְהַרוּחַ שֶׁל שְׁנֵיהֶם,
 וְנִזְכָּר כָּאֵן עַל מַה שִּׁיְהִיָּה אַחַר כָּךְ.

וְאִם תֹּאמֶר, לָמָּה נִזְכָּר כָּאֵן פְּנִיחָס? אֲלֹא רָאָה
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אֶהֱרֵן בְּשַׁעֲהַ שְׂאֵמֶר
 וְאִזְכֹּר אֶת בְּרִיתִי, שֶׁעֲתִידִים שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֵן לִפְגֹּם
 אֶת הַבְּרִית הַזֹּאת, וְעַכְשָׁיו שֶׁהוּא שׂוֹלַח אוֹתוֹ
 לְמִצְרַיִם, רְצָה לְהַעֲבִיר אֶת אֶהֱרֵן שְׁלֵא לְלַכֵּת
 בְּשְׁלִיחוֹת זֹאת. פִּיּוֹן שְׂרָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 שֶׁעֲמַד פְּנִיחָס וְקִיַּם אֶת הַבְּרִית הַזֹּאת בְּמִקְוֵמָה וְתִקֵּן
 אֶת הָעֲקֻמִּימוֹת שְׁלֵהֶם, מִיָּד – הוּא אֶהֱרֵן וּמִשָּׁה.
 אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עַכְשָׁיו הוּא אֶהֱרֵן, הוּא
 אֶהֱרֵן שֶׁל הַהֲתַחֲלָה.

הוּא אֶהֱרֵן וּמִשָּׁה אֲשֶׁר אָמַר ה' לָהֶם הוֹצִיאוּ אֶת
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וְגו'. הוּא אֶהֱרֵן
 וּמִשָּׁה, הֵם אֶהֱרֵן וּמִשָּׁה הִיָּה צָרִיף (לְכַתֵּב)! אֲלֹא
 לְהַכְלִיל זֶה בְּזֶה, רוּחַ בְּמִים. הוּא מִשָּׁה וְאֶהֱרֵן –
 לְהַכְלִיל מִים בְּרוּחַ, וְעַל זֶה כָּתוּב הוּא וְלֹא הֵם.

רבי אלעזר ורבי אבא היו מצויים לילה אחד בבית מלונם בלוד. קמו להתעסק בתורה. פתח רבי אלעזר ואמר, וידעת היום והשבת את לבבך כי ה' הוא האלהים. פסוק זה כף צריך (לקתב): וידעת היום כי ה' הוא האלהים והשבת אל לבבך. [אלא אשריו מי שמשתדל בתורה]. עוד, [בא ראה] והשבת אל לבבך היתה צריך (לקתב)! **אף**, אמר משה, אם אתה רוצה לעמד על זה ולדעת כי ה' הוא האלהים – והשבת אל לבבך, ואז תדע אותו. לבבך זה יצר טוב ויצר רע, שנכלל זה בזה, והוא אחד. אז תמצא כי ה' הוא האלהים, שהרי נכלל זה בזה והוא אחד, ועל זה והשבת אל לבבך לדעת הדבר.

עוד, אמר רבי אלעזר, רשעים עושים פגם למעלה. מהו הפגם? שהשמאל לא נכלל בימין, שיצר הרע לא נכלל ביצר טוב משום חטאי בני האדם, ופגם לא עושים אלא להם ממש, זהו שכתוב שחת לו לא בניו מומם. כביכול עושים ולא עושים. עושים – כדי שלא ימשכו עליהם ברכות שלמעלה, כמו שנאמר ועצר את השמים ולא יהיה מטר, ולא עושים – שהרי השמים נוטלים אותם לעצמם ברכות מה

שְׁצַרְיָכִים, וְלֹא נוֹטְלִים לְהַמְשִׁיךְ לְמַטָּה, וְדַאי
שְׂזָהוּ מוֹמָם שֶׁל אוֹתָם רְשָׁעִים.

עוֹד, לוֹ בּוֹ, שְׁלֹא נִכְלָל יָמִין בְּשְׂמָאל, בְּשִׁבִיל
שֶׁלֹא יִתְמַשְׁכוּ הַבְּרָכוֹת לְמַטָּה. לֹא בְּאֶל־ף,
שֶׁהָרִי לֹא נוֹטְלִים לְהַמְשִׁיךְ לַתַּחְתּוֹנִים. מִי גָרַם אֶת
זֶה? מִשׁוֹם שְׂרָשָׁעִים מִפְּרִידִים יֵצֵר רַע מֵיֵצֵר טוֹב,
וְנִדְבָקִים בִּיֵצֵר רַע.

בֵּא רָאָה, יְהוּדָה בָּא מֵצַד הַשְּׂמָאל וְנִדְבָק בְּיָמִין
כְּדֵי לְנַצֵּחַ עַמִּים וְלִשְׁבֹּר חֵילָם. שָׂאֵם לֹא
נִדְבָק בְּיָמִין, לֹא יִשְׁבֹּר אֶת חֵילָם. וְאֵם תֹּאמֶר
לְמָה בְּיָמִין, וְהָרִי שְׂמָאל מְעוֹרָר דִּינָים בְּעוֹלָם?

אֶלָּא סוּד זֶה, בְּשַׁעָה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דֵן
אֶת יִשְׂרָאֵל, אֵינוֹ דֵן אוֹתָם אֶלָּא מֵצַד
הַשְּׂמָאל, כְּדֵי שְׂיִהְיֶה דוּחָה אוֹתָם בְּשְׂמָאל
וּמִקְרָב בְּיָמִין. אָבֵל לְשָׂאֵר הָעַמִּים דוּחָה אוֹתָם
בְּיָמִין וּמִקְרָב אוֹתָם בְּשְׂמָאל, וְסִימְנָה גַּר צֶדֶק,
דוּחָה אוֹתָם בְּיָמִין, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שְׁמוֹת טו) יְמִינָךְ
ה' נֶאֱדָרִי בְּכַח יְמִינָךְ ה' תִּרְעֵץ אוֹיֵב. מִקְרָב
אוֹתָם בְּשְׂמָאל, כְּמוֹ שְׂאֻמְרָנוּ.

מִשׁוֹם כֵּן, יְהוּדָה שֶׁהוּא מֵצַד שְׂמָאל, נִדְבָק
בְּיָמִין, וּמִסְעוֹתָיו לְיָמִין, וְאוֹתָם שְׁעֵמוּ

הַתְּחַבְּרוּ כֻלָּם לַיָּמִין. יִשְׁשַׁכְר שְׁעוֹסֵק בַּתּוֹרָה
 שֶׁהוּא יָמִין, שֶׁכְּתוּב מִימֵינוּ אֵשׁ דַּת לָמוֹ. זְבוּלוֹן
 שֶׁהוּא תוֹמֵךְ הַתּוֹרָה יָמִין, כְּנֶאֱמַר שׁוֹק הַיָּמִין.
 וְלָכֵן יְהוּדָה נִקְשָׁר מֵצַד זֶה וְזֶה. צָפוֹן בְּמַיִם,
 שְׂמַאל בַּיָּמִין.

רְאוּבֵן שֶׁחֲטָא לְאָבִיו שָׂרָה בַּיָּמִין, וְהִתְקַשֵּׁר
 בְּשְׂמַאל, וְנִדְבַק בּוֹ. וְלָכֵן אוֹתָם
 שְׁנַמְצָאוּ עִמּוֹ הֵם שְׂמַאל. שְׁמַעוֹן שֶׁהוּא שְׂמַאל
 מֵצַד שֶׁל שׁוֹר, שֶׁכְּתוּב וּפְנֵי שׁוֹר מִהַשְׂמַאל.
 גָּד שׁוֹק שְׂמַאל, כְּתוּב (בראשית מט) גָּד גָּדוּד
 יְגוּדְנֹו וְהוּא יְגָד עֶקֶב. כָּאֵן נִדְבַק דְרוֹם בְּאֵשׁ,
 יָמִין בְּשְׂמַאל.

יַעֲקֹב זֶה זֶה שְׂאֲמַרְנוּ וְהַשְׁבַּת אֶל לְבַבְךָ, לְהַכְלִילֵם
 כְּאַחַד, שְׂמַאל בַּיָּמִין. אֲזִי תִדְעַ (דברים ד) כִּי ה'
 הוּא הָאֱלֹהִים. אָמַר רַבִּי אַבְא, וְדַאי כֶּף הוּא,
 וְעַכְשָׁו יְדוּעַ, הוּא אֶהְרֵן וּמִשָּׁה, הוּא מִשָּׁה וְאֶהְרֵן,
 רוּחַ בְּמַיִם, וּמַיִם בְּרוּחַ, לְהִיּוֹת אֶחָד, וְעַל זֶה
 כְּתוּב הוּא.

רַבִּי אַבְא פָּתַח וְאָמַר, (שם ו) וְאֶהְבֵּת אֶת ה'
 אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל לְבַבְךָ וּבְכֹל נַפְשְׁךָ וּבְכֹל
 מְאֹדְךָ. כְּמוֹ זֶה כָּאֵן נִרְמַז הַיְחוּד הַקָּדוֹשׁ,

וְאַזְהָרָה הוּא לְאָדָם לְיַחַד אֶת הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ
 כְּרֵאוֹי בְּאַהֲבָה עֲלִיּוֹנָה. בְּכֹל לְבַבְךָ - זֶה יְמִין
 וּשְׂמָאל (קָדוֹשׁ) שְׁנִקְרָאִים יֵצֵר טוֹב וְיֵצֵר רָע. וּבְכֹל
 נַפְשֶׁךָ - זוֹ נִפְשׁ דְּדוֹד שְׁנַתְנָה בִּינֵיהֶם. וּבְכֹל
 מְאֹדְךָ - לְהַכְלִילֵם לְמַעְלָה בְּמָקוֹם שְׂאִין בּוֹ
 שְׁעוֹר. כָּאֵן הוּא יַחֲוֹד שְׁלֵם לְאַהֲבָה אֶת הַקָּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא כְּרֵאוֹי.

עוֹד, וּבְכֹל מְאֹדְךָ - זֶה יַעֲקֹב, שֶׁהוּא אָחוֹז לְכֹל
 הַצְּדָדִים, וְהַכֹּל הוּא יַחֲוֹד שְׁלֵם כְּרֵאוֹי,
 מְשׁוּם כֶּךָ הוּא אֶהְרֵן וּמִשָּׁה, הוּא מִשָּׁה וְאַהֲרֹן,
 הַכֹּל הוּא אֶחָד בְּלִי פְרוּד.

כִּי יְדַבֵּר אֲלֵכֶם פְּרַעַה לֵאמֹר. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח
 וְאָמַר, (תהלים קיט) מָה אָהֲבֵתִי תוֹרַתְךָ כָּל הַיּוֹם
 הִיא שִׁיחֲתִי. וְכָתוּב חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לָךְ
 עַל מִשְׁפָּטֵי צְדָקָךָ. בֹּא רְאֵה, דְּוֹד הוּא מֶלֶךְ
 יִשְׂרָאֵל, וְהַצְּטִרְךָ לְדוֹן אֶת הָעָם, לְהַנְהִיג אֶת
 יִשְׂרָאֵל כְּרוּעָה הַמְנַהִיג צֶאֱנוּ שְׁלֵא יִסְטוּ מִדְּרָךְ
 הָאֱמֶת. הָרִי בְּלִילָה כְּתוּב חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם
 לְהוֹדוֹת לָךְ עַל מִשְׁפָּטֵי צְדָקָךְ, וְהוּא מִתְעַסֵּק
 בַּתּוֹרָה וּבַתְּשׁוּבוֹת שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַד
 שְׁמַגִּיעַ הַבֶּקֶר.

וְהוּא מְעוֹרֵר אֶת הַבְּקָר, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (שם נז) עוֹרָה
 כְּבוֹדֵי עוֹרָה הַנִּבָּל וְכִנּוּר אָעִירָה שְׁחָר.
 כְּשָׂבָא הַיּוֹם, אָמַר פְּסוּק זֶה, מָה אָהֲבִיתִי תוֹרְתְךָ
 כָּל הַיּוֹם הִיא שִׁיחָתִי. מָה זֶה כָּל הַיּוֹם הִיא
 שִׁיחָתִי? אֵלֶּא מִכָּאן לְמַדְנּוּ, שְׁכָל מִי שְׁמַשְׁתַּדֵּל
 בַּתּוֹרָה לְהַשְׁלִים הַדִּין עַל בְּרִיו, כְּאֵלוֹ קַיִם אֶת
 הַתּוֹרָה כְּלָהּ. מִשּׁוּם כֶּף כָּל הַיּוֹם הִיא שִׁיחָתִי.

בֵּא רָאָה, בַּיּוֹם הַתְּעַסֵּק בַּתּוֹרָה לְהַשְׁלִים הַדִּינִים,
 וּבִלְיָלָה הַתְּעַסֵּק בְּשִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת עַד שְׂבָא
 הַיּוֹם. מָה הַטַּעַם? כָּל הַיּוֹם הַתְּעַסֵּק לְהַשְׁלִים
 הַדִּינִים כְּדִי לְהַכְלִיל שְׂמָאל בַּיָּמִין, בְּלִילָהּ, כְּדִי
 לְהַכְלִיל דְּרָגַת הַלְּיָלָה בַּיּוֹם.

וּבֵא רָאָה, בַּיָּמִי דְּוֹד הַמֶּלֶךְ הָיָה מִקְרִיב כָּל אוֹתָם
 חִיתוֹ שְׂדֵי אֶל הָיִם. כִּיּוֹן שְׂבָא שְׁלֵמָה, יִצָּא
 הָיִם וְהַתְּמַלָּא וְהַשְׁקָה אוֹתָם. אֵיזָה מֵהֶם נִשְׁקִים
 בְּרָאשׁוֹנָה? הָרִי פְּרִשׁוּהָ, אֵלוֹ הַתְּנַיִנִים הַגְּדוֹלִים
 הָעֲלִיּוֹנִים, שְׁכָתוּב בָּהֶם (בראשית א) וּמִלְאוּ אֶת
 הַיָּמִים בַּיָּמִים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּצַד יָמִין הָעֲלִיּוֹן יוֹצְאִים
 שְׁלֵשָׁה עָשָׂר מַעְיָנוֹת עֲלִיּוֹנִים נְהָרוֹת
 עֲמָקִים. אֵלֶּה עוֹלִים וְאֵלֶּה יוֹרְדִים. כָּל אֶחָד

נִכְנָס בַּחֲבֵרוֹ. אֶחָד מוֹצִיא רֹאשׁוֹ וּמִכְנִיס אוֹתוֹ
 בְּשָׁנֵי גּוֹפִים, גּוֹף אֶחָד הַמַּאִיר נוֹטֵל מִיָּמִין
 לַמַּעֲלָה, מִפְּרִיד לַמָּטָה אֶלֶף יְאוּרִים שְׁיוּצָאִים
 לְאַרְבָּעָה צְדָדִים.

מאותם נְהָרוֹת וּמַעֲיָנוֹת שְׁלֹשָׁה עָשָׂר, נִפְרָדִים
 שְׁלֹשָׁה עָשָׂר יְאוּרִים. נִכְנָסִים וְנוֹטְלִים
 מִים אַרְבַּע מֵאוֹת וְתִשְׁעִים וְתִשְׁעָה יְאוּרִים וְחֻצֵי
 מִצַּד זֶה, וְאַרְבַּע מֵאוֹת וְתִשְׁעִים וְתִשְׁעָה יְאוּרִים
 מִצַּד זֶה בְּשִׁמְאֵל. נִשְׁאָר חֻצֵי מְכָאן וְחֻצֵי מְכָאן,
 וְנִעֲשֶׂה אֶחָד. זֶה נִכְנָס בֵּין הַיְאוּרִים וְנִעֲשֶׂה נְחָשׁ.
 רֹאשׁוֹ אָדָם כְּשׁוֹשְׁנָה. קִשְׁקִשׁוֹ קָשִׁים כְּבַרְזֵל.
 כְּנַפְיוֹ כְּנַפִּים שְׁטִים וְנִפְרָדִים לְכֹל אוֹתָם
 יְאוּרִים. כְּשִׁעוּלָה זָנְבוֹ (אֵלִי), מְכָה וּבֹועֵט אֶת שְׁאָר
 הַדְּגָיִם. אֵין מִי שְׁיָקוּם לְפָנָיו.

פיו לוֹהֵט אֵשׁ. כְּשִׁנּוּסֵעַ בְּכֹל אוֹתָם יְאוּרִים
 מִזְדַּעְזָעִים שְׁאָר הַתְּנִינִים, וּבֹורְחִים
 וְנִכְנָסִים לַיָּם. אַחַת לְשִׁבְעִים שָׁנָה רוֹבֵץ לְצַד זֶה,
 וְאַחַת לְשִׁבְעִים שָׁנָה רוֹבֵץ לְצַד זֶה. אֶלֶף יְאוּרִים
 חָסֵר אֶחָד מִתְמַלְאִים מִמֶּנּוּ. תְּנִין זֶה רוֹבֵץ בֵּין
 אוֹתָם יְאוּרִים.

כְּשִׁנּוּסֵעַ, יוֹצֵאת פֶּסֶת יָד שֶׁל אֵשׁ בְּקַלְפוֹת. כָּלֵם
 עוֹמְדִים וְזוֹעֲפִים בְּזַעֲפָם, (וְעוֹמְדִים בְּעַנְפָיו)

מִתְעַרְבִים אוֹתָם יְאוּרִים לְעֵין (הַעֵין) תִּכְלֹת
שְׁחוּרָה. וְגִלְגָּלִים נוֹסְעִים לְאַרְבַּעַת צְדָדֵי הָעוֹלָם.
זוֹקֵף זָנְבוֹ, מִכָּה לְמַעְלָה, מִכָּה לְמַטָּה, וְכֹלָם
בוֹרְחִים לְפָנָיו.

עַד שֶׁלְצַד צָפוֹן עוֹמֶדֶת שְׁלֵהֶבֶת אֵשׁ אַחַת,
וְהַכְרוֹז יוֹצֵא: הִתְיַצְבוּ זְקֵנוֹת וְהִתְפַּזְרוּ
לְאַרְבַּע זְווִיּוֹת, הֵרִי הַתְּעוֹרֵר מִי שֶׁשָּׂם קוֹלָר עַל פְּנֵי
הַתַּנּוּן, כָּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל כט) וְנָתַתִּי חַחִים בְּלַחְיֶיךָ
וְגו'. אֲזִי כָּלֵם הַתְּפַזְרוּ, וְלוֹקְחִים אֶת הַתַּנּוּן
וְנוֹקְבִים פָּנָיו בְּצַד הַלְּחָיִים, וּמְכַנְּסִים אוֹתוֹ לְתוֹךְ
נֶקֶב תְּהוֹם רַבָּה עַד שֶׁנִּשְׁבֵּר כָּחוֹ, וְאֲזִי מַחְזִירִים
אוֹתוֹ לְנִהְרֹתָיו (לַנְּחִירָיו).

אַחַת לְשִׁבְעִים שָׁנָה עוֹשִׂים לוֹ כָּף, כְּדֵי שֶׁלֹּא
יִקְלָקֵל מְקוֹמוֹתוֹהֶם שֶׁל הָרַקִּיעִים
וְעֲמוּדֵיהֶם, וְעֲלִיהֶם הַכֹּל מוֹדִים וּמְבָרְכִים
וְאוֹמְרִים, (תהלים צה) בּוֹאוּ נִשְׁתַּחֲוֶה וְנִכְרַעַה נִבְרָכָה
לְפָנָי ה' עוֹשֵׁנוּ.

הַתַּנּוּנִים נִכְנָסִים (הַעֲלִיּוֹנִים) לְמַעְלָה, עוֹמְדִים
אוֹתָם שְׂמֵתְבָרְכִים, כָּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(בראשית א) וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים. אֵלוֹ שׁוֹלְטִים עַל כָּל
שְׂאֵר הַדְּגָיִם, שְׂכָתוֹב וּמְלֹאוֹ אֶת הַמַּיִם בַּיָּמִים.

וְעַל זֶה כָּתוּב (תהלים קד) מָה רַבּוּ מַעֲשֵׂיךָ ה' כָּלָם
בְּחִכְמָה עָשִׂיתָ.

תּוֹסֵפֶתָא

אֲשַׁכֵּן הַכֹּפֶר דּוּדֵי לִי. אֲשַׁכֵּל - זו הָאֵם
הָעֲלִיּוֹנָה. מָה אֲשַׁכּוּל מִתְקַשֵּׁט בְּכֶמֶה
עָלִים בְּכֶמֶה זְמוּרוֹת לְיִשְׂרָאֵל שְׂאוּכָלִים אוֹתוֹ, כִּף
הַשְּׂכִינָה הָעֲלִיּוֹנָה מִתְקַשֵּׁטת בְּכֶמֶה קְשׁוּטִים שֶׁל
שְׂמוֹנָה כָּלִים, מִכֶּמֶה קָרְבָּנוֹת, מִכֶּמֶה מִיָּנִי
תְּכַשִּׁיטִים שֶׁל כֹּפֶר לְבִנְיָה, וְהִיא עוֹמֶדֶת בָּהֶם
לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ, וּמֵיָד - וּרְאִיתִיָּה לְזִכּוֹר בְּרִית עוֹלָם,
וְנוֹתְנָת (לָהֶם מִשְׁאַלּוֹתָם) לָנוּ אֶת בְּקִשׁוֹתֶיהָ בְּבִרְכוֹת
הַלָּלוּ שֶׁתְּקַנּוּ רַבּוֹתֵינוּ בַּתְּפִלָּה לְבַקֵּשׁ לְפָנֵי הַמֶּלֶךְ.
בְּאוֹתוֹ זְמַן כָּל הַדִּינִים שֶׁל הַשְּׂכִינָה
הַתְּחַתּוֹנָה, שֶׁהִיא הוּה"י אֲדַנְי"י,
מִתְהַפְּכִים לְרַחֲמִים, כְּמוֹ זֶה יְהוּ"ה, לְקַיִם (ישעיה
ה) אִם יִהְיוּ חֲטָאִיכֶם כְּשָׁנִים כְּשֶׁלֶג יִלְבִּינוּ -
יְהוּ"ה. אִם יֵאָדִימוּ כְּתוֹלָע - הוּה"י. כְּצֶמֶר יִהְיוּ
- יְהוּ"ה. בְּכָל דִּינִים זֶה (כָּל הַדִּינִים שֶׁל זֶה) מִתְּלַבְּנִים
מִהַשְּׂכִינָה הָעֲלִיּוֹנָה.

וְהִיא הַשְּׂכִינָה הוּה"י, (בראשית ג) לֵהֵט הַחֶרֶב
הַמִּתְהַפֶּכֶת לְשֹׁמֵר אֶת דְּרֹךְ עֵץ הַחַיִּים.

וּפְרָשׁוּהָ רַבּוּתֵינוּ, שְׁמַתְהַפְכֵת לַפְעָמִים רַחֲמִים,
 לַפְעָמִים דִּין, לַפְעָמִים אֲנָשִׁים, וְלַפְעָמִים נָשִׁים.
 לַפְעָמִים דִּין כְּמוֹ זֶה הוּא "י. לַפְעָמִים רַחֲמִים כְּמוֹ
 זֶה יְהוּ"ה. שְׁהָרִי הוּא מֵצַד שֶׁל עֵץ הַחַיִּים, כָּל
 הַדִּינִים מְתַהַפְּכִים לְרַחֲמִים. וּמֵצַד שֶׁל עֵץ הַדַּעַת
 טוֹב וְרָע, כָּל הַרַחֲמִים מְתַהַפְּכִים לְדִין, לְדוֹן בָּהֶם
 אֶת אוֹתָם שְׁעוֹבְרִים עַל דְּבָרֵי הַתּוֹרָה.

וַעֲיֵן זֶה בְּעוֹלָם הַבָּא, שֶׁהוּא בִּינָה, כָּל שְׁמוֹת
 הַדִּין מְתַהַפְּכִים בָּה [לְדִין] לְרַחֲמִים, מִשּׁוֹם
 זֶה פְּרָשׁוּהָ רַבּוּתֵינוּ, לֹא כְּמוֹ הָעוֹלָם הַזֶּה הָעוֹלָם
 הַבָּא, וּמִשּׁוֹם כֶּךָ בִּינָה הִיא לְהַט הַחֶרֶב
 הַמְתַּהַפְּכֵת, שְׁמַתְהַפְּכֵת מִדִּין לְרַחֲמִים לְצַדִּיקִים,
 לְתַת לָהֶם שָׂכָר בְּעוֹלָם הַבָּא. מְלֻכּוֹת, לְהַט הַחֶרֶב
 הַמְתַּהַפְּכֵת מִרַחֲמִים לְדִין לְדוֹן בָּה אֶת הַרְשָׁעִים
 בְּעוֹלָם הַזֶּה.

אֲבָל מֵעַץ הַדַּעַת טוֹב וְרָע, שֶׁהוּא כְּמוֹ הַמָּטָה,
 לַפְעָמִים מְתַהַפְּכִים הַנָּשִׁים לְשָׂדוֹת,
 וְאֲנָשִׁים לְשָׂדִים, וּמִשּׁוֹם זֶה (בְּרֵאשִׁית כ"ט) וַיִּגַּד יַעֲקֹב
 לְרַחֵל. וּמִשּׁוֹם זֶה פְּרָשׁוּהָ רַבּוּתֵינוּ, שְׂאִין לוֹ
 לְאָדָם לְשַׁמֵּשׂ עִם אִשְׁתּוֹ עַד שִׁיסַּפֵּר עִמָּה, שְׂמָא
 נִתְחַלְפָה לוֹ בְּשָׂדָה, מִשּׁוֹם שְׁלֵהֵט בְּעֵץ הַדַּעַת
 טוֹב וְרָע מְתַהַפְּכֵת מִטוֹב לְרָע. וְאִם תֹּאמַר

שְׁהַמְכַשְׁפִּים שֶׁל פְּרָעָה, שְׁכָתוּב וַיַּעֲשׂוּ כֵן
הַחֲרֻטָּמִים בְּלִטְיָהֶם, הָיוּ מִהַפְּכִים אוֹתָם הַמְטוֹת
שְׁלָהֶם לְנַחְשִׁים. וּמִצַּד שֶׁל אֵלֶּה הַהֲתַהֲפָכוֹת
יְכוּלִים לְהֲתַהֲפֹךְ. (ע"כ תוספתא)

וְאִמְרַתְּ אֶל אֶהְרֵן קַח אֶת מִטְּךָ. מָה הִטְעַם מִטָּה
אֶהְרֵן וְלֹא מִטָּה מֹשֶׁה? אֲלֹא אוֹתוֹ שֶׁל
מֹשֶׁה יוֹתֵר קָדוֹשׁ, שְׁנַחֲקֵק בְּגֵן הָעֲלִיּוֹן בְּשֵׁם
הַקָּדוֹשׁ, וְלֹא רָצָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְטַמֵּא אוֹתוֹ
בְּאוֹתָם מְטוֹת שֶׁל הַמְכַשְׁפִּים, וְלֹא עוֹד, אֲלֹא
לְכַפּוֹת אוֹתָם לְכָל אוֹתָם הַבָּאִים מִצַּד הַשְּׂמֵאל,
מִשּׁוּם שֶׁאֶהְרֵן בָּא מִיְמִין, וְהַשְּׂמֵאל נִכְפָּה לְיְמִין.

רַבִּי חֲזִיָּא שָׁאל אֶת רַבִּי יוֹסִי, הֲרִי גְלוּי לְפָנַי
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁאוֹתָם מְכַשְׁפִּים יַעֲשׂוּ
תְּנִינִים, מָה הַגְּבוּרָה לַעֲשׂוֹת לְפָנַי פְּרָעָה תְּנִינִים?
אָמַר לוֹ, מִשּׁוּם שֶׁמֶשֶׁם הִיא הָרֵאשִׁית לְהִלְקוֹת,
וּמֵרֵאשִׁית הַתְּנִין מִתְּחִיל שֶׁלְטוֹנוֹ, (לְשִׁלְטוֹנוֹ, וּמִתְחַלֵּת
שֶׁלְטוֹנוֹ הַתְּחִיל לְהִלְקוֹת) אִזּוֹ שְׂמֵחִים כָּל הַמְכַשְׁפִּים, שֶׁהֲרִי
רֵאשׁ הַחֲכָמָה שֶׁל הַנְּחָשׁ שְׁלָהֶם כֶּף הִיתָה. מִיָּד
חָזַר אוֹתוֹ תְּנִין שֶׁל אֶהְרֵן לַעֲץ יָבֵשׁ וּבִלַּע אוֹתָם.

וַעֲלֵ זֶה תְּמָהוּ וַיְדוּעַ שֶׁשְׁלֵטוֹן עָלִיוֹן יֵשׁ בְּאָרֶץ,
שֶׁהֵם חָשְׁבוּ שֶׁזֶה לְמִטָּה (לְמַעְלָה), חוּץ מֵהֶם

אין שלטון לעשות דבר, ואז ויבלע מטה אהרן.
דוקא מטה אהרן שחזר לעץ ובלע אותם.

וְלָכֵן עשה אהרן שני אותות, אחד למעלה
ואחד למטה. אחד למעלה, תנין עליון
ששולט על אותם שלהם. אחד למטה,
ששולט העץ על התנין שלהם. ופרעה היה
חכם מכל מכשפיו, והסתכל ששלטון העליון
שולט על הארץ, שולט למעלה ושולט למטה.

אָמַר רבי יוסי, אם תאמר שכל מה שעושים
המכשפים אינו אלא במראית העין, שכך
נראה ולא יותר – בא להשמיענו ויהיו דוקא,
שכתוב ויהיו לתנינם. ואמר רבי יוסי, אפלו
אותם תנינים שלהם חזרו להיות עצים, ועץ
אהרן בלע אותם.

כְּתוּב (יחזקאל כט) הנני עליך פרעה מלך מצרים
התנים הגדול הרבץ בתוך יאריו. משם
ראשית למטה בשלטון שלהם, אבל חכמתם
למטה מכל הדרגות [הם].

בֵּא ראה, חכמתם בדרגות תחתונות לכפותם
לאותן דרגות בדרגות עליונות, ראש
שלטונם ועקר שלהם למטה מאותו תנין,

וּמִשְׁתַּלְשָׁלִים בְּתַנּוּן, שֶׁהָרִי מִשָּׁם נוֹטֵל חֵיל דְרָגָה
עָלִיזָה שְׁלָהֶם, מִשְׁמַע שְׁכָתוּב אֲשֶׁר אַחַר הָרַחֲמִים.

רַבִּי חֲיִיא הָיָה יוֹשֵׁב יוֹם אֶחָד עַל דָּלַת שַׁעַר שֶׁל
אוֹשָׁא. רָאָה אֶת רַבִּי אֶלְעָזָר קִטְפִירָא (סוג עוף)
טָס אֵלָיו. אָמַר לוֹ לְרַבִּי אֶלְעָזָר, מִשְׁמַע שְׁאֶפְלוּ
בְּדַרְכְּךָ הַכֹּל מִשְׁתוֹקְקִים לְלַכֵּת אַחֲרֶיךָ. הִחְזִיר
רֹאשׁוֹ וְרָאָה אוֹתוֹ. אָמַר, וְדַאי יֵשׁ אֶצְלוֹ שְׁלִיחוֹת,
שֶׁהָרִי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה שְׁלִיחוֹת בְּכֹל,
וְכִמָּה שְׁלוּחִים יֵשׁ לְקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שֶׁלֹּא
תֹאמַר דְּבָרִים שֵׁישׁ בָּהֶם רוּחַ בְּלִבָּד, אֲלֵא אֶפְלוּ
אוֹתָם דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶם רוּחַ.

פְּתַח וְאָמַר, (חֲבִקוּק ב) כִּי אֲבִן מְקִיר תִּזְעַק וְכַפִּיס
מֵעֵץ יַעֲנֶנָּה. כִּמָּה יֵשׁ לְאָדָם לְהַזְהִיר
מִחֲטָאִיו שֶׁלֹּא יִחְטָא לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאִם
יֹאמַר מִי יַעֲיֵד בּוֹ? הָרִי אֲבָנֵי בֵיתוֹ וְעֵצִים שֶׁל
בֵּיתוֹ יַעֲיֵדוּ בּוֹ. וְלִפְעָמִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
עוֹשֶׂה בָהֶם שְׁלִיחוֹת. בֹּא רְאֵה, מִטָּה אֶהְרֵן שֶׁהוּא
עֵץ יֵבֶשׁ, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֹשֶׂה בּוֹ אֶת רֵאשִׁית
הַנְּסִים, וְשִׁתִּי שְׁלִיחוֹת נַעֲשׂוּ בּוֹ. אֶחָד שֶׁהוּא עֵץ
יֵבֶשׁ וּבִלְע אֶת אוֹתָם הַתַּנּוּנִים שְׁלָהֶם, וְאֶחָד
שֶׁהָרִי לְשַׁעַה אַחַת חֲזַר בְּרוּחַ וְנַעֲשֶׂה בְרִיָּה.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, תִּפְּח רֹוּחַם שֶׁל אוֹתָם
 שְׁאוּמְרִים, שְׁלֹא עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 לְהַחְיֹות מֵתִים, וְאִיךָ יַעֲשֶׂה מֵהֶם בְּרִיָּה חֲדָשָׁה.
 יבֹאוּ יִרְאוּ אוֹתָם הַטְּפָשִׁים אֶת הַרְשָׁעִים,
 הַרְחוּקִים מִן הַתּוֹרָה, רְחוּקִים מִמֶּנּוּ, בְּיַד אֲהֲרֹן
 הָיָה מִטָּה, עֵץ יָבֵשׁ, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְפִי שְׁעָה
 הַפֶּךָ אוֹתוֹ לְבְרִיָּה מְשֻׁנָּה בְרוּחַ וְגוּף. אוֹתָם גּוֹפִים
 שְׁהִיוּ בָהֶם רֹוּחוֹת וּנְשָׁמוֹת קְדוֹשׁוֹת וְשִׁמְרוּ אֶת
 מִצְוֹת הַתּוֹרָה וְהִשְׁתַּדְּלוּ בַתּוֹרָה יוֹמָם וְלַיְלָה,
 וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא טָמֵן אוֹתָם בְּעֶפֶר – אַחַר כֵּךְ
 בְּזִמְן שְׁיַחֲדֹשׁ אֶת הָעוֹלָם עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה
 שְׁיַעֲשֶׂה אוֹתָם בְּרִיָּה חֲדָשָׁה.

אָמַר רַבִּי חֲיִיא, וְלֹא עוֹד, אֲלֹא שְׁאוּתוֹ גּוּף
 שְׁהִיָּה, יְקוּם. מִשְׁמַע שְׁכָתוּב (ישעיה כו)
 יַחְיֹו מֵתֵיךְ וְלֹא כָתוּב יִבְרָא, מִשְׁמַע שְׁהֵם בְּרִיּוֹת
 אֲבָל יַחְיֹו. שְׁהִרִי עֵצִים אַחַת נִשְׁאַרְת מִן הַגּוּף
 תַּחַת הָאֲדָמָה, וְהִיא לֹא נִרְקֶבֶת וְלֹא תִבְלָה
 בְּעֶפֶר לְעוֹלָמִים, וּבְאוֹתוֹ זְמַן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 יִבְרַךְ אוֹתוֹ, וְיַעֲשֶׂה אוֹתוֹ כְּמוֹ שְׁאוּר שְׁבַעֲסָה,
 וְתַעֲלֶה וְתִתְּפֹשֵׁט לְאַרְבַּע פְּנוֹת, וּמִמֶּנָּה יִשְׁתַּכְּלֵל
 הַגּוּף וְכָל אֵיבָרָיו, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יִתֵּן בוֹ
 רוּחַ אַחַר כֵּךְ. אָמַר לוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר, כֵּךְ הוּא.

ובא רֵאָה, אוֹתָהּ עֵצֶם בְּמָה הִתְרַכְּכָה? בְּטַל,
שְׁכָתוֹב כִּי טַל אוֹרוֹת טַלְף וְגו'.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה אֲמַר אֶל אֶהֱרֵן קַח מִטָּף
וְנִטָּה יָדְךָ עַל מִימֵי מִצְרַיִם עַל נִהְרָתָם
עַל יֵאֲרִייהֶם וְעַל אֲגַמִּיהֶם וְעַל כָּל מְקוֹה מִימֵיהֶם
וַיְהִי דָם וְגו'. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, יֵשׁ לְהִסְתַּכַּל
בַּפְּסוּק הַזֶּה, וְאִיךָ יָכוֹל לְלַכֵּת לְכָל הַמְּקוֹמוֹת
הַלְלוּ? [ולא עוד, אלא] וְעוֹד, שְׁהָרִי כְּתוּב וַיִּמְלֵא
שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרֵי הַכּוֹת ה' אֶת הַיָּאֵר. אֶת הַיָּאֵר
כְּתוּב, וְאַתָּה אֲמַרְתָּ עַל מִימֵי מִצְרַיִם עַל נִהְרָתָם
עַל יֵאֲרִייהֶם וְעַל אֲגַמִּיהֶם?

אָמַר, מִימֵי מִצְרַיִם הָיָה הַנִּילוּס, וּמִשָּׁם
מִתְמַלְאִים כָּל אוֹתָם שָׂאֵר אֲגַמִּים
וַיֵּאֲרִי וּמַעֲיָנוֹת וְכָל מִימֵיהֶם, וְעַל זֶה אֶהֱרֵן לֹא
נִטָּה לְהַכּוֹת, רַק אֶת הַנִּילוּס לְבַדּוֹ. וּבֵא רֵאָה
שְׁכָכָה זֶה, שְׁכָתוֹב וְלֹא יָכֹלוּ מִצְרַיִם לְשַׁתּוֹת מִים
מִן הַיָּאֵר.

אָמַר רַבִּי אַבְא, בֵּא רֵאָה, מִיָּם תַּחְתּוֹנִים נִפְרָדִים
לְכַמָּה צְדָדִים, (וּמִיָּם עֲלִיוֹנִים עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה וְגו')
[עֲלִיוֹנִים שְׁהָרִי] וּמִיָּם עֲלִיוֹנִים מִתְכַּנְּסִים לְבֵית
כְּנוּס הַמַּיִם, שְׁכָתוֹב (בְּרֵאשִׁית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִקְוּוּ

המים מתחת השמים אל מקום אחד, וכתוב
 ולמקוה המים קרא ימים. הפסוק הזה פרשוהו,
 ובא ראה, אותו רקיע שיש בו שמש ולבנה,
 כוכבים ומזלות, זהו בית כנוס למים הרבים,
 שהוא נוטל כל המים ומשקה את הארץ, שהוא
 עולם תחתון, כיון שנוטל את המים, מפזר
 אותם ומחלק אותם לכל עבר, ומשם הוא
 משקה את כלם.

ובזמן שדין שורה, העולם התחתון לא יונק
 מאותו רקיע, ויונק מצד השמאל, ואז
 נקרא (ישעיה לז) חרב לה' מלאה דם. אוי לאותם
 שיונקים ממנה אז ומשקים ממנה, שבאותו זמן
 הם יונק משני צדדים, היא מתחלק לשני
 חלקים, לבן ואדם, ואז שופך ליאר את החלק
 של מצרים, ומלקה למעלה ומלקה למטה, ולכן
 ישראל שותים מים והמצרים דם.

אם תאמר שזה היה משום הגעל ולא יותר –
 בא ראה, שותים את הדם ונכנס למעיהם
 ומתעלה ובוקע, עד שהיו ישראל מוכרים להם
 מים במקוון, ואז שותים מים, ומשום כך ראשית
 הלקאתם היתה דם.

רבי יצחק פתח פסוק זה, (תהלים קמה) **אָרוֹמְמָךְ אֱלֹהֵי הַמֶּלֶךְ וְאֶבְרַכָּה שְׁמֶךָ לְעוֹלָם וָעֶד. בֵּא רְאֵה, דָּוִד כִּנְגַד דְּרָגְתּוֹ אוֹמֵר, שְׁכַתְּבֵה אֱלֹהֵי שְׁלִי. מִשׁוֹם שְׂרָצָה לְהַעֲלוֹת שְׂבָחוֹ וְלְהַכְנִיֵס אוֹתוֹ לְאוֹר עֲלִיּוֹן לְהַתְּעַרֵּב זֶה בְּזֶה לְהִיּוֹת הַכֹּל אַחַד, מִשׁוֹם כֶּךָ אָרוֹמְמָךְ אֱלֹהֵי הַמֶּלֶךְ וְגו'.**

שְׁשַׁנְיָנוּ, כָּל יְמוֹת דָּוִד הִשְׁתַּדַּל לְתַקֵּן אֶת הַכֶּסֶף וְלְהַאִיר פְּנֵיהָ כְּדֵי שְׁתַּגֵּן עָלָיו, וְיִוָּאֵר תָּמִיד הָאוֹר הַתְּחַתּוֹן בְּאוֹר הָעֲלִיּוֹן לְהִיּוֹת הַכֹּל אַחַד. וְכִשְׁבָּא שְׁלֵמָה, מָצָא הָעוֹלָם שָׁלֵם, וְהִלְבְּנָה הַתְּמַלְאָה, וְלֹא צָרִיךְ לְטַרַח עָלֶיהָ לְהַאִירָהּ.

בֵּא רְאֵה, בְּשַׁעַה שְׂרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְקַחַת נְקָמוֹת מֵעַמִּים עוֹבְדֵי עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים וּמִזְלוֹת, הַתְּעוֹרֵר הַשְּׁמַאל, וְהַתְּמַלְאָה הַלְּבָנָה מֵאוֹתוֹ הַצַּד דָּם. וְאִזּוּ נִבְעֵוּ מֵעֵינוֹת וּנְחָלִים שֶׁל מָטָה, כָּל אוֹתָם שֶׁל צַד שְׁמַאל בְּדָם, וְלִכְּן הַדִּין שֶׁלָּהֶם דָּם.

בֵּא רְאֵה, כְּשֶׁהָדָם הַזֶּה מִתְּעוֹרֵר (כְּשֶׁהַדִּין מִתְּעוֹרֵר עַל הָעוֹלָם בְּגַלְל אוֹתוֹ דָּם שֶׁל הַהֲרוּגִים, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְּעוֹרֵר) עַל הָעָם, אוֹתוֹ דָּם שֶׁל הַהֲרוּגִים הוּא שִׁיתְּעוֹרֵר עָלֵיהֶם עִם אַחַר וְהוֹרֵג אוֹתָם, אֲבָל [כְּעֵת]

במצרים לא רצה הקדוש ברוך הוא להביא עליהם עם אחר לעורר עליהם דם, משום שישׂראל היו ביניהם ולא יצטערו משום שדברים בארצם, אבל הקדוש ברוך הוא הכה אותם בדם בנהרות שלהם, שלא היו יכולים לשתות.

ומשום שהשלטון שלהם שולט באותו נהר, צנה הקדוש ברוך הוא לשליט שלהם בראשונה, כדי שתלקה יראתם בראשונה, משום שהנילוס היה אחד מיראותיהם, וכן שאר היראות שלהם נבעו דם. זהו שכתוב והיה דם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים.

רבי חייא קם לילה אחד לעסק בתורה, והיה עמו רבי יוסי הקטן, שהיה תינוק. פתח רבי חייא ואמר, (קהלת ט) לך אכל בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינה כי כבר רצה האלהים את מעשיך. מה ראה שלמה המלך שאמר פסוק זה? **אף** שלמה, כל דבריו היו בחכמה, וזה שאמר לך אכל בשמחה לחמך. בשעה שאדם הולך בדרך הקדוש ברוך הוא, הקדוש ברוך הוא מקרב אותו אליו ונותן לו שלווה ומנוחה, ואז הלחם והיין שאוכל ושותה בשמחת הלב, בגלל שהקדוש ברוך הוא מרצה במעשיו.

אָמַר לוֹ אוֹתוֹ תִּינוּק, אִם כֶּף, הֲרִי אָמַרְתָּ שְׁכָל
 דְּבָרֵי שְׁלֵמָה הָיוּ בְּחֻכְמָה, אִיפֹה כָּאן
 הַחֻכְמָה? אָמַר לוֹ, בְּנִי, בִּשְׁלֵ אֶת בְּשׂוּלְךָ וְתִרְאֶה
 אֶת הַפְּסוּק הַזֶּה. אָמַר לוֹ, בְּטָרִם בְּשִׁלְתִּי יִדְעָתִי.
אָמַר לוֹ, מִנֵּין לָךְ?

אָמַר לוֹ, קוֹל אֶחָד שָׁמַעְתִּי מֵאָבִי שֶׁהִיָּה אוֹמֵר
 בַּפְּסוּק הַזֶּה, שְׁשֵׁלְמָה מְזַהֵר אֶת הָאָדָם
 לְעֵטֵר אֶת כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בְּשִׁמְחָה, שֶׁהוּא צַדִּיק
 יָמִין, וְהוּא רְצוּן, וְהוּא לֶחֶם שְׂפִיתַעֲטֵר בְּחֻדוֹה.
 וְאַחַר כֶּף יִתְעַטֵּר בְּיִין, שֶׁהוּא שְׁמַאל, כְּדִי
 שְׁתַּמְצֵא בְּאַמוּנָה שֶׁל הַכֹּל חֻדוֹה שְׁלֵמָה, בְּיָמִין
 וּשְׁמַאל, וְכֹאשֶׁר תִּהְיֶה בֵּין שְׁנֵיהֶם, וְאִז כָּל
 הַבְּרָכוֹת שׁוֹרוֹת בְּעוֹלָם. וְכֹל זֶה כְּשִׁמְתַּרְצֶה
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַעֲשֵׂי בְּנֵי אָדָם. זֶהוּ שְׁכַתוֹב
 כִּי כָּבֵד רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיךָ. בָּא רַבִּי חִיָּיא
 וּנְשָׁקוּ. אָמַר, חִיִּיךָ בְּנִי, דְּבַר זֶה הַשְּׂאֲרָתִי
 בְּשִׁבְלֶךָ, וְעַכְשָׁו יִדְעָתִי שְׁרוּצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא לְעֵטֵר אוֹתְךָ בַּתּוֹרָה.

עוֹד פָּתַח רַבִּי חִיָּיא וְאָמַר, אָמַר אֵל אֶהְרֵן קַח
 מִטָּף וּנְטָה יָדְךָ עַל מִימֵי מְצָרִים. מָה
 הֵטַעַם אֶהְרֵן וְלֹא מִשֶּׁה? אֵלָּא, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא, אֶהְרֵן הַמֵּים עוֹמְדִים בְּמִקוּמוֹ, וְהַשְּׁמַאל

רוצה להשפיע מים משם. אהרן שבא מאותו צד
יעורר אותו, וכששמאל לוקח אותם, הם חוזרים
להיות דם.

בא ראה, התחתון שבכל הדרגות הוא הכה
בתחלה. אמר רבי שמעון, מהתחתון
מתחיל הקדוש ברוך הוא, וידו מכה בכל אצבע
ואצבע, וכשמגיע לדרגה העליונה שבכל
הדרגות, הוא עושה את שלו ועובר בארץ מצרים
והורג את הכל, ובגלל כך הרג את כל הבכורות
בארץ מצרים, משום שהיא הדרגה העליונה
ובכורת הכל.

ובא ראה, פרעה היה שלטונו במים, (בראשונה
ומהתחתונה התחיל הקדוש ברוך הוא, וכאשר הגיע לדרגתם
העליונה, שהיא הבכורה שבדרגות, הרג כל בכור בארץ מצרים, משום שהיא
מדרגה עליונה והבכורה של הכל. ובא ראה, פרעה היה בכור, ושלטונו במים)
שכתוב (יחזקאל כט) התנים הגדול הרבץ בתוך
יארו. משום כך התהפך נהרו לדם בתחלה. אחר
כך הצפרדעים שהיו נוגפים בהם בקולות,
וועדים ומקרקרים בתוך מעיהם, (מקרקרים בתוך היאור)
ויוצאים מתוך היאור ועולים ליבשה, ומרימים
קולות לכל הצדדים, עד שהם נופלים כמו מתים
בתוך הבית.

וְסוּד הַדָּבָר – כָּל אוֹתָם עֲשֶׂה אוֹתוֹת שְׁעֵשֶׂה
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כָּלֵם הָיוּ מֵתוּךְ הַיָּד
הַחֲזָקָה, וְאוֹתָהּ יָד הַתְּחִזָּקָה עַל אוֹתָן דְּרָגוֹת
כָּלֵם וְהַשְּׁלֵטוֹן שְׁלָהֶם כְּדִי לְבַלְבֵּל אֶת דַּעְתָּם,
וְלֹא הָיוּ יוֹדְעִים לַעֲשׂוֹת דָּבָר. בֹּא רֵאֵה, כָּל
מְדַרְגוֹתֵיהֶם, כִּיּוֹן שְׁיֻזְצָאִים לַעֲשׂוֹת דָּבָר, שֶׁהַכֹּל
רוֹאִים שְׁלֹא יִכּוּלִים [אַחַר כֵּן] לַעֲשׂוֹת דָּבָר.
אֵימְתִי? כֹּאֲשֶׁר (בְּגַלֵּל אוֹתָהּ) יָד חֲזָקָה (שׁוֹרָה) שְׁשָׁרְתָה
עֲלֵיהֶם. [שְׁכַתּוּב] וְשַׁרְץ הַיָּאֹר צִפְרֻדְעִים וְעָלוּ
וּבָאוּ בְּבֵיתָךְ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (יִרְמִיָּה לֵא) קוֹל בְּרָמָה
נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי תִמְרוּרִים רָחַל מְבַכָּה עַל
בְּנֵיהָ וְגו'. בֹּא רֵאֵה, הַפְּסוּק הַזֶּה פִּרְשׁוּהוּ בְּכַמָּה
מְקוֹמוֹת. וּפְסוּק זֶה קָשָׁה, רָחַל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהָ –
בְּנֵי רָחַל הָיוּ יוֹסֵף וּבְנֵימִין וְלֹא יוֹתֵר, וְלֹאֵה
[כָּלֵם] שְׁשָׂה שְׁבָטִים הָיוּ לָהּ, לָמָּה בְּכַתָּה רָחַל
וְלֹא לֵאֵה?

אַלְא כֵּן אָמְרוּ, כְּתוּב (בְּרֵאשִׁית כֵּט) וְעֵינַי לֵאֵה רְכוֹת.
לָמָּה רְכוֹת? מִשׁוּם שְׁכָל יוֹם יִצְאָה לְפָרֶשֶׁת
דְּרָכִים וְשָׂאֵלָה עַל עֲשׂוֹ, וְהָיוּ אוֹמְרִים לָהּ אֵת
מַעֲשֵׂיו שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע, וּפְחָדָה לְפַל בְּגוֹרְלוֹ,
וְהִיתָה בּוֹכָה כָּל יוֹם עַד שֶׁהִתְרַכְּבוּ עֵינֶיהָ.

וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אָמַר: אֶת בְּכִית בְּשָׁבִיל
 אוֹתוֹ צָדִיק כְּדֵי שֶׁלֹּא תִהְיֶי בְּגוֹרְלוֹ
 שֶׁל אוֹתוֹ רָשָׁע, חֲיִיךְ אַחֲוִתְךָ תַעֲמֹד בְּפִרְשֵׁת
 דְּרָכִים וְתִבְכֶּה עַל גְּלוֹת יִשְׂרָאֵל, וְאֵת תַעֲמֹדֵי
 בְּפָנִים וְלֹא תִבְכִי עֲלֵיהֶם, וְרַחֵל הִיא הַבּוֹכָה עַל
 גְּלוֹת יִשְׂרָאֵל.

אָבִי פָּסוּק זֶה הוּא עַל מֵה שֶׁאֲמַרְנוּ. אָבֵל סוּד
 הַדְּבָר, שֶׁרַחֵל וְלֹאֵה הֵן שְׁנֵי עוֹלָמוֹת, אֶחָד
 עוֹלָם הַנְּכֻסָּה, וְאֶחָד עוֹלָם הַנְּגָלָה, וְלִכְּן זֶה נִקְבְּרָה
 וְנִסְתַּתְּרָה בְּתוֹךְ הַמְעָרָה וְנִתְכַּפְּסֶתָה, וְזוֹ עוֹמְדַת
 בְּפִרְשֵׁת דְּרָכִים בַּנְּגָלָה, וְהַכֹּל כַּצּוּרָה הָעֲלִיוֹנָה,
 וְלִכְּן לֹא הִכְנִיס אוֹתָהּ יַעֲקֹב לַמְעָרָה וְלֹא בְּמָקוֹם
 אַחֵר, שֶׁהָרִי כָּתוּב (שם מח) בְּעוֹד כְּבָרַת אָרְץ לְבָא
 אֶפְרָתָה, וְלֹא הִכְנִיס אוֹתָהּ לְעִיר, מִשּׁוּם שֶׁהִיא
 יוֹדֵעַ שֶׁמְקוֹמָהּ הִיא בְּמָקוֹם הַנְּגָלָה.

בֵּא רֵאֵה, כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל נִקְרָאת כָּךְ: רַחֵל. כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה נג) וּכְרַחֵל לְפָנַי גּוֹזְזִיָּה נֶאֱלָמָה.
 לָמָּה נֶאֱלָמָה? שֶׁשְׁשׁוּלָטִים שָׂאָר הָעַמִּים, הַקּוֹל
 נִפְסָק מִמֶּנָּה וְהִיא נֶאֱלָמָת.

וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע נְהִי בְּכִי
 תִּמְרוּרִים. קוֹל בְּרָמָה נִשְׁמַע – זֶה

ירוּשָׁלַיִם לְמַעְלָה. רָחַל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהָ – כָּל זְמַן
שִׁישְׂרָאֵל הֵם בְּגָלוּת, הִיא מְבַכָּה עֲלֵיהֶם שֶׁהִיא
הָאֵם שְׁלֵהֶם. מֵאַנָּה לְהִנָּחֵם עַל בְּנֵיהָ, מָה
הַטַּעַם? כִּי אֵינָנו. כִּי אֵינָם הָיָה צָרִיךְ (לְכַתֵּב)! אֲלֹא
מִשׁוּם שֶׁבַעֲלָה הוּא קוֹל, הַסְתַּלַּק מִמֶּנָּה וְלֹא
הַתְּחַבֵּר עִמָּה.

וּבֹא רְאֵה, לֹא שָׁעָה אַחַת הִיא בּוֹכָה עַל יִשְׂרָאֵל,
אֲלֹא בְּכָל זְמַן וְזְמַן שֶׁהֵם בְּגָלוּת, וְלִכְן
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא גָרַם לְמִצְרַיִם קוֹל, שֶׁכָּתוּב
(שְׁמוֹת י"א) וְהִיְתָה צַעֲקָה גְדוֹלָה בְּכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם
אֲשֶׁר כָּמָהוּ לֹא נִהְיְתָה וְגו'. וְהִזְמִין לָהֶם קוֹלוֹת
אַחֲרֵים בְּאוֹתָם הַצִּפְרָדְעִים שֶׁהִרִימוּ קוֹלוֹת
בְּמַעֲיָהֶם, וְהָיוּ נוֹפְלִים בְּשׁוֹקִים כְּמוֹ מֵתִים.

וְתַעַל הַצִּפְרָדֵּעַ. הִיְתָה אַחַת וְהוֹלִידָה, וְהִתְמַלְּאָה
הָאֶרֶץ מֵהֶם. וְהָיוּ כֻּלָּן מוֹסְרוֹת עֲצָמָן
לְאֵשׁ, שֶׁכָּתוּב וּבְתַנּוּרֶיךָ וּבְמִשְׁאָרוֹתֶיךָ. וּמָה הָיוּ
אוֹמְרוֹת? (תְּהִלִּים טו) בָּאֲנֹו בָּאֵשׁ וּבַיַּיִם וְתוֹצִיאֲנֹו
לְרוּיָהּ. וְאִם תֹּאמֶר, אִם כֶּךָ מָה אֲכַפֵּת לְמִצְרַיִם
שֶׁכָּל אוֹתָן הַצִּפְרָדְעִים נִכְנָסוֹת לְאֵשׁ? אֲלֹא כֻּלָּן
נִכְנָסוֹת לְאֵשׁ וְהוֹלְכוֹת בְּתַנּוּר וְלֹא מֵתוֹת. וְאוֹתָן
שִׁמְתוֹת מָה עָשׂוּ? לָחֵם הָיָה בְּתַנּוּר, וְנִכְנָסוֹת
לְתוֹךְ הַלָּחֵם וּמִתְבַּקְּעוֹת, וְיוֹצְאוֹת מֵהֶן אַחֲרוֹת

וְנִשְׁאַבוֹת לְתוֹךְ הַלְחָם. בָּאוּ לְאָכַל מִמֶּנּוּ, אוֹתָהּ
פֶּת הַפֶּכֶה לְצַפְרֵדַע בְּמַעֲיָהֶם וְרוֹקְדוֹת, וּמְרִימוֹת
קוֹלוֹת עַד שֶׁהָיוּ מֵתִים, וְזֶה קָשָׁה לָהֶם מֵהַכֹּל.

בֵּא רָאָה, כְּתוּב וְשָׂרֵץ הַיָּאֵר צַפְרֵדַעִים וְעָלוּ וּבָאוּ
בְּבֵיתָךְ וּבְחֹדֶר מִשְׁכַּבְךָ וְעַל מִטְתְּךָ. פֶּרְעָה
לָקְחָה רֵאשׁוֹן מִכָּלֶם, וְיֹוֹתֵר מִכָּלֶם, כְּדִי שִׁיְהִיָּה שֵׁם
הָאֵלוֹהִים מְבָרָךְ מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם, שֶׁהוּא
פוֹקֵד מַעֲשֵׂי בְּנֵי אָדָם בְּכֹל מַה שֶׁעוֹשִׂים.

כְּתוּב (בראשית יב) וַיִּרְאוּ אֹתָהּ שְׂרֵי פֶרְעָה וַיְהִלְלוּ
אֹתָהּ אֶל פֶּרְעָה וַתִּקַּח הָאִשָּׁה בֵּית פֶּרְעָה.
פְּסוּק זֶה לְדַרְשָׁה הוּא בָּא. שְׁלֹשָׁה פֶּרְעָה כָּאֵן.
אֶחָד בְּאוֹתוֹ זְמַן, וְאֶחָד בִּימֵי יוֹסֵף, וְאֶחָד בִּימֵי
מֹשֶׁה שֶׁהִלְקֵהוּ בְּמַקְלוֹ. (הַפְּסוּק הַזֶּה בְּלוּ הַתְּקִיִּם בַּפֶּרְעָה
הֵרֵאשׁוֹן, אֲכַל בְּשַׁעָה וְכוּ') (וְהַפְּסוּק הַזֶּה הַתְּקִיִּם).

פֶּרְעָה הֵרֵאשׁוֹן, בְּשַׁעָה שֶׁנִּלְקַחָה שָׂרָה אֵלָיו,
רִמְזוּ לְאֲמָנִים וְצִירוֹ בְּחֹדְרוֹ אֶת דְּמוּתָהּ
עַל מִטְתּוֹ בְּכֹתֵל. לֹא נָחָה דַעְתּוֹ עַד שֶׁעָשׂוּ אֶת
דְּמוּתָהּ שֶׁל שָׂרָה עַל לוֹחַ עֵץ, וּכְשֶׁהָיָה עוֹלָה
לְמִטְתּוֹ, הִעֲלָה אוֹתָהּ עִמוֹ. כָּל מֶלֶךְ שֶׁבָּא אַחֲרָיו
הָיָה רוֹאֶה אוֹתוֹ דְּיוֹקָן מְצִיר בְּצִיּוֹר, וְהָיוּ נִכְנָסִים
לְפָנָיו בְּדַחְנִים, וּכְשֶׁעוֹלָה לְמִטְתּוֹ הָיָה נִהְנָה

מאותו ציור, לכן המלך לקה כאן יותר מהכל. (בא וראה) הינו מה שכתוב ובחדר משכבך ועל מטתך, ואחר כך ובבית עבדיך ובעמך. ובכלם לא כתוב על מטתם, אלא רק לו לבדו.

סדר הלימוד ליום כח כסלו [יום 87 בשנה]

רבי אבא פתח, (קהלת א) כל הנחלים הלכים אל הים והים איננו מלא אל מקום שהנחלים הלכים שם הם שבים ללכת. פסוק זה נאמר ואמרו אותו החברים, אבל בא ראה, כשאותם נחלים נכנסים לתוף הים, והים לוקח אותם ושואב אותם לתוכו בשביל שקופאים המים בתוף הים, ואותו הקרח שואב את המים שנכנס בו, ואחר כך יוצאים המים בתקף של הדרום, ומשקה את כל חיות השדה, כמו שנאמר (תהלים קד) ישקו כל חיתו שדי.

ובא ראה, ים שקופא שואב את כל המים ומפשיר בכח הדרום כמו שנתבאר, ומשום כך איננו מלא, ונאמר.

והרי התעוררו בו החברים, אל מקום שהנחלים הלכים שם הם שבים ללכת. מה הטעם הם שבים? משום שאותו נהר ששופע ויוצא

מַעֲדָן לֹא פּוֹסֵק לְעוֹלָמִים, וְהוּא מוֹצִיא תָּמִיד מֵיָם לַיָּם, וְעַל זֶה הַמַּיִם שָׁבִים לְלֶכֶת, וְשָׁבִים, וְהוֹלְכִים וְשָׁבִים, וְלֹא פּוֹסְקִים לְעוֹלָמִים. וּכְשֶׁהוּא שָׁב לְלֶכֶת, כְּדִי לְלֶכֶת לְהַשְׁקוֹת אֶת הַכֵּל, וּבָאָה רוּחַ צְפוּן וְהַמַּיִם קוֹפְאִים, וְרוּחַ הַדְּרוֹם שֶׁהִיא חֲמִימָה, (מִפְּשִׁירָה) מְטִילָה אוֹתָם לְלֶכֶת לְכָל צַד. וְעַל זֶה הַיָּם הַזֶּה יוֹשֵׁב בֵּין שְׁנֵי הַצְּדָדִים הַלְלוּ, וּבְשָׁבִילָם הוּא עוֹמֵד, וְאַנְיּוֹת הוֹלְכוֹת וְנוֹסְעוֹת לְכָל צַד.

בֵּא רָאָה, כְּשֶׁהַמֶּלֶךְ בָּא לְמַטְרֹתוֹ בְּשַׁעַר שְׁנַחֲלֵק הַלִּילָה, רוּחַ צְפוּן מִתְעוֹרְרֶת, שֶׁהִיא מְעוֹרְרֶת חֲבִיבוֹת לְגִבְיָהּ, שְׁאֵלְמָלֵא רוּחַ הַצְּפוּן אֵין מִתְחַבֵּר הַמֶּלֶךְ עִמָּה, מְשׁוּם שֶׁמִּצְפוּן מִתְחִילָה חֲבִיבוֹת, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר (שִׁיר ב) שְׁמֵאלוֹ תַחַת לְרֹאשִׁי. וְדְרוֹם מִחֲבֵק בְּאַהֲבָה, שְׁכַתוֹב וַיִּמְיֵנוּ תַחֲבִקְנִי. וְאֵז כְּמָה בְּדַחְנִים מְעוֹרְרִים שִׁירָה עַד שֶׁבֵּא הַבְּקָר, שְׁכַתוֹב (אִיּוֹב לח) בְּרֵן יַחַד כּוֹכְבֵי בְקָר וַיִּרְיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים.

וּכְשֶׁבֵּא הַבְּקָר, כָּל הָעֲלִיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים אוֹמְרִים שִׁירָה, וַיִּשְׂרָאֵל כְּמוֹ כֵּן לְמַטָּה, שְׁכַתוֹב (יִשְׁעִיָּה סב) הַמְזַכִּירִים אֶת ה' אֵל דָּמִי לָכֶם. אֵל דָּמִי לָכֶם לְמַטָּה דוֹקָא [בְּלִילָה].

כְּשֶׁנֶחֱלַק הַלַּיְלָה, אוֹתָם שֶׁתְּשׁוּקָתָם לְהִזְכִּיר תָּמִיד אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, לֹא נוֹתְנִים שָׁנָה לְלֵב, וְעוֹמְדִים לְהִזְכִּיר אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. כְּשֶׁעוֹלָה הַבֶּקֶר, מִקְּדִימִים לְבֵית הַכְּנֶסֶת וּמִשְׁבָּחִים אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכֵן אַחַר חֲצוֹת הַיּוֹם, וְכֵן בַּלַּיְלָה כְּשֶׁנֶּחֱשָׁף וְנִדְבַק הַלַּיְלָה בַּחֲשָׁף וְלֵן הַשָּׁמֶשׁ, וְעַל אֵלֶּה כְּתוּב הַמִּזְכִּירִים אֶת ה' אֵל דְּמִי לָכֶם. וְזֶה עִם יִשְׂרָאֵל הַקְּדוּשׁ.

וְלָכֵן הַזִּכְרִים הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמִצְרִים וְעַלָּה עַל פְּרָעָה, אֵלּוּ שְׁלֹא שׁוֹכְכִים יוֹמָם וְלַיְלָה, וּמִי הֵם? צְפֻרְדָּעִים, שְׁקוּלָם לֹא שׁוֹכֵךְ תָּמִיד, מִשׁוּם שֶׁהַחֲזִיק בְּעַם הַקְּדוּשׁ שְׁלֹא שׁוֹכְכִים יָמִים וְלַיְלוֹת לְשַׁבַּח אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלֹא הָיָה אִישׁ בְּמִצְרַיִם שְׁיָכֵל לְדַבֵּר זֶה עִם זֶה, וּמֵהֶם נִשְׁחַתָּה הָאָרֶץ, וּמִקּוּלָם הָיוּ יוֹנְקִים וַיִּלְדִּים קִטְנִים מֵתִים.

וְאִם תֹּאמַר, אֵיךְ לֹא יָכְלוּ לְהִרְגֵּ אֹתָם? אֵלּוּ אִם הָרִים אָדָם מִקָּל אוֹ אֶבֶן לְהִרְגֵּ אֶחָת, הַתְּבַקְעָה וַיִּצְאוּ מִמֶּנָּה שֵׁשׁ מִתּוֹךְ מַעֲיָה, וְהוֹלְכוֹת וּמְקַלְקְלוֹת אֶת הָאָרֶץ עַד שֶׁהָיָה מֵהַנִּמְנָע לְקָרֵב אֵלֵיהֶם.

בא וּרְאָה כַּמָּה נְהָרוֹת, כַּמָּה יְאוּרִים יוֹצְאִים
 מִתּוֹךְ הַיָּם הָעֲלִיּוֹן, כְּשֶׁנִּמְשָׁכִים וּמִפְשִׁירִים
 הַמַּיִם וּמִתְחַלְקִים כַּמָּה נְחָלִים לְכַמָּה צְדָדִים,
 לְכַמָּה יְאוּרִים, לְכַמָּה נְהָרוֹת. הַחֶלֶק שֶׁל הַמְּמַנָּה
 שֶׁל צֶדֶד מְצָרִים הֵם הַמַּיִם הַמְּרַחֲשִׁים הָאֵלֶּה,
 שְׂאִין לָךְ מֵיִם שְׂיוֹצְאִים מִתּוֹךְ הַיָּם שֶׁלֹּא
 מוֹצִיאִים דָּגִים לְמִינֵיהֶם.

מִי הֵם הַדָּגִים? אוֹתָם שְׁלִיחִים בְּעוֹלָם מְמַנִּים
 לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹן אֱדוֹנָם, מְמַנִּים בְּרוּחַ שֶׁל
 חֲכָמָה. וְעַל זֶה שָׁנִינוּ, יֵשׁ מַיִם מְגִדְלִים חֲכָמִים,
 וְיֵשׁ מַיִם מְגִדְלִים טִפְשִׁים, לְפִי אוֹתָם נְהָרוֹת
 שֶׁמִּתְחַלְקִים לְכָל הַצְּדָדִים.

וכאן נְהָרוֹת מְצָרִים מְגִדְלִים בְּעֲלֵי כְּשָׁפִים,
 דָּגִים בְּסוּגִים שׁוֹנִים, בְּעֶשֶׂר דְּרָגוֹת שֶׁל
 כְּשָׁפִים, שְׁכָתוּב (דְּבָרִים יח) קוֹסֶם, קְסָמִים, מְעוֹנָן,
 וּמְנַחֵשׁ, וּמְכַשֶּׁף, וְחוֹבֵר, חָבֵר, וְשׂוֹאֵל אוֹב,
 וְיִדְעוֹנִי, וְדוֹרֵשׁ אֶל הַמֵּתִים. הָרִי עֲשָׂרָה מִינִים
 שֶׁל חֲכָמַת הַמְּכַשְׁפִּים.

ובאותו זְמַן הוֹשִׁיט הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶצְבַּע
 שְׁלוֹ וּבִלְבָל אוֹתָם נְחָלִים וּנְהָרוֹת שֶׁל
 מְצָרִים, וְנִמְנָעוּ אוֹתָם הַדָּגִים שֶׁל הַחֲכָמָה שְׁלֵהֶם.

אָחַד הַתְּהַפֵּךְ לְדָם, וְאָחַד שֶׁהֶעֱלוּ הַדְּגִים קוֹלוֹת
[שְׁכַל הַדְּגִים תְּלוּיִים] בְּלִי תוֹעֵלֶת, וְלֹא בָּאָה
עֲלֵיהֶם רוּחַ שֶׁל אוֹתָן חֲכָמוֹת.

עָרַב – כְּאוֹתָהּ דְגָמָא, שֶׁעָרַבּ לָהֶם מִיְנֵי חֲכָמָה
שְׁלָהֶם, וְלֹא יָכַל לְהַדְבִּיק, וְלֹא עוֹד, אֲלֵא
אֶפְלוּ שְׁאֵלָה שְׁנַמְצָאוּ בְּאֶרֶץ, מִשְׁחִיתִים אוֹתָם
בְּאֶרֶץ וּמִשְׁחִיתִים אֶת דְּרֻכֵיהֶם. עָרַב, מֶה זֶה
עָרַב? עָרַבּוּבָיָא, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר וּבִגְד כְּלָאִים.
עֲרוּבִין – (ויקרא יט) שְׁדָךְ לֹא תִזְרַע כְּלָאִים. מִיְנֵים
רַבִּים בְּהֶרְמַת יָד.

בֵּא רָאָה כְּמָה כַּחוֹת הַתְּעוֹרְרוּ לְמַעְלָה כְּאָחַד,
וּבְלִבָּל אוֹתָם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּאָחַד כְּדִי
לְבַלְבַּל אֶת הַכַּח הַתְּקִיף שְׁלָהֶם לְמַעְלָה. וְכַל
אוֹתָן גְּבוּרוֹת שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּמִצְרַיִם, בְּיַד אַחַת זֶה הָיָה, שֶׁהָרִים יָדוּ עֲלֵיהֶם
לְמַעְלָה וּלְמַטָּה, וּמִשָּׁם אָבְדָה חֲכָמַת מִצְרַיִם,
שְׁכָתוּב (ישעיה כט) וְאָבְדָה חֲכָמַת חֲכָמֵינוּ וּבִינַת
נִבְנִיו תִּסְתַּתֵּר.

וּבֵא רָאָה, כְּתוּב (שם יט) וְסִכְסְכְתִי מִצְרַיִם
בְּמִצְרַיִם. מִצְרַיִם – לְמַעְלָה, בְּמִצְרַיִם –
לְמַטָּה. מִשּׁוֹם שְׁאוֹתָם חִילוֹת לְמַעְלָה מִמְּנֵים עַל

החילות של מטה, והתעֶרְבו כָּלָם. הִתְעַרְבו לְמַעַלָּה, שְׁלֹא הָיוּ הַמְצָרִים יְכוּלִים לְהִתְקַשֵּׁר לְכַשְׁפֵיהֶם, בְּאוֹתָם מְקוּמוֹת שֶׁהָיוּ מִתְקַשְׁרִים בְּהִתְחַלָּה, שֶׁהָרִי הִתְבַּלְבְּלוּ, וְעַל זֶה הֵבִיא עֲלֵיהֶם עֶרְב, חִיוֹת שֶׁהָיוּ מְעַרְבוֹת זֶה בְּזֶה.

כַּנִּים – שְׁעָלָה עֶפְר הָאָרֶץ. וּבֵא רָאָה, כָּל פְּרִי שֶׁנּוֹלַד בְּאָרֶץ, מִחִיל שְׁלַמְעֵלָה מִמְּנָה שֶׁנִּזְרַע עָלֶיהָ הוּא, וְהַכֹּל הָיָה כְּמוֹ שְׁלַמְעֵלָה.

וּבֵא רָאָה, שְׁבַעָה רְקִיעִים עָשָׂה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כְּמוֹ זֶה שְׁבַע אֲרָצוֹת. וְאוֹתָם תְּחוּמִים שֶׁנִּפְרָדִים בְּמְקוּמָם. שְׁבַעָה רְקִיעִים לְמַעַלָּה, שְׁבַעָה תְּחוּמֵי אֶרֶץ לְמַעַלָּה, כְּמוֹ כֵן לְמַטָּה נִפְרָדוֹת הַדְּרָגוֹת, שְׁבַעָה רְקִיעִים, וְשְׁבַעָה תְּחוּמֵי אֶרֶץ. וְהָרִי פְּרוּשָׁה הַחֲבָרִים, בְּשְׁבַע אֲרָצוֹת כְּגַלְדֵי בְּצֵלִים זֶה עַל זֶה.

וְאוֹתָם שְׁבַעָה תְּחוּמִים שֶׁל הָאָרֶץ לְמַעַלָּה, כָּל אֶחָד וְאֶחָד [נִפְרָדִים לְשְׁבַעִים מְמַנִּים] נִפְרָדִים לְעֶשְׂרָה, וְהֵם מִתְחַלְקִים לְשְׁבַעִים מְמַנִּים שֶׁמְמַנִּים עַל שְׁבַעִים עַמִּים, וְאוֹתָהּ אֶרֶץ תְּחוּם לְכָל עַם וְעַם סְבִיב הָאָרֶץ הַקָּדוֹשָׁה שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שִׁיר א) הִנֵּה מִטָּתוֹ שְׁלַשְׁלֵמָה שְׁשִׁים

גבורים סביב לה מגבורי ישראל. ועשרה בתוכם
טמונים, והם שבעים שסוכבים את הארץ
הקדושה, וזהו למעלה כמו זה למטה.

ובא ראה, אותה ארץ התחום של חלק מצרים,
באותו זמן הושיט הקדוש ברוך הוא
אצבעו, ונולדו להבות אש באותו תחום,
והתיבשו כל אותם תחומים שמרככים במים.
וכל הירק של המים שנובעים אז למטה, נראו
הכנים מעפר הארץ.

והרי נאמר שאהרן היה מכה, אבל משום זה
אהרן היה מכה, להראות שימינו של
הקדוש ברוך הוא שוברת שונאים, כמו שנאמר
(שמות טו) ימינה ה' תרעץ אויב. כמו זה עתיד
הקדוש ברוך הוא להביא על העיר רומא רבתי,
שכתוב (ישעיה לד) ונהפכו נחליה לזפת ועפרה
לגפרית. ועל זה, כל עפר הארץ היה כנים בכל
ארץ מצרים.

רבי יהודה ורבי חייא היו הולכים בדרך. אמר
רבי חייא, כשחברים הולכים בדרך,
צריכים ללכת בלב אחד, ואם נפגשו או
שהולכים עמם הרשעים של העולם, או בני

אָדָם שְׁאִינָם מְהִיכַל הַמֶּלֶךְ, צְרִיכִים לְהַפְרֵד
 מֵהֶם. מִנֵּינ לָנוּ? מִכָּלֵב, שְׁכָתוּב (במדבר יד) וְעַבְדֵי
 כָּלֵב עֵקֵב הֵיטָה רוּחַ אַחֲרַת עֲמוֹ וַיִּמְלֵא אַחֲרָי.
 מַה זֶה רוּחַ אַחֲרַת? שְׁנִפְרַד מֵאוֹתָם מְרַגְלִים,
 שְׁכָתוּב (שם יג) וַיַּעֲלוּ בַּנֶּגֶב וַיָּבֹאוּ עַד חֲבֵרוֹן.
 שְׁנִפְרַד מֵאוֹתָם מְרַגְלִים וַבֹּא לְבָדוֹ לְחֲבֵרוֹן
 לְהִשְׁתַּטַּח עַל קִבְרֵי הָאֲבוֹת.

וְחֲבֵרוֹן נִתְּנָה לוֹ חֵלֶק יִרְשָׁה לְהַחֲזִיק בָּהּ, כְּמוֹ
 שְׁנֵאמַר (דברים א) וְלוֹ אֶתֵּן אֶת הָאָרֶץ
 אֲשֶׁר דָּרַךְ בָּהּ. לָמָּה נִתְּנָה לוֹ אֶת חֲבֵרוֹן? אִם
 מִשּׁוּם שֶׁהִשְׁתַּטַּח בְּקִבְרֵי הָאֲבוֹת לְהַנְצִיל מֵאוֹתָהּ
 עֵצָה שְׁלֵהֶם שְׁנֵצֵל - לֹא!

אַלֵּא, סוּד הַדְּבָר שְׁמַעְתִּי, כְּמוֹ זֶה כָּתוּב (שמואל א-
 ב) וַיִּשְׁאַל דָּוִד בַּה' לֵאמֹר הֲאֶעֱלֶה בְּאֶחָת
 עָרֵי יְהוּדָה וַיֹּאמֶר ה' אֵלָיו עֲלֶה וַיֹּאמֶר דָּוִד אָנֹכָה
 אֶעֱלֶה וַיֹּאמֶר חֲבֵרֹנָה. כָּאֵן יֵשׁ לְהִסְתַּכֵּל, כִּיּוֹן
 שְׁהָרֵי מֵת שָׂאוּל, וְדָוִד נִמְשַׁח בִּימֵי שָׂאוּל לְקַבֵּל
 מַלְכוּת, כִּיּוֹן שְׁמֵת שָׂאוּל לָמָּה לֹא הִמְלִיכוּ אֶת
 דָּוִד וְלֹא קִבֵּל מַלְכוּת עַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וַבֹּא
 לְחֲבֵרוֹן וְקִבֵּל מַלְכוּת עַל יְהוּדָה לְבִדְדָה שְׁבַע
 שָׁנִים, וְהִתְעַכַּב שָׁם כָּל שְׁבַע הַשָּׁנִים הַלָּלוּ,

וְאַחַר שְׁמַת אִישׁ בְּשֵׁת קָבַל מַלְכוּת עַל כָּל
יִשְׂרָאֵל בִּירוּשָׁלַיִם?

אָלָא הַכֹּל הוּא סוּד לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. בֵּא
רְאֵה, הַמַּלְכוּת הַקְּדוּשָׁה לֹא קָבְלָה מַלְכוּת
שְׁלָמָה עַד שֶׁהִתְחַבְּרָה בְּאָבוֹת, וּכְשֶׁהִתְחַבְּרָה
בָּהֶם, נִבְנְהָ בְּנִין שְׁלֵם מֵעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, וְהָעוֹלָם
הָעֲלִיּוֹן נִקְרָא שֶׁבַע שָׁנִים, מִשּׁוּם שְׁכָלָם בּוֹ.

וְסִימְנָהּ – (מלכים-א ו) וַיִּבְנֶהוּ שֶׁבַע שָׁנִים. זֶהוּ
הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. וְלֹא כְּתוּב וַיִּבְנֶהוּ
בְּשֶׁבַע שָׁנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לא) כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים
עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. מִי אֵלּוּ שֵׁשֶׁת
הַיָּמִים? זֶה אֲבָרָהֶם, שְׁכָתוּב (בראשית ב) אֱלֹהִים
תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָה, בְּאֲבָרָהֶם.
וְאֲבָרָהֶם נִקְרָא שֵׁשֶׁת יָמִים, וּמִשּׁוּם (ויכו) שֶׁהוּא
שֵׁשֶׁת יָמִים, נִבְנְהָ הָעוֹלָם בְּאוֹתוֹ (בְּזֶה) גּוֹן, וַיִּבְנֶהוּ
שֶׁבַע שָׁנִים.

וְבֵא רְאֵה, דָּוִד רָצָה לְהַפְּנוֹת בְּמַלְכוּת שְׁלָמָה
לְמַטָּה כְּמוֹ שְׁלֹמֹעַלָה, וְלֹא נִבְנְהָ עַד שֶׁבֵּא
וְהִתְחַבְּרָה בְּאָבוֹת, וְעָמַד שֶׁבַע שָׁנִים לְהַפְּנוֹת
בְּתוֹכָם. אַחַר שֶׁבַע שָׁנִים נִבְנְהָ בְּכֹל, נִמְשָׁכָה
מַלְכוּתוֹ שְׁלֹא תַעֲבֹר לְעוֹלָמִים. וְאִם לֹא שֶׁנַּעֲשֶׂה

בְּחֵבְרוֹן לְהִתְחַבֵּר בְּמִקְוֹמוֹ, לֹא נִבְנְתָה מְלָכוּתוֹ
 לְהַמְשִׁיךְ כְּרֵאוּי. כְּמוֹ כֵּן כָּלֵב, הָאִירָה בּוֹ רוּחַ
 חֲכָמָה, וּבֹא לְחֵבְרוֹן לְהִתְחַבֵּר בְּאָבוֹת וּלְמִקְוֹמוֹ
 הַלֵּךְ. אַחֵר כֶּךָּ מְקוֹמוֹ הָיָה, וַיִּרְשׂ אוֹתוֹ.

רַבִּי יִיסָא וְרַבִּי חֲזַקְיָה הָיוּ הוֹלְכִים מְקַפּוֹטְקִיָּא
 לְלוֹד, וְהָיָה עִמָּהֶם יְהוּדֵי אֶחָד עִם מִשָּׂא שֶׁל
 עוֹפּוֹת (שְׁנַקְרָאִים קְטִפִּירָא) עַל חֲמור. עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים,
 אָמַר רַבִּי יִיסָא לְרַבִּי חֲזַקְיָה, פִּתַח פִּיךָ וְאָמַר דְּבַר
 אֶחָד מֵאוֹתָם דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַמְעֻלִּים שָׂאתָה אוֹמֵר
 לְפָנַי הַמְּנוֹרָה הַקְּדוּשָׁה.

פִּתַּח וְאָמַר, (מְשַׁלִּי ג) דְּרַכִּיָּה דְּרַכִּי נַעַם וְכֹל
 נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם. דְּרַכִּיָּה דְּרַכִּי נַעַם – אֵלוֹ
 דְּרַכִּי הַתּוֹרָה, שְׁמִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה,
 הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁרְהָ עָלָיו נַעַם הַשְּׂכִינָה שֶׁלֹּא
 תָּזוּז מִמֶּנּוּ לְעוֹלָמִים. וְכֹל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם – שְׁכֹל
 שְׁבִילֵי הַתּוֹרָה כֻּלָּם שְׁלוֹם. שְׁלוֹם לוֹ לְמַעְלָה,
 שְׁלוֹם לוֹ לְמַטָּה. שְׁלוֹם לוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, שְׁלוֹם לוֹ
 בְּעוֹלָם הַבָּא.

אָמַר אוֹתוֹ יְהוּדֵי, מְטַבֵּעַ בְּכִיס בְּפִסּוּק זֶה נִמְצָא.
 אָמַר לוֹ, מִנֵּיִן לָךְ? אָמַר לוֹ, שְׁמַעְתִּי מֵאָבִי,
 וּלְמַדְתִּי כָּאֵן בְּפִסּוּק הַזֶּה דְּבַר טוֹב.

פְּתַח וְאָמַר, פְּסוּק זֶה הוּא בְּשִׁמְתִי צוּרוֹת וּבְשִׁנִּי
צְדָדִים. קוֹרְאִים בּוֹ דְרָכִים, וְקוֹרְאִים בּוֹ
נְתִיבוֹת. קוֹרְאִים בּוֹ נַעַם, וְקוֹרְאִים בּוֹ שְׁלוֹם. מַה
זֶה דְרָכִים, וּמַה זֶה נְתִיבוֹת? מַה זֶה נַעַם, וּמַה
זֶה שְׁלוֹם?

אָלֵא דְרָכִיהָ דְרָכִי נַעַם, הֵינּוּ שְׂכָתוּב (ישעיה נג)
הַנוֹתֵן בֵּינָם דֶּרֶךְ. שְׁהָרִי כָּל מְקוֹם שֶׁנִּקְרָא
בְּתוֹרַה דֶּרֶךְ, הֵיא דֶּרֶךְ פְּתוּחָה לְכָל, כְּמוֹ זֶה זוֹ
שֶׁפְּתוּחָה לְכָל אָדָם – כֶּךָ דְרָכִיהָ. אֵלּוֹ דְרָכִים
שֶׁפְּתוּחִים מֵהָאֲבוֹת, שְׁכָרוּ בֵּינָם הַגְּדוֹל וְנִכְנָסִים
לְתוֹכוֹ. וְאוֹתָם דְרָכִים נִפְתָּחוֹת לְכָל עֵבֶר וּלְכָל
צְדָדֵי הָעוֹלָם.

וְנַעַם זֶה הוּא נְעִימוֹת שְׂיוּצֵאת מִן הָעוֹלָם הַבָּא,
(ומהעולם הבא מאירות כל המנורות) וּמְאִירָה אֶת כָּל
הַמְּנוֹרוֹת, וְנִפְרָדִים (האורות) לְכָל עֵבֶר. וְאוֹתוֹ טוֹב
וְאוֹר שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא שְׂיוֹנְקִים הָאֲבוֹת נִקְרָא
נַעַם. דְּבַר אַחֵר, הָעוֹלָם הַבָּא נִקְרָא נַעַם.
וּכְשֶׁמֵתְעוֹרֵר הָעוֹלָם הַבָּא, אָז כָּל הַטוֹב וְכָל
הַשְּׂמִחָה וְכָל הָאוֹרוֹת וְכָל הַחֲרוֹת שֶׁל הָעוֹלָם
מֵתְעוֹרְרִים, וְלִכֵּן נִקְרָא נַעַם.

וַעֲלֵ זֶה שְׂנִינּוּ, רִשְׁעֵי הַגִּיּוֹנִים, בְּשַׁעָה שֶׁנִּכְנָסֵת
שְׂבֵת, כָּלָם נִחִים, וַיֵּשׁ לָהֶם (חרות) שְׂמִחָה

וּמְנוּחָה בַּשָּׁבֶת. וְכִיּוֹן שְׂיוּצָאת שָׁבֶת, יֵשׁ לָנוּ
 לְעוֹרֵר שְׂמִיחָה עֲלֵינוּהָ עָלֵינוּ כְּדֵי שְׂנַנְצֵל מֵאוֹתוֹ
 הָעֲנָשׁ שֶׁל הָרָשָׁעִים שְׂנֵדוֹנִים מֵאוֹתָהּ שְׁעָה
 וְהִלָּאָה, וַיֵּשׁ לָנוּ לְהִתְעוֹרֵר וְלוֹמַר, (תהלים ז) וַיְהִי
 נֵעַם ה' אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ. זֶהוּ נֵעַם עֲלֵינוּ, (תהלים
 שְׂמִיחַת הַכֹּל. וְעַל זֶה, דְּרָכֶיהָ דְּרָכֵי נֵעַם וְכֹל
 נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם.

מַה זֶה נְתִיבוֹתֶיהָ? אֵלּוּ אוֹתָם נְתִיבוֹת וּשְׂבִילִים
 שְׂיוּצָאִים מִלְּמַעְלָה, וְכֹלָם לוֹקַח אוֹתָם בְּרִית
 הַיְחִידִי שְׂנִקְרָא שְׁלוֹם, שְׁלוֹם הַבַּיִת, וּמִכְנֵסִים
 אוֹתָם לַיָּם הַגָּדוֹל. כְּשֶׁהוּא בְּתַקְפוֹ, וְאִז נֹתֵן בּוֹ
 שְׁלוֹם. זֶהוּ שְׂכָתוֹב וְכֹל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם. בָּאוּ רַבֵּי
 יִיסָא וְרַבֵּי חִזְקִיָּה וְנִשְׁקוּ לוֹ. אָמְרוּ, וַיְמַה כָּל
 הַדְּבָרִים הָעֲלִיוֹנִים הִלְלוּ טְמוּנִים אֲצִלְךָ וְלֹא
 יִדְעוּנוּ?! הִלְכוּ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ לְבַיִת שְׁדָה, רָאוּ בְּהִמּוֹת
 שֶׁל הַשְּׁדָה מֵתִים. אָמְרוּ, וַדַּאי דְּבַר שֶׁל בְּהִמּוֹת
 יֵשׁ בְּמָקוֹם זֶה.

אָמַר אוֹתוֹ יְהוּדִי, זֶה שְׂאֲמַרְתֶּם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא הָרַג בְּמִצְרַיִם כָּל אוֹתָם הַצֵּאֵן, כָּל
 אוֹתָם בְּהִמּוֹת. שְׁלֵשָׁה סוּגֵי מוֹת הָיוּ בְּבְהִמּוֹת,
 אֶחָד דְּבַר, וְאֶחָד אוֹתָם שֶׁהָרַג הַבְּרָד, וְאֶחָד אוֹתָם
 בְּכוֹרֵי הַבְּהִמּוֹת.

וְמָה הִיָּה הַמּוֹת שְׁלֵהֶם? אֵלָּא זֶה כְּתוּב בַּתְּחִלָּה,
 הִנֵּה יָד ה' הוֹיָה בְּמִקְנֶנְךָ אֲשֶׁר בְּשֹׁדֵהּ. לָמָּה
 בְּכֻלָּם לֹא כְּתוּב יָד ה' ? אֵלָּא כָּאֵן (כְּתוּב יָד אֱלֹהִים, אֵלָּא
 יָד ה') (אֵל יָד ה') זֶה יָד עִם חֲמֵשׁ אֶצְבָּעוֹת, שְׁהָרִי
 בַּתְּחִלָּה כְּתוּב אֶצְבַּע אֱלֹהִים הִיא, וְכֵאֵן כָּל חֲמֵשׁ
 הָאֶצְבָּעוֹת, וְכָל אֶצְבַּע וְאֶצְבַּע הִרְגָה מִיָּן אֶחָד.
 וְחֲמֵשָׁה מֵיָנִים הָיוּ, שְׁכְּתוּב בְּסוּסִים, בְּחֲמוּרִים,
 בְּגַמְלִים, בְּבָקָר, וּבְצֹאֵן. הָרִי חֲמֵשָׁה מֵיָנִים
 לְחֲמֵשׁ אֶצְבָּעוֹת, שְׁנִקְרֵאת יָד. מִשּׁוּם כֵּן הִנֵּה יָד
 ה' הוֹיָה וְגו' דְּבַר כְּבֵד מְאֹד. שְׁהָיוּ מֵתִים מֵעֶצְמָם
 וְנִמְצְאוּ מֵתִים.

מֵאַחֵר שְׁלֹא חֲזְרוּ הַמְּצֹרִים, אוֹתָן אוֹתִיּוֹת
 מִמֶּשׁ חֲזְרוּ וְהִרְגוּ כָּל אוֹתָם
 שְׁנִשְׁאָרוּ, וְדָבַר הַפֶּךָ לְבָרֵךְ. מַה בֵּין זֶה לְזֶה?
 אֵלָּא זֶה בְּנוּחוֹת, וְזֶה בְּתִקְףָהּ הִרְגוּ, וְשְׁנֵי אֵלֶּה
 הָיוּ בְּמָקוֹם אֶחָד בְּחֲמֵשׁ אֶצְבָּעוֹת.

בֵּא וְרֵא, דְּבַר אוֹתִיּוֹת שְׁהָיוּ בְּנוּחוֹת, מוֹת
 בְּמִנוּחָה, שְׁהָיוּ מֵתִים מֵעֶצְמָם. בְּרֵךְ
 שְׁהִתְהַפְּכוּ הָאוֹתִיּוֹת לְתִקְףָהּ הִרְגוּ וְהִרְגַּת הַכָּל. יִשְׁבוּ
 בְּאוֹתוֹ שׁוֹדֵה, רְאוּ צֵאֵן שְׁבָאִים לְמָקוֹם אֶחָד
 וּמֵתִים שָׁם. קָם אוֹתוֹ יְהוּדֵי לְאוֹתוֹ מְקוֹם, וְרֵא
 שְׁנֵי נֵאדוֹת מְלֵאִים אָרֶס.

פְּתַח וְאָמַר, כְּתוּב וְאֶעֱשֶׂה לְגוֹי גְדוֹל וְאֶבְרַכֶּה
 וְאֶגְדְּלֶה שְׁמִי וְהָיָה בְּרָכָה. דְּבַר זֶה שֶׁל
 רַבִּי אֱלֶעָזָר שֶׁאָמַר (בראשית יב) וְאֶעֱשֶׂה לְגוֹי גְדוֹל –
 כְּנֶגֶד לָךְ לָךְ. וְאֶבְרַכֶּה – כְּנֶגֶד מֵאַרְצָךְ. וְאֶגְדְּלֶה
 שְׁמִי – כְּנֶגֶד וּמְמוֹלְדֶתְךָ. וְהָיָה בְּרָכָה – כְּנֶגֶד
 וּמִבֵּית אָבִיךָ, וְזֶה כְּנֶגֶד זֶה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, סוּד הַחֲכָמָה יֵשׁ כָּאֵן. וְאֶעֱשֶׂה
 לְגוֹי גְדוֹל – כְּנֶגֶד צַד יְמִינִי. וְאֶבְרַכֶּה – כְּנֶגֶד
 צַד שְׂמָאל. וְאֶגְדְּלֶה שְׁמִי – כְּנֶגֶד צַד הָאֲמֻצָּע.
 וְהָיָה בְּרָכָה – כְּנֶגֶד צַד אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְהַכֹּל סוּד
 הַמְּרַכְּבָה הַקְּדוּשָׁה.

בֵּא רֵא, בַּהֲתַעֲוֹרְרוֹת שְׁלִמְטָה מִתַּעֲוֹרֵר לְמַעְלָה,
 וְעַד שֶׁלֹּא מִתַּעֲוֹרֵר לְמַטָּה לֹא מִתַּעֲוֹרֵר
 לְמַעְלָה לְשֵׁרוֹת עָלָיו. מֵהַ כְּתוּב בְּאַבְרָהָם? וַיֵּצְאוּ
 אֹתָם מֵאוּר כַּשְׂדִּים. וַיֵּצְאוּ אֹתָם – וַיֵּצְאוּ אֹתוֹ הֲיָה
 צָרִיךְ (לְכַתֵּב)! שֶׁהָרִי כְּתוּב וַיִּקַּח תָּרַח אֶת אַבְרָם בְּנוֹ
 [וְאֵת לוֹט בֶּן הָרֵן] וְגו'. מֵהוּ וַיֵּצְאוּ אֹתָם? אֵלָּא,
 תָּרַח וְלוֹט יֵצְאוּ עִם אַבְרָהָם וְשָׂרָה, שְׁפִינֵן שְׁנֵצוּל
 אַבְרָהָם מִן הָאֵשׁ, חֲזַר תָּרַח לַעֲשׂוֹת אֶת רְצוֹנוֹ,
 וְלָכֵן וַיֵּצְאוּ אֹתָם. כִּיּוֹן שֶׁהֵם הִתַּעֲוֹרְרוּ תַּחֲלָה,
 אָמַר לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לָךְ לָךְ.

רבי שמעון אמר, לך לך - לתקונך, לעצמך.
מארץך - מאותו הצד של הישוב שאתה
שוקל, שנולדת בו. וממולדתך - מאותו תולדה
שלך. ומבית אביך - שהרי השגיח בשרש
שלכם. אל הארץ אשר אראך - שם אגלה לך מה
שאתה מבקש. אותו כח שממנה עליה, שהוא
עמק וסתום, מיד - וילך אברם כאשר דבר אליו
ה'. ואנו רצינו ללכת מכאן לדעת סוד החכמה.

(פתח רבי אבא ואמר (צפניה ג) כי אז אהפוך אל עמים שפה
ברורה לקרא כלם בשם ה' לעבדו שכם אחד.
וכתוב (זכריה יד) והיה ה' למלך וגו' ביום ההוא
יהיה ה' אחד ושמו אחד).

רבי יוסי ורבי חייא היו הולכים בדרך. אמר
רבי יוסי לרבי חייא, למה אתה שותק,
הרי הדרך לא מתקנת אלא רק בדברי תורה?
נאנח רבי חייא ובכה. (אמר לו, מהי? אמר לו, אוי וכי)
פתח ואמר (בראשית יא) ותהי שרי עקרה אין לה
ולד. אוי על זה! אוי על אותו זמן שהולידה
הגר את ישמעאל.

אמר לו רבי יוסי, למה? והרי הולידה אחר כך,
והיה לה בן גזע קדוש? אמר לו, אתה

רוֹאֵה וְאֲנִי רוֹאֵה. וְכִךְ שָׁמַעְתִּי מִפִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן
 דָּבַר, וּבְכִיתִי. [ס"א אָמַר לוֹ מַה הִיא אָמַר לוֹ וּוִי
 וכו'] אוֹי עַל אוֹתוֹ הַזְמַן שֶׁבְגָלַל שְׁשָׂרָה
 הַתְּעַכְבָּה, כְּתוּב (בראשית טז) וַתֹּאמֶר שְׂרֵי אֶל אַבְרָם
 וְגו' בֵּא נָא אֶל שְׁפַחְתִּי וְגו'. וְעַל זֶה עֲמָדָה
 הַשְּׁעָה לְהִגָּר לְרֶשֶׁת אֶת שָׂרָה גְבַרְתָּהּ, וְהִיָּה לָהּ
 בֶּן מֵאַבְרָהָם.

וְאַבְרָהָם אָמַר, לוֹ יִשְׁמַעְאֵל יַחֲיָה לְפָנֶיךָ. וְאָף
 עַל גַּב שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּה
 מְבֹשֵׁר לוֹ עַל יִצְחָק, נִדְבַק אַבְרָהָם בְּיִשְׁמַעְאֵל, עַד
 שֶׁהַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִשִּׁיב לוֹ, וּלְיִשְׁמַעְאֵל
 שְׁמַעְתִּיךָ וְגו'. אַחַר כֵּן נִמּוֹל וְנִכְנָס לְבְרִית
 הַקְדוֹשׁ, עַד שֶׁטָּרַם יֵצֵא יִצְחָק לְעוֹלָם.

וְבֵא רֵאָה, אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנִים עָמַד אוֹתוֹ מִמְּנָה
 שֶׁל בְּנֵי יִשְׁמַעְאֵל וּבִקֵּשׁ לְפָנֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא. אָמַר לוֹ, מִי שֶׁנִּמּוֹל יֵשׁ לוֹ חֵלֶק בְּשִׁמְךָ?
 אָמַר לוֹ, כֵּן. אָמַר לוֹ, וְהִרִי יִשְׁמַעְאֵל נִמּוֹל, [וְלֹא
 עוֹד, אֲלֵא שֶׁנִּמּוֹל בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה] אִזּוֹ לְמַה
 אֵין לוֹ חֵלֶק בְּךָ כִּמוֹ יִצְחָק? אָמַר לוֹ, זֶה נִמּוֹל
 כְּרֵאוֹי וּכְתִקוֹנוֹ, וְזֶה לֹא כֵּן. וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׂאֵלָה
 נִדְבָקִים בִּי כְּרֵאוֹי לְשִׁמוֹנָה יָמִים, וְאֵלֶּה רְחוּקִים

מִמְּנֵי עַד כַּמָּה יָמִים. אָמַר לוֹ, וְעַם כָּל זֶה, כִּיּוֹן
שְׁנַמּוּל, לֹא יִהְיֶה לוֹ שָׂכָר טוֹב בְּשִׁבִיל זֶה?

אֲוִי עַל אוֹתוֹ זְמַן שְׁנוּלָד יִשְׁמַעְאֵל בְּעוֹלָם
וְנַמּוּל, מָה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא?
הִרְחִיק אֶת בְּנֵי יִשְׁמַעְאֵל מִן הַדְּבָקוֹת הָעֲלִיוֹנָה,
וְנָתַן לָהֶם חֵלֶק לְמַטָּה בְּאַרְץ הַקְּדוֹשָׁה בְּשִׁבִיל
אוֹתָהּ הַמִּילָה שְׁבָהֶם.

וְעֵתִיּוֹת בְּנֵי יִשְׁמַעְאֵל לְשַׁלֵּט בְּאַרְץ הַקְּדוֹשָׁה
כְּשֶׁהִיא רִיקָה מִהַכֹּל זְמַן רַב, כְּמוֹ
שֶׁהַמִּילָה שְׁלָהֶם רִיקָה בְּלִי שְׁלָמוֹת, וְהֵם יַעֲכָבוּ
אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לָשׁוּב לְמִקּוֹמָם, עַד שִׁישְׁתַּלֵּם
אוֹתָהּ זְכוּת שֶׁל בְּנֵי יִשְׁמַעְאֵל.

וְעֵתִיּוֹת בְּנֵי יִשְׁמַעְאֵל לְעוֹרֵר קְרָבוֹת חֲזָקִים
בְּעוֹלָם וּלְהַתְּכַנְּסוֹת בְּנֵי אָדוּם
עֲלֵיהֶם, וְיַעֲוֹרְרוּ בָּהֶם קָרֵב, אֶחָד עַל הָיִם, וְאֶחָד
עַל הַיַּבְּשָׁה, וְאֶחָד סְמוּךְ לִירוּשָׁלַיִם, וְיִשְׁלִטוּ אֵלָהּ
בְּאֵלָהּ, וְאַרְץ הַקְּדוֹשָׁה לֹא תִמָּסַר לְבְנֵי אָדוּם.

בְּאוֹתוֹ זְמַן יִתְעוֹרֵר עִם אֶחָד מִסוּף הָעוֹלָם עַל
רוּמֵי הַרְשָׁעָה, וְיַעֲרֹךְ בָּהּ קָרֵב שְׁלֵשָׁה
חֲדָשִׁים, וְיִתְכַנְּסוּ שָׁם עַמִּים, וְיִפְּלוּ בִידֵיהֶם, עַד
שִׁיתְכַנְּסוּ כָּל בְּנֵי אָדוּם עֲלֵיהָ מִסוּפֵי כָּל הָעוֹלָם,

וְאִזּוֹ יִתְעוֹרֵר עֲלֵיהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. זֶהוּ
 שְׁכָתוּב (ישעיה לד) כִּי זָבַח לֵה' בְּבַצָּרָה וְגו'. אַחַר זֶה
 מַה כָּתוּב? לְאַחֲזוֹ בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וְגו'. וַיִּכְלֶה אֶת
 בְּנֵי יִשְׁמָעֵאל מִמֶּנֶּה, וַיִּשְׁבֵּר כָּל הַחִילּוֹת-כַּחוֹת
 שְׁלַמְעֵלָה, וְלֹא יִשְׂאָר כַּח לְמַעְלָה עַל הָעַם שֶׁל
 הָעוֹלָם, אֲלֵא כַּח יִשְׂרָאֵל לְבַדּוֹ, זֶהוּ שְׁכָתוּב (תהלים
 קכא) ה' צִלְּךָ עַל יַד יְמִינֶךָ.

מִשּׁוּם שֶׁהַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ בְּיָמִין, וְתוֹרָה בְּיָמִין, וְעַל
 זֶה בְּיָמִין תְּלוּי הַכֹּל, וְשִׁנְיָנוּ שְׁצָרִיךְ לְזַקֵּף
 אֶת הַיָּמִין עַל הַשְּׂמָאל, כְּמוֹ שֶׁפָּרְשׁוּהָ, שְׁכָתוּב
 מִיְמִינוֹ אִשׁ דָּת לְמוֹ. וּבְזִמְן שְׂיָבֵא, (תהלים ס)
 הוֹשִׁיעָה יְמִינֶךָ וְעַנְנֵי. וּבְאוֹתוֹ זִמְן כָּתוּב, כִּי אִזּוֹ
 אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שְׁפָה בְרוּרָה לְקִרְא כָּל־שֵׁם ה'
 לְעַבְדּוֹ שְׁכֵם אֶחָד. וְכָתוּב בַּיּוֹם הַזֶּה ה' יִהְיֶה ה'
 אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד. בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

פְּרֻשַׁת בֵּא (דף ל"ב ע"ב - דף מד' ע"א)

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה בֵּא אֶל פְּרַעֲהַ כִּי אֲנִי
 הַכֹּבְדָתִי אֶת לְבוֹ וְגו'. רַבִּי יְהוּדָה
 פָּתַח וְאָמַר, (תהלים פט) אֲשָׁרֵי הָעַם יוֹדְעֵי תְרוּעָה
 ה' בְּאוֹר פְּנִיךָ יִהְלְכוּן. כְּמָה צְרִיכִים בְּנֵי אָדָם
 לְלַכֵּת בְּדַרְכֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְלִשְׁמֹר מִצְוֹת

התורה כְּדֵי שְׂיִזְכּוּ בָּהּ לְעוֹלָם הַבָּא, וְלִהְיוֹת
 אוֹתָם מְכַל הַקְטָרוּגִים שֶׁלְמַעַלָּה וּמַטָּה, מְשׁוּם
 שֶׁהָרִי כְּמוֹ שֶׁנִּמְצְאוּ מִקְטָרְגִים בְּעוֹלָם לְמַטָּה,
 כִּן גַּם נִמְצְאוּ מִקְטָרְגִים לְמַעַלָּה שֶׁעוֹמְדִים עַל
 בְּנֵי אָדָם.

אוֹתָם שְׁעוֹשִׂים מְצוֹת הַתּוֹרָה וְהוֹלְכִים בְּדַרְךְ
 יִשְׂרָאֵל בִּירְאֵת אֲדוֹנָם, כְּמָה סְנַגּוּרִים
 שֶׁעוֹמְדִים עֲלֵיהֶם לְמַעַלָּה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (איוב לג)
 אִם יֵשׁ עָלָיו מִלְּאָךְ מְלִיץ אֶחָד מִנֵּי אֶלְפֵי וְגו' .
 וְכָתוּב וַיִּחַנְּנוּ וַיֹּאמֶר פְּדֵעֵהוּ מִרְדַּת שַׁחַת
 מִצְּאֵתִי כִפֹּר. מְשׁוּם כִּן אֲשֶׁרִי מִי שֶׁשׁוֹמֵר
 מְצוֹת הַתּוֹרָה.

אָמַר לוֹ רַבִּי חֲזִיָּא, אִם כֵּן, לְמָה צָרִיךְ כָּאֵן
 מִלְּאָךְ שִׁיְהִיָּה סְנַגּוּר עַל הָאָדָם, וְהָרִי
 כְּתוּב (משלי ג) כִּי ה' יִהְיֶה בְּכִסְלֶךָ וְשָׁמַר רַגְלֶךָ
 מִלְּכָד, וְכָתוּב (תהלים קכא) ה' יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל רָע.
 שֶׁהָרִי רוֹאֵה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּל מָה שֶׁאָדָם
 עוֹשֶׂה בְּעוֹלָם, הֵן לְטוֹב וְהֵן לְרָע. וְכֵן הוּא אוֹמֵר,
 (ירמיה כג) אִם יִסְתַּר אִישׁ בַּמִּסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ
 נְאֻם ה'.

אָמַר לוֹ רַבִּי יְהוּדָה, הַכֹּל כֵּן הוּא וְדָאִי, אֲבָל
 הָרִי כְּתוּב (איוב ב) וְגַע אֶל עֲצָמוֹ וְאֶל בְּשָׂרוֹ.

וְכָתוּב וַתְּסִיתַנִּי בּוֹ לְבַלְעוֹ חֲנָם. לְהִרְאוֹת שְׁהָרִי
 רְשׁוֹת נְמִסְרָה לְצַד הָאֲחֵר לְקִטְרָג [וְהִרְשׁוֹת
 נְמִסְרָה] עַל דְּבָרִים שֶׁל הָעוֹלָם [לְמִי שֶׁלֹּא
 הִצְטַרֵּף] וְלִהְמָסֵר בְּיָדוֹ, וְכָל הַדְּרָכִים הִלְלוּ
 טְמוּנִים לְפָנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאֵינְךָ כְּדָא
 לְלַכֵּת אַחֲרֵיהֶם, מְשׁוּם שֶׁאֵלּוּ הִנְהַגְוֹת הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא, וְאֵין בְּנֵי אָדָם רְשָׁאִים לְדַקְדֵּק
 אַחֲרֵיהֶם, פָּרַט לְאוֹתָם צְדִיקֵי אֲמַת שְׂיִודְעִים אֶת
 סוּדוֹת הַתּוֹרָה וְהוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ שֶׁל הַחֲכָמָה לְדַעַת
 אוֹתָם דְּבָרִים נִסְתָּרִים שֶׁל הַתּוֹרָה.

רַבִּי אֶלְעָזָר פְּתַח, (שם א) וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֵאוּ בְּנֵי
 הָאֱלֹהִים לְהִתִּיצֵב עַל ה' וַיָּבֹאוּ גַם הַשָּׁטָן
 בְּתוֹכָם. וַיְהִי הַיּוֹם – זֶה רֵאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁהַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא עוֹמֵד לְדוֹן אֶת הָעוֹלָם, כְּמוֹ זֶה, וַיְהִי
 הַיּוֹם וַיָּבֵא שָׁמָּה. אוֹתוֹ יוֹם הִיָּה יוֹם טוֹב שֶׁל
 רֵאשׁ הַשָּׁנָה.

וַיָּבֵאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים – אֵלּוּ מְמַנִּים גְּדוֹלִים
 שְׁלוּחִים בְּעוֹלָם, לְהַשְׁגִּיחַ בְּמַעֲשֵׂי בְּנֵי
 הָאָדָם. לְהִתִּיצֵב עַל ה' – כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים-א כב)
 וְכָל צָבָא הַשָּׁמַיִם עִמָּד עָלָיו מִיְמִינוֹ וּמִשְׁמָאלוֹ.
 אֲבָל לְהִתִּיצֵב עַל ה', בְּפִסּוּק זֶה מְצָאנוּ אֶהְבַּת
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל יִשְׂרָאֵל, מְשׁוּם שֶׁהַשְּׁלוּחִים

הָלְלוּ, שְׁמֵמָנִים לְהַשְׁגִּיחַ עַל מַעֲשֵׂי בְּנֵי הָאָדָם,
 הוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים וְלוֹקְחִים אֶת כָּל אוֹתָם
 הַמַּעֲשִׂים, וּבַיּוֹם שֶׁבָּא הַדִּין לַעֲמֹד לְדוֹן הָעוֹלָם,
 נַעֲשִׂים קְטִיגוֹרִים לַעֲמֹד עַל בְּנֵי אָדָם. וּבֵא רְאֵה,
 מִכָּל הָעַמִּים שֶׁבְּעוֹלָם לֹא עוֹמְדִים לְהַשְׁגִּיחַ
 בְּמַעֲשֵׂיהֶם רַק עַל יִשְׂרָאֵל לְבָדָם, מִשּׁוּם שְׂאֵלָה
 בְּנִים שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

וּכְשֵׁלֵא נִמְצְאִים הַמַּעֲשִׂים שֶׁל יִשְׂרָאֵל כְּרֵאוּי,
 כְּבִיכּוֹל אוֹתָם שְׁלוּחִים מְמָנִים,
 כְּשֵׁרוּצִים לַעֲמֹד עַל אוֹתָם מַעֲשִׂים שֶׁל יִשְׂרָאֵל,
 הֵם עוֹמְדִים וְדַאי עַל ה', שֶׁהָרִי כְּשֵׁיִשְׂרָאֵל עוֹשִׂים
 מַעֲשִׂים שֶׁלֹּא כְּשָׂרִים, כְּבִיכּוֹל מְתָשִׂים כַּחוֹ שֶׁל
 הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְכִשְׁעוֹשִׂים מַעֲשִׂים כְּשָׂרִים,
 נוֹתְנִים כַּח וְתִקֵּף לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְעַל זֶה כְּתוּב
 (תהלים סח) תָּנוּ עַז לְאֱלֹהִים. בְּמָה? בְּמַעֲשִׂים כְּשָׂרִים,
 וְעַל זֶה בְּאוֹתוֹ יוֹם כָּל הַשָּׂרִים הַגְּדוֹלִים הַמְּמָנִים
 הַתְּכַנְסוּ עַל ה'. עַל ה' וְדַאי, שֶׁהָרִי כִּיּוֹן שֶׁהַתְּכַנְסוּ
 עַל יִשְׂרָאֵל, הֵם הַתְּכַנְסוּ עֲלָיו.

וַיְבוֹא גַם הַשָּׁטָן בְּתוֹכָם. גַּם – לְרַבּוֹתוֹ עֲלֵיהֶם,
 שֶׁכֵּלָם בָּאִים לְהִיּוֹת קְטִיגוֹרִים עַל יִשְׂרָאֵל,
 וְזֶה נוֹסֵף עֲלֵיהֶם מִשּׁוּם שֶׁהוּא הַמְּלָשִׁין הַגְּדוֹל
 מִכָּלָם, קְטִיגוֹר מִכָּלָם. כִּיּוֹן שֶׁרוֹאֵה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ

הוא שְׁכָלָם בְּאִים לְקַטְרָג, מִיד – וַיֹּאמֶר ה' אֶל
הַשֵּׁטֶן מֵאֵין תָּבֵא. וְכִי לֹא הָיָה יוֹדֵעַ הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מֵאִיפֹה הָיָה בָּא? אֲלֹא לְהֵבִיא אֶת
הַמַּעֲשֵׂה לְרַצּוֹנוֹ.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל הַשֵּׁטֶן וְגו' וַיַּעַן הַשֵּׁטֶן אֶת ה'
וַיֹּאמֶר מְשׁוּט בְּאָרֶץ. מִכָּאן לְמִדְּנו
שִׁיבוֹב הָאָרֶץ נִמְסָר לְצַדִּידִים אַחֲרִים, פָּרַט לְאָרֶץ
יִשְׂרָאֵל לְבִדְהָ. כִּיּוֹן שֶׁאִמַר מְשׁוּט בְּאָרֶץ, הַשְּׂגִיחַ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂרוּצָה לְהִיּוֹת מִלְּשִׁין עַל
יִשְׂרָאֵל. מִיד – וַיֹּאמֶר ה' אֶל הַשֵּׁטֶן הַשְּׂמֵת לְבָךְ
עַל עַבְדֵי אִיּוֹב כִּי אֵין כָּמֹהוּ בְּאָרֶץ.

רָאָה שְׁעָה לָתֵת לוֹ חֶלֶק בְּמָה שִׁיתְעַסֵּק, וַיִּפְרֵד
מִיִּשְׂרָאֵל, וְהָרִי פִרְשׁוּהָ, לְרוּעָה שְׂרָצָה
לְהַעֲבִיר אֶת צֵאֲנוּ בְּנֶהָר אֶחָד וְכוּ', מִיד הַתְעַסֵּק
בוֹ אוֹתוֹ שֵׁטֶן וְלֹא קַטְרָג עַל יִשְׂרָאֵל.

וַיַּעַן הַשֵּׁטֶן אֶת ה' וַיֹּאמֶר הַחֲנָם יִרָא אִיּוֹב
אֱלֹהִים. אֵין תְּמִיָּהָה עַל עַבְדֵי שְׂרַבּוֹ עוֹשֶׂה
לוֹ כָּל רַצּוֹנוֹ שִׁיְהִיָּה יִרָא מִמֶּנּוּ. הִסֵּר מִמֶּנּוּ אֶת
הַשְּׂגִחָתְךָ, וְתִרְאֶה אִם יִפְחַד מִמֶּךָ אִם לֹא.

בֹּא רָאָה, בְּשַׁעַת צָרָה, כְּשֶׁנִּתֵּן חֶלֶק אֶחָד לְצַד
הַזֶּה לְהַתְעַסֵּק בוֹ, נִפְרֵד אַחֵר כֶּךָ מֵהַכֹּל. כְּמוֹ

זֶה שְׁעִיר בְּרֹאשׁ חֹדֶשׁ, שְׁעִיר בְּיוֹם הַכַּפּוּרִים, כְּדִי
 שְׂיִתְעַסֵּק בּוֹ וַיַּעֲזֹב אֶת יִשְׂרָאֵל עִם מַלְכָּם, וְכֹאֵן
 הַגִּיעַ זְמַן לְטַל חֶלֶק זֶה מִכָּל זֶרַע אַבְרָהָם בְּצַד
 הָאֲחֵר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית כב) הִנֵּה יִלְדָה מִלְכָּה גַם
 הִיא וְגו' אֶת עוֹץ בְּכוּרוֹ וְגו'.

וּבֵא רֵאֵה, בְּשַׁעֲהָ שֶׁאָמַר מְשׁוּט בְּאַרְץ, רְצָה
 מִמֶּנּוּ לַעֲשׂוֹת דִּין בְּיִשְׂרָאֵל, שֶׁהָרִי דִין הָיָה
 לוֹ עַל אַבְרָהָם לְתַבַּע מִן הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא,
 מְשׁוּם שֶׁלֹּא נַעֲשָׂה דִין בְּיִצְחָק כְּשֶׁהִקְרַב עַל גְּבִי
 הַמְּזֻבַּח, שֶׁהָרִי לֹא הָיָה לוֹ לְהַחֲלִיף קֶרֶבֶן שֶׁמִּזְמַן
 עַל הַמְּזֻבַּח בְּאַחֵר, [וְכֵן בְּכָל צַד שְׁלוֹן] כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ. וְכֹאֵן עָמַד יִצְחָק עַל גְּבִי
 הַמְּזֻבַּח וְלֹא הִשְׁתַּלֵּם מִמֶּנּוּ קֶרֶבֶן וְלֹא נַעֲשָׂה בּוֹ
 דִין, וְרְצָה אֶת זֶה מֵעַם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּמוֹ
 שֶׁרְצָה אֶת דִּינוֹ שֶׁל יוֹסֵף לְכַמֵּה דוּרוֹת מֵאַחֵר
 יוֹתֵר, וְכָל מֵה שֶׁרְצָה – רְצָה בְּדַרְךְ דִּין.

וּמֵאוֹתוֹ זְמַן שֶׁנֶּצַל יִצְחָק וְהִתְחַלֵּף קֶרֶבֶנוּ, הַזְמִין
 לוֹ הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְאוֹתוֹ מִקְטָרֵג זֶה
 לְחֶלְקוֹ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר הִנֵּה יִלְדָה מִלְכָּה גַם הִיא
 וְגו' אֶת עוֹץ בְּכוּרוֹ. וְכֹאֵן הַגִּיעַ לְטַל חֶלְקוֹ עָלָיו
 מִכָּל זֶרַעוֹ שֶׁל אַבְרָהָם וְלֹא יִקְרַב לְצַד אַחֵר.

והכל בא בדין (אצל). כמו שהוא דין – כף נדון. משום שאיוב מקרובי העצה של פרעה היה, וכשעמד פרעה על ישראל, רצה להרג אותם. אמר לו, לא, אלא קח ממונם ושלט על גופם בעבודה קשה, ואל תהרג אותם. אמר לו הקדוש ברוך הוא, חייך, באותו דין ממש תהיה נדון. מה כתוב? (איוב ב) **אולם שלח נא ידך וגע אל עצמו ואל בשרו וגו'.** במה שהוא דין – כף נדון. ואף על גב שבכל השאר היה ירא מהקדוש ברוך הוא.

סדר הלימוד ליום כט כסלו [יום 88 בשנה]

בא וראה מה כתוב, אף את נפשו שמר. ונתנה לו רשות לשלט על הבשר, משום הסוד שכתוב (בראשית ו) **קץ כל בשר בא לפני, ופרשוה, בא לפני ודאי.** וזהו קץ כל בשר, ולא רוח. ונאמר שהוא קץ שבא מצד החשך, כמו שנאמר (איוב כח) **קץ שם לחשך ולכל תכלית הוא חוקר.** ולכל בשר, משום שיש קץ אחר, ונקרא קץ הימין, וזהו קץ אחר מצד השמאל שהוא חשך, ולכן נתנה לו רשות בעצמו ובשרו.

וּתְסִיתְנִי בּוֹ לְבַלְעוּ. אִם כֶּךָ, לֹא בְדִין הָיָה, אֲלֵא
 בְּמֵאֲמַר אוֹתוֹ מְקַטְרֵג שֶׁהִסִּית אֹתוֹ
 וְהִסְטָה אוֹתוֹ, אֲלֵא הִכֵּל הָיָה בְדִין. וְכֵן אָמַר לוֹ
 אֲלֵיהוּא, (שם לד) כִּי פִעַל אָדָם יִשְׁלַם לוֹ וּכְאֲרַח
 אִישׁ יִמְצִיאָנּוּ. וְכֵן הָיָה כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, כְּמוֹ שֶׁהוּא
 גָּזַר – כֶּךָ נִגְזַר עָלָיו.

זֶה שֶׁאָמַר וּתְסִיתְנִי בּוֹ לְבַלְעוּ חֲנָם. וּתְסִיתִי
 לְבַלְעוּ לֹא כְּתוּב, אֲלֵא וּתְסִיתְנִי בּוֹ, בּוֹ
 עוֹמֵד בְּדַעְתּוֹ, שֶׁהוּא חָשַׁב שֶׁהָרִי תְסִיתְנִי, כְּמוֹ
 שֶׁאָמַר וְעַל עֲצַת רְשָׁעִים הוֹפְעֵת. [אָמַר אִיּוֹב,
 הִתְפַּתֵּתִי עַל דְּבָרֵי אוֹתוֹ מְקַטְרֵג] כְּמוֹ זֶה (תהלים עח)
 וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיָּהֶם וּבִלְשׁוֹנָם יִכְזְבוּ לוֹ. וַיִּפְתּוּהוּ
 וַיִּכְזְבוּ לוֹ לֹא כְּתוּב, אֲלֵא וַיִּפְתּוּהוּ בְּפִיָּהֶם.
 בְּפִיָּהֶם עוֹמֵד הַדְּבָר הַזֶּה, שֶׁהָרִי הִתְפַּתָּה.

אָמַר רַבִּי אַבְא, הִכֵּל הוּא יָפָה, אֲבָל כֶּךָ לְמַדְנוּ,
 שֶׁשְׁנִינּוּ, עוֹלָה וּמִסְטִין. וְכִי הוּא יָכוֹל
 לְהִסְטִין? כֵּן, שֶׁהָרִי הוּא מְלֵךְ זָקֵן וּכְסִיל, שֶׁכְּתוּב
 (קהלת ד) טוֹב יֵלֵד מִסֶּכֶן וְחָכָם מִמְּלֶךְ זָקֵן וּכְסִיל.
 וְעַל זֶה יָכוֹל לְהִסְטִין לְאָדָם. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם
 שֶׁהוּא נֶאֱמָן עַל מַעֲשֵׂי בְנֵי אָדָם.

בא רְאֵה, זֶה בְדִין הַיְחִיד, אֲבָל בְדִין הָעוֹלָם
 כְּתוּב (בראשית יא) וַיֵּרֶד ה' לְרְאוֹת. אֲרָדָה נֹא

וְאָרְאָה. שְׁלֹא נִתְּנָה הָאֲמוּנָה אֶלָּא בְיָדוֹ לְבַדּוֹ,
שְׁהָרִי לֹא רָצָה לְאָבֵד אֶת הָעוֹלָם עַל מַאֲמַר אוֹתוֹ
מִקְטָרֵג שֶׁתְּשׁוּקָתוֹ תִּמְיֵד לְהַשְׁמִיד. מִנִּין לָנוּ?
שְׁכָתוֹב (איוב כח) קֵץ שָׁם לַחֲשָׁךְ וּלְכֹל תְּכָלִית הוּא
חֹקֵר. לְהַשְׁמִיד הַכֹּל הוּא חֹקֵר. וְזֶהוּ קֵץ כָּל בֶּשֶׂר
בָּא לִפְנֵי, וְדָאֵי כְּדֵי לְהַשְׁמִיד.

וּבֵא רֵאָה, וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֵאוּ בְּנֵי הָאֱלֹהִים
לְהִתְיַצֵּב עַל ה', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר. וְאוֹתוֹ יוֹם
עוֹמְדִים שְׁנֵי צְדָדִים כְּנֹגֵד בְּנֵי הָעוֹלָם. כָּל אוֹתָם
שְׁבָאִים לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּתִשְׁבּוּבָה
וּבְמַעֲשֵׂים טוֹבִים, הֵם זֹכִים לְהִיּוֹת כְּתוֹבִים אֶצֶל
אוֹתוֹ צַד שֶׁהוּא חַיִּים, וּמוֹצִיא תּוֹצְאוֹת חַיִּים.
וּמִי שֶׁהוּא מַצְדוֹ, נִכְתָּב לְחַיִּים. וְכֹל אוֹתָם
שְׁבָאִים בְּמַעֲשֵׂים רָעִים לְאוֹתוֹ צַד, הֵם נִכְתָּבִים
לְאוֹתוֹ צַד אַחַר שֶׁהוּא מוֹת, וְנִקְרָא מוֹת, וְבוֹ
שׁוֹרָה הַמּוֹת.

וּבְאוֹתוֹ יוֹם עוֹמְדִים שְׁנֵי הַצְּדָדִים הִלְלוּ – חַיִּים
וּמוֹת. יֵשׁ מִי שֶׁנִּכְתָּב לְצַד הַחַיִּים, וַיֵּשׁ
מִי שֶׁנִּכְתָּב לְצַד הַמּוֹת. וְלִפְעָמִים שֶׁהָעוֹלָם שְׂרוּי
בְּאִמְצָע. אִם עוֹמֵד צְדִיק אֶחָד בְּעוֹלָם שֶׁעוֹמֵד
עֲלֵיהֶם, כָּלֵם עוֹמְדִים וְנִכְתָּבִים לְחַיִּים. וְאִם רָשָׁע
אֶחָד מְכַרֵּעַ אֶת הָעוֹלָם, כָּלֵם נִכְתָּבִים לְמִיתָה.

וְאוֹתוֹ הַזְמַן הָעוֹלָם הִיָּה עוֹמֵד בְּאִמְצָע, וְאוֹתוֹ
 מְקַטְרֵג רָצָה לְהַסְטִין. מִיָּד מֶה כָּתוּב?
 הַשְּׂמֵת לְבָבְךָ עַל עַבְדֵי אִיּוֹב כִּי אֵין כְּמָהוּ בְּאָרֶץ
 וְגו'. כִּיּוֹן שְׁנוּדָע הוּא לְבַדּוֹ, מִיָּד הַחֲזִיק בּוֹ
 הַמְקַטְרֵג. וְעַל זֶה שְׁנִינּוּ שְׁלֹא צָרִיךְ לְאָדָם לְהַפְרֵד
 מִכָּלֵל שֶׁל רַבִּים, כְּדֵי שְׁלֹא יִרְשֵׁם לְבַדּוֹ, וְלֹא
 יִקְטָרְגוּ עָלָיו מִלְמַעְלָה.

שְׁכַת־טוֹב בְּשׁוֹנֵמִית, (מלכים-ב ד) וְתֹאמֶר בְּתוֹךְ עַמִּי
 אֲנֹכִי יִשְׁכַּת. לֹא רוֹצֶה לְהוֹצִיא אֶת
 עַצְמִי מִכָּלֵל שֶׁל רַבִּים. בְּתוֹךְ עַמִּי יוֹשְׁבֵת עַד יוֹם
 זֶה, וּבְתוֹךְ עַמִּי – בְּכָלֵל אֶחָד נוֹדַעַת לְמַעְלָה.
 וְכֹאן אִיּוֹב, כִּיּוֹן שְׁנוּדָע לְמַעְלָה וְנִרְשָׁם, מִיָּד
 הַחֲזִיק בּוֹ הַמְקַטְרֵג וְאָמַר, הַחֲנָם יָרָא אִיּוֹב
 אֱלֹהִים?! כָּל מֶה שֶׁפָּחַד מִמֶּךָ וְהִתְחַזַּק, לֹא לְחַנָּם
 עָשָׂה, הֲלֹא אַתָּה שְׂכַתָּ בְעֵדוֹ וּבְעֵד וְגו'. אָבֵל טַל
 אֶת כָּל הַטוֹב שֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה לוֹ, וּמִיָּד אִם לֹא עַל
 פָּנֶיךָ יְבָרְכֶךָ. יַעֲזֹב אוֹתְךָ וַיִּדְבַק בְּצַד הָאֲחֵר, שֶׁהָרִי
 עֲכָשׁוּ בְשִׁלְחָנְךָ הוּא אוֹכֵל. סֵלֶק מִמֶּנּוּ אֶת
 שִׁלְחָנְךָ, וְנִרְאָה מִמִּי הוּא וְאִיזָה צַד יִדְבַק.

מִיָּד – וַיֹּאמֶר ה' אֶל הַשָּׁטָן הִנֵּה כָּל אֲשֶׁר לוֹ
 בְּיָדְךָ. לְהִרְאוֹת שִׁירָאת אִיּוֹב לְקִדּוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא הוּא כְּדֵי לְשַׁמֵּר עֲשָׂרוֹ. וּמִכָּאן לְמַדְנּוּ, שְׁכַל

אוֹתָם הַיְרָאִים מִהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשׁוּם עֶשְׂרִים
 אוּ בְנֵיהֶם, זוֹ אֵינָה יִרְאָה כְּרֵאוּי. וְעַל כֵּן קִטְרֵג
 אוֹתוֹ מִקְטֵרֵג וְאָמַר, הַחֲנָם יִרְאֵ אֵיּוֹב אֱלֹהִים
 הֲלֹא אַתָּה שִׁכַּתָּ בְעֵדוֹ וְגוֹ' מַעֲשֵׂה יָדָיו בִּרְכַתָּ.
 וְעַל כֵּף הוּא יִרְאֵ מִמֶּךָ. וְנִתְּנָה לוֹ רִשׁוֹת לְקִטְרֵג
 בוֹ וּלְהִרְאוֹת שְׁלֵא עֶבֶד אֵיּוֹב אֶת הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ
 הוּא בְּאַהֲבָה.

שְׁבִיּוֹן שְׁהַתְּנִסָּה, יִצָּא מִהַדְרֵךְ וְלֹא עָמַד בְּקִיּוּמוֹ.
 מַה כְּתוּב? בְּכֹל זֹאת לֹא חָטָא אֵיּוֹב
 בְּשִׁפְתָיו. לֹא חָטָא בְשִׁפְתָיו, אֲבָל בְּרִצּוֹנוֹ חָטָא,
 וְאַחַר כֵּף חָטָא בְּכֹל.

וְאִם תֹּאמַר שְׁלֵא מִתְּנִסָּה בֶּן אָדָם, הֲרִי כְּתוּב ה'
 צְדִיק יִבְחֵן וְגוֹ'. וּמְשׁוּם כֵּף הַתְּנִסָּה אֵיּוֹב.
 וְאִךְ עַל גַּב שְׁלֵא עָמַד בְּקִיּוּמוֹ כְּרֵאוּי, לֹא יִצָּא
 מִתַּחַת רִשׁוֹת אֲדוֹנוֹ לְהַדְבֵּק בְּצַד הָאֲחֵר.

וְכַמָּה הָיָה אוֹתוֹ נְסִיּוֹן שְׁלוֹ? שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי חֲדָשִׁים
 הַשְּׁלִטוֹן שֶׁל אוֹתוֹ הֵצֵד הָאֲחֵר, כְּמוֹ
 שְׁשָׁנִינוּ דִּין הַרְשָׁעִים בְּגִיּהֵנָם שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי חֲדָשִׁים,
 וּמְשׁוּם שְׁלֵא דָבַק בְּצַד הָאֲחֵר, כְּתוּב (אֵיּוֹב מ"ב) וְה'
 בְּרַךְ אֶת אַחֲרֵית אֵיּוֹב מִרְאֵשִׁיתוֹ.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, זֶה שֶׁל אֵיּוֹב אֵינוֹ נְסִיּוֹן שֶׁל
 הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּמוֹ נְסִיּוֹן שֶׁל שְׂאָר

הצדיקים, שְהָרִי לֹא כְתוּב וְהָאֱלֹהִים נֹסֶה אֶת
 אִיּוֹב כְּמוֹ שְׁכָתוּב (בראשית כב) וְהָאֱלֹהִים נֹסֶה אֶת
 אַבְרָהָם. שְׁאֲבָרְהֶם הוּא בְיָדוֹ הַקָּרִיב אֶת בְּנוֹ
 הַיְחִידִי לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְאִיּוֹב לֹא נָתַן כְּלוּם,
 וְלֹא מָסַר לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּלוּם.

וְלֹא נֶאמַר לוֹ, שְהָרִי גְלוּי לְפָנָיו שְׁלֹא יְכוּל
 לַעֲמֹד בּוֹ, אֲבָל נִמְסַר בְּיַד הַמְּקַטְרֵג, וּבְדִין
 שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא נַעֲשֶׂה, וְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
 הוּא הָעִיר אֶת הַדִּין [בְּדִין] הַזֶּה אֶל אוֹתוֹ
 מְקַטְרֵג אֵלָיו. זֶהוּ שְׁכָתוּב הַשְׁמֵת לְבָךְ עַל עַבְדִּי
 אִיּוֹב וְגו'.

פְּתַח וְאָמַר, (שם ד) וַיְהִי מִקֵּץ יָמַיִם וַיָּבֵא קִין מִפְּרִי
 הָאֲדָמָה. מִקֵּץ יָמַיִם וְלֹא מִקֵּץ יָמִין. הוּא
 דְּחָה אֶת קֵץ הַיָּמִין, וְהַתְּקַרְב לְקֵץ הַיָּמִים. וְהָרִי
 בְּאַרְנוֹ, (דניאל יב) וְאַתָּה לֵךְ לְקָץ. וְאָמַר דְּנִיָּאל,
 לְאִיזָה קֵץ? לְקֵץ הַיָּמִין אוֹ לְקֵץ הַיָּמַיִם? עַד
 שְׁאָמַר לוֹ לְקֵץ הַיָּמִין. וְעַל זֶה דָּוִד פָּחַד וְאָמַר,
 (תהלים לט) הוֹדִיעֵנִי ה' קֵצִי וּמִדַּת יָמֵי מַה הִיא, אוֹ
 לְקֵץ הַיָּמַיִם אוֹ לְקֵץ הַיָּמִין. וְכֵאן מַה כְּתוּב? וַיְהִי
 מִקֵּץ יָמַיִם, וְלֹא מִקֵּץ יָמִין, וְלָכֵן לֹא הַתְּקַבֵּל
 קָרְבָנוֹ, שְהָרִי הִיָּה מֵצַד הָאֲחֵר (הכל).

בא וְרָאָה מָה כְּתוּב? וְהִבֵּל הִבִּיא גַם הוּא. מָה זֶה גַם הוּא? לְרִבּוֹת זֶה עִם זֶה. קָרְבָנוּ לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּה הַכֹּל, וְעָקַר הַקָּרְבָן לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְנָתַן חֵלְקוֹ לְצַד הָאֲחֵר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וּמַחְלִבֵיהֶן. וְקִיֵּן עָקְרוּ עֲשֵׂה מִקֵּץ יָמִים, הַסּוּד שֶׁל הַצַּד הָאֲחֵר, וְנָתַן חֵלֶק לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְלִכְּן לֹא הִתְקַבֵּל.

באיוב מָה כְּתוּב? וְהִלְכוּ בְּנֵי וְעָשׂוּ מִשְׁתָּה וְגו', וְשִׁלְחוּ וְקָרְאוּ לְשִׁלְשֵׁת אַחֵיתֵיהֶם לֶאֱכֹל וְלִשְׁתּוֹת עִמָּהֶם וַיְהִי כִּי הִקִּיפוּ יָמֵי הַמִּשְׁתָּה וְגו'. וּבַמִּשְׁתָּה בְּכָל יוֹם מְצוּי הַמְּקַטְרֵג, וְלֹא יָכוֹל לוֹ. מִיָּיִן לָנוּ? שְׁכָתוּב הֲלֹא אַתָּה שִׁכַּתְתָּ בְּעַדוֹ וּבְעַד בֵּיתוֹ וּבְעַד כָּל אֲשֶׁר לוֹ מִסְבִּיב, וְלַעוֹלָם לֹא נָתַן לוֹ חֵלֶק כָּלֵל, שְׁהָרִי (מִה) כְּתוּב וְהַעֲלָה עֲלוֹת מִסְפָּר כָּלֵם. הָעוֹלָה עוֹלָה לְמַעְלָה לְמַעְלָה, וְלֹא נָתַן חֵלֶק לְצַד הָאֲחֵר. שְׁאֵלְמָלֵא נָתַן לוֹ חֵלֶק, לֹא יָכֹל לוֹ אַחֵר כֶּךָ, וְעַל מָה שֶׁנֶּטַל - מִשְׁלוֹ נִטַּל.

ואם תֹּאמַר, לָמָּה הִרַע לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? אֲלֵא שְׁאֵלְמָלֵא נָתַן לוֹ חֵלֶק, יִפְגֵּה הַדֶּרֶךְ וַיִּסְתַּלֵּק מֵעַל הַמְּקַדָּשׁ, וְצַד הַקָּדוֹשׁ מִסְתַּלֵּק

לְמַעְלָה לְמַעְלָה. וְהוּא לֹא עָשָׂה כֵּן, וְעַל כֵּן
הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא תָּבַע בְּדִין.

בא רֵאָה, כְּמוֹ שֶׁהוּא נִפְרָד וְלֹא הִפְרִיד טוֹב וְרַע,
הוּא דָן אוֹתוֹ בְּאוֹתוֹ אַפְּן. נָתַן לוֹ טוֹב,
וְאַחַר כֵּן רַע, וְאַחַר כֵּן הִחְזִירוֹ לְטוֹב. שֶׁכֵּן רְאוּי
לְאָדָם, לְדַעַת טוֹב וְלְדַעַת רַע וְלִהְיוֹת עֲצוּמוֹ
לְטוֹב, וְזֶהוּ סוּד הָאֱמוּנָה. **בא** רֵאָה, אִיּוֹב הָיָה
מֵעֲבָדֵי פְרַעָה, וְזֶהוּ שֶׁכָּתוּב בּוֹ (שְׁמוֹת ט) הִירָא אֶת
דְּבַר ה' מֵעֲבָדֵי פְרַעָה.

בא וּרְאָה שְׁלֹא רָצָה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעַקֵּר אֶת
אִיּוֹב מִמְקוֹמוֹ, שֶׁהוּא הָיָה מִגֵּן (אֶת הַכֹּל רָצָה הַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא לְעַקֵּר מִמְקוֹמָם, אִיּוֹב הָיָה מִגֵּן (אִיּוֹב חֲכָם הָיָה) עַל פְּרַעָה.
כִּיּוֹן שֶׁנִּחְלַשׁ, עָשָׂה נְקָמוֹת לְפְרַעָה).

אמר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כִּעֵת יֵשׁ לְגִלוֹת סוּדוֹת
שֶׁנִּדְבָקִים לְמַעְלָה וְלִמְטָה. מַה כָּתוּב?
בא אֶל פְּרַעָה, הָיָה צָרִיךְ (לְכַתֵּב) לֵךְ אֶל פְּרַעָה, מַה
זֶה **בא**? אֲלֵא שֶׁהַכְּנִיס אוֹתוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
חֲדָרִים אַחַר חֲדָרִים לְתַנִּין אֶחָד עֲלִיוֹן תִּקְיָה,
שֶׁכַּמָּה דְרָגוֹת מִשְׁתַּלְשְׁלוֹת מִמֶּנּוּ. וּמִיָּהוּ? סוּד
הַתַּנִּין הַגָּדוֹל.

וּמִשָּׁה פָּחַד מִמֶּנּוּ, וְלֹא קָרַב אֲלָא לְאוֹתָם
יְאוּרִים, וְאוֹתָן הִדְרָגוֹת שְׁלוֹ, אֲבָל מִמֶּנּוּ

הוא פָּחַד וְלֹא הִתְקַרַּב, מִשּׁוֹם שֶׁרָאָה אוֹתוֹ
מִשָּׂרֵשׁ בְּשָׂרָשִׁים עֲלִיוֹנִים.

כִּיּוֹן שֶׁרָאָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁמָּשָׂה פּוֹחַד
וְשְׁלוּחִים מִמֵּנִים אַחֲרֵים לְמַעַלָּה לֹא
יְכוּלִים לְהִתְקַרַּב אֵלָיו, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
(יחזקאל כט) הִנְנִי עֲלֶיךָ פְּרַעַה מִלֶּךְ מִצְרַיִם הַתְּנִינִים
הַגְּדוֹל הַרְבֵּץ בְּתוֹךְ יֵאָרִיו. וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
הַצֵּטְרֵךְ לְעֶרְךָ בּוֹ קָרַב וְלֹא אַחַר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
אֲנִי ה', וּפְרָשׁוּהָ סוּד הַחֲכָמָה, שֶׁהַתְּנִינִים הַגְּדוֹל
הַרְבֵּץ בְּתוֹךְ יֵאָרִיו לְאוֹתָם בְּעֲלֵי הַדִּין שִׁיּוּדְעִים
בְּסוּדוֹת אֲדוֹנָם.

פְּתַח רַבִּי שֶׁמְעוֹן וְאָמַר, (בראשית א) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים
אֶת הַתְּנִינִים הַגְּדֹלִים וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה
הַרְמֵשֶׁת אֲשֶׁר שָׂרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵיהֶם. פֶּסוּק זֶה
פְּרָשׁוּהוּ. אֲבָל וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הַתְּנִינִים – הוּא
סוּד זֶה לְוִיָּתָן וּבֵת זִוְגוֹ. תְּנִינִים חָסֵר כְּתוּב, מִשּׁוֹם
שֶׁהֲרֵג אֶת הַנְּקֵבָה, וְהַעֲלָה אוֹתָהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא לְצַדִּיקִים, וּפְרָשׁוּהָ.

הַתְּנִינִים הַגְּדוֹל – תְּשַׁעָּה יְאוּרִים הֵם, שֶׁהוּא רוּבֵץ
בֵּינֵיהֶם, וַיֵּאָר וַיִּאָר אֶחָד הוּא שֶׁמִּימֵינוּ
שׁוֹכְכִים, וּבְרִכּוֹת מִימֵי הַגֶּן נוֹפְלִים בּוֹ שֶׁלֹּשׁ

פְּעָמִים בַּשָּׁנָה. וְכַאֲשֶׁר זֶה שְׁתֵּי פְּעָמִים, מִתְבָּרָךְ
 אוֹתוֹ יְאוּר וְלֹא כָּל כֶּף, וְכַשְּׁאֶחָד בְּכֻלָּל לֹא.

וְהַתְנַיִן הַזֶּה נִכְנָס לְאוֹתוֹ יְאוּר מִתְחִזֵּק וְהוֹלֵךְ
 וְשֵׁט וְנִכְנָס לְתוֹךְ הַיָּם, וּבּוֹלֵעַ דָּגִים
 מִכֶּמֶה מִיָּנִים, וְשׁוֹלֵט וְשָׁב לְאוֹתוֹ יְאוּר. תְּשַׁעַה
 יְאוּרִים הֵלְלוּ הוֹלְכִים וְעוֹלִים, וְסָבִיבוּ כִּמְהָ
 אֵילָנוֹת וְעֹשְׂבִים לְמִינֵיהֶם.

הַיְאוּר הָרֵאשׁוֹן. יוֹצֵא מֵצַד שְׁמַאל בְּצַנּוֹר אֶחָד
 שְׁשׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא שְׁלֹשׁ טְפוֹת, וְכֹל טְפָה
 וְטְפָה נִפְרֶדֶת לְשֹׁלֵשׁ טְפוֹת, וְכֹל טְפָה וְטְפָה
 נַעֲשֶׂה מִמֶּנָּה יְאוּר אֶחָד, וְאַלֶּה הֵם תְּשַׁעַה יְאוּרִים
 שְׁמֵתִחֲזִקִים וְהוֹלְכִים וּמְשׁוֹטְטִים וְסוֹבְבִים בְּכֹל
 אוֹתָם הִרְקִיעִים.

מִפּוֹה שְׁנִשְׂאָר מְאוֹתָן טְפוֹת כְּשִׁסִּימוֹ לְצֵאת,
 נִשְׂאֶרֶת טְפָה אַחַת שְׁיוֹצֵאת בְּשִׁקְט,
 נוֹפֶלֶת בֵּינֵיהֶם, וְנַעֲשֶׂה מִמֶּנָּה יְאוּר אֶחָד. הַיְאוּר
 הַזֶּה הוּא שְׂאֵמְרָנוּ שֶׁהוֹלֵךְ כְּשֶׁהוּא שׁוֹכֵךְ.

הַיְאוּר הַזֶּה, כְּשִׁאוֹתוֹ נִהַר שְׁשׁוּפֵעַ וְיוֹצֵא,
 מוֹצֵיא טְפוֹת אַחֲרוֹת גְּדוֹלוֹת (שֶׁל בְּרֻכּוֹת)
 שֶׁל בְּרֻכּוֹת מֵצַד הַיָּמִין, מֵה שְׁנִשְׂאָר מְאוֹתָן
 טְפוֹת, נִשְׂאֶרֶת טְפָה אַחַת שׁוֹכֶכֶת מְאוֹתָן בְּרֻכּוֹת,

וְנוֹפְלֵת בְּאוֹתוֹ יְאוּר שְׁהוּא שׁוֹכֵךְ, וְזֶהוּ הַיְאוּר
שְׁעָדִיף מְכָלָם.

כְּשִׁיּוּצָאִים וְנִפְרָדִים אוֹתָם אַרְבָּעָה נְהוּרֹת
שִׁיּוּצָאִים מִגֵּן עֵדֶן, אוֹתוֹ שְׁנִקְרָא
פִּישׁוֹן נוֹפֵל בְּאוֹתוֹ יְאוּר וְנִכְלָל בּוֹ, וְלִכְּנַן מְלָכוֹת
בְּכָל נִכְלָלֶת בְּזֶה, וּפִישׁוֹן הוּא מְלָכוֹת בְּכָל.
מֵהַיְאוּר הַזֶּה נְזוּנִים וּמִתְמַלְאִים כָּל אוֹתָם
הַיְאוּרִים הָאַחֲרִים.

בְּכָל יְאוּר וַיְאוּר הוֹלֵךְ וְשֵׁט תַּנִּין אֶחָד, וְהֵם
תְּשַׁעָה, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד נוֹקֵב נוֹקֵב בְּרֵאשׁוֹ,
כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (תהלים עד) שְׁבַרְתָּ רְאשֵׁי תַנִּינִים וְגוֹ'.
וְאֶפְלוּ הַתַּנִּין הַגְּדוֹל הַזֶּה כִּף הוּא, מְשׁוּם שְׁכָלָם
נוֹפְחִים רוּחוֹת לְמַעְלָה וְלֹא לְמַטָּה.

כְּתוּב בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים. וְכְתוּב וַיְבָרָא
אֱלֹהִים אֶת הַתַּנִּינִים הַגְּדֹלִים, בְּכָל מַעֲשֵׂה
שֶׁל אוֹתָם עֶשֶׂר אַמִּירוֹת, עוֹמְדִים כְּנִגְדָם אוֹתָם
עֶשְׂרֵה יְאוּרִים. וְתַנִּין אֶחָד מִתְפָּרֵפֵר (פֹּרֵשׁ) (מִתְרַפֵּף)
בְּרוּחַ כְּנִגְדַּת כָּל אֶחָד וְאֶחָד.

וַעֲלֵ זֶה אַחַת לְשַׁבְעִים שָׁנָה מְזַדְעָזַע הָעוֹלָם,
מְשׁוּם שֶׁהַתַּנִּין הַגְּדוֹל הַזֶּה מַעְלָה אֶת
הַסְּפִירִים שְׁלוֹ וּמְזַדְעָזַע, אֲזַ כָּלֵם מְזַדְעָזַעִים

בְּאוֹתָם יְאוּרִים, וְכָל הָעוֹלָם מְזוֹדְעוּעַ, וְהָאָרֶץ
מִתְחַלְחֶלֶת, וְכָלֵם כְּלוּלִים בְּתַנּוּן הַגְּדוֹל הַזֶּה.

וְהָאָרֶץ הֵיִתָּה תְהוּ וְגו'. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן,
בְּמַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית הַחֲבָרִים עוֹסְקִים בּוֹ
וְיוֹדְעִים בּוֹ, אָבֵל הֵם מְעַטִּים שְׂיֹדְעִים אֶת רִמּוֹ
מְעַשֶׂה בְּרֵאשִׁית בְּסוּד הַתַּנּוּן הַגְּדוֹל. וְעַל זֶה
שָׁנִינוּ, שְׁכָל הָעוֹלָם אֵינוֹ מִשְׁתַּלְּשֵׁל אֶלָּא עַל
סִנְפִּירֵיו שֶׁל זֶה.

בֵּא רְאֵה, וְהָאָרֶץ הֵיִתָּה תְהוּ וְבָהוּ וְגו'. שָׁנִינוּ
הֵיִתָּה, וּבְאֲרֵנוּ. מִשּׁוֹם שְׂבִיאוֹר הָרֵאשׁוֹן הַזֶּה
שְׁאֲמָרְנוּ, כְּשֶׁהַתַּנּוּן הַגְּדוֹל הַזֶּה נִכְנָס בּוֹ, אִז
מִתְמַלֵּא, וְשׁוֹטֵף וְדוֹעֵף הַנִּיצוּצוֹת שְׁנֵלְקָטוּ בְּאוֹתָן
עוֹלָמוֹת שְׁנַחֲרָבוּ בַּתְּחִלָּה.

אוֹתָם תַּנּוּיִנִים אַחֲרֵים שְׁאֲמָרְנוּ הָיוּ וְלֹא הָיוּ,
לָמָּה? מִשּׁוֹם שְׁנַחֲלֵשׁ כַּחַם שְׁלֹא יַחֲרִיבוּ
הָעוֹלָם, פָּרַט לְשִׁבְעִים שָׁנָה פַּעַם אַחַת, וְהֵם
מִתְחַזְּקִים בְּכַח הַתַּנּוּן הַגְּדוֹל הַהוּא, וְהוּא לְבָדוּ
מִתְחַזֵּק, וְאֵלְמַלֵּא נִקְבְּתוּ הֵיִתָּה קִיַּמַת אֶצְלוֹ, לֹא
יְכוֹל הָיָה הָעוֹלָם לְסַבֵּל אוֹתָם. [וּמִשּׁוֹם כֵּן]

עַד שְׁלֹא הָרַג הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת הַנִּקְבָּה,
הָאָרֶץ הֵיִתָּה תְהוּ [וְבָהוּ]. תְהוּ הֵיִתָּה. וְאַחַר

שְׁהַרְג אֹתָהּ הִיְתָה בְּהוּ, הִתְחִלָּה לְהִתְקַיֵּם. וְחִשָּׁף
עַל. עֲדִין לֹא הָיָה מֵאִיר הַמַּעֲשֶׂה שְׁעָשָׂה.

מָה עָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? מִחֵץ אֵת רֹאשׁ
הַזְּכָר לְמַעַלָּה וְנִכְפָּה, מִשּׁוּם שֶׁהָיָה הַתְּהוֹם
לְמַטָּה לֹא הָיָה מֵאִיר. מָה הִטְעַם לֹא הָיָה מֵאִיר?
מִשּׁוּם שֶׁהַתְּנִין הַגְּדוֹל הִזָּה הָיָה מְנַשֵּׁב רוּחַ עַל
הַתְּהוֹם וּמְחַשֵּׂיף אוֹתוֹ, וְלֹא הָיָה מְרַחֵף לְמַטָּה.

וְעִבְרָה (וְעַם כָּל זֶה) רוּחַ אַחֲרֵת שְׁלִמְעֵלָה, וְנִשְׁבָּה
(שְׁנִשְׁבָּה) וְהִכְתָּה בְּאוֹתָהּ רוּחַ וְהִשְׁקִיטָה
אוֹתָהּ, זֶהוּ שְׁכָתוּב וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי
הַמַּיִם. וְזֶהוּ מָה שֶׁשְּׁנִינּוּ, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
הִכָּה רוּחַ בְּרוּחַ וּבָרָא אֵת הָעוֹלָם.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר וַיְהִי אוֹר. הָאִיר הָאוֹר
שְׁלִמְעֵלָה וְהִכָּה עַל גַּב הַרוּחַ שְׁנִשְׁבָּה,
וְהִסְתַּלַּק מֵעַל הַתְּהוֹם וְלֹא כִסָּה אוֹתוֹ. כִּיּוֹן
שֶׁהָאִיר הַתְּהוֹם וְהוּא הִסְתַּלַּק, אָז הָיָה אוֹר.

זֶה מֵאִיר עַל רֹאשׁוֹ, וּמִיָּם הָיוּ יוֹצְאִים מִתּוֹךְ
מִצְחוֹ, וְרוּחַ נוֹשֶׁבֶת לְמַעַלָּה וּמֵאִירָהּ מֵאוֹר
זֶה, עַד שֶׁהָיָה יוֹרֵד אוֹרוֹ, מְנַצְנֵץ לְשִׁבְעִים וּשְׁנַיִם
אוֹרוֹת שֶׁל הַשֶּׁמֶשׁ. כִּיּוֹן שֶׁאוֹתָם אוֹרוֹת נִרְשְׁמוּ
בְּתוֹךְ הַשֶּׁמֶשׁ לְמַטָּה, הָיוּ הִרְשָׁעִים שֶׁל הָעוֹלָם

יודעים בהם והיו עובדים לשמש. כיון שהסתכל הקדוש ברוך הוא באותם הרשעים, סלק את אורו וגנז אותו. למה גנז אותו? משום שאותו תנין היה עולה ויורד ומכה באותם יאורים, עד שגנז אותו ולא התגלה.

וזרע אותו הזרע בצדיק, שהוא הגנן של הגן, והזרע שנזרע בגן הוא גניזת וטמינת (יה) של האור הזה הוא.

כשהתנין הגדול הזה רואה שצומח בגן זרע של אור זה, אז מתעורר לצד האחר לאותו נהר שנקרא גיחון. ונחלקים מימי הגיחון הזה, שביל אחד שלו, הוא הולך לתוך אותו זרע שצמח בתוך הגן, ומאיר בו בגדל הזרע הזה, ונקרא גיחון.

ומתוך גדלות של אותו הזרע עלה לגדלה שלמה המלך, כשעלה למלכות, שכתוב (מלכים-א א) והורדתם אתו אל גחון, וכתוב ומשח אתו שם. שם, ולא במקום אחר, משום שאת זה ידע דוד המלך, ומימיו האחרים עלו למלכות אחרת, וזהו המלך שהוא תקיף.

והתנין הגדול הזה התעורר אליו, והתעלו סנפיריו של התנין הזה באותו נהר

לְהִתְחַזֵּק בּוֹ, וְכָל אוֹתָם שְׁאֵר הַיְאֹרִים עוֹלִים
 וַיּוֹרְדִים בְּתַקְפּוֹ שֶׁל הַתַּנִּין הַגָּדוֹל הַזֶּה, וּמִשְׁתוֹקֵק
 וְנִכְנָס לְתוֹךְ יְאֹר הַשָּׁקֵט וְשׂוֹכֵךְ בּוֹ.

וְאִזּוּ, כְּשֵׁאוֹתוֹ אֹר נִגְנָז (לְהַסִּיעוֹ) לְהַעֲלוֹתוֹ אוֹתוֹ
 גִּנָּן שְׁאֵמְרָנוּ, אִזּוּ יוֹצֵא הַחֲשֵׁךְ הַרְאֵשׁוֹן
 וּמִכָּה עַל רֵאשׁוֹ בְּאוֹתוֹ נִקֵּב שְׁנַעֲשֵׂה בּוֹ, וְנִפְרָד
 חוּט אֶחָד בֵּין אוֹתוֹ הָאֹר שֶׁל הָאֹר הַזֶּה שְׁנִגְנָזוּ,
 וּבֵין אוֹתָהּ חֲשֵׁכָה שֶׁל הַחֲשֵׁךְ הַזֶּה, שְׁכַתוֹב
 (בְּרֵאשִׁית א) וַיִּכְדֹּל אֱלֹהִים בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֲשֵׁךְ.

הַתַּנִּין הַזֶּה שָׁב בְּאוֹתָהּ הַפְּרָדָה שֶׁל הַחוּט
 שֶׁהַפְּרִיד, וְהַפְּרִיד אֶת אוֹתָם (בֵּין אוֹתָם)
 יְאֹרִים לְתוֹךְ הַחֲשֵׁכָה, וְנִפְרָדִים דְּגִים לְמִינֵיהֶם
 אֵלֶּה מֵאֵלֶּה בְּאוֹתָהּ הַפְּרָדָה.

וּכְשֶׁנִּפְרָדוּ הַמַּיִם הָעֲלִיוֹנִים הַקְּדוּשִׁים, כָּל
 אוֹתָם הַיְאֹרִים נִפְרָדִים, וְנִכְנָסוּ
 לְתוֹךְ אוֹתוֹ הַיְאֹר הַשָּׁקֵט שְׁנִבְחָר מִכָּלֶם, וַיּוֹצֵאִים
 וְנִכְנָסִים בּוֹ שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים בַּיּוֹם.

וְכֵן אוֹתָם דְּגִים שְׂגֵדִלִים תוֹךְ אוֹתָם יְאֹרִים,
 נִפְרָדִים אֵלֶּה מֵאֵלֶּה, וְנִקְרְאִים לִילוֹת, וְאֵלֶּה
 הֵם רְאשִׁים לְכָל אוֹתָם דְּגִים שְׂיוֹצְאִים הַחוּצָה,
 וְאֵלֶּה שׂוֹלְטִים עַל כָּלֶם, וְאֵלֶּה נִקְרְאִים בְּכוֹרֵי

מְצָרִים. וּמִכָּאן הִתְפָּזְרוּ הַחֻצָּה הַבְּכוּרִים, וְכָל־
נְזוּנִים מִהַשְּׁקָאת אוֹתָם יְאוּרִים. וְהַתְּנִין הַגָּדוֹל
הַזֶּה שׁוֹלֵט עַל כָּל־ם.

וְהַכֹּל בְּהַבְדֵּלַת הַמַּיִם הָעֲלִיוֹנִים, שֶׁכָּתוּב וַיְהִי
מִבְדִּיל בֵּין מַיִם לְמַיִם, וְנִרְשָׁמוּ מַיִם
הַקְּדוּשִׁים הָעֲלִיוֹנִים וְנִפְרְדוּ לְמַעְלָה, וְהַמַּיִם
הַתַּחְתּוֹנִים, נִפְרְדוּ כָל־ם אֵלֶּה מֵאֵלֶּה, קְדוּשִׁים
וְשֵׁלָא קְדוּשִׁים, וְעַל זֶה נִקְרָאוּ מְלֹאכִים עֲלִיוֹנִים
פְּרוּדִים, מִשּׁוּם שֶׁנִּפְרְדוּ אֵלֶּה מֵאֵלֶּה לְמִינֵיהֶם.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים תִּדְשָׂא הָאָרֶץ דְּשָׂא עֵשֶׂב מִזְרִיעַ
זֶרַע. סוּד זֶה, כְּשֶׁהַתְּנִין הַגָּדוֹל הֵיחָה
מִנֹּשֵׁב רוּחַ בְּאוֹתוֹ נִקְבַּ וּמִרְחֹף כְּלָפֵי מַעְלָה, אֶת
כָּל אוֹתָם הָעֹשְׂבִים הֵיחָה הוֹפֵף אוֹתָם לְיָבֵשׁ, עַד
שֶׁרוּחַ אַחֲרֵת נוֹשֶׁבֶת בְּאוֹתָהּ רוּחַ וּמִשְׁקִיטָה אוֹתָהּ
לְמַטָּה, וְהָעֹשְׂבִים צָמְחוּ כְּבַתְּחִלָּה, וְשׁוֹלְטִים
וּמִשְׁבָּחִים וּמוֹדִים לְפָנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא.

מִצַּד שְׂמָאל וּלְתוֹף הַיְאֹר הַשְּׁקֵט יוֹצְאוֹת
בְּהֵמוֹת לְמִינֵיהֶן, וְהוֹלְכִים לְהַתְּקָרֵב
לְאוֹתָם עֹשְׂבִים וְלֹא יְכוּלִים, וְשָׂבִים לְמְקוֹמָם. כָּל
הַיְאֹרִים הִלְלוּ הוֹלְכִים וְשָׂטִים עִם אוֹתוֹ הַתְּנִין
שְׁשׁוֹלְטִים בָּהֶם, וּמְקִיפִים אֶת אוֹתָם הָעֹשְׂבִים

ולא יכולים, פָּרַט לַפְּעָמִים שְׂרוּחַ עֲלִינָה אֵינָה
נושבת, והיא מְרַחֶפֶת הָרוּחַ בְּאוֹתוֹ הַנֶּקֶב
שְׁלֹמְעָלָה, כְּמוֹ שְׂבָאֲרָנוּ, וְאִזּוֹ שׁוֹלֵטֶת אוֹתָהּ הָרוּחַ
עַל אוֹתָם עֹשְׂבִים.

וְהַיָּאוֹר הַשֶּׁקֶט שָׁב לְמְקוֹמוֹ, וְעוֹלָה וַיּוֹרֵד.
וּמִשׁוֹם שְׁמִימִיו שְׁקֵטִים, הוֹלֵךְ בְּשֶׁקֶט.
וְהַתְּנִינִים הַגְּדוֹל הַזֶּה עוֹלָה לְאוֹתָם יְאוּרִים, וְכָל
הָעֹשְׂבִים מִתְּגַדְּלִים סְבִיב אוֹתוֹ הַיָּאוֹר הַשֶּׁקֶט,
וְאֵלָּה (וְהֵם) גְּדֻלִים בְּכָל עֵבֶר, וְאִזּוֹ עוֹלָה אוֹתוֹ תְּנִין
וּמִתְּגַדֵּל בֵּינֵיהֶם, וְשָׁב אֶל כָּל אוֹתָם יְאוּרִים.

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מְאֹרֶת בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם. זֶהוּ
נֶחֱשׁ בְּרִיחַ. לָמָּה בְּרִיחַ? מִשׁוֹם שְׁסוּגָר
אֶת שְׁנֵי הַצְּדָדִים, וְלֹא יוֹצֵא לְעוֹלָמִים, אֶלָּא פְּעַם
אַחַת בַּיּוֹבֵל.

וּבְסִפְרֵי הָרֵאשׁוֹנִים, זֶה נֶחֱשׁ עֶקְלָתוֹן, שֶׁהוּא
תָּמִיד בְּעַקְמִימוֹת, וּמִבִּיא קְלָלוֹת עַל
הָעוֹלָם. כְּשֶׁזֶה קָם - נִשְׁבֵּר תְּקֵפוֹ שֶׁל אוֹתוֹ
הַתְּנִין, וְלֹא יָכוֹל לְעֲמֹד עַד שְׂאוּבֵד גּוֹפוֹ, מִשׁוֹם
שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כּוֹפֵף אוֹתוֹ לְתוֹךְ הַיָּם
כְּשֶׁנִּכְנַס אֵלָיו, וְהוּא דוֹרֵךְ עַל תְּקֵפוֹ שֶׁל הַיָּם,
וְתִקֵּף הַיָּם הַזֶּה הוּא תְּנִין, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (אִיּוֹב ט)
וְדוֹרֵךְ עַל בְּמַתֵּי יָם.

וּכְשֶׁקָם הִנָּחַשׁ הַזֶּה, אֶז מַה כְּתוּב? (ישעיה נו) וְהַרְג
אֶת הַתַּנִּין אֲשֶׁר בַּיָּם. זֶהוּ הַתַּנִּין הַגָּדוֹל.
 וְעַל זֶה כְּתוּב הַנְּנִי עָלֶיךָ. וְנָחַשׁ זֶה הוּא מְאֹרֶת,
 בְּקִלְלוֹת לְכֹל, מְשׁוּם שֶׁהוּא חָזַק עָלָיו בְּחִזְקוֹ שֶׁל
 אוֹתוֹ הַנְּהַר הַגָּדוֹל שֶׁנִּקְרָא חֲדָקָל, וְהָרִי בְּאַרְנוֹ.

אוֹתוֹ הִנָּחַשׁ שְׂבִיבָשָׁה, כְּשִׁיּוּצָאִים (להלחם) זֶה
בָּזֶה, אוֹתוֹ שְׂבִיבָשָׁה תָּמִיד מִתְגַּבֵּר,
 מְשׁוּם שֶׁכָּל דְּרָכּוֹ וְחִזְקוֹ הוּא בִּיבָשָׁה, וְאוֹכֵל אֶרֶץ
 וְעָפָר תָּמִיד, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְעָפָר תֹּאכֵל כָּל יְמֵי
 חַיֶּיךָ. זֶה גָּדֵל בְּעָפָר, וְזֶה גָּדֵל בַּמַּיִם. נָחַשׁ
 שֶׁהִתְגַּדֵּל בַּמַּיִם לֹא חָזַק כְּזֶה שֶׁהִתְגַּדֵּל בִּיבָשָׁה,
 וְעַל זֶה כְּתוּב מְאֹרֶת חֶסֶר.

וְזֶה הַזְּדִמָּן לְאוֹתוֹ שֶׁל הַמַּיִם. וְאֵף עַל גִּב [וְזֶה
לֹא] שֶׁהַזְּדִמָּן אֵלָיו, לֹא נִלְחַם בּוֹ, אֶלֶּא
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבַדּוֹ שֶׁהַרְג אוֹתוֹ מִתּוֹךְ הַיָּם,
כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ שֶׁבְּגִלְל גִּסּוֹת הָרוּחַ שָׁבוּ, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (יחזקאל כט) אֲשֶׁר אָמַר לִי יְאֹרִי וְגו'.

וְעִבֵּר ה' לְנִגְף אֶת מִצְרַיִם וְגו'. שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי
 יוֹסִי, פָּסוּק זֶה קָשָׁה, וְכִי יִרְאֶה אֶת הַדָּם
 וְאַחַר כֵּף וּפְסַח, שֶׁמִּשְׁמַע שֶׁסִּימָן הוּא עֲשֵׂה?
 וְאִם תֹּאמַר בְּשִׁבִיל הַדָּם שֶׁהוּא מְצוּה, אֶז לְמָה

בחוץ? וְלָמָּה בְּשֵׁלֶשָׁה מְקוֹמוֹת שֶׁל הַפֶּתַח, וְהָרִי
 כְּתוּב (דניאל ב) הוּא מְגַלֶּה עֲמֻקּוֹת וְגו', וְמָה
 הַטַּעַם שֶׁרָצָה לְהִיּוֹת דָּם גָּלוּי עַל הַמְּשָׁקוֹף וְעַל
 שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת?

אָאָא שְׁנֵינּוּ, כְּתוּב (דברים לב) וַיֵּרָא ה' וַיִּנְאָץ, וְכְתוּב
 (בראשית ו) וַיֵּרָא ה' כִּי רָבָה רַעַת הָאָדָם בְּאָרֶץ.
 וְשְׁנֵינּוּ, לֹא נִרְאִית הַהִשְׁגָּחָה הָעֲלִיּוֹנָה אֲלָא
 כְּשֶׁנִּרְאִים לְמִטָּה הַמַּעֲשִׂים שֶׁנַּעֲשׂוּ מַעֲשֵׂה מִמֶּנּוּ,
 וְעַל זֶה [וְעַד שְׁעוֹשִׂים מַעֲשֵׂה לְמִטָּה] לֹא
 מִשְׁגִּיחִים לְהָרַע, פָּרִט לְהַרְהוֹר שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה,
 שְׁכְּתוּב (דברים א) הִשְׁמְרוּ לָכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם.
 וּמִשְׁנַעֲשֵׂה הַמַּעֲשֵׂה, מִתְעוֹרֶרֶת הַהִשְׁגָּחָה
 מִלְּמַעְלָה, וְלִכְּן הַכֹּל, בֵּין לְטוֹב בֵּין לְרַע, תְּלוּי
 הַדָּבָר בַּמַּעֲשֵׂה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כָּל שׂוֹקֵי מִצְרַיִם הָיוּ מְלֵאִים
 אֱלִילִים, וְעוֹד, שֶׁבְּכָל בַּיִת וּבַיִת הָיוּ
 מִצְוִיִּים מִיָּנִים שֶׁנִּקְשְׂרִים בְּכַשְׁפֵיהֶם בְּאוֹתָם
 כְּתָרִים תַּחְתּוֹנִים שְׁלֵמָטָה, וּמְעוֹרְרִים רוּחַ
 טְמֵאָה בְּתוֹכָם.

וְסוּד הַדָּבָר לְמַדְנּוּ, כְּתוּב וּלְקַחְתֶּם אֲגֻדַת אֲזוּב
 וְטַבַּלְתֶּם בָּדָם אֲשֶׁר בְּסָף וְהִגַּעְתֶּם אֶל

הַמְשַׁקוּף וְאֵל שְׁתֵּי הַמְזוּזוֹת. אֲגַדֶּת אֲזוּב לְמָה?
כְּדֵי לְבַעַר רוּחַ טְמֵאָה מִבֵּינֵיהֶם, (זוה הפסוק קשה, וכי וראוה
את הדם ואחר כך ופסח, שמשמע שסימן הוא שעשה, מדוע? והרי הכל גלוי
לפני הקדוש ברוך הוא, וכתוב (דניאל ב) הוא מגלה עמקות
ונסתרות. אלא שנינו, כתוב וירא ה' וינאץ וגו',
וכתוב וירא ה' כי רבה רעת וגו'. ושנינו, לא
מתראה השגחה למעלה, אלא כאשר נראה
למטה מעשה, ומשנעשה מעשה - ההשגחה
למעלה מתעוררת, ומפני כן הכל, בין לטובה
ובין לרעה, במעשה תלוי הדבר. ולקחתם אגדת
אזוב וגו'. אגדת אזוב למה? ומה הטעם רצה
שיתגלה דם על המשקוף ועל שתי המזוזות?
אמר רבי יוסי, כל השוקים במצרים היו מלאים
אלילים, ובכל בית ובית היו נמצאים מינים
שמקטירים בכשפיהם באותם כתרים תחתונים
שלמטה ומעוררים רוח טמאה אצלם, ועל זה
אגדת אזוב, כדי לבער רוחות מביניהם)
ולהראות בפתחיהם בשלשת המקומות הללו
האמונה השלמה. אחד כאן, ואחד כאן, ואחד
ביניהם. ולכן ופסח ה' על הפתח ולא יתן
המשחית לבא אל בתיכם לנגף, משום שרואה
את השם הקדוש רשום על הפתח.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כֶּף אֶז לְשֵׁם מָה דָם, שְׁהָרִי שְׁנִינוּ, לָכֵן וְאָדָם וְאֶחָד שְׁכָלוּל בֵּין הַגְּוֹנִים? אָמַר לוֹ, שְׁנֵי דָמִים הָיוּ, אֶחָד שֶׁל מִלָּה וְאֶחָד שֶׁל פֶּסַח. שֶׁל מִלָּה רַחֲמִים, וְשֶׁל פֶּסַח דִּין.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, לֹא כֶּף, אֶלָּא כְּמוֹ שֶׁלְּמַדְנֹנוּ, שְׁהַחֲזִיר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אוֹתוֹ דָם לְרַחֲמִים, כְּאֵלוֹ הָיוּ לָכֵן בְּתוֹךְ הַגְּוֹנִים. זֶהוּ שְׁכָתוּב (יחזקאל טז) וְאֶעֱבֹר עָלֶיךָ וְאֶרְאֶךָ מִתְבוֹסֶסֶת בְּדַמֶּיךָ וְאָמַר לָךְ בְּדַמֶּיךָ חַיִּי וְגו'. וְאֵף עַל גַּב שְׁהִיָּה אָדָם, הַחֲזוֹר לְרַחֲמִים, שְׁכָתוּב בְּדַמֶּיךָ חַיִּי. וְלָכֵן רְשׁוּם הַפֶּתַח בְּשִׁלְשָׁה צְדָדִים – אֶחָד כְּאֵן, וְאֶחָד כְּאֵן, וְאֶחָד בֵּינֵיהֶם.

שְׁנָה רַבִּי חֲזַקְיָה, שְׁנֵי דָמִים נִרְאוּ כְּנֶגֶד שְׁנֵי כְּתָרִים שְׁנִירָאוּ (שֶׁהַתְּעוּרָרוּ לְמַעַלָּה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתָר אֶחָד שְׁכָלוּל בְּשְׁנֵי צְדָדִים טְמוּנִים, בְּרַחֲמִים וְדִין).

אָמַר רַבִּי אַבְא, בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת חָס הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל בְּנָיו. בֶּן אָדָם עוֹשֶׂה בֵּית, וְהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אוֹמֵר לוֹ: כָּתַב אֶת שְׁמִי וְשֵׁם אוֹתוֹ בַּפֶּתַח שְׁלֶךְ, וְאֵתָה שְׂרוּי בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְאֲנִי יוֹשֵׁב מִחוּץ לַפֶּתַח לְשָׁמֹר אוֹתָךְ. וְכֵאֵן אָמַר: רְשֵׁם עַל הַפֶּתַח אֶת סוּד הָאֲמוּנָה שְׁלִי, וְאֵתָה

שְׂרוּי בְּתוֹךְ הַבַּיִת, וְאֲנִי שׁוֹמֵר אוֹתְךָ מִבְּחוּץ,
שְׁכָתוּב וְאַתָּם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד
בֶּקֶר, וְכָתוּב וְרָאָה אֶת הַדָּם עַל הַמִּשְׁקוֹף וְעַל
שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וּפָסַח ה' עַל הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן
הַמִּשְׁחִית לָבֹא אֶל בְּתִיכֶם לְנֹגֵף.

עוֹד אָמַר רַבִּי אַבְא, כְּמוֹ הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ עָשׂוּ
בְּאוֹתָהּ שְׁעָה. מָה הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ הַ חֲזַר
בְּאוֹתָהּ שְׁעָה לְדִין, אִף כִּף חֲזַר דָּם זֶה בְּשְׁעָה זֹה
לְדִין, שְׁכָתוּב וְרָאָה אֶת הַדָּם עַל הַמִּשְׁקוֹף וְעַל
שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת. רִשְׁם שֶׁל כָּל אָדָם, לְהִרְאוֹת שְׁהָרִי
חֲזַר לְהִיּוֹת דִּין לַעֲשׂוֹת נְקָמוֹת.

וְסוּד הַדְּבָר – כְּמוֹ שֶׁהוּא לְמַעַלָּה בְּאוֹתָהּ שְׁעָה,
כְּשֶׁרוֹצֵה לְהִרְאוֹת לְמַטָּה, אִם רַחֲמִים –
רַחֲמִים, וְאִם דִּין – דִּין. זֶהוּ שְׁכָתוּב וּטְבַלְתָּם
בְּדָם אֲשֶׁר בִּפְסָף וְהִגַּעְתֶּם וְגו'. וְלַעֲתִיד לָבֹא
כְּתוּב, (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאֲדוּם חֲמוּץ
בְּגָדִים מִבְּצָרָה. שְׁעֵתִיד לְהִרְאוֹת (לְהַחְזִיר) כָּל דִּין
לַעֲשׂוֹת נְקָמוֹת.

וְאַתָּם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח בֵּיתוֹ עַד בֶּקֶר. מָה
הַטַּעַם? מִשׁוּם שְׁשָׁנִינוּ, אָמַר רַבִּי יִצְחָק
[אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה], לֹא צָרִיךְ לְאָדָם לְלַכֵּת בְּשׁוּק

וְלֵהֲמַצָּא בְּשׁוּק בְּזִמְן שְׁהַדִּין תְּלוּי בְּעִיר, שְׁפִיזֵן
שְׁנַתְנָה רְשׁוּת לְמַשְׁחִית – מִי שְׁפּוּגֵשׁ אוֹתוֹ, נִזְק.
וְכֵאֵן מְשׁוּם שְׁהַדִּין נִמְצָא, לֹא צָרִיךְ לְצִאת בַּחוּץ.

שְׁנִינּוּ, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּאוֹתוֹ מִמֶּשׁ שְׁנִמְצָא דִּין
לְמַצְרִים, בְּאוֹתוֹ מִמֶּשׁ נִמְצָא דִּין
לְיִשְׂרָאֵל, זֶהוּ שְׁכָתוּב וּרְאִיתִי אֶת הַדָּם וּפְסַחְתִּי
עֲלֵיכֶם. וְכֵן שְׁנִינּוּ, בְּכָל אוֹתָם כְּתָרִים קְדוּשִׁים
שְׁלֹמְעָלָה – כְּמוֹ שְׁנִמְצָא דִּין, נִמְצָאִים רַחֲמִים,
וְהַכֹּל בְּשַׁעָה אַחַת. שְׁנָה רַבִּי חֲזַקְיָה, כְּתוּב (שם יט)
וַנִּגַּף ה' אֶת מַצְרַיִם נִגַּף וּרְפוּא. נִגַּף לְמַצְרַיִם,
וּרְפוּא לְיִשְׂרָאֵל. מַה זֶה וּרְפוּא? מִמָּה שְׁנִמּוּלוֹ
צָרִיכִים רְפוּאָה.

וְשְׁנִינּוּ, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁנִגְפּוּ הַמַּצְרַיִם, בְּאוֹתָהּ
שְׁעָה נִתְרַפְּאוּ יִשְׂרָאֵל. שְׁשְׁנִינּוּ, אָמַר
רַבִּי יוֹסִי, מַה שְׁכָתוּב וּפְסַח ה' עַל הַפֶּתַח, מַה זֶה
עַל הַפֶּתַח? וּפְסַח ה' עֲלֵיכֶם הַצְטַרֵּךְ הִיָּה צָרִיךְ
(לְכַתֵּב)! אָבֵל עַל הַפֶּתַח, עַל הַפֶּתַח מִמֶּשׁ, זֶהוּ פֶתַח
הַגּוֹף. וְאִיזְהוּ פֶתַח הַגּוֹף? הֲוֵי אוֹמֵר זוֹ מִילָה.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, בְּשַׁעָה שְׁנַחֲלַק הַלֵּילָה, וְהַכְּתָר
הַקְדוּשׁ מִתְעוֹרֵר אֵלֶיהָ (מִתְעַרֵּב בּוֹ) הַזְכָּר. וּמִי
הַזְכָּר? חֶסֶד עֲלִיוֹן, שְׁמִשְׁמַע שְׁזָה בְּלִי זֶה לֹא

עולה, ובשביל זה, זה מכה וזה מרפא, והכל
בשעה אחת.

וכתוב ופסח על הפתח, הידוע. מה זה הפתח?
משום שהוא פתח ומשיכת הרוח והגוף.
ובא ראה, עד שלא נמול אברהם, היה אטום
וסתום מכל צדדיו. משנמול נפתח מהכל, ולא
היה אטום וסתום כמו בתחלה.

והינו הסוד ששנינו (בראשית יח) והוא ישב פתח
האהל, משום שהתגלתה יו"ד. מה זה
אומר? אלא, אמר רבי יצחק, שהוא השרה
בגלוי זה חסד בצדק, וזהו פתח של משכן
העליון הקדוש, משמע שכתוב האהל, האהל
הידוע.

אמר רבי אלעזר, כשהתגלתה היו"ד הזו,
התבשר (התבסס) והתברך בפתח האהל,
שהיא צדק, להתבסס בחס"ד. זהו שכתוב
כחם היום, שהוא שעה ששולט החסד, חלקו
של אברהם. ומנין לנו שפתח האהל הזה
התבשם כנגד אברהם? שכתוב וה' ברוך את
אברהם בכל. שהתבשם בחס"ד משהתגלתה
היו"ד.

סדר הלימוד ליום ל כסלו [יום 89 בשנה]

אָמַר רַבִּי אָבָא, וְהוּא יָשַׁב פֶּתַח הָאֵהָל, כְּמוֹ שְׁכָתוּב (שם כד) וְהוּא בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל. שְׁזָהוּ הַפֶּתַח הַקָּדוֹשׁ, כְּתָר עֲשִׂירִי. כָּחַם הַיּוֹם, כְּמוֹ שֶׁנִּתֵּן לוֹ כְּתָר שֶׁל חֶסֶד. זֶהוּ שְׁכָתוּב כָּחַם הַיּוֹם. כְּמוֹ שֶׁיֵּשֵׁב בְּזָה, יֵשֵׁב בְּזָה, שְׁלֹא עוֹלָה זֶה בְּלִי זֶה.

דְּבַר אַחַר וְעֵבֶר ה' לְנִגְף אֶת מִצְרַיִם, מֵה זֶה וְעֵבֶר? שְׁעֵבֶר עַל שׁוֹרֵת הַדִּין שֶׁל הַכְּתָרִים, (שְׁקִשְׁרִים) שֶׁהֵיוּ מִתְקַשְׁרִים בְּכְתָרִים אַחֲרֵים שְׁלִמְעֵלָה, וְהִתִּיר אוֹתָם מְקִיּוּמָם, וְעֵבֶר עַל דְּרָכָיו כְּדִי לַעֲשׂוֹת בָּהֶם דִּין וְלִשְׁמֹר עַל יִשְׂרָאֵל. וְכֵן הוּא, כָּל וְעֵבֶר, וְעֵבֶרְתִּי, וַיַּעֲבֹר – שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עֵבֶר עַל כָּל דְּרָכָיו אוֹ לְדִין אוֹ לְרַחֲמִים. כָּאֵן וְעֵבֶר, כְּדִי לַעֲשׂוֹת דִּין. שֵׁם וַיַּעֲבֹר, כְּדִי לְרַחֵם.

וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וְהוּא הִכָּה כָּל בְּכוֹר וְגו'. [כְּתוּב (תהלים טו) וַאֲנִי תִפְלְתִי לָךְ ה' עַת רָצוֹן וְגו'] רַבִּי חֲזִיא וְרַבִּי יוֹסִי הָיוּ הוֹלְכִים מֵאוֹשָׁא לְלוֹד, וְהָיָה רַבִּי חֲזִיא רוֹכֵב בַּחֲמוֹר. אָמַר רַבִּי יוֹסִי, נֵשֵׁב כָּאֵן וְנִתְפַלֵּל, שֶׁהָרִי הַגִּיעַ זְמַן תִּפְלַת מִנְחָה, וְשָׁנִינוּ, לְעוֹלָם יֵהָא אָדָם זֶהִיר בַּתִּפְלַת מִנְחָה.

לְמָה זֶה־יֵרֵד? מִשּׁוֹם שֶׁהִיא שְׁעָה שְׁתְּלוֹי הַדִּין
 וְצָרִיף אָדָם לְכוּן דַּעְתּוֹ. יֵרֵד רַבִּי חֵיִיא וְהַתְּפַלֵּל.
 עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, נָטָה הַשֶּׁמֶשׁ לְהַכְנִס. אָמַר
 רַבִּי חֵיִיא לְרַבִּי יוֹסִי, לְמָה אַתָּה שׁוֹתֵק?
 אָמַר רַבִּי יוֹסִי, הָיִיתִי מְסַתְּפֵל בְּדַעְתִּי שְׂאִין
 הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם אֲלָא עַל רָאשֵׁי הָעָם. אִם רָאשֵׁי
 הָעָם צְדִיקִים – טוֹב לְעוֹלָם. וְאִם לֹא צְדִיקִים –
 אוֹי לְעוֹלָם וְאוֹי לָעָם.

אָמַר רַבִּי חֵיִיא, וְדַאי כֶּךָ הוּא, מַנִּין לָנוּ?
 שְׁפָתוֹב (דְּבַרֵי הַיָּמִים – ב יח) רָאִיתִי אֶת כָּל
 יִשְׂרָאֵל נִפְוָצִים עַל הַהָרִים כְּצֹאן אֲשֶׁר אֵין
 לָהֶן רֹעֶה וַיֹּאמֶר ה' לֹא אֲדַנִּים לְאַלֶּה יִשׁוּבוּ
 אִישׁ לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. יִשׁוּבוּ, יִשְׁבוּ הִזָּה צָרִיף
 (לְכַתֵּב)! לְבֵיתוֹ, בְּבֵיתוֹ הִזָּה צָרִיף (לְכַתֵּב), שְׁהָרִי
 בְּמָקוֹם עוֹמְדִים!

אָלְא כֶּךָ שְׁנִינוּ, אִם רָאשׁ הָעָם לֹא זוֹכָה, הָעָם
 נִתְּפָסִים בְּחֻטָּאוֹ, מַנִּין לָנוּ? שְׁפָתוֹב וַיֹּאמֶר
 דָּוִד וְגוֹ' הִנֵּה אֲנֹכִי חֻטָּאתִי וְאֲנֹכִי הָעוֹיִתִי וְאַלֶּה
 הַצֹּאן מֶה עָשׂוֹ. (וְכַתֵּב דְּבַרֵי הַיָּמִים – א כא) וְאֲנִי הוּא אֲשֶׁר
 חֻטָּאתִי וְגוֹ' דָּוִד חֻטָּא, וַיִּשְׁרָאֵל סָבְלוּ. וְאִם רָאשׁ
 הָעָם נִתְּפָס בְּחֻטָּאוֹ – הָעָם נִצָּל, שְׁהָרִי הַדִּין לֹא
 שׁוֹרָה עֲלֵיהֶם, שְׁפָתוֹב וַיֹּאמֶר ה' לֹא אֲדַנִּים

לְאֵלָהּ. כְּלוּמַר, (אם אֱלוֹ) אֱלוֹ לֹא הָיוּ רְאִישִׁים לְעַם,
מִדֶּרֶךְ זֶה יִשׁוּבוּ אִישׁ לְבֵיתוֹ בְּשָׁלוֹם. כֹּלָם נִצּוּלִים
אִם רְאִישֵׁיהֶם נִתְּפָסִים. וְאֶפְלוּ יְהוֹשֶׁפֶט נִגְזַר עָלָיו
לְהַעֲנִשׁ מִשׁוֹם שֶׁהִתְחַבֵּר עִם אַחָאב, אִם לֹא אוֹתָהּ
צִוְחָה, שְׁכָתוּב (מלכים-א כב) וַיִּזְעַק יְהוֹשֶׁפֶט.

עַד שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים, יָרַד הַלַּיְלָה. אָמְרוּ, מַה
נַעֲשֶׂה? אִם נֵלֶךְ – חֲשַׁךְ הַלַּיְלָה. אִם נִשָּׁב –
פָּחַד הוּא. סָטוּ מִהַדֶּרֶךְ וַיִּשְׁבוּ תַּחַת אֵילָן אֶחָד.
וַיִּשְׁבוּ וְהָיוּ אוֹמְרִים דְּבַרֵי תוֹרָה, וְלֹא יִשְׁנוּ.

בְּחִצּוֹת הַלַּיְלָה רָאוּ אֵילָה אַחַת שֶׁעֲבָרָה
לְפָנֵיהֶם, וְהִיְתָה צוֹחַת וּמְרִימָה
קוֹלוֹת. שָׁמְעוּ. קָמוּ רַבִּי חֲזִיָּא וְרַבִּי יוֹסִי
וְהִזְדַּעְזְעוּ. שָׁמְעוּ קוֹל אֶחָד שֶׁמְכַרִּיז וְאוֹמֵר:
מִתְעוֹרְרִים קוּמוּ! יִשְׁנִים הִתְעוֹרְרוּ! עוֹלָמוֹת
הִזְדַּמְּנוּ לְפָנֵי אֲדוֹנֵיכֶם! (שֶׁהָרִי קוֹל יוֹצֵא שְׁכוּאֲבַת הָאֵילָה שֶׁל
מַעֲלָה וְשֶׁל מַטָּה, שְׁכָתוּב (תהלים כט) קוֹל ה' יִחֹלֵל אֵילוֹת
וַיִּחְשַׁף יַעֲרוֹת) שֶׁהָרִי אֲדוֹנֵיכֶם יוֹצֵא לְגַן עֵדֶן,
שֶׁהוּא הֵיכָלוֹ, לְהַשְׁתַּעֲשֵׂעַ עִם הַצְּדִיקִים, שְׁכָתוּב
וּבְהֵיכָלוֹ כָּלוּ אוֹמֵר כְּבוֹד.

אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, עֲכָשׁוּ חִצּוֹת הַלַּיְלָה מִמֶּשׁ, וְקוֹל
זֶה הוּא הַקוֹל שֶׁיִּצָּא, וְכוּאֲבַת הָאֵילָה שֶׁל

מַעֲלָה וּמַטָּה, שְׁכָתוּב (תהלים כט) קוֹל ה' יְחוּלֵל
 אֵילוֹת. אֲשֶׁרֵי חִלְקֵנוּ שְׁזַכִּינוּ לְשִׁמְעַ אֶת זֶה!
 וּבֵא רְאֵה סוּד הַדָּבָר. בְּשַׁעַה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
 נִרְאָה עַל הַגֶּן, כָּל הַגֶּן מִתְכַּנֵּס וְלֹא נִפְרָד
 מֵעֵדֶן, וּמִהָעֵדֶן הַזֶּה יוֹצְאִים מֵעֵינֹת לְכַמָּה דְרָכִים
 וּשְׁבִילִים, וְהַגֶּן הַזֶּה נִקְרָא צְרוּר הַחַיִּים, שֶׁשָּׁם
 מִתְעַדְנִים הַצְּדִיקִים מֵאוֹר שֶׁל הָעוֹלָם הַבָּא,
 וּבְשַׁעַה זֹו מִתְגַּלֶּה עֲלֵיהֶם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.
 וְשָׁנִינוּ, בְּשַׁעַה שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִתְעוֹרֵר בְּגֵן
 עֵדֶן לְהַשְׁתַּעֲשֵׁעַ עִם הַצְּדִיקִים, כְּרוֹז יוֹצֵא וְקוֹרֵא:
 עוֹרֵי צְפוֹן וּבוֹאֵי תִימָן הַפִּיחֵי גְנֵי יִזְלוּ בְּשִׁמּוֹ יָבֵא
 דוּדֵי לְגִנוֹ וְיֹאכַל פְּרֵי מִגְדֵּיו. מֵהוּ וְיֹאכַל פְּרֵי
 מִגְדֵּיו? אֵלֹו קָרְבָּנוֹת שֶׁנִּקְרְבוּ לְפָנָיו מִנְּשָׁמוֹת
 הַצְּדִיקִים, זֶה בַּחֲצֵי הַלֵּילָה. בְּזִמָּן אַחַר שֶׁאֵר
 קָרְבָּנוֹת מִמֶּשׁ.

יִשְׁבוּ רַבֵּי חֲזִיא וְרַבֵּי יוֹסִי. אָמַר רַבֵּי יוֹסִי,
 בְּכַמָּה פְּעָמִים שְׁאַלְתִּי, זֶה שְׁכָתוּב וַיְהִי
 בַּחֲצֵי הַלֵּילָה וְה' הִכָּה כָּל בְּכוֹר בְּאַרְץ מִצְרַיִם,
 לָמָּה זֶה לֹא הָיָה בַּיּוֹם, שִׁיתְגַּלֶּה לְכָל פְּרוֹסוֹם
 הַנֶּס? וְלָמָּה מִתּוֹ כָּל אוֹתָם חֲלָשִׁים שֶׁאַחַר
 הָרַחֲסִים וְאוֹתָם טְלָאִים שֶׁל בְּנֵי הַצֹּאן, וְלֹא מִתּוֹ
 מְלָכִים וְשָׂרִים וְאַנְשֵׁים עוֹרְכֵי קָרְבוֹת כְּמוֹ שֶׁהָיָה

בְּסִנְחָרִיב, שְׁפָתוֹב (מלכים-ב יט) וַיֵּצֵא מִלְאֲךָ ה' וַיִּףּ.
 בְּמַחְנֵה אֲשׁוּר וְגו' ? וְשָׁנִינוּ, כָּלֶם מְלָכִים בְּנֵי
 מְלָכִים, שָׁרִים וְקִצִּינִים. שָׁם נִרְאָתָה הַגְּבוּרָה שֶׁל
 שְׁלִיחַ אֶחָד שָׁלוּ, יוֹתֵר מִזֶּה שֶׁהָיָה רָאוּי לְהִיּוֹת
 שָׁלוּ יוֹתֵר.

אָמַר לוֹ, יָפָה שְׁאֵלְתָּ, וְאֲנִי לֹא שָׁמַעְתִּי דָבָר בְּזֶה
 וְלֹא אָמַר, אֲבָל הָרִי זָכִיתִי לְכָל זֶה, וְהַדְרִף
 מִתְקַנֵּת לְפָנֵינוּ. אֲנִי שָׁמַעְתִּי שָׂרְבִי שְׁמַעוֹן בֶּן
 יוֹחָאֵי מְטֵהָ אֶת הַשְּׁוֹקִים שֶׁל טְבַרְיָה, נִלְךְ אֵלָיו.
 יָשְׁבוּ עַד שֶׁהָאִיר הַיּוֹם. כְּשַׁעֲלָה הָאוֹר קָמוּ
 וְהִלְכוּ. כְּשֶׁהִגִּיעוּ אֵלָיו, מָצְאוּ אוֹתוֹ שֶׁהָיָה יוֹשֵׁב,
 וְסִפֵּר הָאֲגָדָה בִּידוֹ.

פִּתְחָ וְאָמַר, (ישעיה מ) כָּל הַגּוֹיִם כְּאִין נִגְדוּ מֵאֶפֶס
 וְתִהְיוּ נִחְשָׁבוּ לוֹ. כִּיּוֹן שְׁאָמַר כָּל הַגּוֹיִם
 כְּאִין נִגְדוּ, לָמָּה כָּתוּב מֵאֶפֶס וְתִהְיוּ נִחְשָׁבוּ לוֹ?
 אֲלֹא לְמַדְנוּ, דַּעְתָּם שֶׁל כָּל עַמֵּי הָעוֹלָם,
 שְׂאֵמוּנָתָם הִיא כְּאִין, שְׁלֹא נִדְבְּקוּ עֲלֵיוֹנִים
 וְתַחְתּוֹנִים [בְּתַחְתּוֹנִים], וְשׁוּיִם כְּנִגְדָם אֲמוּנָה שֶׁל
 שְׁטוּת. אֲבָל מֵאֶפֶס וְתִהְיוּ נִחְשָׁבוּ לוֹ, כְּמוֹ הַמוֹץ
 שְׁסוּבָב (שְׁעָף) בְּרוּחַ וּמִתְגַּלְגֵּל בְּקִיץ בְּרִיקָנוּת, זֶהוּ
 שְׁפָתוֹב (דְּנִיאֵל ד) וְכָל דִּירֵי הָאָרֶץ כְּכֹלָם חֲשׁוּבִים.

עוֹד פֶּתַח וְאָמַר, בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים אֶת
הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ. אֵת - זֶה יָמִין שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְאֵת - זֶה הַשְּׂמָאל. לְמַדְנוּ
שֶׁנֶּטֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יָמִינוּ וּבְרָא אֶת הַשָּׁמַיִם,
וְנֶטֶה שְׂמָאלוֹ וּבְרָא אֶת הָאָרֶץ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה
מח) אֵף יְדֵי יְסֻדָּה אָרֶץ וַיְמִינִי טַפְחָהּ שָׁמַיִם קָרָא
אֲנִי אֵלֵיהֶם יַעֲמְדוּ יַחְדָּו.

מַה זֶה יַעֲמְדוּ יַחְדָּו? הֲיַעֲלֶה עַל לְבָבְךָ שְׁשָׁמַיִם
וְאָרֶץ? לֹא כֵן (מהשמים קורא אני אליהם. והארץ לא כן)
אֶלָּא יָמִין וּשְׂמָאל שֶׁהֵם א"ת וְא"ת. וְהֵיאֵךְ יַעֲמְדוּ
יַחְדָּו? בְּזֹאת הֵיאֵךְ שְׁשׁוּלְטַת בְּחֻצוֹת הַלְּיָלָה
שְׁכָלוּלָה א"ת בְּזֹאת.

וַיִּשְׁנִינוּ, כְּתוּב (קהלת ג) אֶת הַכֹּל עֲשֵׂה יָפֶה בְּעֵתוֹ.
א"ת - זֶה שְׁאֲמַרְנוּ. הַכֹּל - כְּמוֹ שְׁנֵאָמַר
(בראשית כד) וְה' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל. וַיִּשְׁנִינוּ שֶׁהֵיא
כְּתוּב שְׁנֵקְרָא זֵא"ת, שְׁכָלוּלָה מֵא"ת וְא"ת,
וְשׁוּלְטַת בְּחֻצוֹת הַלְּיָלָה בְּשָׁנֵי צְדָדִיָּה, בְּרַחֲמִים
וְדִין. רַחֲמִים לְיִשְׂרָאֵל, וְדִין לְעַמִּים עוֹבְדֵי
כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת.

פֶּתַח רַבִּי חֲזִיא וְאָמַר, אִם נוּחַ לְפָנַי מֵר
שְׁנֵאָמַר דְּבַר אֶחָד עַל מַה שְׁבִאֲתִי

כְּתוּב, וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה וְה' הִכָּה כָּל בְּכוֹר
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. וּמִזֶּה שָׁאֵמַר מֶר, נִשְׁמַע שְׁפָסוּק
זֶה בְּאוֹתוֹ דְּבַר בָּא, וְאָנּוּ הַדְּרָךְ תִּקְיָנָה לְפָנֵינוּ
לְבֹא וּלְשֹׂאֵל לְפָנֶיךָ.

פְּתַח רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, (תהלים קיג) מִי כֹה אֱלֹהֵינוּ
הַמְּגַבִּיהִי לְשִׁבְתָּ וְגו'. מִי כֹה אֱלֹהֵינוּ –
שְׂעוּלָה וּמִתְעַטֵּר לְהִתְיָשֵׁב בְּכֶתֶר עַלְיוֹן קְדוֹשׁ,
מֵאִיר עַל כָּל הַמְּנוֹרוֹת שְׁמֵאִירוֹת כְּתָרִים וְעֵטְרוֹת.
הַמְּשִׁפִּילִי לְרֹאוֹת – שְׂיֹרֵד בְּכֶתְרֵי מִכְתָּר לְכֶתֶר,
מִנְזָר לְנִזָּר, מֵאוֹר לְאוֹר, מִמְּנוֹרָה לְמְנוֹרָה,
לְהַשְׁגִּיחַ בְּעֲלִיוֹנִים וְתַחְתּוֹנִים. זֶהוּ שְׁכַתוּב (שם יד)
ה' מִשְׁמַיִם הַשְּׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם וְגו'.

בֹּא רֵאֵה, כְּתוּב וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה. כַּחֲצֵי הָיָה
צָרִיךְ (לְכַתֵּב), אוֹ כַּחֲצוֹת, כְּמוֹ שָׁאֵמַר מֹשֶׁה.
וְאִם כְּמוֹ שָׁאֵמְרוּ חֲבֵרֵינוּ, שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ אֲצִטְגְּנִינִי
פְּרָעָה, מֹשֶׁה בְּדַאי הוּא. הָרִי הַקָּשָׂיָא בְּמִקוּמָה
עוֹמֶדֶת בְּשִׁלְשָׁה אָפְנִים, שְׁאֶפְלוּ יִשְׂרָאֵל יֵאמְרוּ
כֵּן. אַחַד – שָׁאֵם כֵּן, הָיָה לוֹ לֹמֵר, וַיֵּאמֶר מֹשֶׁה
כַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה. לָמָּה אָמַר כֹּה אָמַר ה' וְגו', כְּמוֹ
שֶׁלֹּא יִכְוֵן אֶת הַשְּׁעָה, שֶׁהָרִי לֹא יִתְפָּסוּ בְּמֹשֶׁה
אֲלֹא בְּפִטְרוֹן, מִשּׁוּם שָׁאֵמַר כֹּה אָמַר ה' וְגו'?
שְׁנַיִם – שֶׁהָרִי מֹשֶׁה אָמַר עַד בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה אֲשֶׁר

אחר הַרְחִים, וְלֹא הָיָה כֶּף, אֲלֹא עַד בְּכוֹר הַשָּׁבִי
 אֲשֶׁר בְּבֵית הַבוֹר. עַל כָּל פָּנִים, אֶפְלוּ יִשְׂרָאֵל גַּם
 יֹאמְרוּ כֶּף, שֶׁהָרִי לֹא הִתְבָּרְרוּ הַדְּבָרִים. שְׁלֹשָׁה –
 שֶׁהוּא אָמַר מִשֵּׁם הַפֶּטְרוֹן כַּחצוֹת, וְכָתוּב וַיְהִי
 בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה.

וְעוֹד שֶׁאֵלֶּה שְׁלָכֶם יוֹתֵר עַל הַמִּשָּׂא שֶׁלֹּא יְכוּלָה
 הַבְּהֵמָה לִסְבֹּל, לָמָּה הָיָה בַּחצוֹת הַלַּיְלָה
 וְלֹא בַיּוֹם? וְלָמָּה מִתּוֹ כָּל אוֹתָם הַחֲלָשִׁים שֶׁאַחַר
 הַרְחִים? אֲלֹא הַכֹּל הוּא סוּד עֲלִיּוֹן בֵּין קוֹצְרֵי
 הַשָּׂדֶה, וְהַכֹּל הַכָּשֵׁר (הַחֲבֹשֶׁר) בְּנֹבֵיא הַנְּאֻמָּן.

אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל מִשָּׁה, שֶׁעֲלִיו כָּתוּב יִפְיִפִּית
 מִבְּנֵי אָדָם הוֹצֵק חֵן בְּשִׁפְתוֹתֶיךָ עַל כֵּן
 בְּרַכָּךְ אֱלֹהִים לְעוֹלָם. אֶהְבֶּתְ צֶדֶק וְתִשְׁנֵא רָשָׁע
 עַל כֵּן מִשְׁחָךְ אֱלֹהִים אֱלֹהֶיךָ שְׁמֵן שְׁשׁוֹן מַחְבְּרֶיךָ.
 יִפְיִפִּית מִבְּנֵי אָדָם – מִשֵּׁת וְחֲנוּךְ. הוֹצֵק חֵן
 בְּשִׁפְתוֹתֶיךָ – מִנַּח וּבְנִיּוֹ. עַל כֵּן מִשְׁחָךְ אֱלֹהִים
 אֱלֹהֶיךָ – מֵאַבְרָהָם וַיִּצְחָק. שְׁמֵן שְׁשׁוֹן – מֵיַעֲקֹב.
 מַחְבְּרֶיךָ – מִשָּׂאָר נֹבֵיאִים. וְכִי גָבַר שְׁעוֹלָה
 בְּדַרְגוֹת עֲלִיוֹנוֹת שֶׁלֹּא עוֹלָה שׁוֹם אָדָם אַחַר לֹא
 יוֹדֵעַ מַה שֶׁאוֹמֵר?

אֲלֵּא כֶּף שְׁנִינּוּ, הַכֶּתֶר הַזֶּה שֶׁנִּקְרָא זֹא"ת, נִקְרָא
 אֲשֶׁ"ה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאמַר (בְּרֵאשִׁית ב) לְזֹאת יִקְרָא

אִשָּׁה. לָמָּה? מִשּׁוּם כִּי מֵאִישׁ לָקַחָהּ זֹאת. מִי הוּא
אִישׁ? אוֹתוֹ שֶׁנִּקְרָא זֶה, וְזֶהוּ אִישׁ זָכָר, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לב) כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ. הָאִישׁ הַזֶּה.
וְנִקְרָא אִישׁ זֶה, וְזֶה אִישׁ. וְזֹאת נִלְקַחָהּ מִזֶּה
שֶׁנִּקְרָא זָכָר.

וּמִשּׁוּם כֶּן הִתְמַר הַזֶּה זָכָר וְנִקְבָּה, שְׁלֹא עוֹלָה
זֶה בְּלִי זֶה. תְּמַר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שיר ג)
כַּתְמָרוֹת עֶשֶׂן. מָה עֶשֶׂן עוֹלָה לְבֵן וְשָׁחַר, אָף
כֶּן הַכֹּל כָּלוּל בָּהּ בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה לַעֲשׂוֹת
הַנְּהֻגוֹתֶיהָ בְּשַׁעַה אַחַת לְבֵן לְיִשְׂרָאֵל וְשָׁחַר
לְעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים וּמַזְלוֹת.

וְעוֹד, שֶׁהַלַּיְלָה הַזֶּה לֹא נִחְלַק וְלֹא עוֹשֶׂה
הַנְּהֻגוֹתָיו. מִנֵּיִן לָנוּ? מֵאַבְרָהָם, שֶׁכָּתוּב
וַיִּחְלַק עֲלֵיהֶם לַיְלָה, שֶׁנֶּחְלַק לַעֲשׂוֹת הַנְּהֻגוֹתָיו.
אָף כָּאֵן מֹשֶׁה אָמַר כַּחֲצוֹת, [מָהוּ כַּחֲצוֹת? כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (מלכים ב-ג) כַּעֲלוֹת הַמִּנְחָה, (איוב ה) כַּעֲלוֹת
גְּדִישׁ. אָף כָּאֵן כַּחֲצוֹת] כְּשֶׁמִּתְחַלֵּק. שֶׁמֹּשֶׁה יָדַע
שְׁלֹא יַעֲשֶׂה הַנְּהֻגוֹתָיו עַד שֶׁיִּתְחַלֵּק.

וְכֶן הָיָה, שְׁלֹא עָשָׂה הַלַּיְלָה הַנְּהֻגוֹתָיו עַד
שֶׁהִתְחַלֵּק, בַּחֲצֵי הָאַחֲרוֹן עָשָׂה
הַנְּהֻגוֹתָיו, זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וַיְהִי בַּחֲצֵי הַלַּיְלָה. מָה

זֶה בְּחֻצֵי? בְּמַחְצֵי הָאֲחֵרוֹנָה, בְּזֶמֶן שֶׁהִיא שׁוֹלֵטת, וְנִמְצָאת זֹאת הַזֹּאת לַעֲשׂוֹת הַנְּהָגוֹת תָּמִיד. וְכָל הַנְּהָגָה שֶׁנַּעֲשִׂית בְּלִילָה, נַעֲשִׂית בְּמַחְצֵי הָאֲחֵרוֹנָה.

וְה' הִפָּה כָּל בְּכוֹר. וְה' – הוּא וּבֵית דִּינּוּ. וְה' – הוּא וְהַנְּהָגוֹתָיו. הִפָּה כָּל בְּכוֹר – הִפָּה? מִשֶּׁה לֹא אָמַר אֱלֹא וּמַת וְגו', מֵהוּ הִפָּה? אֱלֹא שֶׁהִתְעוֹרַר כֹּה, כְּמוֹ שֶׁהִפְחִיד אוֹתוֹ מִשֶּׁה, שֶׁכְּתוּב וְהִנֵּה לֹא שָׁמַעַת עַד כֹּה.

וְשִׁנְיָנוּ, פְּרָעָה הָיָה חָכֶם מְכַשְׁפִּיו, וְהִסְתַּכַּל בְּזֹאת שֶׁתַּעֲשֶׂה בּוֹ דִין, וְעַתִּידָה לְהַחְרִיב אֶת אֶרְצוֹ, כְּמוֹ שֶׁאָמַר מִשֶּׁה, בְּזֹאת תִּדַּע כִּי אֲנִי ה'. וּבֵהוּא מֵה כְּתוּב? (שְׁמוֹת ז) וַיִּפֶן פְּרָעָה. מֵה זֶה וַיִּפֶן? שֶׁהִפְנָה לְבוֹ מֵהֲרֵהוּר זֶה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּפֶן אֶהְרֶן. וַיָּבֵא אֶל בֵּיתוֹ וְלֹא שָׁת לְבוֹ גַּם לְזֹאת. גַּם – לְרַבּוֹת זֹו שֶׁעַתִּידָה לְהַחְרִיב אֶת אֶרְצוֹ, וְלֹא שָׁם לְבוֹ כְּנֶגֶד זֹאת.

כָּל בְּכוֹר – אֶפְלוּ דְרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת וְתַחְתּוֹנוֹת נִשְׁבְּרוּ מִשְׁלֵטוֹנִים (מֵהַשְׁתַּלְּשָׁלוֹתָם), כָּל אוֹתָם שְׁשׁוֹלֵטִים בְּחֻכְמָה שְׁלָהֶם, שֶׁכְּתוּב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם. וְכָל הַדְּרָגוֹת, הָעֲלִיוֹנוֹת וְהַתַּחְתּוֹנוֹת שֶׁנִּשְׁבְּרוּ

מְשֻׁלוֹנִים (מהשתלשלותם), כָּלֶם נִרְאוֹת (נִרְמְזוֹת) בַּפְּסוּק, שְׁכָתוֹב מִבְּכוֹר פְּרָעָה הַיֵּשֵׁב עַל כֶּסֶאָו עַד בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה אֲשֶׁר אַחַר הַרְחִים וְכֹל בְּכוֹר בְּהֵמָה. הָרִי כָּלֶם נִרְאִים בַּפְּסוּק.

סִתְמוּ שֶׁל דָּבָר, מִבְּכוֹר פְּרָעָה הַיֵּשֵׁב עַל כֶּסֶאָו – כֶּתֶר תַּחְתּוֹן שֶׁל שְׁלִיטַת הַמַּלְכוּת (מִהַמַּלְכוּת) שְׁלֹמֶעֱלָה. עַד בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה – כֶּתֶר שְׂמַאל מִתַּחְתֵּיהָ שֶׁל שְׁלִיטָה מֵאַחַר אֲרִבַּע (מִמְּכֶתֶר אַחֵר) רַחִים, אֲרִבַּע מַחְנוֹת. (מִשְׁמַע) מְשׁוּם שְׁכָתוֹב אַחַר הַרְחִים, (וְלֹא מִן הַרְחִים). וְכֹל בְּכוֹר בְּהֵמָה – תַּחְתּוֹנִים מִתַּחְתּוֹנִים, נִקְבָּה מִנְקֻבוֹת, שְׁנִמְצָאוּ בְּאֵתוֹנוֹת בְּבֵהמוֹת וְחִמּוּרִים, בְּגִדוּלִים וּבִקְטָנִים, וּמְקַבְּלִים מֵהֶם גְּבָרִים וּנְקֻבוֹת. עַד בְּכוֹר הַשְּׁבִי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבוֹר – אוֹתָם שְׂיוּצָאִים מִשְׁפָּחָה, שְׁבָהֶם עוֹשִׂים לְאִסִּירִים שְׂשִׁיתֵעֲבָדוֹ בָּהֶם לְעוֹלָמִים וְלֹא יֵצְאוּ לַחַרוֹת.

וּבְבִטְחוֹן הַדְּרָגוֹת הִלְלוּ סִרְבוּ הַמְצָרִים, שְׁבָהֶם עָשׂוּ קֶשֶׁר לְיִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יֵצְאוּ מֵעֲבֹדוֹתָם לְעוֹלָמִים. וּבְזֶה נִרְאִית הַגְּבוּרָה וְהַשְּׁלִטוֹן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְזִכְרוֹן זֶה לֹא יִכָּלֶה מִיִּשְׂרָאֵל לְדוּרֵי דוּרוֹת. שְׂאֵם לֹא הָיָה כַח וּגְבוּרָה שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, כָּל מַלְכֵי הָעַמִּים

וְכָל מְכַשְׁפֵי הָעוֹלָמוֹת וְחַכְמֵי הָעוֹלָמוֹת, לֹא יֵצְאוּ
 יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבָדוֹת, שֶׁהִתִּיר אֶת הַקְּשָׁרִים שְׁלָהֶם
 וְשָׁבַר אֶת כָּל אוֹתָם הַכְּתָרִים כְּדֵי לְהוֹצִיא אוֹתָם.
 עַל זֶה כָּתוּב (ירמיה י') מִי לֹא יִרְאֶה מֶלֶךְ הַגּוֹיִם כִּי
 לָךְ יֵאָתֶה כִּי בְּכָל חַכְמֵי הַגּוֹיִם וּבְכָל מַלְכוּתָם
 מֵאִין כָּמוֹךָ.

בְּכָה רַבֵּי שְׁמַעוֹן, הָרִים קוּלוּ וְנִאָּנְחָה. אָמַר,
 אֲשֶׁכּוּל הַקְּנִטוֹר נִמְצָא. חֲשַׁבְתֶּם שֶׁשֶׁבַח
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כִּמָּה פְּעָמִים, (דברים ה) אֲשֶׁר
 הוֹצִיאָתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, (שם טז) הוֹצִיאָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ
 מִמִּצְרַיִם, (שם ה) וַיִּצְאָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ מִשֵּׁם, (שמות יב)
 הוֹצִיאָתִי אֶת צְבָאוֹתֶיכֶם, (שם יג) זְכוֹר אֶת הַיּוֹם הַזֶּה
 אֲשֶׁר יֵצְאֶתֶם מִמִּצְרַיִם, (דברים ד) וַיִּוֹצְאָךְ בְּפָנָיו
 בְּכַחוֹ הַגָּדוֹל מִמִּצְרַיִם, הוֹצִיא ה' אֶתְכֶם מִזֶּה.

אָפָא שְׁנִינוּ, עֲשֶׂרָה כְּתָרִים הֵם לְמִטָּה כְּמוֹ
 שְׁלֹמֶעֱלָה, וְכֹלָם נִסְתָּרִים בְּשִׁלְשֵׁת אֱלֹהֵי
 שְׁאֲמָרְנוּ. וְשִׁלְשֵׁה קְשָׁרִים קְשׁוּרִים בָּהֶם עַל שְׁלֹשׁ
 דְּרָגוֹת אֵלוּ שִׁבְהֵם עָשׂוּ שִׁישְׁרָאֵל לֹא יֵצְאוּ
 מִשְׁעֲבוּדָם לְעוֹלָמִים.

אֲשָׁרִיכֶם אֲבָרְהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב, שְׁבִזְכוּתְכֶם
 הִתִּירוּ אֶת הַקְּשָׁרִים, וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ

הוא זכר שלשת קשרי האמונה שלכם. זהו שכתוב (שמות ב) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אַבְרָהָם אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב. אֶת אַבְרָהָם – הָרִי קֶשֶׁר אֶחָד שֶׁל אַבְרָהָם. אֶת יִצְחָק – הָרִי קֶשֶׁר שְׁנֵי שֶׁל יִצְחָק. וְאֶת יַעֲקֹב – הָרִי קֶשֶׁר שְׁלִישִׁי, שְׁלֵמוֹתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב.

לְמִדְנֹו, כָּל הַזְּמַנִּים וְהַחֲגִים וְהַשְּׁבֻתוֹת, כָּלָם זְכוּרֹן לָזֶה, וְעַל זֶה הַתְּקִימוּ כָלָם, שְׁאַלְמָלָא זֶה לֹא הִיְתָה שְׁמִירָה שֶׁל זְמַנִּים וְחֲגִים וְשְׁבֻתוֹת, וְלִכֵּן לֹא כָּלָה הַזְּכוּרֹן שֶׁל מְצָרִים מְכַל הַזְּמַנִּים וְהַחֲגִים וְהַשְּׁבֻתוֹת. בֹּא רֵאֵה, דִּין (זֶה) הוּא יְסוּד וְשֵׁרֵשׁ שֶׁל הַתּוֹרָה, וְכָל מְצוּוֹתָיו, וְכָל הָאֱמוּנָה הַשְּׁלֵמָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

וְעוֹד, לָמָּה לֹא הָיָה בַּיּוֹם כְּפִי שֶׁשְּׁאַלְתֶּם? שְׁנִינוּ, כְּתוּב הַיּוֹם אַתֶּם יֹצְאִים, וְכְתוּב הוֹצִיאֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִמְּצָרִים לִילָה. אֲלֵא שְׁנִינוּ, עֵקֶר גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל לֹא הָיָה אֲלֵא בַּלִּילָה, שֶׁהַלִּילָה מְתִיר קֶשְׁרִים וְעוֹשֶׂה נְקֻמוֹת, וְהַיּוֹם הוֹצִיא אוֹתָם בְּרֹאשׁ גְּלוּי, זֶהוּ שְׁכָתוּב (במדבר לג) יֹצְאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּיַד רְמָה לְעֵינַי כָּל מְצָרִים. (ועוד, הַלִּילָה מְתִיר אֶת הַקֶּשְׁרִים וְעוֹשֶׂה נְקֻמוֹת וְדִינִים, וְהַיּוֹם מְגַלֶּה וּמְפָרְסֵם הַנֶּס וְהַנְּקָמָה שֶׁנַּעֲשָׂה. זֶהוּ שְׁכָתוּב יֹצְאוּ

בני ישראל ביד רמה וגו'). וכתוב ומצרים מקברים את
אשר הפה ה' בהם כל בכור. זהו פרסום הנס.
באו רבי חייא ורבי יוסי, השתטחו לפניו ונשקו
ידו, ובכו ואמרו, חקיקות עליונים
ותחתונים מרימים ראש בזכותך. עשה הקדוש
ברוך הוא ירושלים למטה כמו שלמעלה. עשה
[רשב"י] חומות העיר הקדושה ושעריה. מי
שנכנס, לא נכנס עד שיפתחו השערים. מי
שעולה, לא עולה עד שיתקנו המדרגות של
החומות. מי יכול לפתח את שערי העיר
הקדושה, ומי יכול להתקין את המדרגות של
החומות? זה רבי שמעון בן יוחאי, שהוא פותח
שערים של סודות החכמה והוא מתקן דרגות
עליונות. וכתוב (דברים טז) יראה כל זכורך את פני
האדון ה'. מי זה פני האדון ה'? זה רבי שמעון
בן יוחאי, שמי שהוא זכר מן הזכרים צריך
להראות לפניו.

אמר להם, עד עכשו לא סימנו הדבר על
שאלתכם, שהרי שנינו וה' הפה כל
בכור, כל בכור סתם, כמו שאמרנו. והכל היה
כמו של אותם שמתו, אותם קושרי הקשרים
שהיו משתמשים בכשפיהם באותם הכתרים.

מֵהֶם מִשְׁתַּמְשִׁים בְּעֲלִיוֹנִים וּמֵהֶם בְּתַחְתּוֹנִים,
וְאֵף עַל גַּב שְׁכָלָם הֵם תַּחְתּוֹנִים. וְכָל אֶרֶץ מִצְרַיִם
מִלֵּאָה הִיְתָה כְּשָׁפִים, וְכָתוּב כִּי אֵין בֵּית אֲשֶׁר אֵין
שֵׁם מֵת.

וְנַעֲשֶׂה דִּין בְּכָל, בְּשַׁעַה שֶׁהִתְכַּנְּסוּ כָלָם
בְּבִתְיָהֶם וְלֹא הָיוּ מִתְפָּזְרִים בְּמַדְבָּר
וּבשָׂדֶה, אֲלֹא כָלָם נִמְצְאוּ בְּבִתְיָהֶם, [וְאוֹר הַיָּר
יָפָה לְבִדְיָקָה מִבְּחוּץ] וְעָשָׂה הַלִּילָה אֶת דֵּינָיו
בְּכָל בְּאוֹתָהּ שַׁעַה. וְשָׁנִינוּ שֶׁהִיא מְאִיר הַלִּילָה
כְּמוֹ הַיּוֹם בְּתַקוּפַת תְּמוּזָה, וְרָאָה כָּל הָעָם אֶת דֵּינֵי
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, זֶהוּ שְׁכָתוּב (תהלים קלט) וְלִילָה
כִּיּוֹם יֵאִיר כְּחֹשֶׁכָה כְּאוֹרָה.

וּבְשַׁעַה שִׁיָּצְאוּ, נִמְצְאוּ כָלָם מֵתִים בְּשׁוּקִים
לְעֵינֵי הַכֹּל. רָצוּ לְקַבֵּר אוֹתָם וְלֹא
מְצָאוּ, וְזֶה הָיָה קִשָּׁה לָהֶם מֵהַכֹּל. רָאוּ אֶת יִשְׂרָאֵל
יוֹצְאִים לְעֵינֵיהֶם בְּצַד אֶחָד, וְרָאוּ אֶת מִתְיָהִם
בְּצַד הָאֲחֵר. וּבְכָל הָיָה פָּרְסוּם הֵנֵס שְׁלֵא הָיָה כְּזֶה
מִיּוֹם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם.

וּבֵא רָאָה, כְּתוּב לֵיל שְׁמַרִים הוּא לֵה' לְהוֹצִיאֵם
וְגו', הוּא הַלִּילָה הַזֶּה לֵה' שְׁמַרִים לְכָל בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וְגו'. פָּסוּק זֶה קִשָּׁה, כִּיּוֹן שֶׁאָמַר לֵיל, מֵה

זֶה שְׁמַרִים, וְלֹא שְׁמוֹר? שְׁמוֹר הִיָּה צָרִיף (לכתב)!
 וְכָתוּב הוּא הַלְיָלָה הַזֶּה. לַיִל אָמַר בַּהֲתַחֲלָה,
 וְאַחַר כֵּן לַיָּלָה.

אָלָא כֵּן שְׁנִינוּ, כְּתוּב (דברים כב) כִּי יִהְיֶה נְעֲרָה
 בְּתוּלָה. נַעַר כְּתוּב, מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם
 שְׁכָל זְמַן שְׁלֹא קִבְּלָה זָכָר, נִקְרָאת נַעֲרָה. מִשְׁקִבְּלָה
 זָכָר, נִקְרָאת נְעֲרָה. אֵף כָּאן, לַיִל – עַד שְׁלֹא קִבְּלָה
 זָכָר. וְאֵף עַל גַּב שְׁכָתוּב בּוֹ שְׁמוֹרִים – זָכָר הִיָּה
 עֲתִיד לְהִתְחַבֵּר עִמָּה. וּבִשְׁעָה שֶׁהִתְחַבֵּר עִמָּה
 זָכָר, כְּתוּב הוּא הַלְיָלָה הַזֶּה לְה' שְׁמַרִים. שְׁמוֹרִים
 – זָכָר וּנְקֵבָה, וּמִשּׁוּם כֵּן כְּתוּב הַלְיָלָה הַזֶּה.

וּבְמָקוֹם שְׁנַמְצָאוּ זָכָר וּנְקֵבָה אֵין שְׁבַח אֱלֹא
 לְזָכָר. וְכֵן שְׁבַחוּ יִשְׂרָאֵל
 בְּתִשְׁבְּחוֹתֵיהֶם לְזָכָר וְלֹא לְנִקְבָה, זֶהוּ שְׁכָתוּב
 (שמות טו) זֶה אֵלֵי וְאֲנֹהוּ, שְׁאֵין שְׁבַח בְּמָקוֹם שְׁזָכָר
 וּנְקֵבָה נִמְצָאִים אֱלֹא לְזָכָר. וְעַל זֶה (וּלְזֶה) מְחַפִּים
 יִשְׂרָאֵל, שְׁכָתוּב (ישעיה כה) זֶה ה' קוֹיְנוּ לוֹ נְגִילָה
 וְנִשְׁמְחָה בִּישׁוּעָתוֹ. מִשּׁוּם שְׁכָן עֲתִיד לַעֲשׂוֹת
 לָהֶם, שְׁכָתוּב (מיכה ז) כִּימִי צִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם
 אֲרָאנוּ נִפְלְאוֹת.

וְסוּד זֶה כֵּן הוּא – כְּמוֹ שְׁכָאן לַיִל וְלַיָּלָה, כֵּן
 עֲתִיד הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לַעֲשׂוֹת לָהֶם,

שְׁכָתוֹב שְׁמַר מַה מְלִילָה שְׁמַר מַה מְלִיל. מַה
לְהֵלֵן שְׁמִירָה וְלִיל, אָף כָּאן שְׁמִירָה וְלִיל. מַה
לְהֵלֵן שְׁמִירָה וְלִילָה, אָף כָּאן שְׁמִירָה וְלִילָה.

וְלִילָה נִקְרָא אַגַּב זָכָר, זֶהוּ שְׁכָתוֹב (ישעיה כא) אַתָּא
בְּקָר וְגַם לִילָה. בְּקָר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית
ט) וַיִּשְׁכֶם אַבְרָהָם בְּבִקְרָא, שֶׁהוּא מִדְתּוֹ מִמֶּשׁ.
וְכָתוֹב (תהלים ה) ה' בְּקָר תִּשְׁמַע קוֹלִי, בְּקָר מִמֶּשׁ.

יֵשְׁבוּ רַבֵּי חֵיִיא וְרַבֵּי יוֹסִי, וְלַמֵּד לָהֶם הַסּוּד שֶׁל
תּוֹרַת כְּהֻנִּים, וְהֵיוּ חוֹזְרִים כָּל יוֹם
וַיּוֹשְׁבִים לְפָנָיו. יוֹם אֶחָד יֵצֵא רַבֵּי שְׁמַעוֹן לַחוּץ,
הִלְכוּ עִמוֹ, הִגִּיעוּ לְשָׂדֵה אֶחָד וַיֵּשְׁבוּ.

פְּתַח רַבֵּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר, בָּא רָאָה, כָּתוֹב (קהלת ז)
אֵת הַכֹּל רָאִיתִי בִּימֵי הַבְּלִי יֵשׁ צְדִיק אֶבֶד
בְּצַדִּיקוֹ וַיֵּשׁ רָשָׁע מֵאֲרִיךְ בְּרַעְתּוֹ. שְׁלֵמָה שֶׁהִיתָה
חֲכָמְתוֹ יְתָרָה (מכבדת) עַל הַכֹּל, מַה הוּא אָמַר
בְּפִסּוּק הַזֶּה? אֵלָּא שְׁלֵמָה רָמַז רָמַז שֶׁל חֲכָמָה,
שֶׁהָרִי רָאִינוּ שְׁדַרְכֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא אֵינָם כֶּךָ,
שֶׁהָרִי כָּתוֹב וְלַתַּת לְאִישׁ כְּדַרְכָּיו וְכַפְרֵי מַעֲלָלָיו.
אֵלָּא שְׁנֵי עֲנִינִים הֵם שְׁכָאן רָמַז.

שְׁשֵׁנִינִי, כְּשַׁעֲנֵי הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא רוֹצִים
לְהַשְׁגִּיחַ בְּעוֹלָם וּלְעֵין בּוֹ, כְּמוֹ

שְׁכָתוּב (עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ (זכריה ד), וְכָתוּב כִּי וְגו') כִּי ה' עֵינָיו מְשׁוֹטְטוֹת בְּכָל הָאָרֶץ, וְנִמְצְאִים רְשָׁעִים בְּעוֹלָם, אוֹתוֹ צָדִיק שֶׁנִּמְצָא בְּדוֹר נִתְפָּס בְּחַטָּאָם, וְלִרְשָׁעִים מֵאֲרִיךְ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָגְזוּ עִמָּהֶם עַד שִׁישׁוּבוּ, וְאִם לֹא – לֹא יִמָּצָא מִי שֶׁיִּבְקֹשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים. זֶהוּ שְׁכָתוּב יֵשׁ צָדִיק אֲבָד בְּצַדְקוֹ, מִשׁוּם שְׁאוֹתוֹ צָדִיק הַסְתַּלַּק מֵהָעוֹלָם.

מִשׁוּם כִּךְ שָׁנִינוּ, לְעוֹלָם אֵל יְדוּר אָדָם אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁאֲנָשֵׁי מַעֲשֵׂה דָרִים בְּתוֹכוֹ. מַה הַטַּעַם? מִשׁוּם שֶׁאֵין לָזֶה שֶׁמְדוֹרוֹ בֵּין הָרְשָׁעִים, מִשׁוּם שֶׁהוּא נִתְפָּס בְּחַטָּאֵיהֶם, וְאִם דִּיּוּרוֹ בֵּין צָדִיקִים, מִיִּטְיָבִים לוֹ בְּגִלְלָם.

שְׁהָרִי רַב חֲסֵדָא הָיָה דִּיּוּרוֹ בְּרֵאשׁוֹנָה בֵּין קְפוּטְקָאִים, וְהַשְּׁעָה הֵיִתָּה דְחֻקָּה לוֹ וּמַחְלוֹת רוֹדְפוֹת אַחֲרָיו. נָסַע וְשָׁם מְדוֹרוֹ בֵּין בְּעָלֵי מַגְנִים שֶׁל צְפוּרִי, וְעָלָה וְזָכָה לְכַמָּה טוֹבוֹת, לְכַמָּה עֶשֶׂר, לְכַמָּה תוֹרָה, וְאָמַר: כָּל זֶה זָכִיתִי עַל שֶׁנִּכְנַסְתִּי בֵּין אוֹתָם שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְשַׁגֵּיחַ לְהִיטִיב לָהֶם.

דְּבַר אַחַר אֵת הַכָּל רָאִיתִי בִּימֵי הַבְּלִי – וְכִי שְׁלֵמָה, שֶׁדְּרָגוֹת עֲלִיוֹנוֹת שֶׁל חֲכָמָה הֵיוּ

בו על כל בני הדור, שכתוב ויחכם מכל האדם,
 [והשתדלותו בתורה לעשות טוב ואמת] שכתוב
 וישב שלמה על כסא ה' למלך, אמר בימי הבלי,
 וכתוב (קהלת א) הבל הבלים אמר קהלת?

ושנינו, שבע שמות נקרא: שלמה, ידידי"ה,
 אגור, בן יק"א, איתיא"ל, למואל,
 קהלת. קהלת כנגד כלם, וכלם נקרא כעין של
 מעלה. קהלת כנוס קדוש של עשרה, משום כך
 קהל אין פחות מעשרה, וקהל אפלו מאה,
 וקהלת כלל של הכל, כמו שנאמר קהלת יעקב.

ושנינו, שמותיו נקראו על שם החכמה, ומשום
 כך עשה שלשה ספרים: שיר השירים,
 קהלת, משלי. וכלם להשלים החכמה. שיר
 השירים כנגד חסד, קהלת כנגד דין, משלי כנגד
 רחמים, כדי להשלים את החכמה. והוא עשה כל
 מה שעשה כדי להראות חכמה, וכנגד דרגה (וכנגד
 עליונה, והוא אמר בימי הבלי, הבל הבלים.

אף, סוד של הבל נכבד הוא, והוא ההבל
 שיוצא מהפה. וסוד ההבל שיוצא מהפה
 נעשה ממנו קול. ושנינו, אין העולם מתקיים אלא
 בהבל פיהם של תינוקות של בית רבן שלא

חָטְאוּ. שְׁלֹא חָטְאוּ מִמֶּשׁ. [וְקוּל] וְהֵבֵל נַעֲשֶׂה בְרוּחַ וּמִים, וְכֹל מֵה שֶׁנַּעֲשֶׂה בְּעוֹלָם נַעֲשֶׂה בְּהֵבֵל. וְסוּד [שֶׁל דְּבָר] שֶׁהֵבֵל זֶה שֶׁל תִּינוּקוֹת נַעֲשֶׂה קוּל, וּמִתְפַּשֵּׁט בְּעוֹלָם, וְהֵם שׁוֹמְרֵי הָעוֹלָם וְשׁוֹמְרֵי הָעִיר. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב (תהלים קכז) אִם ה' לֹא יִשְׁמֵר עִיר וְגו'.

וּבֵא רֵאָה, הוּא הֵבֵל, הוּא קוּל. מֵה בֵּין זֶה לָזֶה? הֵבֵל (הוּא קוּל) עוֹמֵד בְּכַח לְהוֹצִיא קוּל. קוּל מִמֶּשׁ עוֹמֵד בְּקִיּוּמוֹ (שְׁלֵא) לְהוֹצִיא דְּבָר (אֲחֵר), וְאוֹתוֹ הֵבֵל שֶׁהִיָּה יִרְשֵׁת אָבִיו קָרָאוּ הֵבֵל, וּמִמֶּנּוּ רֵאָה כָּל מֵה שֶׁרֵאָה. וְאָף עַל גַּב שִׁסְיוּעִים רַבִּים מִלְמַעְלָה, אַחֲרֵים הָיוּ לוֹ, וְלִהְיוֹדִיעַ הַדְּבָר אָמַר בִּימֵי הֵבֵלִי. שֶׁדְּבָר זֶה בָּא מִשָּׁם.

וְסוּד הַדְּבָר - הַכֹּל הֵבֵל, אֶת הַכֹּל רֵאִיתִי בִּימֵי הֵבֵלִי יֵשׁ צְדִיק אֲבִד בְּצַדְקוֹ. זֶהוּ סוּד הַדְּבָר שֶׁגָּלָה וּפְרָסָם שֶׁהַכֹּל תְּלוּי בִּימֵי הֵבֵלִי. כְּלוּמַר, בְּזִמְן שֶׁהֵבֵל הָזֶה יוֹנֵק מִן הַדִּין כְּדִי לַעֲשׂוֹת דִּין, צְדִיק אֲבִד בְּצַדְקוֹ. וּבְזִמְן שֶׁהֵבֵל הָזֶה יוֹנֵק מִרַחֲמִים, רָשַׁע מֵאֲרִיף בְּרַעְתּוֹ, וּשְׁנִיָּהּם תְּלוּיִים בְּהֵבֵל הָזֶה. וְלִכֵּן כָּתוּב בִּימֵי וְלֹא כָתוּב בְּיוֹם, וְהַכֹּל תְּלוּי בִּימֵי הֵבֵל זֶה. מִי שֶׁנִּפְגַּשׁ בְּדִין - בְּדִין, וּמִי שֶׁנִּפְגַּשׁ בְּרַחֲמִים - בְּרַחֲמִים.

וְאָם תֹּאמֶר, יֵשׁ צְדִיק אֶבֶד, וְלֹא אָמַר אָבוּד – כִּף
 הוּא אוֹבֵד מִמֶּשׁ, שְׁאוֹתוֹ הִדִּין אוֹבֵד לְצְדִיק
 מִהָעוֹלָם וּמִהַדוֹר. וַיֵּשׁ רָשָׁע מֵאֲרִיךְ בְּרַעְתּוֹ –
 מֵאֲרִיךְ מִמֶּשׁ. שְׁכַשְׁאוֹתוֹ הִדִּין (הַבֵּל) יוֹנֵק מֵרַחֲמִים,
 עוֹשֶׂה רַחֲמִים לְאוֹתוֹ רָשָׁע וּמֵאֲרִיךְ לוֹ.

עַד שֶׁהָיוּ יוֹשְׁבִים, רָאוּ קִיטוֹר שֶׁהָיָה עוֹלָה
 לְמַעְלָה וַיּוֹרֵד לְמַטָּה. אָמַר, הִתְעַטְרוּת
 הִתְעַטֵּר בְּרֹפֶשׁ (בַּעֲנִיּוֹת) הָאָרֶץ מִלְמַעְלָה. בֵּין כִּף
 וְכִף הָעֵלָה אוֹתוֹ שָׂדֵה רֵיחַ מְכַל הַבְּשָׂמִים. אָמַר,
 נִשֵּׁב כָּאֵן, שֶׁשְׂכִינָה עוֹמֶדֶת אֶצְלָנוּ. מִשׁוּם כִּף
 כְּרֵיחַ שָׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה'.

פְּתַח וְאָמַר, (בְּרֵאשִׁית כז) וַיִּרַח אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו
 וַיְבָרְכֵהוּ וַיֹּאמֶר רֵאֵה רֵיחַ בְּנֵי וְגו'. וַיִּרַח
 אֶת רֵיחַ בְּגָדָיו, מִשְׁמַע שְׁאוֹתָם לְבוֹשִׁים הָיוּ
 מַעֲלִים רֵיחַ טוֹב, (שְׁלֹא זֶז) וְאַחַר כִּף זֶז מֵהֶם אוֹתוֹ
 רֵיחַ. עֲכָשׁוּ יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל, כְּתוֹב רֵיחַ בְּגָדָיו, וְכְתוֹב
 רֵיחַ בְּנֵי, וְלֹא אָמַר רֵיחַ הַבְּגָדִים, אֲלֵא רֵיחַ בְּנֵי.
 אֲלֵא שְׁנֵינוּ, כִּיּוֹן שְׁנַכְנַס יַעֲקֹב, נִכְנַס עִמּוֹ גַּן עֵדֶן.
 וְשְׁנֵינוּ, אוֹתָם בְּגָדִים הָיוּ שֶׁל אָדָם הָרֵאשׁוֹן,
 שְׁכְּתוֹב (שם ג) וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים לְאָדָם וּלְאִשְׁתּוֹ
 כְּתָנוֹת עוֹר וַיִּלְבָּשֵׁם, וְהוֹצִיאֵם מִגֵּן עֵדֶן.

וְאִם תֹּאמַר שְׁכָתוּב וַיִּתְּפְרוּ עָלַי תֵּאָנָה, שְׂאֵלָה
 הִי, אִם כֵּן לָמָּה כָּתוּב וַיַּעַשׂ ה' אֱלֹהִים,
 וְכָתוּב כְּתָנוּת עוֹר, הֲרִי לֹא הָיוּ אֲלָא עָלַי תֵּאָנָה?
 אֲלָא כְּתַרְגוּמוֹ: לְבוּשֵׁי כְבוֹד, וְהָיוּ מַעֲלִים רִיחוֹת
 מִבֶּשֶׂם שֶׁל גֵּן עֵדֶן.

וּשְׁנֵינּוּ, בְּשֵׁם מְלֵא נַעֲשׂוּ, שְׁכָתוּב וַיַּעַשׂ ה'
 אֱלֹהִים, מֵה שְׂלֵא נַעֲשׂוּ בּו שְׁמַיִם
 וְאַרְצָן. וְלֹא? וְהֲרִי כְּתוּב (שם ב) בְּיוֹם עֲשׂוֹת ה'
 אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם? לֹא קָשָׁה. זֶה כְּשֶׁנַּעֲשׂוּ,
 לֹא נַעֲשׂוּ בְּשֵׁם מְלֵא, פָּרֵט לְכֶשֶׁהֲתַקְיָמוּ, בְּשֵׁם
 מְלֵא הַתְּקִימוּ.

וְכִי שְׂאֵמְרוּ שְׂאוֹתֶם לְבוּשִׁים הָיוּ לְאוֹתוֹ עֲשׂוּ
 הֲרָשַׁע שְׁלַקַּח אוֹתֶם מִנְמָרוֹד – כֵּן בְּאַרְנוּ.
 וְהִדְבֵּר קָשָׁה, שְׂאֵם כֵּן, הֲרִי כְּתוּב לְאָדָם
 וְלֹאֲשֵׁתוֹ. לְבוּשִׁים לְאָדָם וְלְבוּשִׁים לְחַוָּה.
 לְבוּשִׁים שֶׁל חַוָּה מֵה נַעֲשׂוּ? וְעוֹד, שְׂאֵם כֵּן,
 בְּמָה נִקְבְּרוּ? הָאֵם תַּעֲלֶה עַל דַּעְתְּךָ שְׂהֵם עֲזָבוּ
 וְזָרְקוּ מֵהֶם הַזְהַר הָעֲלִיּוֹן שֶׁנִּתֵּן לָהֶם הַקְּדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא?

אֲלָא אוֹתֶם לְבוּשִׁים שְׂהִתְלַבְּשׂוּ בָהֶם אָדָם
 וְאֲשֵׁתוֹ, לֹא הִתְלַבֵּשׂ בָּהֶם אָדָם אַחֵר,

שְׂבֹאוֹתֶם לְבוֹשִׁים דָּמוּ כְמוֹ שְׁלֹמֶעֱלָה. וְאִם תִּעְלֶה
בְּדַעְתְּךָ שֶׁהֵם מֵעֲצָמָם הַתְּלַבְּשׁוּ בָהֶם – בֹּא רְאֵה,
כְּתוּב וַיִּלְבָּשׁם, שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִלְבִּישׁ
אוֹתָם, אֲשֶׁרֵי חֶלְקָם.

כְּתוּב (תהלים קד) ה' אֱלֹהֵי גְדֻלַּת מְאֹד הוֹד וְהָדָר
לְבִשְׁתָּ. וְכְתוּב (שם צו) הוֹד וְהָדָר לְפָנָיו.
וְכְתוּב (שם קד) עוֹטָה אֹר כִּשְׁלֹמָה וְגו'. כִּיּוֹן
שֶׁהַתְּלַבְּשׁ [מֵה שֶׁהַתְּלַבְּשׁ], עָשָׂה מֵה שֶׁעָשָׂה.
מִלְמַד שֶׁהַתְּעִיֵּף הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בָּאוֹר וּבָרָא
אֶת הַשָּׁמַיִם. אֲלֵא בְּמָה בְּאַרְנוֹ הַחֲמֵדֵת אֲשֶׁר אִתָּה
בְּבֵית? הַחֲמֵדֵת – בְּגֵדֵי מַלְכוּת בְּמִשֵׁי וְזָהָב, וְדֹרֶךְ
הָעוֹלָם שֶׁגוֹנְזִים אוֹתָם בְּבִשְׁמֵים וְרִיחוֹת לְכָבוֹד
הַלְבוּשִׁים שְׁלָהֶם.

בֹּא רְאֵה, וַיִּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו – בְּתַחֲלָה.
וְכִשְׁהִרְגִישׁ אָמַר, רְאֵה רִיחַ בְּנִי, שֶׁיִּדַע שְׂבוֹ
הַדְּבָר הַיְהִי תְלוּי, שֶׁבְּגָלְלוּ הָעֲלָה רִיחַ. כְּרִיחַ שְׂדֵה
אֲשֶׁר בִּרְכוּ ה', וְכִי מִנִּין הִיָּה יוֹדַע יִצְחָק רִיחַ שְׂדֵה
אֲשֶׁר בִּרְכוּ ה'?

אָמַר שְׁנֵי דְבָרִים הֵם, וְהַכֹּל הוּא אֶחָד, שֶׁכְּתוּב
(בראשית כד) וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׁוּחַ בִּשְׂדֵה לְפָנוֹת
עָרְב. וְכִי לֹא הִיָּה לוֹ בֵּית אוֹ מְקוֹם אַחֵר

לְהִתְפַּלֵּל? אֵלָא אוֹתוּ הַשְּׁדָה הִיָּה אֲשֶׁר קָנָה
 אַבְרָהָם סָמוּךְ לַמְעָרָה, שְׁכָתוֹב הַשְּׁדָה אֲשֶׁר קָנָה
 אַבְרָהָם מֵאֵת בְּנֵי חַת. וּבְשָׁעָה שֶׁהִיָּה יִצְחָק
 נִכְנָס אֵלָיו, רָאָה שְׁכִינָה עָלָיו, וְהֶעֱלָה רִיחוֹת
 עָלָיוֹנִים קְדוֹשִׁים, וּמְשׁוֹם כֵּךְ הִיָּה מִתְפַּלֵּל שָׁם,
 וּקְבָעוּ לְתַפְלָתוֹ.

וְלָמָּה אַבְרָהָם לֹא הִיָּה מִתְפַּלֵּל שָׁם? מְשׁוֹם
 שְׁקִבְיֵעוֹת שֶׁל מְקוֹם אַחַר הִיָּתָה לוֹ
 בַּתְחִלָּה, וְדָבַר אַחַר רִיחַ שְׁרָאָה בְּהַר הַמּוֹרִיָּה.
 וְלָמָּה נִקְרָא מוֹרִיָּה? עַל שֵׁם הַמּוֹר הַטּוֹב שֶׁהִיָּה
 שָׁם.

וְהַכֹּל הִיָּה, וְגַן עֵדֵן שֶׁנִּכְנָס עִמּוֹ וּבִרְכוּ, וּמְשׁוֹם
 כֵּךְ לֹא תָלָה הַדְּבָר בְּלְבוּשִׁים, אֵלָא בִּיעֲקֹב
 מִמֶּשׁ, שְׁרָאָה שָׁבוּ הִיָּה הַדְּבָר תְּלוּי (וְרֵאזִי הִיָּה לְהַתְבָּרֵךְ)
 וְנִרְאָה, וְזִכּוֹתוֹ עוֹלָה לְהַתְבָּרֵךְ, וְנִכְנָס עִמּוֹ גַּן עֵדֵן.
 וּמְשׁוֹם כֵּךְ, כְּשֶׁהִתְרַעַם עֲשׂו, אָמַר גַּם בְּרוּךְ יְהִיָּה.

סדר הלימוד ליום א טבת [יום 90 בשנה]

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא הִצְטַרְכָּה תוֹרָה לְכָתֹב אֵלָא
 מִהַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁ חֲדָשִׁים. מָה
 הַטַּעַם? מְשׁוֹם שֶׁזֶה הִיָּה תְחִלַּת הַלְבָּנָה, וְעַל זֶה

התורה הצטרכה לכתב מכאן, שהרי בקדוש
ברוך הוא נקשר הדבר.

וְלֹא קשה שלא כתוב זאת, החדש הזאת, שהרי
זה וזאת מתקשרים כאחד. ובמקום שיש
זכר ונקבה כאחד, אין השבח אלא לזכר, ועל
זה ראשון הוא לכם לחדשי השנה, לחדשי
השנה ודאי. אמר רבי יהודה, למה פעמים
לכם? אמר רבי יצחק, מהם נשמע יותר, כמו
שכתוב (דברים לב) כי חלק ה' עמו. התקשרות זו
לכם, ולא לשאר העמים.

דִּבְרוּ אַל כָּל עַדַת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּעֲשׂוֹר לַחֹדֶשׁ
הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שָׂה וְגו'. בַּעֲשׂוֹר,
למה בעשור? אמר רבי אבא, בזמן שמאיר היוכל
ללבנה, שכתוב ביוכל, בעשור לחדש השביעי
הזה יום הכפורים הוא.

וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שָׂה לְבֵית אָבֹת, למה? משום
שבזמן זה צריך למשך אותו, שהרי
שנינו, בדבר זה נשבר הכתר [אחד] התחתון
שנאחזים בו כל שאר הכתרים התחתונים. ועל
זה פרש משה ואמר משכו וקחו לכם צאן, כמו
שכתוב צאן ועבד ושפחה.

אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, עֲשׂוּ אִתְּם מַעֲשֵׂה לְמַטָּה, וְאֲנִי אֶשְׁבֵּר אֶת כַּחַם לְמַעְלָה. וְכִמוּ שְׂאֵתֶם תַּעֲשׂוּ בְּאֵשׁ, שְׁכַתוֹב כִּי אִם צְלִי אֵשׁ – אִף אֲנִי כִּךְ אֶעֱבִיר אוֹתוֹ בְּאֵשׁ בְּנֵהר דִּינּוּר.

לָמָּה נִמְשָׁךְ בַּעֲשָׂרָה וְנִשְׁחַט בְּאַרְבַּעַה עָשָׂר? אָמַר רַבִּי אַבְא, בְּזֵה הִתְקַשְּׂרוּ יִשְׂרָאֵל אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה. וְאִף עַל גַּב שְׂאֲרַבַּע מֵאוֹת שָׁנָה לֹא הִשְׁתַּעֲבְדוּ בָהֶם, מְכַל מְקוֹם, הוֹאִיל וְהָיָה עֲתִיד לְהִתְקַשֵּׁר בָּהֶם, נִחְשָׁב עָלָיו כְּאִלוֹ הִשְׁתַּעֲבַד בָּהֶם כָּל אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנִים. מִשּׁוּם זֶה מְעַכְּבִים אוֹתוֹ אַרְבַּעַה יָמִים קָשׁוּר בְּרִשׁוּתָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְאַחַר כֵּךְ וְשִׁחְטוּ אוֹתוֹ כֹּל קָהַל עַדֵּת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבִים.

לָמָּה בֵּין הָעַרְבִים? בְּשַׁעַה שֶׁהֵדִין תְּלוּי וּבְשַׁעַה שֶׁדָּבַר זֶה נִמְסַר לוֹ עַל יְדֵי אַבְרָהָם, שְׁכַתוֹב (בראשית טו) וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לָבוֹא וְתִרְדָּמָה נִפְלָה עַל אַבְרָם וְהִנֵּה אֵימָה חֲשֵׁכָה גְדֹלָה נִפְלָת עָלָיו. אֵימָה – כֶּתֶר אֶחָד. חֲשֵׁכָה – כֶּתֶר אֶחָד. גְּדֹלָה – זוֹ הִיא הַגְּדוּלָּה מֵהַכֹּל. וְאִף עַל גַּב שְׂבָאֲרָנוּ פָּסוּק זֶה עַל שְׂאֵר שְׁעַבּוּדֵיהֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְהַכֹּל הָיָה. כְּמוֹ זֶה כִּי מָחָה אֶמְחָה, אִתְּם מְלַמְטָה, וְאֲנִי מְלַמְעָלָה.

שְׁנֵינּוּ, לא יֵצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם עַד שֶׁנִּשְׁבְּרוּ
 כָּל הַשְּׁלִיטִים שֶׁלְמַעֲלָה (מהשתלשלותם)
 מִשְׁלִיטְתֶם, וַיֵּצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִרְשׁוֹתֶם, וְנִכְנְסוּ
 לְרִשׁוֹת הַקְּדוּשָׁה הָעֲלִיּוֹנָה בְּקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא
 וְנִקְשְׂרוּ בוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוֹב כִּי לִי בְנֵי יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים
 עֲבָדֵי הֵם. מָה הַטַּעַם עֲבָדֵי הֵם? אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי
 אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, שֶׁהוֹצֵאתִי אוֹתָם מִרְשׁוֹת
 אַחֶרֶת, וְהִכְנַסְתִּים בְּרִשׁוֹתַי.

וְהֵינּוּ שְׁאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מָה זֶה שְׁכָתוֹב אֶף
 בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאֵר מִבְּתִיכֶם, כִּי
 כָּל אֲכִיל מִחֻמְצָת? אֵלֶּא כֶּף בְּאַרְנוֹ, שְׂאוֹר זֶה
 וּמִחֻמְצָת זוֹ הֵן דְּרַגְּהָ אַחַת, וְכֻלָּם אֶחָד. רִשְׁיֹת
 אַחֲרוֹת, אוֹתָם שְׁלִיטִים הַמְּמַנִּים עַל שְׂאֵר עַמִּים,
 וְקוֹרְאִים לָהֶם יֵצֵר הָרַע, רִשׁוֹת אַחֶרֶת, אֵל גִּכְר,
 אֱלֹהִים אַחֲרִים - אֶף כֶּף שְׂאוֹר וּמִחֻמְצָת וְחֻמְץ,
 וְהַכֵּל אֶחָד. אָמַר הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, כָּל הַשְּׁנַיִם
 הִלְלוּ עִמְדָתָם בְּרִשׁוֹת אַחֶרֶת, עֲבָדִים לְעַם אַחֵר.
 מִכָּאֵן וְהִלָּאָה שְׁאֵתָם בְּנֵי חוֹרִין, אֶף בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן
 תִּשְׁבִּיתוּ שְׂאֵר מִבְּתִיכֶם. כָּל מִחֻמְצָת לֹא תֹאכְלוּ.
 וְלֹא יִרְאֶה לְךָ חֻמְץ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִם כֶּף אֶז גַּם כָּל יְמֵי הַשָּׁנָה,
 לְמָה שְׁבַעַת יָמִים, שְׁכָתוֹב שְׁבַעַת יָמִים

שָׂאֵר לֹא יִמָּצֵא בְּבִתְיֹכֶם, שְׁבַעַת יָמִים וְלֹא יוֹתֵר?
אָמַר לוֹ, כָּל זְמַן שֶׁהִתְחַיֵּב אָדָם לְהִרְאוֹת אֶת
עַצְמוֹ בֶּן חוֹרִין – כֶּךָ צָרִיךְ. כָּל זְמַן שֶׁלֹּא הִתְחַיֵּב
– לֹא צָרִיךְ.

לְמַלְךְ שֶׁעָשָׂה אָדָם אֶחָד קָצִין. כָּל אוֹתָם יָמִים
שֶׁעָלָה לְדַרְגָּה זוֹ שְׁמַח, וְלִבְשׁ בְּגָדֵי כְבוֹד.
אֲחֵר כֶּךָ לֹא צָרִיךְ. לְשָׁנָה אַחֲרֵת שׁוֹמֵר אוֹתָם יָמִים
שֶׁעָלָה לְכְבוֹד זֶה, וְלוֹבֵשׁ אוֹתָם בְּגָדִים, וְכֶךָ כָּל
שָׁנָה וְשָׁנָה. כֶּךָ יִשְׂרָאֵל, כְּתוּב שְׁבַעַת יָמִים שָׂאֵר
לֹא יִמָּצֵא, שֶׁהֵם יָמֵי שְׁמִחָה, יָמִים שֶׁעָלוּ לְכְבוֹד
זֶה וַיֵּצְאוּ מִשְׁעֶבֶד אֲחֵר, וְלִכְן שׁוֹמְרִים בְּכָל שָׁנָה
וְשָׁנָה אֶת הַיָּמִים שֶׁעָלוּ לְכְבוֹד הַזֶּה, וַיֵּצְאוּ
מִרְשׁוֹת אַחֲרֵת וְנִכְנְסוּ בְּרִשׁוֹת הַקְּדוּשָׁה. וְעַל זֶה
כְּתוּב שְׁבַעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִצַּת כְּתוּב, כָּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
מֵרֵאֵת אֱלֹהִים. וְלָמָּה נִקְרָאוּ מִצַּת? דִּין,
דִּין קְדוּשָׁה, דִּין שֶׁנֶּאֱחָזוּ בְּשֵׁם הַקְּדוּשָׁה, דִּין שֶׁלֹּא
הָיָה קֶשֶׁה כָּל אוֹתוֹ זְמַן בְּתוֹךְ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָיָה
הַלְּבָנָה עוֹמֶדֶת בְּפָגָם, וְעַל שֶׁעוֹמֶדֶת הַלְּבָנָה
בְּפָגִימָתָהּ כְּתוּב לָחֵם עָנִי.

מָה הַטַּעַם עוֹמֶדֶת בְּפָגָם? מִשּׁוֹם שֶׁלֹּא נִפְרְעוּ
וְלֹא הִתְגַּלְּהָה אוֹת הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה. מֵהוּלִים

היו ולא נפרעו. מתי נפרעו? בשעה שכתוב (שמות טו) שם שם לו חק ומשפט ושם נסהו. ואף על גב שבארנו פסוק זה בדבר אחר – הכל היה וראוי.

ואם תאמר שנפרעו בימי יהושע – לא כך, אלא אותם שכתוב (יהושע ה) וכל העם הילודים במדבר בדרך וגו'. אחר שנפרעו, אמר הקדוש ברוך הוא, בהתחלה אכלתם מצות, כשעמדה הלבנה בפגימתה, ונקרא לחם עני. מכאן והלאה לחם זה יהיה ממקום אחר. מה הוא? שכתוב (שמות טז) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. לא מהלבנה כמו אותו זמן, אלא מן השמים ממש, כמו שכתוב ויתן לך האלהים מטל השמים.

וישראל הקדושים שומרים אותם ימים שנכנסו תחת כנפי השכינה, ושומרים אותו לחם שבא מצדה, ועל זה כתוב את חג המצות תשמר וגו', וכתוב ושמרתם את המצות. מה זה ושמרתם את המצות? כמו שנאמר (שם יט) ושמרתם את בריתי, והכל בדרגה אחת עולה ונאחז.

ואם תאמר, איך משה לא פרע אותם? אלא כדי שלא יתעכבו שם ישראל עד שיתרפאו,

וְעַל זֶה כָּתוּב שֶׁבַעַת יָמִים תֹּאכַל עָלָיו מִצוֹת לָחֶם עֲנִי. מָה הַטַּעַם לָחֶם עֲנִי? מִשּׁוּם כִּי בַחֲפִזוֹן יֵצֵאתָ וְגו', וְכָתוּב וְלֹא יִכְלוּ לְהִתְמַהֵמָה.

בא רֵאֵה, כְּשֶׁנִּכְנסוּ יִשְׂרָאֵל לְאֶרֶץ, נִכְנסוּ מֵהוֹלִים וְנִפְרָעוּ, וּמָה כָּתוּב? (דברים ח) אֶרֶץ אֲשֶׁר לֹא בְמִסְכַּנְתָּ תֹאכַל בָּהּ לָחֶם. מָה זֶה בְּמִסְכַּנְתָּ? לָחֶם עֲנִי. לָמָּה נִקְרָא לָחֶם עֲנִי? מִשּׁוּם שֶׁהִלְבְּנָה עוֹמֶדֶת בַּפְּגִימָתָהּ וְלֹא מִתְבָּרַכַת מִן הַשָּׁמֶשׁ, וְלֹא מוֹאֲרֶת מִן הַשָּׁמֶשׁ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר כִּי כָל בִּשְׁמִים וּבְאֶרֶץ, וְלֹא מוֹאֲרֶת [מְכַל] מִיּוֹבֵל. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִפְרָעוּ. אֲבָל כָּאֵן שֶׁנִּמְלוּ יִשְׂרָאֵל וְנִפְרָעוּ, לֹא תִחְסַר כָּל בָּהּ כָּתוּב, וְעַל זֶה לֹא בְּמִסְכַּנְתָּ תֹאכַל בָּהּ לָחֶם. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוּם שֶׁלֹּא תִחְסַר כ"ל בָּהּ. כְּמוֹ שֶׁחֲסָרוּ לָהּ בְּמִצְרַיִם.

ובבב שָׁנָה וְשָׁנָה עוֹשִׂים יִשְׂרָאֵל זְכוֹרֹן שֶׁל מִצְרַיִם וְאוֹכְלִים, וְלֹא מִתְכַּלָּה מְדוּרֵי דוֹרוֹת. וּמִשּׁוּם שֶׁלֹּא נִפְרָעוּ כָּאֵן בְּמִצְרַיִם, חֲסָרוּ אוֹתוֹ, אֶת הַכֹּל הַזֶּה, וְהִלְבְּנָה עוֹמֶדֶת בַּפְּגִימוֹת. וְנִקְרָאת לָחֶם עֲנִי. עֲנִי כְּתִרְגוּמוֹ מִסְכַּנּוֹת. וּמָה שֶׁאֲכָלוּ אוֹתוֹ שֵׁם בְּאֶרֶץ, זֶה הָיָה בְּשִׁבִיל זְכוֹרֹן מִצְרַיִם, וְזֶה לְדוּרֵי דוֹרוֹת, וְלַעֲתִיד לָבֵא כָּתוּב (ישעיה ס) לֹא יָבֵא עוֹד שֶׁמֶשֶׁךְ וִירְחָךְ וְגו'.

שְׁנֵינּוּ, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כָּתוּב בְּעֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ
 הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם וְגו'. וְכָתוּב אַךְ
 בְּעֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה יוֹם הַכַּפּוּרִים הוּא.
 נִשְׁמַע כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר, שְׁכַתּוּב בְּעֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה.
 מָה זֶה אוֹמֵר? אֵלָּא בְּעֶשֶׂר, דְּבַר זֶה תְּלוּי
 בְּעֶשֶׂר. לַחֹדֶשׁ הַזֶּה? בַּחֹדֶשׁ הַזֶּה הִיָּה צָרִיף
 (לְכַתּוּב)! אֵלָּא כְּשָׁבָא הַמְּנַהֵג לְדַרְגָּה הַזֹּו, כָּתוּב
 לַחֹדֶשׁ הַזֶּה דְּוִקָּא.

וַיִּקְחוּ לָהֶם שְׁה לְבֵית אָבִת שְׁה לְבֵית. שְׁנֵינּוּ,
 שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים הֵם: בְּכוֹר בְּהֵמָה,
 בְּכוֹר הַשְּׁבִי, בְּכוֹר הַשְּׁפָחָה. [שְׁשֻׁלְשָׁה קְשָׁרִים]
 שְׁכָל הַשְּׂאָר נְקָשָׁרִים בְּשֻׁלְשַׁת הַגּוֹנִים הַלְלוּ
 שְׁל מַעְלָה. וּבְזֵה שְׁנִקְרָא צֶאֱן הַכֹּל נְקָשָׁר,
 וְהַכֹּל כָּלוּל בְּצֶאֱן. נְקָשָׁר צֶאֱן בְּצֶאֱן, וְלֹא יְכוּל
 לְהַפְרֹד מִקְשָׁרָיו, וּבְזֵה כָּלֵם נְקָשָׁרוּ. וְעַל זֶה
 כָּתוּב וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת. קְשָׁרוּ אוֹתוֹ
 בְּקָשָׁר, וַיְהִיָּה מְסוּר בְּיַדְכֶם בְּרִשׁוֹתְכֶם עַד
 שְׁתִּשְׁחַטּוּ אוֹתוֹ וְתַעֲשׂוּ בוֹ דִין. וְלַעֲתִיד לְבֹא
 כָּתוּב (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאֲדוּם. וְכָתוּב כִּי
 זָבַח לַה' בְּבִצְרָה. וְכָתוּב (זכריה יד) וְהָיָה ה'
 לְמִלְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ בַּיּוֹם הַהוּא יְהִיָּה ה' אֶחָד
 וּשְׁמוֹ אֶחָד.

רַעֲיָא מְהִימָנָא

וַיִּשָּׂא הָעַם אֶת בְּצֻקוֹ טָרַם יַחְמֵץ וְגו'. כ"ה –
מְצוּהָ זֹאת לְבַעַר חֶמֶץ, שֶׁהָרִי מְצוּהָ זֹאת
נִמְסְרָה לְיִשְׂרָאֵל, וַיִּשָּׂא הָעַם אֶת בְּצֻקוֹ טָרַם
יַחְמֵץ, וְכָתוּב שֶׁאֵין לֹא יִמָּצֵא בְּבֵיתְכֶם, וְהָרִי
פְּרֻשׁוּתָהּ הַחֲבָרִים, וְהַסּוּד בְּאַרְנוֹ, בֵּין חֶמֶץ וּמְצָה
שֶׁל כַּמָּה מְקוֹמוֹת, זֶה יִצָּר רַע, וְזֶה יִצָּר טוֹב.

כ"ו – מְצוּהָ אַחֵר זֹאת לְסַפֵּר בְּשִׁבְחָה יְצִיאַת מִצְרַיִם,
שֶׁהִיא חוֹבָה עַל בֶּן אָדָם לְדַבֵּר בְּשִׁבְחָה זֶה
לְעוֹלָמִים. כִּף בְּאַרְנוֹ, כָּל אָדָם שֶׁמְדַבֵּר בִּיְצִיאַת
מִצְרַיִם וּבְאֹתוֹ סִפּוֹר שְׁמִיחָה בְּשִׁמְחָה, עֲתִיד הוּא
לְשִׁמְחָה בְּשִׁכְיִנָּה בְּעוֹלָם הַבָּא שֶׁהוּא שְׁמִיחַת הַכֹּל,
שֶׁהָרִי הוּא אָדָם שֶׁשְׁמִיחָה בְּאֲדוֹנּוֹ, וְהַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ
הוּא שְׁמִיחָה בְּאֹתוֹ סִפּוֹר.

בְּאֹתָהּ שָׁעָה כּוֹנֵס הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא לְכֹל
הַפְּמִלְיָא שְׁלוֹ, וְאָמַר לָהֶם: לְכוּ
וְתִשְׁמְעוּ אֶת סִפּוֹר הַשִּׁבְחָה שְׁלִי שֶׁמְדַבְּרִים הַבְּנִים
שְׁלִי וְשִׁמְחִים בְּגֵאלְתִּי. אֲזַי כָּלֵם מִתְכַנְּסִים, וּבָאִים
וּמִתְחַבְּרִים עִם יִשְׂרָאֵל, וְשׁוֹמְעִים סִפּוֹר הַשִּׁבְחָה
שֶׁשְׁמִיחִים בְּחֵדוֹת גְּאֻלַּת אֲדוֹנָם. אֲזַי בָּאִים וּמוֹדִים
לְקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא עַל כָּל אוֹתָם נְסִים וּגְבוּרוֹת,

ומודים לו על העם הקדוש שיש לו בארץ
ששמחים בשמחת הגאולה של אדונם.

אז מתוסף לו כח וגבורה למעלה, וישראל
באותו ספור נותנים כח לרבונם, כמו מלך
שמוסיף כח וגבורה כשמשבחים גבורתו
ומודים לו, וכלם פוחדים מפניו, ומתעלה כבודו
על כלם. ולכן יש לשבח ולדבר בספור זה כמו
שנאמר. כמו זה חובה על בן אדם לדבר תמיד
לפני הקדוש ברוך הוא ולפרסם את הנס בכל
אותם נסים שעשה.

ואם תאמר, למה זה חובה, והרי הקדוש ברוך
הוא יודע הכל, כל מה שהיה ושיהיה
לאחר מכן, מדוע פרסום זה לפניו, על מה שהוא
עושה, והוא יודע? אלא ודאי צריך אדם לפרסם
את הנס ולדבר לפניו בכל מה שהוא עשה,
משום שאותם דברים עולים, וכל הפמליא
שלמעלה מתכנסת, ורואים אותם ומודים כלם
לקדוש ברוך הוא, ומתעלה כבודו עליהם
למעלה ולמטה.

כמו זה מי שמדבר ומפרט חטאיו על כל מה
שעשה, אם תאמר לשם מה צריך? אלא

המקטרג עומד תמיד לפני הקדוש ברוך הוא כדי לדבר ולתבע חטאי בני אדם ולבקש עליהם דין. כיון שמקדים אדם ומפרט את חטאיו כל אחד ואחד, אינו משאיר פתחון פה לאותו מקטרג, ולא יכול לבקש עליו דין, שהרי תמיד תובע דין בתחלה, ואחר כך מדבר ומקטרג שפלוני עשה כן. ולכן צריך לאדם להקדים ולפרט חטאיו.

כיון שהמקטרג רואה את זה, אין לו עליו פתחון פה, ואז נפרד ממנו מכל וכל. אם שב בתשובה - יפה, ואם לא - הרי המקטרג נמצא עליו ואומר: פלוני שבא לפניך בעזות פנים, בעט באדונו, חטאיו כך וכך. על זה יפה שיזהר האדם בכל אלה, כדי שימצא עבד נאמן לפני הקדוש ברוך הוא.

כ"ז - מצוה אחר זו לאכל מצה בפסח, משום שהיא זכרון לדורי דורות על סוד האמונה, והרי פרשה, שישאל יצאו באותו זמן מסוד של אלילים אחרים, ונכנסו בסוד האמונה, והרי בארו את הסוד הזה בכמה מקומות.

ויאמר ה' אל משה ואהרן זאת חקת הפסח וגו'.
כ"ח - מצוה זו לשחט פסח בין הערבים

בִּי"ד בְּנִיטָן, זְכָרוֹן לְאוֹתוֹ פֶּסַח מְצָרִים, וְזוֹהֵי
 חוֹבָה עַל כָּלֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְשַׁחֲטוּ אֹתוֹ כָּל קָהָל
 עַדֹת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעַרְבִים.

פֶּסַח זֶה צָרִיף לְהִיּוֹת שְׁמוֹר מֵעֲשָׂרָה יָמִים
 וְהִלָּאָה, שְׁכַתּוֹב בְּעֶשֶׂר לַחֲדָשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ
 לָהֶם וְגו'. מָה הַטַּעַם? מִשּׁוֹם שֶׁהָרִי אַז מִתְחִילָה
 הַלְבָנָה לְהָאִיר מֵעֲשָׂרָה יָמִים וְהִלָּאָה, עַד
 שֶׁנִּשְׁלַמְתָּ בַחֲמִשָּׁה עֶשֶׂר, וּבְאַרְבָּעָה עֶשֶׂר שִׁיְהִיָּה
 נִשְׁחָט בְּשַׁעָה שֶׁהַדִּין תְּלוּי עַל הָעוֹלָם.

סוּד זֶה לְהַעֲבִיר הַזֶּה־מָה מִלְּפָנֵי הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה,
 וְלִהְנוֹת מֵאוֹתוֹ רֵיחַ שֶׁנּוֹדֵף מִצְּלֵי הָאֵשׁ, וְעַל
 זֶה לֹא בָא אֱלֹא עַל הַשִּׁבְעָה, וְעַל זֶה וְכָל עָרַל לֹא
 יֵאָכַל בּוֹ. מִי שֵׁיִשׁ בּוֹ בְּרִית קְדֹשׁ, יֵאָכַל בּוֹ. מִי
 שֶׁאֵין בּוֹ בְּרִית קְדֹשׁ, לֹא יֵאָכַל בּוֹ. שְׁזֶה מִבְּנֵי
 הַבְּרִית הוּא לְשַׁבֵּר כַּח שֶׁל חֵיל אַחֵר, לְהַעֲבִיר
 עָרְלָה מִלְּפָנֵי בְּרִית. מִשּׁוֹם כֵּן זֶהוּ לַעֲשׂוֹת בְּבְנֵי
 בְּרִית וְלֹא בְּבְנֵי עָרְלָה.

כְּשֶׁבֵא הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְמְצָרִים, רָאָה אֶת
 הַדָּם שֶׁל אוֹתוֹ פֶּסַח שֶׁהָיָה רָשׁוּם עַל
 הַפֶּתַח, וְדָם הַבְּרִית, אֵיךְ הָיוּ עוֹמְדִים עַל הַפֶּתַח,
 שְׁכַתּוֹב וּלְקַחְתֶּם אֶגְדַּת אֲזוּב וּטְבַלְתֶּם בְּדָם אֲשֶׁר

בַּסֶּף וְהִגַּעְתֶּם וְגו'. אַזּוֹב, הָרִי בְּאַרְנוֹ שְׁהוּא
מֵעֵבִיר רוּחוֹת רְעוֹת, וְכָל צַד שֶׁל רוּחַ רַע מֵעֵבִיר
בְּהַתְעוֹרְרוֹת שָׁלוּ, בְּגֹאֲלָה הַעֲלִינָה שֶׁל יִשְׂרָאֵל.

לְעֵתִיד לְבֹא יִבְיֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לִיְצַר הָרַע
וְיִשְׁחַט אוֹתוֹ. וְעַתָּה בְּגֹאֲלָה זֹו כְּתוּב,
וְשָׁחֲטוּ אוֹתוֹ כָּל קְהַל עַדְת יִשְׂרָאֵל וְגו'. זְכָרוֹן שֶׁל
לְעֵתִיד לְבֹא, בְּגֹאֲלָה הַעֲלִינָה הַהִיא.

עַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וְעַל הַמִּשְׁקוּף, בְּרָשָׁם הַזֶּה שֶׁל
אוֹת יו"ד, וּבְרָשָׁם הַזֶּה שֶׁל הָאוֹת יו"ד,
לְהִרְאוֹת אֶת רָשָׁם הַבְּרִית הַקְּדוֹשׁ, וְנִשְׁבְּרַת
עָרְלָה מִלְּפָנֵי דָם הַבְּרִית, רָשׁוּם עַל הַכֹּל, וּבֹא
דָם עַל דָּם. כְּשֶׁעוֹבֵר אוֹתוֹ הַמִּשְׁחִית, הִיָּה רוֹאֶה
דָם וּמִתְרַחֵק מִהַבֵּית, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר וְלֹא יִתֵּן
הַמִּשְׁחִית וְגו'.

אִם הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְבִדּוֹ הוֹרֵג, אִז לְמָה כְּתוּב
וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית, שֶׁמִּשְׁמַע שֶׁהַמִּשְׁחִית הִיָּה
הוֹלֵךְ, וְלֹא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא? אֵלֶּא וְדָא
שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא הִיָּה הוֹרֵג, וְהַמִּשְׁחִית הִיָּה
הוֹלֵךְ לְמִצָּא עֲלָה לְיִשְׂרָאֵל. כִּיּוֹן שֶׁהִיָּה רוֹאֶה
אוֹתוֹ שֶׁכְּרוֹן הַעָרְלָה בְּשָׁנֵי צְדָדִים, הִיָּה בּוֹרַח
וְנִפְרָד מֵהֶם.

וַעֲלֵ שְׁהַרְגֵהּ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כָּל אוֹתָם בְּכוֹרוֹת
 שֶׁל אוֹתוֹ הַצַּד, נָתַן בְּכוֹרוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל
 לְגֵאלָהּ, שְׁלֵא יִמָּצֵא עֲלֵיהֶם הַצַּד הָאֲחֵר עֲלֵהּ
 כָּלָל, וּבְכָל שׁוֹמֵר הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יִשְׂרָאֵל
 כְּאֵב עַל בְּנִים.

בְּבֵית אֶחָד יֵאָכֵל לֹא תוֹצִיא מִן הַבַּיִת וְגו'. מִצְוָה
 כ"ט זו לֵאָכֵל אֶת הַפֶּסַח הַזֶּה עַל מִצּוֹת
 וּמְרוֹרִים. מִצּוֹת - מִצַּת כְּתוּב. מֵה זֶה כְּנֻגַד זֶה?
 אֲלֵא לְהִרְאוֹת גְּלוֹת הַשְּׂכִינָה עִם יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ
 הַמְרִירוֹת שְׁלֵהֶם, שְׁכָתוּב וַיִּמְרְרוּ אֶת חַיֵּיהֶם
 בְּעַבְדָּה קָשָׁה וְגו'. כְּשִׁאוּכְלִים אֶת הַפֶּסַח הַזֶּה,
 לְהִרְאוֹת אֶת כָּל מֵה שֶׁעָשׂוּ לָהֶם בְּמִצְרַיִם בְּאוֹתָהּ
 גְּלוֹת וּבְאוֹתוֹ שְׁעָבוּד.

מֵה כְּתוּב? וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ, לְהִרְאוֹת בוֹ
 קְלוֹן, וּבְכָל אוֹתָם אֱלִילֵי מִצְרַיִם. שְׁהַרִי הָיוּ
 זוֹרְקִים בְּשׁוּק אֶת הָעֵצִמוֹת שֶׁלוֹ, וּבָאוּ הַכְּלָבִים
 וְגִרְרוּ אוֹתָם מִמְּקוֹם לְמְקוֹם, וְזֶה הָיָה קָשָׁה לָהֶם
 מֵהַכָּל, שְׁהַרִי הָעֵצִמוֹת הֵן תִּקּוֹן הַגּוּף, וְדוּמִים
 לְגוֹן אֲחֵר, וַיִּשְׂרָאֵל זָרְקוּ אוֹתָם לְשׁוּק בְּדֶרֶךְ קְלוֹן,
 וְלִכֵּן כְּתוּב וְעֵצֶם לֹא תִשְׁבְּרוּ בוֹ. אַתֶּם לֹא
 תִשְׁבְּרוּ, אֲבָל הַכְּלָבִים הָיוּ בָּאִים וּמִשְׁבְּרִים אוֹתוֹ.

עוד, המצרים היו באים אחר כף והיו רואים אותם עצמות שהיו לוקחים הכלבים ממקום למקום ושוכרים אותם, והיו המצרים טומנים אותם בעפר, כדי שהכלבים לא ימצאו אותם, וזהו בטול של עובדי כוכבים ומזלות יותר מהצד שלהם. ובזה התעלה הקדוש ברוך הוא בכבודו ונכפו כל הכחות האחרים, שהרי אז נכפו יותר, כשהבטול נמצא מהצד שלהם, ולכן ישראל לא בטלו אותם, שכתוב ועצם לא תשברו בו.

קדוש לי כל בכור פטר רחם וגו'. מצוה זו לקדש בכור בהמה. ועם הארץ צריך שני דברים: אחד שיהיה פדוי מתחת שלטון היצר הרע, שהוא אדונו, כמו שאמר יעקב לעשו (בראשית לג) יעבר נא אדני לפני עבדו, בעולם הזה. אדון מצד העוונות, שהם רבים על הגוף. כמו שבארנוהו, רשע - יצר הרע שופטו. צדיק - יצר הטוב שופטו. בינוני - זה וזה שופטו. בינוני הוא אה של יצר הרע ואה של יצר הטוב. אחי יהי לך אשר לך.

וכשרבות הזכיות, הרוח שובר שתי משמרות - של חמור נוער, וכלבים צועקים,

וְעוֹלָה לְמִשְׁמֶרֶת הַשַּׁחַר שָׁבוּ הָאָדָם, וְחוֹזֵר הָאָדָם
 לְהִיּוֹת אָדוֹן. זֶהוּ שְׁכָתוּב (שם לב) וַיְהִי לִי שׁוֹר
 וְחִמּוֹר צֶאֱן וְעֶבֶד וְשִׁפְחָה. וְעוֹלָה לְדִרְגַת אָדָם,
 שְׁנֵאמַר בּוֹ (שם א) וַרְדּוּ בְדִגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם
 וְגוֹ', (שם ט) וּמִוֵּרָאֲכֶם וְחִתְּכֶם וְגוֹ'.

וּבְשֵׁה־הַזְּכִיּוֹת בִּינוּנִיּוֹת - (שם לב) וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ,
 זְכִיּוֹת וְחֻבּוֹת מִתְּחַבְּקוֹת לְעֶרְךָ
 קָרַב. מֵצַד הַזְּכִיּוֹת - וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכַל לוֹ. מֵצַד
 הָעֵבְרוֹת - וַיִּגַע בְּכַף יָרְכוֹ, בְּגִיד הַנְּשֵׂה. נִשְׂה
 לְשׁוֹן (שם מא) כִּי נִשְׁנִי אֱלֹהִים אֶת כָּל עַמְּלִי. וְהוּא
 לְשׁוֹן נְשִׂיָה. מְדוֹר אֶחָד מֵאוֹתָן שְׁבַע הָאֲרָצוֹת. מִי
 שְׁיֹרֵד לְשֵׁם, נִשְׁפָּחַת מִמֶּנּוּ הַתּוֹרָה.

וּקְרָם שְׁיָבֵא אָדָם לְעוֹלָם הַזֶּה וַיֵּצֵא מִרְחֹם אִמּוֹ
 - וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ. זֶה גְּבִרְיָאֵל, בְּאוֹתוֹ
 אָבֶק שֶׁל עֶפֶר שְׁנֵאמַר (שם ב) וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת
 הָאָדָם עֶפֶר מִן הָאָדָמָה. וְלִמַּד אוֹתוֹ שְׁבַעִים
 לְשׁוֹן, וּמִשׁוֹם זֶה וַיִּיצֶר, אֶחָד יֵצֵר טוֹב, שְׁלֵמַד
 אוֹתוֹ שְׁבַעִים לְשׁוֹן, וְאֶחָד יֵצֵר הָרַע שְׁנֵאבֶק עִמּוֹ,
 שְׁנֵאמַר כִּי נָגַע בְּכַף יָרְךְ יַעֲקֹב בְּגִיד הַנְּשֵׂה, וּמֵצֵא
 מִמֶּנּוּ שְׁבַעִים לְשׁוֹן שְׁלֵמַד אוֹתוֹ יֵצֵר הַטּוֹב.

וּקְרָם כָּל זֶה יֵרְדוּ עִמּוֹ אַרְבָּעָה מְלָאָכִים, שְׁנֵאמַר
 בָּהֶם (תהלים צא) כִּי מְלָאָכִיו יֵצְוֶה לָךְ. אִם יֵשׁ

לו זכות אבות - אחד מיכאל בזכות אברהם, והשני גבריאל בזכות יצחק, והשלישי שׂיורד עמו נוריאל בזכות יעקב, והרביעי רפאל בזכות אדם הראשון, ויצר הטוב מעליו.

ואם אין לו זכות - הולכים עמו ארבעה: עון, משחית, אף וחמה, ויצר הרע מעליהם לדון אותו לעולם הבא. ולכן פרשה, רשע - יצר הרע שופטו. צדיק - יצר הטוב שופטו. בינוני - זה וזה שופטו. ולכן אם הוא בינוני, גבריאל שהוא יצר טוב, וסמאל שהוא יצר הרע, זה וזה שופטו.

שבב"ל אדם יש ארבעה יסודות, ארבעה מלאכים יורדים עמו מימין, וארבעה משמאל. ארבעה מימין: מיכאל, גבריאל, רפאל, נוריאל. וארבעה משמאל: עו"ן, משחית, אף וחמה. מצד הגוף מטטרו"ן יורד עליו מימין, וסמאל משמאל.

ואין אדם שאין בו ארבעה יסודות, אבל כפי היסוד שיקדים בו, כך מתחילים הארבעה הללו. אם המזל שלו ארי"ה - מקדים מיכאל, ואחריו גבריאל, ואחריו נוריאל, ואחריו

רפא"ל. ואם מזלו שו"ר - מקדים גבריא"ל,
 ואחריו מיכא"ל, ואחריו נוריא"ל, ואחריו
 רפא"ל. ואם מזלו נש"ר - מקדים נוריא"ל,
 ואחריו מיכא"ל, ואחריו גבריא"ל, ואחריו
 רפא"ל. ואם מזלו אדם - מקדים רפא"ל, ואחריו
 מיכא"ל, ואחריו גבריא"ל, ואחריו נוריא"ל.

ואותם שמצד ימין, מצד של מיכאל, כל הפנים
 שלו הם רחמים, בעל גמילות חסדים,
 פנים לבנים, ואדם זה גומל חסד, חסיד וחקם,
 אם השתדל בתורה. ואם לא - בהפך, מצד של
 יצר הרע, גזלן, טפש, אין בו חסד. שלא עם
 הארץ חסיד.

מצד של גבריא"ל, ארבעת הפנים שלו דין, מדת
 הדין על הרשעים, ומתגרה בהם, כמו
 שבארוה, מתר להתגרות ברשעים בעולם הזה.
 גבור ביצרו, ירא חטא, יהיה דין, אם יתעסק
 בתורה וגבור בתלמודו. בהפך מצד של יצר הרע
 - מתגרה בצדיקים, דין קשה להם, גבור בעברה
 לעשות אותה, אינו ירא חטא, וגוני פניו אדמים,
 עשו שופך דמים.

מי שמזלו נש"ר אינו רחמן הרבה, ולא מדת
 הדין הרבה, אלא בינוני ביצר הטוב במדות

הטובות שלו, ובינוני בייצר הרע במדות הרעות,
ולו פנים לבנים ואדמים.

מי שמזלו אדם, מצד הטוב, כלול מכל מדות
טובות, חסיד וחכם וגבור בתורה, ירא חטא,
ממלא בכל מדות טובות, וגון פניו שחורים.
ומצד של יצר הרע ממלא מכל המדות הרעות.

ואם חטאי האדם רבים, שולטים עליו כל
המחנות של היצר הרע, עד שמסתלקים
ממנו כל מחנות היצר הטוב, וממליך על איבריו
את סמא"ל וכל מחנותיו.

ואם זכיותיו רבים, שולטים כל מחנות יצר
הטוב, עד שייסתלקו כל מחנות יצר הרע,
וממליך על כל איבריו המחנות של היצר הטוב.
באותו זמן שולט עליו שם יהו"ה.

ואם הוא בינוני, צבא השמים עומדים עליו
מימינו ומשמאלו. אלו מימינים לזכות,
ואלו משמאלים לחובה, ומי שאלים – גובר.
ולכן פרשנה בעלי המשנה, לעולם יראה אדם
עצמו כאלו כל העולם כלו תלוי בו.

ומצד של מיכאל נקרא בכור, שדרגתו כסף
לבן, ומשום כך פדיון הבכור כסף, ה'

סִלְעִים, כְּחֶשְׁבוֹן ה' שֶׁל אַבְרָהָם, שְׂאֵם יַחְכָּים
 בַּתּוֹרָה, תְּתוּסֵף עָלָיו י', שֶׁהוּא קֹדֶשׁ, שָׁבוּ צָרִיף
 לְקֹדֶשׁ בְּכוֹר בְּהֵמָה, שְׁהִינוּ (ירמיה ב) קֹדֶשׁ יִשְׂרָאֵל
 לַה'. וְבוּ צָרִיף לְעֵשֶׁר וְלָדוֹת, שְׁכָל וְלָד הוּא מְצַד
 שֶׁל בֶּן י"ה, וְהוּא ו'.

שָׁכָל הַחַיּוֹת שֶׁהֵן חַיּוֹת הַקֹּדֶשׁ, נִקְרְאוּ בְּאוֹתִיּוֹת
 הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. זֶהוּ שְׁכָתוּב (ישעיה מג) כֹּל
 הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלִכְבוֹדִי בְּרֵאתִיו. אֶפְלוּ כֹּל הַבְּרִיּוֹת
 שֶׁנִּבְרְאוּ בָהֶם, וְאִין בְּרִיאָה שְׁלֹא נִרְשְׁמָה בְּשֵׁם
 הַזֶּה, כְּדִי לְהוֹדִיעַ לְמִי שֶׁבְּרָא אוֹתוֹ, וְהַיּוֹ"ד הַזֶּה
 הִיא דְיוֹקָן שֶׁל רֵאשׁ שֶׁל כֹּל הַבְּרִיּוֹת. ה' ה' דְיוֹקָן
 שֶׁל חֲמֵשׁ אֲצַבְעוֹת הַיָּמִין, וְה' שֶׁל שְׂמָאל. ו'
 דְיוֹקָן הַגּוּף.

וְלָבָן אָמַר, וְאֵל מִי תִדְמִינוּנִי וְאֲשׁוּהָ יֹאמַר
 קְדוֹשׁ. אִין בְּכָל בְּרִיָּה שֶׁתְּשׁוּהָ כְּמוֹתִי,
 וְאֵף עַל גַּב שֶׁבְּרֵאתִי אוֹתָהּ כְּדַמוֹת הָאוֹתִיּוֹת
 שְׁלִי, שְׁאֲנִי יְכוֹל לְמַחֹת אֶת אוֹתָהּ צוֹרָה,
 וְלַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ כְּמָה פְּעָמִים, וְאִין אֵלוֹהַ אַחַר
 עָלַי שְׁיִכּוֹל לְמַחֹת אֶת צוֹרְתִי, וְלָכֵן (דברים לב) כִּי
 לֹא כְצוּרְנוּ צוּרִים וְאִי־בִינוּ פְּלִילִים.

וְאֵם יִקְשֶׁה אָדָם, שְׁהֲרִי כְּתוּב (שם ד) כִּי לֹא
 רְאִיתֶם כֹּל תְּמוּנָה – הוּא יִתְרַץ לוֹ, הֲרִי

תְּמוּנָה רְאִיתִי, שְׁהָרִי כְּתוּב וּתְמוּנַת ה' יִבִּיט. וְלֹא
בְּכָל תְּמוּנָה אַחֲרַת (שְׁבָרָא וַיִּצַר בְּאוֹתֵיחוֹ) שֶׁל אָדָם
שִׁיִּצַר בְּאוֹתֵיחוֹ, וְלִכֵּן אָמַר וְאֵל מִי תְדַמְיוּנִי
וְאֶשְׂוֶה וְאֵל מִי תְדַמְיוּן אֵל וּמָה דְמוּת תַּעֲרֹכוּ לוֹ.

וְאֶפְלֹ תְּמוּנָה זוֹ אֵין לוֹ בְּמִקוּמוֹ, אֶלֶּא כְּשִׁיּוֹרֵד
לְמַלְךְ עַל הַבְּרִיּוֹת וּמִתְפַּשֵּׁט עֲלֵיהֶם,
יִרְאֶה לָהֶם לְכָל אֶחָד כְּפִי מֵרְאָה וּחֲזִיוֹן וְדַמְיוֹן
שֶׁלָּהֶם, וְזֶהוּ וּבִיד הַנְּבִיאִים אֲדַמָּה.

וְלִכֵּן הוּא יֹאמֵר, אֶף עַל פִּי שְׁאֲנִי אֲדַמָּה לָכֶם
בְּדִיוֹקְנֵכֶם, אֵל מִי תְדַמְיוּנִי וְאֶשְׂוֶה. שְׁהָרִי
קָדָם שְׁבָרָא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא דִּיוֹקָן בְּעוֹלָם וַיִּצַר
צוּרָה, הִזָּה הוּא יְחִידִי בְּלִי צוּרָה וְדַמְיוֹן, וּמִי (וַיִּשׁ)
שְׁנוּדַע לוֹ קָדָם בְּרִיאָה שֶׁהוּא מַחוּץ לְדִיוֹקָן,
אָסוּר לַעֲשׂוֹת לוֹ צוּרָה וְדַמוּת אוֹ דִּיוֹקָן בְּעוֹלָם,
לֹא בָאוֹת ה' וְלֹא בָאוֹת י', וְאֶפְלוּ בַּשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ,
וְלֹא בַשֵּׁם אוֹת וּנְקֻדָּה בְּעוֹלָם, וְזֶהוּ כִּי לֹא
רְאִיתֶם כָּל תְּמוּנָה, מְכָל דְּבַר שִׁישׁ בּוֹ תְּמוּנָה
וְדַמְיוֹן לֹא רְאִיתֶם.

אֲבָל אַחַר שֶׁעָשָׂה דִּיוֹקָן זֶה שֶׁל הַמְּרַכְּבָה שֶׁל
אָדָם עֲלִיוֹן, יֵרֵד לְשֵׁם, וְנִקְרָא בָאוֹתוֹ דִּיוֹקָן
יְהוָה, כְּדִי שִׁידְעוּ אוֹתוֹ בַּמְּדוּת שֶׁלוֹ בְּכָל מְדָה

ומדה, וקרא: אל, אלהים, שדי, צבאות, אהי"ה. כדי שידעו אותו בכל מדה ומדה איך יתנהג העולם, בחס"ד ובדין, כפי מעשי בני האדם, שאם לא יתפשט אורו על כל הבריות, איך ידעו אותו ואיך יתקיים? (ישעיה ז) מלא כל הארץ כבודו.

אוי למי שישוה אותו לשום מדה, ואפלו מעשר המדות הללו שלו, כל שכן לבני האדם (איוב ד) אשר בעפר יסודם, שפלים ונפסדים. אלא הדמיון שלו כפי שלטונו על אותה המדה, ואפלו על כל הבריות, ולמעלה מאותה מדה. וכשמסתלק ממנה, אין לו מדה ולא דמיון ולא צורה.

כמו שהים, שאין במים של הים שיוצאים ממנו תפיסה כלל ולא צורה, אלא שהתפשטות של המים של הים על כלי שהוא ארץ, נעשה דמיון, ויכלנו לעשות חשבון שם, כמו המקור של הים - הרי אחד. יוצא ממנו מעין כפי התפשטותו באותו הכלי, כמו עגול שהוא י' - הרי מקור אחד, ומעין שיוצא ממנו - הרי שנים.

אחר כך עושה כלי גדול כמו מי שעושה (שחפר) חפירה גדולה שמתמלאת ממים שיוצאים

ממעין. אותו כלי נקרא ים, והוא כלי שלישי, ואותו כלי גדול שנחלק לשבעה נחלים כפי כלים ארבים. כף מתפשטים המים מן הים לשבעה נחלים (כלים), והרי מקור ומעין וים ושבעה נחלים הם עשרה. ואם ישבר האמן את הכלים הללו שתקן, יחזרו המים למקור, וישארו כלים שבורים יבשים בלי מים.

כף עלת העלות עשה עשר ספירות, וקרא לכתר מקור, ובו אין סוף לנביעת אורו, ולכן קרא לעצמו אין סוף, ואין לו דמות וצורה, ושם אין כלי לתפס אותו, לדעת בו ידיעה כלל. ולכן אמרו בו, במפלא ממה אל תדרש ובמכסה ממה אל תחקר.

אחר כף עשה כלי קטן, וזה י', והתמלא ממנו, וקרא לו מעין נובע חכמה, וקרא את עצמו בו חכם, ולאותו הכלי קרא לו חכמ"ה. ואחר כף עשה כלי גדול, וקרא לו ים, וקרא לו בינה, והוא קרא את עצמו מבין בה.

חכם מעצמו ומבין מעצמו, כי חכמה לא נקראת חכמה מעצמה, אלא משום אותו חכם שמלא אותה ממעינו. והיא לא נקראת בינה

מַעֲצָמָה, אֵלָא עַל שְׁם (בגלל) אוֹתוֹ מִבֵּין שְׁמַלְא
אוֹתָהּ מִמְּנֵי, שְׁאָם הָיָה מִסְתַּלֵּק מִמְּנָה, הִיא
תִּשְׁאָר יִבְשָׁה. זֶהוּ שְׁפָתוֹב (איוב יד) אֲזָלוּ מַיִם מִנִּי
יָם וְנָהָר יִחָרֵב וַיִּבֶשׁ.

אַחַר כֶּן, וְהִכְהוּ לְשִׁבְעָה נְחָלִים. וְעָשָׂה אוֹתוֹ
לְשִׁבְעָה כְּלִים נְכַבְּדִים, וְקָרָא לָהֶם:
גְּדַלָּה, גְּבוּרָה, תְּפָאֲרָת, נִצְחָה, הוֹד, יְסוּד,
מַלְכוּת. וְקָרָא אֶת עֲצָמוֹ גְּדוּל בְּגַדְלָה וְחִסִּי"ד.
גְּבוּר בְּגְבוּרָה. מְפָאֲר בְּתְפָאֲרָת. בַּעַל נִצְחוֹן
קָרְבוֹת בְּנִצְחָה נִצְחִים. וּבַהוֹד קָרָא אֶת שְׁמוֹ הוֹד
יוֹצְרָנוּ. וּבִיְסוּד קָרָא שְׁמוֹ צְדִיק. וּבִיְסוּד הַכֹּל
סָמוּךְ בּוֹ, כָּל הַכְּלִים וְכֹל הָעוֹלָמוֹת. וּבַמְּלָכוֹת
קָרָא שְׁמוֹ מְלָךְ. וְלוֹ הַגְּדַלָּה וְהַגְּבוּרָה
וְהַתְּפָאֲרָת וְהַנִּצְחָה וְהַהוֹד כִּי כֹל בְּשָׁמַיִם,
שֶׁהוּא צְדִיק. וְלוֹ הַמְּמַלְכָה, שֶׁהִיא מַלְכוּת.

הַכֹּל בְּרִשּׁוֹתוֹ לְחַסֵּר בְּכִלִּים וּלְהוֹסִיף בָּהֶם
נְבִיעָה וּלְחַסֵּר כְּפִי רְצוֹנוֹ (בָּהֶם), וְאֵין עָלָיו
אֱלֹהֵי שְׁיֹסִיף בּוֹ אוֹ יִגְרַע בּוֹ.

אַחַר כֶּן עָשָׂה מְשֻׁמְשִׁים לְכִלִּים הַלְלוּ, כִּסָּא
בְּאַרְבָּעָה עֲמוּדִים, וְשֵׁשׁ דְּרָגוֹת לְכִסָּא –
הִרֵי עֶשֶׂר. וְהַכֹּל הוּא בְּכִסָּא. כְּמוֹ כּוֹס שֶׁל בְּרָכָה

שֶׁתִּקְנֶנּוּ בּוֹ עֲשֶׂרֶה דְּבָרִים מְשׁוּם הַתּוֹרָה שֶׁנִּתְּנָה
בְּעֶשֶׂר דְּבָרוֹת, וּמְשׁוּם הָעוֹלָם שֶׁהוּא מְעֵשֶׂה
בְּרֵאשִׁית שֶׁנִּבְרָא בְּעֲשֶׂרֶה מְאֻמְרוֹת.

וְתִקֵּן לְכֹסֵא כְּתוּת לְשֵׁמֶשׁ אוֹתוֹ, שֶׁל אוֹתָם
מְלֻאָכִים, אֲרָאֲלִים, שְׂרָפִים, חַיּוֹת,
אוֹפְנִים, חֲשַׁמְלִים, אֱלִים, אֱלֹהִים, בְּנֵי אֱלֹהִי"ם,
אִישִׁי"ם. וְלֹאֲלֵהּ הוּא עֹשֶׂה שְׂמֵשִׁים, סמא"ל וְכָל
הַכְּתוּת שָׁלוֹ, שֶׁהֵם כְּמוֹ עֲנָנִים לְרֶכֶב בָּהֶם לְרִדֹת
לְאָרֶץ, וְהֵם כְּמוֹ סוּסִים לָהֶם.

וּמִנֵּיין לָנוּ שֶׁעֲנָנִים נִקְרְאוּ מְרַכָּב? זֶהוּ שֶׁכְּתוּב
(ישעיה יט) הִנֵּה ה' רֹכֵב עַל עֵב קַל וּבָא
מִצְרַיִם. וְזֶהוּ מְמִנָּה שֶׁל מִצְרַיִם. וּמִיד שֶׁרָאוּ
[מְמִנָּה] שֶׁאֱלוֹהַּ שֶׁהוּא אֱלוֹהַּ מְמִנָּה שֶׁלָּהֶם, רָאוּ
אוֹתוֹ כְּמוֹ סוּס תַּחַת מְרַכְּבָתוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא, מִיד וְנָעוּ אֱלִילֵי מִצְרַיִם מִפְּנֵיו, וְלִבֵּב מִצְרַיִם
יָמָס, נָעוּ מְאֻמוֹנָה שֶׁלָּהֶם, וְלִבָּם נָמַס כְּדוֹנָג
מֵאוֹתָהּ אֲמוֹנָה, וְאוֹמְרִים: וְכִי עַד עַכְשָׁו אֲמוֹנָה
מְמִנָּה שֶׁלָּנוּ כְּמוֹ סוּס, הִיָּה נָע לִב שֶׁלָּהֶם
מֵהָאֲמוֹנָה שֶׁלָּהֶם וְנָמַס כְּדוֹנָג. וּמִנֵּיין לָנוּ שֶׁיָּמַס
לְשׁוֹן נָמַס כְּדוֹנָג הוּא? כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים כב) הִיָּה
לְבִי כְּדוֹנָג נָמַס בְּתוֹךְ מַעֵי.

וְכָל פֶּטֶר חֶמֶר תִּפְדֶּה בְּשֵׁה וְגו' (שמות יג). [מְצוּה
 לְהֵבִיא קֶרְבָּן] מְצוּה זו לְפָדוֹת פֶּטֶר חֶמֶר,
 וְלַעֲרֹף פֶּטֶר חֶמֶר אִם לֹא יִפְדֶּה אוֹתוֹ, זֶהוּ
 שְׁכָתוֹב וְאִם לֹא תִפְדֶּה וְעֲרַפְתּוּ. וְסוּד זֶה יֵצֵר
 הָרַע, שְׂיִכּוֹל לְחֹזֵר בְּתִשׁוּבָה, (וְאַחַר כֵּן יֵצֵר הַטּוֹב) וְאַחַר
 כֵּן יִחְזֹר לְהִיּוֹת יֵצֵר טוֹב, כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוֵה, אִם זָכָה
 – יֵעֹזֵר, אִם לֹא זָכָה – כִּנְגִדוֹ. מִשׁוּם שֶׁהֵם דְּיוֹקָן,
 אֶחָד שֶׁל שֵׁה, וְאַחַד שֶׁל חֶמֶר. וְאִם זָכָה לְחֹזֵר
 בְּתִשׁוּבָה, אָף עַל גַּב שֶׁהוּא חֶמֶר עִם הָאָרֶץ,
 תִּפְדֶּה מִן הַגְּלוּת בְּשֵׁה, שֶׁהוּא (יִרְמִיָּה ג) שֶׁהַפְּזוּרָה
 יִשְׂרָאֵל. וְאִם לֹא חֹזֵר בְּתִשׁוּבָה – וְעֲרַפְתּוּ. הַשְּׁוֵה
 אוֹתוֹ לְעַם קָשֶׁה עֲרָף, שְׁעֵתִידִים לְהַמְחֹת מִסְפֵּר
 הַחַיִּים, שְׁעֵלִיָּהֶם נֶאֱמַר (שמות לב) מִי אֲשֶׁר חָטָא לִי
 אֲמַחֲנוּ מִסְפָּרֵי.

וְהָיָה לְאוֹת עַל יְדָכָה וּלְטוֹטְפַת בֵּין עֵינֶיךָ וְגו'.
 מְצוּה זו מְצוּה שְׁנִקְרֵאת בְּגוֹן אַחַר, שֶׁלֹּא
 נִקְרֵאת מְצוּה אֶלָּא קִדְשָׁה, וְאֵלּוּ הֵן תְּפִלִּין, תְּפִלָּה
 שֶׁל יָד וְתְּפִלָּה שֶׁל רֵאשׁ. תְּקוּן פֶּאֶר הַיְפִי שֶׁל
 גּוֹנִים עֲלִיוֹנִים, וְלָכֵן נִקְרָאִים טוֹטְפַת, כְּמוֹ
 שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאֵר.

**וְכָתוּב כִּי נֵעַר יִשְׂרָאֵל וְאַהֲבָהוּ, יִשְׂרָאֵל הַקָּטָן,
 שְׂמַע יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סָבָא, הַיְפִי שֶׁל**

הגִּוּנִים, לְמַעַלָּה וּלְמַטָּה. יוֹסֵף עָלָה וְהִתְעַטֵּר
 בְּשָׁנֵי גִּוּנִים (דְּרָגוֹת) – בְּתַחֲלָה נַעֲר, וּבְסוֹף צַדִּי"ק.
 כְּמָה נְאִים לוֹ הַגִּוּנִים לְמַרְאֵה, וְסוּד זֶה (בראשית לט)
 וַיְהִי יוֹסֵף יָפֵה תֹאֵר וַיִּפֶּה מְרָאֵה. יָפֵה בְּשָׁנֵי
 צַדְדִים בְּשִׁתֵּי דְרָגוֹת וּבְשָׁנֵי גִּוּנִים, עַלְיוֹן וְתַחְתּוֹן.

סדר הלימוד ליום ב טבת [יום 91 בשנה]

כְּתוּב (דברים ו) וְעָשִׂיתָ הַיֵּשֶׁר וְהַטּוֹב. הַיֵּשֶׁר – זו
 תְּפִלָּה שֶׁל יָד, לְהַמְשִׁיךְ (להסמיך) אוֹתוֹ
 לְתַפְלִין שֶׁל רֹאשׁ לְהַתְיַחַד כְּאַחַד. וְתַפְלָה שֶׁל
 יָד מִקְדִּים לְשֶׁל רֹאשׁ, וְצָרִיךְ שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּהֶם
 פְּרוּד כָּלֵל.

מִי שֶׁמְתַעַטֵּר בְּתַפְלִין, עוֹמֵד בְּסוּד שֶׁל גִּוּן עַלְיוֹן,
 וְעוֹמֵד בְּאוֹתָם שְׁנֵי סוּדוֹת שְׁאֲמַרְנוּ כְּמוֹ יוֹסֵף,
 שֶׁנִּקְרָא נַעֲר וְנִקְרָא צַדִּיק, בְּסוּד שֶׁל עֶבֶד נְאֻמָּן,
 בְּסוּד שֶׁל בֶּן יְחִידִי, וְאַלְהָה הֵם תְּפִלָּה שֶׁל יָד
 וְתַפְלָה שֶׁל רֹאשׁ, וְהֵם כָּלֵל אֶחָד בְּלִי פְּרוּד.

אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת שֶׁל תְּפִלִּין בְּאַרְבָּעָה בְּתִים
 בְּאוֹתָן תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, וּכְמוֹ שֶׁהֵם
 אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת בְּאוֹתָן תְּפִלִּין שֶׁל רֹאשׁ, אֵף כִּי
 כָּלֵן בְּתַפְלִין שֶׁל יָד בְּבֵית אֶחָד, שֶׁהָרִי בְּתַפְלָה שֶׁל
 יָד אֵין לָהּ מַעֲצָמָה כָּלוּם, אֲלֵא מֵה שְׁאוּחֻזַּת

מִלְמַעְלָה, וְסוּד זֶה – (קהלת א) כָּל הַנְּחָלִים הַלְכִים
 אֶל הַיָּם. וּמִתּוֹךְ שְׁאוּחֻזֹת אוֹתָם מִלְמַעְלָה נִקְרָאת
 תְּפִלָּה, וּמִתְקַדְּשֶׁת בְּקִדְשָׁתָם [וְהַכֹּל] נִקְרָאת
 קִדְּשָׁה, וְנִקְרָאת תְּפִלָּה, וְאִזּוּ נִקְרָאת מַלְכוּת,
 מַלְכוּת שָׁמַיִם שְׁלֵמָה.

אַרְבַּע פְּרָשִׁיּוֹת הָרִי בְּאַרְנוֹ אֶת הַסוּד שְׁלֵהֶם
 בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, אֲבָל פְּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה,
 קִדְּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר, זֶהוּ סוּד עֲלִיּוֹן שְׁכוּלֵל כָּל
 אַרְבָּעָה הַבְּתִיִּים בְּסוּד הָאוֹר הָעֲלִיּוֹן שְׁיוּצָא מֵאִין.

וְכָל אוֹתָן אַרְבַּע נִרְמְזוּ כָּאֵן. קִדְּשׁ – זוֹ קִדְּשָׁה
 הָעֲלִיּוֹנָה. סוּד הַחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה, שְׁמִשָּׁם
 הַכֹּל מִתְקַדְּשׁ בְּסוּד הַגְּנִיזָה הָעֲלִיּוֹנָה שֶׁנִּקְרָאת
 קִדְּשׁ. לִי – זוֹ בִּינָה, סוּד הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן, הַהִיכָל
 הַפְּנִימִי. [וְסוּד זֶה, (ויקרא כה) כִּי לִי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 עֹבְדִים. (במדבר ג) כִּי לִי כָּל בְּכוֹר. (שמות יט) וְהֵייתֶם
 לִי סִגְלָה] כָּ"ל – סוּד הַחֶסֶד, בְּכָל מְקוֹם, בֵּין
 לְמַעְלָה בֵּין לְמַטָּה. בְּכוֹר – זֶה בֶּן בְּכוֹר, שְׁפֹתוֹב
 (שמות ד) בְּנֵי בְּכָרֵי יִשְׂרָאֵל, וּבֶן בְּכוֹר זֶה כּוֹלֵל כָּל
 הַצְּדִדִּים וְכָל הַגְּוֹנִים, וְלִכֵּן הַפְּתוּב כּוֹלֵל אֶת כָּל
 הָאַרְבַּע בְּסוּד הַחֲכָמָה הָעֲלִיּוֹנָה. אֲבָל זֶה בְּדֶרֶךְ
 כָּלל, לְדַעַת שֶׁהַכֹּל כָּלוּל בְּזֶה. אֲבָל בְּדֶרֶךְ פָּרֻט

כָּל אֶחָד לְבָדוֹ, זוּהִי פְּרָשָׁה רֵאשׁוֹנָה הַכוֹלֶלֶת כָּל
שְׁאָר הַפְּרָשִׁיּוֹת.

פְּרָשָׁה שְׁנִיָּה – וְהָיָה כִּי יִבְיָאָךְ וְגו'. זוּ בִּינָה.
שְׁהָרִי בַּפְּרָשָׁה הַזֹּאת הִיא יְצִיאַת מִצְרַיִם,
שְׁהִיָּתָה מִצַּד שֶׁל יוֹבֵל. וְלִכְּן הִיא שִׁית שְׁלָה
וְהִיָּיָה, שְׁהָרִי דְבָר זֶה הוּא בִּיּוֹבֵל, וְלִכְּן שְׁמָה
וְהִיָּיָה (הִיָּיָה), שְׁאִין וְהָיָה אֶלָּא בְּמָקוֹם זֶה, שֶׁהוּא
עֲתִיד לְהַמְשִׁיךְ לְמִטָּה וּלְהָאִיר מְנוֹרוֹת וּלְהַמְצִיא
בְּדַרְגָּה תַּחְתּוֹנָה, (וְהִיָּה, כְּמִי שְׁאוֹמֵר עַל הַמְּלָךְ שֶׁהוּא קָיָם (שִׁיָּהִיָּה),
עֲתִיד לְהַמְשִׁיךְ לְמִטָּה וּלְהָאִיר מְנוֹרוֹת) וְהַכֹּל
בְּסוּד אֶחָד. וּמִשּׁוֹם שֶׁהוּא בְּדֶרֶךְ טְמִיר, לֹא נִקְרָא
בְּגִלּוּי בִּשְׁם זֶה, אֶלָּא נִמְסָר לְחַכְמִים לְדַעַת, וְעַל
זֶה נִרְשָׁם בִּשְׁם הַקְּדוּשׁ בְּדֶבֶר הַזֶּה.

פְּרָשָׁה שְׁלִישִׁית – שְׁמַע. זֶהוּ סוּד הַיְמִין, שְׁנִקְרָא
חֶסֶד עֲלִיּוֹן, שֶׁהוּא מֵיַחַד אֶת הַיְחֻד שֶׁל
הַכֹּל לְאַרְבַּעַת צְדָדִים, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְסַדֵּר
בוֹ אֶת סְדוּר כָּל הָעוֹלָם, וְזֶהוּ שְׁמַתְפַּשֵּׁט לְכֹל
הַצְּדָדִים, אֶפְלוֹ בְּתוֹךְ הַתְּהוֹמוֹת הַתַּחְתּוֹנִים. בְּזֶה
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרָא אֶת הָעוֹלָם, כְּשֶׁהִתְעַשְׂף
הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעֵטוּף שֶׁל זֶהר, וְזֶה שְׁמֵיַחַד
אֶת הַיְחֻד, וּמִשּׁוֹם כֵּךְ שְׁמַע סְמוּךְ לְוְהִיָּיָה.

הַיְיְחֻוד שֶׁל כָּל יוֹם הוּא יְחֻוד לְדַעַת וְלָשִׁים אֶת
הַרְצוֹן. הַיְיְחֻוד הַזֶּה הָרִי אֲמַרְנוּ בְכַמָּה
מְקוֹמוֹת, יְחֻוד שֶׁל כָּל יוֹם הוּא הַיְיְחֻוד שֶׁבְּפֶסוּק
שָׁמַע יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה'. הָרִי כָּלֵם אֶחָד, וְלִכֵּן
נִקְרָא אֶחָד. הָרִי הֵם שְׁלֹשָׁה שְׁמוֹת, אֵיךְ הֵם אֶחָד?
וְאֵף עַל גַּב שְׁקוֹרָאִים אֶחָד, אֵיךְ הֵם אֶחָד?

אָלָא בְּחֻזְיוֹן רוּחַ הַקֹּדֶשׁ נוֹדַע, וְהֵם בְּמַרְאֵה שֶׁל
עֵין סְתוּמָה, לְדַעַת שְׁשֻׁלְשָׁה אֱלֹהֵי אֶחָד.
וְזֶהוּ סוּד שֶׁל קוֹל שֶׁנִּשְׁמַע, קוֹל הוּא אֶחָד, וְהוּא
שְׁלֹשָׁה גּוֹנִים, אֵשׁ רוּחַ וּמַיִם, וְכָלֵם אֶחָד בְּסוּד
שֶׁל הַקּוֹל. [וְאֵינָם אֱלֹהֵי אֶחָד] אֵף כָּאֵן - ה'
אֱלֹהֵינוּ ה' הֵם אֶחָד. שְׁלֹשָׁה גּוֹנִים, וְהֵם אֶחָד.

וְזֶהוּ הַקּוֹל שֶׁעָשָׂה הָאָדָם בְּיְחֻוד, וְלָשִׁים אֶת
רְצוֹנוֹ בְּיְחֻוד שֶׁל הַכֹּל, מֵאֵין סוּף עַד סוּף
הַכֹּל, בְּקוֹל הַזֶּה שֶׁעוֹשֶׂה בְּשֻׁלְשֵׁת אֱלֹהֵי שְׁהֵם
אֶחָד. וְזֶהוּ הַיְיְחֻוד שֶׁל כָּל יוֹם שֶׁהַתְּגִלָּה בְּסוּד שֶׁל
רוּחַ הַקֹּדֶשׁ.

וְכַמָּה גּוֹנִים שֶׁל יְחֻוד הַתְּעוֹרְרוֹ, וְכָלֵם אֶמֶת. מִי
שֶׁעוֹשֶׂה זֶה עוֹשֶׂה, וּמִי שֶׁעוֹשֶׂה זֶה עוֹשֶׂה.
אֲבָל הַיְיְחֻוד הַזֶּה שֶׁאֲנוּ מְעוֹרְרִים מְלִמְטָה בְּסוּד
שֶׁל קוֹל שֶׁהוּא אֶחָד, זֶהוּ בְּרוּר הַדְּבָר, זֶה בְּכָלֵל,
וְאַחַר כֵּךְ פָּרַט, כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ.

פְּרָשָׁה רְבִיעִית הוא סוד הדין הקָשָׁה – הַשְּׁמֵרוֹ
לְכֶם. אֵלֶּה הֵן תְּפִלִּין שֶׁל ראש, ותְּפִלִּין
שֶׁל זְרוּעַ כְּמוֹ זֶה בְּבֵית אֶחָד, וְהָרִי הַתְּעוֹרְרוֹנוּ
בָּהֶם, וְכֻלָּם סוּד אֶחָד.

קִשְׁר הַתְּפִלִּין שֶׁל ראש הוא דְּל"ת, וְעַל זֶה כָּתוּב
(שמות לג) וְרָאִיתָ אֶת אַחֲרֵי. וְלִכֵּן הוּא לְאַחֹר,
וְשֵׁם נִקְשָׁר הַכֹּל בְּקִשְׁר אֶחָד.

וְהִיא, כְּשֶׁמְנִיחָה תְּפִלִּין אֵלָיו שֶׁל זְרוּעַ לְהַתְקַשֵּׁר,
(יש קשר) אַחֵר, סוּד הַבְּרִית הַקְּדוּשָׁה, סוּד זֶה
כְּמוֹ שֶׁהַתְּעוֹרָר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת, וְהַכֹּל סוּד אֶחָד.
אֲשֶׁרֵיהֶם יִשְׂרָאֵל שִׁיּוּדְעִים סוּד זֶה, וְצָרִיךְ אָדָם
לְהַנִּיחָם כָּל יוֹם לְהִיּוֹת בְּדִיוּקָן עֲלִיוֹן, וְעַלִּיו כָּתוּב
וְרָאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עָלֶיךָ וַיִּרְאוּ
מִמֶּךָ. (ע"כ רעיא מהימנא) בְּרוּךְ ה' לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן:

פְּרָשַׁת בְּשַׁלַּח (דף מד ע"א – דף סו ע"ב)

וַיְהִי בְּשַׁלַּח פְּרַעַה אֶת הָעָם וְלֹא נָחַם אֱלֹהִים
דֶּרֶךְ אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים וְגו'. רַבִּי שִׁמְעוֹן פְּתַח,
(חבקוק ב) תְּפִלָּה לְחַבְקוּק הַנְּבִיא עַל שְׂגִינוֹת. פְּסוּק
זֶה קָשָׁה, וַיֵּשׁ לְהַסְתַּכֵּל בּוֹ מֵה שׁוֹנָה תְּפִלָּה
לְחַבְקוּק הַנְּבִיא יוֹתֵר מִכֹּל שְׂאֵר נְבִיאֵי הָעוֹלָם
שֶׁלֹּא כָּתוּב בָּהֶם תְּפִלָּה לִישְׁעֶיהָ הַנְּבִיא, אוֹ

לִירְמִיָּהּ, או לִיחֻזְקָאל, או לְהוֹשֶׁעַ, או לְשָׁאֵר
נְבִיאֵי הָעוֹלָם?

אָלָא כִּךְ שְׁנִינוּ, אֱלִישֶׁע זָכָה בְּעוֹלָם הַזֶּה מֵה
שֶׁלֹּא זָכָה נְבִיא אַחֵר, פָּרַט לְמֹשֶׁה. [וְעַם
כֹּל זֶה לֹא רָצָה לְהִטְרִיחַ אֶת רַבּוֹנוֹ] בֵּא רְאֵה מֵה
כְּתוּב, (מלכים-ב ד) וַיְהִי הַיּוֹם וַיַּעֲבֹר אֱלִישֶׁע אֶל
שׁוֹנִים וְשֵׁם אִשָּׁה גְדוֹלָה. מֵה זֶה אִשָּׁה גְדוֹלָה?
אֶלֶּא גְדוֹלָה בְּמַעֲשֵׂיהָ, שְׁכָל בְּנֵי (הדור) הַבַּיִת
מִשְׁתַּבְּחִים בָּהּ, וְהִיא עֵקֶר הַבַּיִת. וּמִשּׁוֹם שֶׁבְּעָלָהּ
לֹא הָיָה מְצוּי בַּבַּיִת לְהִיּוֹת עֵקֶר, לֹא נִזְכָּר הוּא,
אֶלֶּא הִיא.

וַעֲוָד, וְשֵׁם אִשָּׁה גְדוֹלָה - גְדוֹלָה עַל כָּל שְׁאֵר
נְשׁוֹת הָעוֹלָם. שְׁהָרֵי שְׁאֵר נְשׁוֹת הָעוֹלָם,
כְּשֵׁרוֹאוֹת אוֹרַח בַּבַּיִת, מְצַטְעָרוֹת בּוֹ וְדוֹחֶקוֹת
אוֹתוֹ, וְכֹל שֶׁכֵּן לְהוֹצִיא עָלָיו מְמוֹן, וְהִיא שְׂמֻחָה
בְּאוֹרַח וּלְהוֹצִיא עָלָיו מְמוֹן, כֹּל שֶׁכֵּן כִּיּוֹן
שְׂרָאָתָהּ אֶת אֱלִישֶׁע, שְׂמֻחָה בּוֹ מְאֹד. וְעַל כֵּן
הַשֵּׁבַח שֶׁל הַכֹּל הוּא שֶׁל הָאִשָּׁה, שְׁהָרֵי הָאוֹרַח
שֶׁל הַבַּיִת הוּא שֶׁל הָאִשָּׁה, וְלִכֵּן כְּתוּב וְשֵׁם אִשָּׁה
גְדוֹלָה, גְדוֹלָה עַל שְׁאֵר הַנְּשִׁיִּים. וְתֹאמַר אֶל אִשָּׁה
הַנֵּה נָא יִדְעָתִי כִּי אִישׁ אֱלֹהִים קָדוֹשׁ הוּא. בְּמֵה
יִדְעָה? אֶלֶּא הָרֵי פִרְשׁוּהָ הַחֲבָרִים, שְׁסָדִין לְכֵן

וּמְנוּרָה. אַרְבַּעַה אֱלֹה לָמָּה? אֲלֵא מִשּׁוּם שְׁהִים
תִּקּוּן שֶׁל כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָאת עַלִּית קִיר, וְכִף
נִקְרָאת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב וַיִּסַּב חֲזַקְיָה פָּנָיו אֶל הַקִּיר.

מִפְּיָהּ וְשִׁלְחָן וְכֶסֶא וּמְנוּרָה, הֵם אֵינָם כְּמוֹ תִּקּוּן
הַשְּׁמוּשׁ, שֶׁהָרִי צָרִיף בַּתְּחִלָּה כֶּסֶא, וְאַחַר
כֶּף שִׁלְחָן, אַחַר כֶּף מְנוּרָה, אַחַר כֶּף מִטָּה. לָמָּה
הִקְדִּימָה מִטָּה? מִשּׁוּם שֶׁהִיא חֲבִיבָה עָלָיו יוֹתֵר
מֵהַכֵּל, וּמִקְדִּים אָדָם מֵה שְׁחָבִיב עָלָיו.

וַיְהִי הַיּוֹם וַיָּבֵא שָׁמָּה. וַיְהִי הַיּוֹם, אֵיזוֹהוּ יוֹם
זֶה? אֲלֵא כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְוֵה. וּבֵא רָאֵה, אוֹתוֹ
יוֹם, יוֹם טוֹב שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה הַזֶּה, שֶׁבוּ נִפְקְדוּ
עֲקָרוֹת הָעוֹלָם וְנִפְקְדִים בּוֹ בְּנֵי הָעוֹלָם, קָרָא
לְשׁוֹנֵמִית וְאָמַר, הִנֵּה חֲרַדְתָּ אֲלֵינוּ אֵת כָּל
הַחֲרָדָה הַזֹּאת. מִשּׁוּם כֶּף הַצְּטַעֲרָתִי לְעֵינַי הַיּוֹם
הַזֶּה בְּדִינֵי הָעוֹלָם, שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא דָן בַּיּוֹם
הַזֶּה אֵת הָעוֹלָם. וּמִשּׁוּם שֶׁנִּפְרַדְתִּי לְבַד בְּמִקּוֹם
זֶה, הַצְּטַרְכָתִי לְהִסְתַּכֵּל בְּרִגְזוֹ שֶׁל הָעוֹלָם.

וּמָה לַעֲשׂוֹת לָךְ הַיֵּשׁ לְדַבֵּר לָךְ אֶל הַמֶּלֶךְ אוֹ אֶל
שֶׁר הַצָּבָא, וְכִי דָבַר זֶה לְשֵׁם מָה הָאִשָּׁה
צָרִיכָה, שֶׁהָרִי אֵינָה יוֹצֵאת וְלֹא הוֹלֶכֶת וְלֹא
נִכְנָסֶת לְהִיכַל הַמֶּלֶךְ? אֲלֵא יוֹם זֶה הִיא גּוֹרֵם,

שְׁכַל בְּנֵי הָעוֹלָם יוֹשְׁבִים (עומדים) בְּדִין, וּבְאוֹתוֹ יוֹם
נִקְרָא הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מֶלֶךְ. הַמֶּלֶךְ הַמְשַׁפֵּט.
אָמַר לָהּ, אִם אַתְּ צְרִיכָה בְּשִׁבְלֶךָ אֶצֶל הַמֶּלֶךְ
הָעֲלִיּוֹן עַל הַמַּעֲשִׂים שֶׁבִּידֶיךָ?

וַתֹּאמֶר בְּתוֹךְ עַמִּי אֲנֹכִי יֹשֶׁבֶת. מָה אָמַרְהָ?
אֲלֹא בַשָּׁעָה (בְּזִמָּן) שֶׁהִדִּין תְּלוּי בְּעוֹלָם,
שֶׁלֹּא יִפְרֹד אָדָם לְבִדּוֹ, וְלֹא יִהְיֶה רָשׁוּם לְמַעְלָה
וְלֹא יִפְירוּ אוֹתוֹ לְבִדּוֹ, שֶׁהָרִי בְּזִמָּן [אַחַר] שֶׁהִדִּין
תְּלוּי בְּעוֹלָם, אוֹתָם שֶׁרְשׁוּמִים וְנוֹדְעִים לְבָדָם –
אֵף עַל גַּב שֶׁהֵם צְדִיקִים, הֵם נִתְּפָסִים בְּרֹאשׁוֹנָה.
וְעַל כֵּן לֹא צְרִיךְ לְאָדָם לְהִפְרֹד מִן הָעַם לְעוֹלָם,
שֶׁבְּכָל זְמַן רַחֲמֵי הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הָעַם כָּלֵם
כְּאֶחָד. [וְאֵין צְרִיךְ הָאָדָם לְפָרֵשׁ מִן הָעַם לְעוֹלָם]
וְלִכֵּן אָמַרְהָ בְּתוֹךְ עַמִּי אֲנֹכִי יֹשֶׁבֶת, וְלֹא רוֹצֶה
לְהִפְרֹד מֵהֶם, כְּמוֹ שֶׁעָשִׂיתִי עַד הַיּוֹם הַזֶּה.

וַיֹּאמֶר גִּיחְזִי אָבֵל בֶּן אֵין לָהּ וְגו'. אָמַר לָהּ
אֱלִישֶׁע, הָרִי וְדַאי שֶׁהַשָּׁעָה עוֹמֶדֶת,
שֶׁהָרִי הַיּוֹם גּוֹרֵם. וַיֹּאמֶר לְמוֹעֵד הַזֶּה כָּעֵת חִיָּה
אֶת חֲבִקֶת בֶּן. וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֵד בֶּן לְמוֹעֵד הַזֶּה
כָּעֵת חִיָּה אֲשֶׁר דָּבַר אֱלִיָּה אֱלִישֶׁע. לְמוֹעֵד וְדַאי.
אַחַר כֵּן מֵת. מָה הַטַּעַם מֵת? אֲלֹא מִשׁוּם שֶׁנִּתֵּן
לָהּ וְלֹא לְבַעֲלָהּ. וְנִקְשַׁר מִמָּקוֹם שֶׁל נִקְבָּה. וּמִי

שְׁמַתְקֶשֶׁר בְּנִקְבָּה, הַמּוֹת מְזַמֵּן לְפָנָיו. מִנֵּין לְנוּ
שְׁלָה הוּא נִתֵּן? שְׁכָתוּב אֶת חִבְקַת בֶּן.

בא רָאָה, בְּאִבְרָהִם כָּתוּב (בראשית יח) שׁוּב אָשׁוּב
אֵלֶיךָ, וְלֹא אֵלֶיָּהּ. אֵלֶיךָ וְדָאִי, בְּךָ נִקְשֶׁר, וְלֹא
בְּנִקְבָּה. מִי שָׁבָא מִצַּד הַנִּקְבָּה, הַמּוֹת מִקְדִּים
לְרַגְלָיו. וְתַעֲלֵ וְתִשְׁכַּבְהוּ עַל מִטַּת אִישׁ הָאֱלֹהִים,
מִשׁוּם שְׁשֵׁם רָאֲתָה קְדָשָׁה עָלְיוֹנָה מֵהַכֹּל.

וַיֹּאמֶר לָהּ הַשָּׁלוֹם לְךָ הַשָּׁלוֹם לְאִישֶׁךָ הַשָּׁלוֹם
לְיֶלֶד. מִכָּאֵן שֶׁהִיא עֶקֶר הַבֵּית, וְלֹא עוֹד,
אֵלָּא שֶׁהִיא הַלְכָה אַחֲרָיו, וְלֹא בַעֲלָהּ. וַיִּגַּשׁ גִּיחִזִּי
לְהַדְפָּה, הָרִי פְרִשׁוּהָ.

וַיֹּאמֶר אִישׁ הָאֱלֹהִים הֲרִפָּה לָהּ. מֵה שׁוֹנָה כָּאֵן
שָׁאֵמַר אִישׁ הָאֱלֹהִים, וּכְשֶׁהִיא בָעִיר
אֵלִישָׁע? אֵלָּא כָּאֵן וְדָאִי אִישׁ הָאֱלֹהִים, שְׁכָאֵן
(הוא) מְקוֹמוֹ וְלֹא בָעִיר, וְלֹא בַשָּׁעָה שֶׁהָיוּ בְּנֵי
הַנְּבִיאִים לְפָנָיו.

וְה' הָעֲלִים מִמְּנֵי וְגו', כְּמוֹ שְׁנֹאֵמַר (שם יט) וְה'
הַמְטִיר עַל סֹדֶם וְעַל עֲמֹרָה, זֶה בֵּית דִּין שֶׁל
מִטָּה. וְלֹא הַגִּיד לִי, מָה הַטַּעַם לֹא יָדַע אֵלִישָׁע?
אֵלָּא אָמַר הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמָה אֲנִי אֶהְרַג אֶת
זֶה? אִם אָמַר לוֹ – לֹא יָמוּת, כִּי הַמִּתְנַהֵּג שְׁלוֹ הִיא.

וְדַאי שְׂיֵשׁ לוֹ לְמוֹת, שְׁהָרִי נֶאֱמַר, שְׁכָתוּב אֶת
חֻבְקַת בֶּן, וּמִמְקוֹם הַנִּקְבָּה גוֹרֵם מוֹת, וְלִכֵּן לֹא
אָמַר לוֹ.

וַיֹּאמֶר לְגִיחְזִי חֲגוּר מִתְנַיֵךְ וְקַח מִשְׁעֲנֹתַי בְּיָדְךָ
וּלְךָ. וְהָרִי פִרְשׁוּהָ שְׁהִסְתַּלַּק הַנֵּס מִמֶּנּוּ.
חֵי ה' וְחֵי נִפְשָׁךְ אִם אֶעֱזָבְךָ, לְמָה? כִּיּוֹן שְׁגִיחְזִי
הָיָה הוֹלֵךְ. אֲלֵא שְׁהִיא יִדְעָה אֶת דְּרָכֵי אוֹתוֹ גִּיחְזִי
הָרָשָׁע, שְׁאִינוּ כְּדַאי שְׁיִמָּצָא נֵס עַל יָדוֹ.

וַיִּשְׂם פִּיּוֹ עַל פִּיּוֹ וְעֵינָיו עַל עֵינָיו וְגו', לְמָה?
אֲלֵא שְׁאֵלִישָׁע הַשְּׁגִיחַ וַיִּדְעַ שְׁמִקוֹם
[שְׁהָאִשָּׁה הוּא] זֶה הוּא שְׁגָרִם, שְׁנִקְשָׁר בּוֹ כְּעַת.
וַיִּשְׂם פִּיּוֹ עַל פִּיּוֹ וְעֵינָיו עַל עֵינָיו, לְקֶשֶׁר אוֹתוֹ
לְמִקוֹם אַחֵר עַלִּיוֹן, הַמִּקוֹם שְׁנִמְצָאִים בּוֹ חַיִּים.

וְלֹא יָכַל לְעַקֵּר אוֹתוֹ מִמְקוֹם שְׁנִקְשָׁר בּוֹ בַּתְּחִלָּה,
אֲלֵא עוֹרֵר רוּחַ אַחַת מִלְּמַעְלָה, וְנִקְשָׁר
בְּמִקוֹם זֶה וְהִשִּׁיב לוֹ אֶת נִפְשׁוֹ, שְׁאִם לֹא כֵן, לֹא
הָיָה עוֹמֵד לְעוֹלָמִים. וַיִּזְוֹרֵר הַנֶּעַר עַד שְׁבַע
פְּעָמִים, וְלֹא עָלָה יוֹתֵר, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר יְמֵי שְׁנוֹתֵינוּ
בְּהֵם שְׁבָעִים שָׁנָה.

וְזֶה הוּא חֻבְקוֹק הַנְּבִיא, כְּמוֹ שְׁנֶאֱמַר אֶת
חֻבְקַת בֶּן. אִם כֵּן, הָיָה צָרִיךְ לְהִיּוֹת

חֲבוּק, לָמָּה פְּעַמִּים – חֲבִקוּק? אֵלָּא אֶחָד שֶׁל אָמוֹ, וְאֶחָד שֶׁל אֱלִישָׁע שֶׁהִתְחַבֵּק עִמּוֹ. דְּבַר אַחֵר, שְׁנֵי חֲבוּקִים הָיוּ בּוֹ, בֵּין לְצַד זֶה בֵּין לְצַד זֶה. חֲבוּק אֶחָד, אוֹתוֹ מְקוֹם שֶׁהָיָה תְלוּי בּוֹ בַּתְּחִלָּה. חֲבוּר אַחֵר, שֶׁהֶעֱלָה אוֹתוֹ לְדַרְגוֹת יוֹתֵר עֲלִיוֹנוֹת, וְלָכֵן חֲבִקוּק–שְׁנַיִם.

תְּפִלָּה לְחֲבִקוּק הַנְּבִיא (חֲבִקוּק ג) – אֵיזוֹ תְּפִלָּה? אֵלָּא זֶהוּ מְקוֹם שֶׁהָיָה קָשׁוּר בּוֹ בַּתְּחִלָּה, וְזֶהוּ תְּפִלָּה שֶׁל יָד. עַל שְׁגִינוֹת – שְׁאוֹתוֹ יוֹם שֶׁנִּקְשַׁר בּוֹ, הָיוּ תְלוּיִים שְׁגִינוֹת הָעוֹלָם לְפָנָי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּגְבוּרָה הִיָּתָה שׁוֹלֵטָת, וְלָכֵן נִקְשְׁרָה בּוֹ תְּפִלָּה זוֹ (בְּזוֹ הַתְּפִלָּה).

דְּבַר אַחֵר תְּפִלָּה לְחֲבִקוּק הַנְּבִיא – תְּפִלָּה לְחֲבִקוּק, מִשׁוּם חֲבִקוּק שֶׁהוּא עָשָׂה בְּשִׁבְלֵוֹ. ה' שִׁמְעֵתִי שִׁמְעֵךְ יִרְאֵתִי וְגו', בֵּא רְאֵה, כְּשִׁמְתְּעוֹרְרַת עָלָיו רוּחַ נְבוּאָה עַל מְקוֹם זֶה שֶׁהוּא תְּפִלָּה, הָיָה בָּא וְהָיָה פּוֹחַד וּמְזַדְעָזַע. מִשָּׁל אוֹמְרִים, מִי שֶׁנִּנְשָׁךְ מִכָּלֵב, מִקּוֹלוֹ הוּא מְזַדְעָזַע.

ה' פְּעֻלָּךְ בְּקָרֵב שְׁנַיִם חַיִּיהוּ, מִי זֶה פְּעֻלָּךְ? אֵלָּא עָלָיו אָמַר, שֶׁהוּא פִּעַל שְׁלוֹ. בְּקָרֵב

שָׁנִים חַיִּיהוּ, תֵּן לוֹ חַיִּים לְפַעֲלָךְ זֶה בְּקָרֵב
שָׁנִים עֲלִיוֹנוֹת. דְּבַר אַחַר חַיִּיהוּ – שְׁלֵא יָמוֹת
כְּמוֹ שֶׁבִּתְחִלָּה.

על שְׁגִינוֹת, מַה זֶה עַל שְׁגִינוֹת? עַל שְׁגִיאוֹת הִיא
צָרִיךְ (לכתב), כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים יט) שְׁגִיאוֹת מִי
יֵבִין. אֲלֵא [הכל הוא. אָבֵל] שְׁגִינוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(שם ז) שְׁגִיּוֹן לְדוֹד. מִיָּנִי תִשְׁבְּחוֹת הָיוּ לְפָנַי
הַנְּבִיאִים לְהַשְׁרוֹת עֲלֵיהֶם רוּחַ נְבוּאָה, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר (שמואל-א י) וּפָגַעְתָּ חֶבֶל נְבִיאִים יָרְדִים
מִהַבְּמָה וּלְפָנֵיהֶם נָבֵל וְתַף וְגו', וְכָתוּב וְעַתָּה קָחוּ
לִי מִנְּגִן וְגו'. וְכֵן שֶׁכָּן חֲבִקוּק שֶׁהִצְטַרֵּךְ לוֹ יוֹתֵר
מִכָּלֵם, לְנַחַת הָרוּחַ, וּלְבִשָׁם אֶת אוֹתוֹ מְקוֹם,
לְהַמְשִׁיךְ עָלָיו רוּחַ נְבוּאָה. וְכֵן כְּמוֹ כֶּךָ כָּל
הַנְּבִיאִים, פָּרַט לְמֹשֶׁה שֶׁעָלָה עַל כָּל שְׂאֵר נְבִיאֵי
הָעוֹלָם. אֲשֶׁרֵי חֶלְקוֹ!

בא רֵאָה, כְּשִׁיצְאוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, רוּחַם הִיָּתָה
שְׁבוּרָה בְּתוֹכָם, וְהָיוּ שׁוֹמְעִים אוֹתָם
תִּשְׁבְּחוֹת וְלֹא יְכוּלִים לְשַׂמַּח. וּבִשְׁעָה שֶׁכָּל
הָאוּכְלוּסִין וְהַמְּרַכְבוֹת יֵצְאוּ עִם הַשְּׂכִינָה, כָּלֵם
הָרִימוּ שִׁירִים וְתִשְׁבְּחוֹת לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא,
וְעוֹרֵר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת רוּחָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל,

וְהָיוּ שׁוֹמְעִים אֶת אוֹתָם תְּשַׁבְּחוּת, וְעִמְדָה רוֹחַם
בְּתוֹכָם שְׁלֵא פָּרְחוּ.

כְּשֵׁאֲדָם עוֹזֵב עֲבוּדָה, אֲזִי יוֹדֵעַ אֶת שְׁבָרוֹן
הַעֲצָמוֹת וְשְׁבָרוֹן הָרוּחַ. כֶּךָ יִשְׂרָאֵל,
כְּשֵׁיִצְאוּ מִמִּצְרַיִם, אֲזִי טָעַמוּ טַעַם הַמּוֹת, וְהִקְדוּשׁ
בְּרוּךְ הוּא רִפָּא אוֹתָם, שְׁכַתוֹב (שְׁמוֹת יג) וְהוֹ הַלֵּךְ
לְפָנֵיהֶם יוֹמָם וְגוֹ'. וְכֹל הַדְּרָכִים הָיוּ מַעֲלוֹת
רִיחוֹת שֶׁל רְפוּאָה, וְנִכְנָסִים לְגוֹפָם וּמִתְרַפְּאִים,
וְקוֹל הַתְּשַׁבְּחוֹת שֶׁהָיוּ שׁוֹמְעִים, הָיוּ שְׂמֵחִים
וְנִחִים בְּרוּחָם.

וּפְרָעָה וְכֹל אוֹתָם הָאוֹכְלוֹסִים שֶׁלוֹ הָיוּ הוֹלְכִים
אֲחֵרֵיהֶם לְלוֹוֹת אוֹתָם עַד שֵׁיִצְאוּ מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם, וְכֹל כָּל אוֹתָם גְּדוֹלִים שָׂרִים הַמְּמַנִּים
עֲלֵיהֶם וְעַל שְׂאֵר הָעַמִּים, לוֹוֹ אֶת הַשְּׂכִינָה וְאֶת
יִשְׂרָאֵל כָּלָם, עַד שֶׁחָנּוּ בְּאִיתָם בְּקִצָּה הַמְּדַבֵּר.
זֶהוּ שְׁכַתוֹב וַיְהִי בְּשִׁלַּח פְּרָעָה אֶת הָעָם וְגוֹ', כִּי
קָרוֹב הוּא. כִּי קָרוֹב הוּא, אוֹתָהּ שְׁבוּעָה שְׁנֵשְׁבַע
אַבְימֶלֶךְ לְאָבוֹת עַל אוֹתוֹ טוֹב שֶׁעָשׂוּ הַפְּלִשְׁתִּים
לְאָבוֹת, שְׁכַתוֹב (בְּרֵאשִׁית כ"א) כַּחֲסֹד אֲשֶׁר עָשִׂיתִי
עִמָּךְ תַּעֲשֶׂה עִמָּדִי וְעַם הָאֶרֶץ אֲשֶׁר גִּרְתָּהּ בָּהּ.
וַיְהִי בְּשִׁלַּח פְּרָעָה אֶת הָעָם. מֵה כְּתוֹב
לְמַעַלָּה? וַיִּקָּם פְּרָעָה לִילָה הוּא וְכֹל

עֲבָדָיו. בֵּא רָאָה, הַנִּקְמָה הָעֲלִיּוֹנָה שְׁעָשָׂה
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּמִּצְרִים, שְׁלָשָׁה סוּגֵי מוֹת
הָיוּ: אֶחָד שְׁעָשׂוּ הַבְּכוֹרִים בַּמִּצְרִים, שְׁהָרְגוּ כָּל
אוֹתָם שְׁנַמְצָאוּ. וְאֶחָד שְׁהָרַג הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בַּחֲצוֹת הַלַּיְלָה. וְאֶחָד כְּשֶׁרָאָה פְּרָעָה אֶת הַמּוֹת
בְּבֵיתוֹ בְּבָנָיו וּבְעַבְדָּיו, קָם וְזָרַז אֶת עַצְמוֹ, וְהָרַג
שָׂרִים וּמוֹשְׁלִים וְכָל מִי שְׁיַעֵץ לוֹ לְסָרֵב לְעַם,
עַד שֶׁהַתּוֹרָה מְעִידָה עָלָיו שֶׁהוּא קָם בַּלַּיְלָה
מִמָּשׁ, כְּמוֹ [שֶׁהַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בַּחֲצוֹת]
שֶׁהַלַּיְלָה הָרַג בְּכוֹרוֹת וְעָשָׂה נִקְמוֹת, כִּךָּ קָם
פְּרָעָה בְּאַרְץ מִצְרַיִם וְהָרַג וְעָשָׂה נִקְמוֹת בְּשָׂרָיו
וּמוֹשְׁלָיו וְאַמְרַכְלָיו וּבְכָל אוֹתָם גְּדוֹלִים. זֶהוּ
שְׁכָתוּב (שְׁמוֹת יב) וַיִּקָּם פְּרָעָה לַיְלָה [לַיְלָה מִמָּשׁ],
שְׁקָם לְהָרַג וּלְהַשְׁמִיד.

דִּרְךְ הַכֹּלֵב, כְּשֶׁמִּכִּים אוֹתוֹ בְּאַבְנֵי, הוּא בָּא
וְנוֹשֵׁף אֶת חֲבֵרוֹ. כִּךָּ פְּרָעָה, אַחַר הוּא הָיָה
הוֹלֵךְ בְּשׂוֹקִים, וְהָיָה מְכָרִיז וְאוֹמֵר: קוּמוּ צְאוּ
מִתּוֹךְ עַמִּי, אַתֶּם הִרְגַתֶּם לְכָל בְּנֵי הָעִיר, אַתֶּם
הִרְגַתֶּם הַשָּׂרִים וְהַמוֹשְׁלִים וְכָל בְּנֵי בֵיתִי. זֶהוּ
שְׁכָתוּב וַיִּקְרָא לְמֹשֶׁה וּלְאַהֲרֹן לַיְלָה. כִּיֹּן
שְׁבִידְכֶם הָיָה הַכֹּל – וּבִרְכַתֶּם גַּם אֹתִי, שְׁלֹא
תִהְרַגוּ אוֹתִי. אַחַר כִּךָּ הוּא בְּעַצְמוֹ לָוָה אוֹתָם

וְהוֹצִיא אוֹתָם מֵהָאָרֶץ. זֶהוּ שְׁכָתוּב וַיְהִי בְשַׁלַּח
פְּרָעָה אֶת הָעָם וְגו'.

וַיִּסַּב אֱלֹהִים אֶת הָעָם דְּרָךְ הַמְדַבֵּר יָם סוּף,
לְתַקֵּן דְּרָךְ לְמִקוּמָהּ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר,
מֵה שׁוֹנֵה כְּשֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, שְׁכָתוּב (שם ה)
שַׁלַּח אֶת עַמִּי, (שם ט) כִּי אִם מָאֵן אֶתָּה לְשַׁלַּח
אֶת עַמִּי, (שם ד) בְּנֵי בְכָרֵי יִשְׂרָאֵל, וּבְאוֹתוֹ זְמַן
לֹא הָיוּ מְהוּלִים וְלֹא נִקְשְׁרוּ בּוֹ כְּרָאוּי, וְכָאֵן,
שֶׁהָיוּ מְהוּלִים וְעָשׂוּ פֶסַח וְנִקְשְׁרוּ בּוֹ, קָרָא לָהֶם
אֶת הָעָם?

אֵלֶּיָא מְשׁוּם עֵרַב רַב שְׁנֹדְבָקוּ בְּהֶם וְהִתְעַרְבוּ
עִמָּהֶם, קָרָא לָהֶם אֶת הָעָם סֶתֶם, כְּמוֹ
שְׁנַאָמַר (שם לג) וַיִּגַּף ה' אֶת הָעָם עַל אֲשֶׁר עָשׂוּ אֶת
הָעֵגֶל. וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהְרֶן. וַיִּרְא הָעָם כִּי בִשֵׁשׁ
מִשֶּׁה. וְכֵן כָּלֵם.

רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה הָיוּ הוֹלְכִים מְאוּשָׁא
לְלוּד, וְהָיָה עִמָּהֶם יוֹסֵי הַסּוֹחֵר עִם גְּמָלִים
קְשׁוּרִים וּמִשָּׂאוֹת עַל כַּתְפֵיהֶם. עַד שֶׁהָיוּ
הוֹלְכִים, מָצָא יוֹסֵי הַסּוֹחֵר אִשָּׁה אַחַת מִשָּׂאָר
הָעַמִּים שְׁלֶקְטָה יִרְקוֹת בְּשָׂדֶה. נִשְׁמַט מֵהֶם
וְהִחֲזִיק בָּהּ וּבָא עָלֶיהָ. תָּמָהוּ רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי

יְהוּדָה. אָמְרוּ, נָשׁוּב מִהַדְרֵךְ הַזֶּה, שְׁהָרִי הַקָּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא רָצָה לְהִרְאוֹת לָנוּ שְׁלֵא נִתְחַבֵּר עִמּוֹ.
שָׁבוּ מִהַדְרֵךְ, בְּדַקּוֹ אַחֲרָיו, וּמִצְאוּ שְׁהִיָּה בֶן שֶׁל
בֵּת אֵל נֶכֶד, וְאָבִיו זָרַע פָּסוּל הִיָּה. אָמְרוּ: בְּרוּךְ
הַרְחֵמֵן שֶׁהִצִּילָנוּ.

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (תהלים לו) **אֵל תִּתְחַר**
בְּמַרְעִים. מִי הֵם הַמְּרַעִים, שְׁלֵא כְּתוּב
חֲטָאִים אוֹ רְשָׁעִים? אֲלֵא מְרַעִים, שְׁמַרְעִים
לְעִצְמָם וּלְאוֹתָם שְׁמַתְחַבְּרִים עִמָּם. רַבִּי יְהוּדָה
אָמַר, מְרַעִים – הַרְחַק עִצְמָךְ מִמְּרַעִים, שְׁלֵא תִהְיֶה
רַעִים וַחֲבָרִים כְּאֶחָד, שְׁלֵא יִרְעוּ לְךָ מִעֲשָׂיו
וְתִתְפַּס בְּחֲטָאִיו.

בֵּא רְאֵה, אֵלוּלֵי הָיוּ אוֹתָם עָרַב רַב שֶׁהִתְחַבְּרוּ
עִם יִשְׂרָאֵל, לֹא נַעֲשֶׂה הָיָה אוֹתוֹ מִעֲשֶׂה,
וְלֹא מָתוּ מִיִּשְׂרָאֵל כָּל אוֹתָם שְׁמִתּוּ, וְלֹא גָרַם
לְיִשְׂרָאֵל מָה שְׁגָרַם. וּבֵא רְאֵה, אוֹתוֹ מִעֲשֶׂה
וְאוֹתוֹ חֲטָא מִמָּשׁ גָּרַם לְגָלוֹת יִשְׂרָאֵל.

שְׁשָׁנִינוּ, רָצָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׁיִמְצָאוּ
יִשְׂרָאֵל בְּאוֹתָהּ שְׁעָה כְּמוֹ מְלֶאכִים
עֲלִיוֹנִים וְלַעֲשׂוֹת אוֹתָם חוֹרִין מֵהַכֵּל, בְּנֵי חֲרוֹת
מִמּוֹת, וְלִהְיוֹת בְּנֵי חוֹרִין מִשְׁעֲבוּד שֶׁל שְׂאָר

הַעַמִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שמות לב) חָרוֹת עַל הַלַּחַת. אֵל
תִּקְרִי חָרוֹת אֱלֹא חָרוֹת.

כִּיּוֹן שֶׁנַּעֲשֶׂה אוֹתוֹ מַעֲשֶׂה - גָּרְמוֹ הַכֹּל. גָּרְמוֹ
מּוֹת, גָּרְמוֹ שְׁעֲבוּד מַלְכֵיּוֹת, גָּרְמוֹ שֶׁנִּשְׁבְּרוּ
אוֹתָם לַוְחוֹת רֵאשׁוּנִים, גָּרְמוֹ שֶׁמֵּתוּ מִיִּשְׂרָאֵל
כַּמָּה אֲלָפִים מֵהֶם. וְכֹל זֶה מִשׁוּם הַהִתְחַבְּרוֹת שֶׁל
אוֹתָם עָרַב רַב שֶׁהִתְחַבְּרוּ בָהֶם.

אָף כָּאֵן בְּגִלְלָם לֹא נִקְרְאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא
יִשְׂרָאֵל, וְלֹא עַמִּי, אֲלֹא הָעַם סִתָּם. וְאִם
תֹּאמַר, וַחֲמִשִּׁים עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל? כִּשְׁהֵיוּ עוֹלָיִם
מִמְצָרִים וְלֹא הִתְחַבְּרוּ עִמָּם אוֹתָם עָרַב רַב, קָרָא
לָהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. כִּיּוֹן שֶׁהִתְחַבְּרוּ עִמָּם, שֶׁכְּתוּב
וְגַם עָרַב רַב עָלָה עִמָּם, קָרָא לָהֶם הָעַם.

רַבִּי יוֹסִי הִקְשָׁה וְאָמַר, כְּתוּב כִּי אֲשֶׁר רְאִיתֶם אֶת
מְצָרִים הַיּוֹם לֹא תוֹסִיפוּ לִרְאוֹתָם עוֹד עַד
עוֹלָם. אִם כֵּן, כָּל יוֹם הֵיוּ רוֹאִים אֶת אוֹתוֹ עָרַב
רַב? אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עָרַב רַב כְּתוּב, וְלֹא מְצָרִים,
שֶׁהָיָה כַּמָּה שָׂאָר עַמִּים הָיוּ דָרִים בְּמְצָרִים, וְלֹא
עוֹד, אֲלֹא שְׁכָלָם נִמּוּלוּ, וְכִיּוֹן שֶׁנִּמּוּלוּ, יוֹתֵר לֹא
נִקְרְאוּ מְצָרִים.

וְעַל פִּי מֹשֶׁה קִבְּלוּ אוֹתָם, וְהֵינּוּ מֵה שֶׁאָמַר
הַכְּתוּב לָךְ רַד כִּי שַׁחַת עִמָּךְ סָרוּ מֵהָר מִן

הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צְוִיתֶם. צְוִיתֶם כָּתוּב. וַחֲמִשִּׁים עָלוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם - אֶחָד מִחֲמֹשֶׁה הָיוּ.
וְרַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר, חֲמֹשֶׁה מִיִּשְׂרָאֵל, וְאֶחָד מֵהֶם.
רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, וַחֲמִשִּׁים - אֶחָד מִחֲמִשִּׁים.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מִשּׁוּם שְׁאוֹתוֹ יוּבַל הָעֵלָה
אוֹתָם מִמִּצְרַיִם, מִשּׁוּם כֶּף וַחֲמִשִּׁים עָלוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, וְאִם לֹא - לֹא עָלוּ,
וְלִכֵּן הִתְעַכְּבוּ חֲמִשִּׁים יוֹם לְקַבֵּל תּוֹרָה. וּמֵאוֹתוֹ
מָקוֹם יוֹצֵאת תּוֹרָה וְנִתְּנָה, וְעַל זֶה וַחֲמִשִּׁים
חֹסֵר, שֶׁבְּגִלְלַל זֶה עָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם.

וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצֻמוֹת יוֹסֵף וְגו'. לָמָּה הָעֵלָה
עֲצֻמוֹתָיו? אֵלָּא מִשּׁוּם שְׁהִיָּה רֹאשׁ לְרֹדֶת
לְגִלוֹת, וְלֹא עוֹד, אֵלָּא שֶׁהוּא סִימָן הַגְּאֻלָּה הִיָּה
לוֹ, וְהַשְּׁבִיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל עַל זֶה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב כִּי
הַשְּׁבִיעַ הַשְּׁבִיעַ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְהָרִי נִתְּבָאָר.

אֲשֶׁרִי חָלְקוּ שֶׁל מֹשֶׁה, שִׁישְׂרָאֵל הָיוּ עוֹסְקִים
לְבַקֵּשׁ מִמּוֹן מִן הַמִּצְרַיִם, וּמֹשֶׁה הִיָּה
עָסוּק בְּשִׁבּוּעַת יוֹסֵף. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁהָאֲרוֹן הִיָּה
בְּנִילוּס, וְהָעֵלָה אוֹתוֹ בְּשֵׁם הַקְּדוּשׁ. וְעוֹד אָמַר
מֹשֶׁה: יוֹסֵף, הִגִּיעַ זְמַן גְּאֻלַּת יִשְׂרָאֵל. וְאָמַר:
עֵלָה שׁוּר. וְעֵלָה. וַיֵּשׁ שְׁאוֹמְרִים שְׁהִיָּה בֵּין מַלְכֵי

מְצָרִים, וּמִשֵּׁם הָעֵלָה (אותו). וַיֵּשׁ אוֹמְרִים, כְּדִי
שָׁלֵא יַעֲשׂוּ אוֹתוֹ עֲבוֹדָה זָרָה שָׁמוּ אוֹתוֹ בְּנִילּוֹס,
וַיִּשְׂרַח בַּת אֲשֶׁר הִרְאָתָה לְמִשָּׁה.

וְהוּא הַלֵּךְ לַפְּנִיָהֶם יוֹמָם. רַבִּי יוֹסִי פָתַח, (תהלים כב)
לְמַנְצַח עַל אֵילַת הַשַּׁחַר מִזְמוֹר לְדָוִד. כַּמָּה
חֲכִיבָה הַתּוֹרָה לַפְּנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, שְׁכַל מִי
שֶׁמִּשְׁתַּדֵּל בַּתּוֹרָה, אָהוּב הוּא לְמַעַלָּה וְאָהוּב
הוּא לְמַטָּה, הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְקַשֵּׁיב לְדַבְּרָיו,
וְלֹא עוֹזֵב אוֹתוֹ בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא עוֹזֵב אוֹתוֹ
לְעוֹלָם הַבָּא.

וּבַתּוֹרָה צָרִיךְ לְעַסֵּק בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה, שְׁכַתּוּב
(יהושע א) וְהִגִּיתָ בּוֹ יוֹמָם וּלְיַלְלָה. וְכַתּוּב
(ירמיה לג) אִם לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וּלְיַלְלָה וְגו'. מִיֵּלֵא
בַּיּוֹם, אָבָל לָמָּה בַּלַּיְלָה? כְּדִי שְׁיִהְיֶה מְצוּי אֶל
הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ שְׁלָם. כָּמוֹ שְׁאִין יוֹם בְּלִי לַיְלָה,
וְאִינוּ שְׁלָם אֲלֵא זֶה עִם זֶה, כִּף צָרִיךְ בַּתּוֹרָה
לְהַמְצִיא עִם הָאָדָם יוֹם וּלְיַלְלָה, לְהִיּוֹת שְׁלָמוֹת
לְאָדָם יוֹמָם וּלְיַלְלָה.

וְהָרִי נֶאֱמַר שֶׁעַקֵּר הַלַּיְלָה מִחֲצוֹת וְאֵילָךְ, וְאָף
עַל גַּב שְׁמִחְצִית הָרֵאשׁוֹנָה בְּכֻלָּל הַלַּיְלָה
הִיא, אָבָל בְּחֲצוֹת הַלַּיְלָה נִכְנָס הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא

לְגַן עֵדֶן לְהִשְׁתַּעֲשַׁע עִם הַצְּדִיקִים, וְאִז צָרִיף
לְאָדָם לְקוּם וּלְעֶסֶק בַּתּוֹרָה.

וְהָרִי נֹאמֵר שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְכָל הַצְּדִיקִים
שֶׁבָּגְזוּ עֵדֶן, כָּלֵם מִקְּשִׁיבִים לְקוּלוֹ. זֶהוּ
שְׁכַתוֹב (שִׁיר ח) הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנִּים חֲבָרִים מִקְּשִׁיבִים
לְקוּלָּהּ הַשְּׁמִיעֵנִי. וְהָרִי פָּרְשׁוּהָ, הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנִּים –
זוֹ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל שֶׁמְשַׁבַּחַת אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּשִׁבַח הַתּוֹרָה בְּלִילָה. אֲשֶׁרִי חִלְקוּ שֶׁל מִי
שֶׁמְשַׁתַּתֵּף עִמָּה לְשִׁבַח אֶת הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּשִׁבַח הַתּוֹרָה.

וּכְשֶׁבָּא הַבְּקָר, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל בָּאָה וּמְשַׁתַּעֲשַׁע
בָּהּ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמוֹשִׁיט לָהּ
שְׂרָבִיט שֶׁל חֶסֶד, וְלֹא רַק עָלֶיהָ לְבִדּוּהָ, אֲלֹא עָלֶיהָ
וְעַל אֵלוּ שֶׁמְשַׁתַּתְּפִים עִמָּה, וְהָרִי נֹאמֵר שְׁכַתוֹב
(תהלים מב) יוֹמָם יִצְוֶה ה' חֶסֶדוֹ וּבְלִילָה וְגו'. וְעַל זֶה
נִקְרָאת אֵילַת הַשַּׁחַר.

וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, בְּשָׁעָה שְׂרוּצָה לְהָאִיר
הַבְּקָר, נִחְשֵׁף, וְהָאוֹר נִהְיָה קוֹדֵר,
וְקִדְרוֹת נִמְצְאוּ. אִז מִתְחַבֶּרֶת אִשָּׁה בְּבַעֲלָהּ,
שֶׁשְׁנִינוּ, אִשָּׁה מְסַפֶּרֶת עִם בַּעֲלָהּ לְדַבֵּר עִמוֹ
וּנְכַנְסֶת לְהִיכְלוֹ.

אַחַר כֶּךָ כְּשֶׁרוּצָה הַשָּׁמַשׁ לְהִכָּנֵס, מְאִיר וּבֹא הַלַּיְלָה, וְנוֹטֵל אוֹתוֹ. אֲזַי כָּל הַשְּׁעָרִים סְתוּמִים, וְחִמּוּרִים נוֹעְרִים, וְכָלִבִּים נוֹכְחִים. כְּשֶׁנֶּחְצָה הַלַּיְלָה מִתְחִיל הַמֶּלֶךְ [לְקַרְא] לְקוֹם וְהַגְבִּירָה לְזִמְרָה, וּבֹא הַמֶּלֶךְ וּמְקִישׁ עַל שַׁעַר הַהִיכָל, וְאוֹמֵר פִּתְחֵי לֵי אַחֲוֵתֵי רַעֲיֵתִי וְגו'. וְאִז מִשְׁתַּעֲשֵׂעַ בְּנִשְׁמוֹת הַצְּדִיקִים.

אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל אוֹתוֹ שֶׁמִּתְעוֹרֵר בְּאוֹתוֹ זְמַן בְּדַבְרֵי תוֹרָה. וְלִכְּנֹן כָּל אוֹתָם בְּנֵי הַיִּכָּל הַגְּבִירָה, כָּלֵם צְרִיכִים לְקוֹם בְּאוֹתוֹ זְמַן לְשִׁבְחַת אֶת הַמֶּלֶךְ, וְכָלֵם מְשִׁבְחִים לְפָנָיו. וְהַשִּׁבְחַת שְׁעוֹלָה מִהָעוֹלָם הַזֶּה, זֶה שֶׁהוּא רְחוּק, [יּוֹתֵר] זֶה נִחַת רוּחַ לְקָדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מֵהַכֹּל.

כְּשֶׁמִּסְתַּלֵּק הַלַּיְלָה וּבֹא הַבֶּקֶר (וּמִחֲשִׁידָה) וְהַתְּקַדֵּר, אֲזַי הַמֶּלֶךְ וְהַגְּבִירָה בְּסוּד בְּחֻדְוָה, וְנוֹתֵן לָהּ מִתְּנֻנּוֹת וְלִכְּלֵ בְּנֵי הַיִּכָּלָה. אַשְׁרֵי חֶלְקוֹ שֶׁל מִי שֶׁהוּא בְּמַנְיָן.

וְהוּא הַלֵּךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם – הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וּבֵית דִּינּוֹ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הִינּוּ שֶׁשָּׁנִינוּ, שְׁכִינָה נוֹסַעַת בְּאַבּוֹת. הַלֵּךְ לְפָנֵיהֶם יוֹמָם – זֶה אַבְרָהָם. בְּעַמּוּד עֲנָן – זֶה יִצְחָק. לְנַחֲתָם הַדְּרֵךְ – זֶה יַעֲקֹב,

שְׁכַתוֹב בּוֹ (בראשית לב) וַיַּעֲקֹב הֵלֶךְ לְדַרְכוֹ. וְלִילָה
בְּעַמּוּד אֵשׁ לְהָאִיר לָהֶם – זֶה דָּוִד הַמֶּלֶךְ.

וְכֵּן מְרַכְּבָה עֲלֵינוּהָ קְדוּשָׁה לְלַכֵּת עִם יִשְׂרָאֵל
בְּשִׁלְמוֹת הַכֹּל, כְּדֵי שֶׁהָאֲבוֹת יִרְאוּ אֶת
גְּאֻלָּתָם, שְׁכַתוֹב וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶךְ גַּם עָלֶיךָ, עִם
הַמְרַכְּבָה. וְכַתּוּב וְה' הֵלֶךְ וְגו' לְלַכֵּת יוֹמָם
וְלִילָה. וְכִי לָמָּה הָיוּ הוֹלְכִים יוֹמָם וְלִילָה? יִלְכוּ
בַּיּוֹם, וְלֹא יִלְכוּ בַּלַּיְלָה כְּאֲנָשִׁים שְׁבוּרֵחִים, כִּי
שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא שָׁמַר אוֹתָם, לָמָּה הֵלְכוּ
בַּיּוֹם וּבַלַּיְלָה? אֲלֹא כְּדֵי לְהַמְצִיא בָּהֶם שְׁלֵמוֹת
הַכֹּל, שְׂאִין שְׁלֵמוֹת אֲלֵא יוֹם וְלִילָה.

אָמַר רַבִּי אַבָּא, כֶּךָ בְּאַרְנֹנִי, וְה' הֵלֶךְ לַפְּנִיָּה
יוֹמָם בְּעַמּוּד עֲנָן – זֶה אַבְרָהָם. וְלִילָה
בְּעַמּוּד אֵשׁ – זֶה יִצְחָק. וְאִם כֶּךָ, אֵיפֹה יַעֲקֹב?
אֲלֹא שְׁנֵאמַר בְּדַבּוּר הָרֵאשׁוֹן, וְשֵׁם הַתַּחֲלִיל, כְּמוֹ
שְׁכַתוֹב וְה'.

וְלִילָה בְּעַמּוּד אֵשׁ, הִיָּה מֵאִיר בְּצַד זֶה וּבְזוֹה,
כְּדֵי שֶׁהַמְצָרִים יִרְדְּפוּ אַחֲרֵיהֶם, שְׂיִתְכַבֵּד
שֵׁם הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּמַרְכָּבוֹתָיו וּפְרָשָׁיו. כְּדֵי
לְלַכֵּת יוֹמָם וְלִילָה, אֶסְפְּקֵלְרֵיהָ הַמְּאִירָה, וְשִׁלָּא
מֵאִירָה. וְעוֹד, כְּדֵי לְהַטְעוֹת אֶת הַמְצָרִים,

שִׂיאֲמָרוּ מְקָרָה הוּא, שְׁכָתוּב (ישעיה יט) נוֹאָלוּ שְׂרִי
צוּעַן, וְכָתוּב (שם מד) מְשִׁיב חַכְמִים אָחוֹר, וְעַל כֵּן
הִלְכוּ בַיּוֹם וּבַלַּיְלָה.

סדר הלימוד ליום ג טבת (יום 92 בשנה)

רַבִּי אַבָּא אָמַר, אֲשֶׁרִי חֶלְקָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל
שֶׁהִקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הוֹצִיא אוֹתָם מִמִּצְרַיִם
לְהִיּוֹת חֶלְקוֹ וְנִחַלְתּוֹ. וּבֹא רְאֵה, בְּצַד הַיּוֹבֵל
נִמְצְאָה חֲרוּת לְיִשְׂרָאֵל, וְכֵן לְעֵתִיד לָבֵא, שְׁכָתוּב
(ישעיה כז) וְהָיָה בַיּוֹם הַהוּא יִתְקַע בְּשׁוֹפָר גָּדוֹל וְגוֹ'.

וּמִשּׁוֹם אוֹתוֹ יוֹבֵל עֲלִיּוֹן, הִתְעַכְּבוּ חַמְשִׁים יוֹם
לְקַבֵּל הַתּוֹרָה וְלִקְרֹב לְהֵר סִינַי. וְכִיּוֹן
שֶׁהִלְכוּ בַיּוֹם, הִלְכוּ בַלַּיְלָה, לְהִיּוֹת הַכֹּל יוֹם אֶחָד
בֵּין יוֹם וּלַיְלָה, וְלֹא נִמְצְאָת הַפְּרָדָה.

וְלֹא עוֹד, אֲלֵא שְׁכָלָם הִלְכוּ בְּמִנוּחָה לְרִצּוֹן
נִפְשָׁם, בַּיּוֹם שֶׁקִּבְּלוּ הַתּוֹרָה, הָיוּ חַמְשִׁים
יָמִים שְׁלָמִים, יָמִים וְלַיְלוֹת כְּרָאוּי, שְׂאִין יוֹם
בְּלַי לַיְלָה, וְאִין לַיְלָה בְּלַי יוֹם, וְלַיְלָה וְיוֹם נִקְרָא
יוֹם אֶחָד. וְכִיּוֹן שֶׁהִלְכוּ חַמְשִׁים יָמִים שְׁלָמִים,
אִז שָׂרוּ עֲלֵיהֶם אוֹתָם חַמְשִׁים יָמִי הַיּוֹבֵל, וּמִצַּד
שֶׁל הַיּוֹבֵל (בִּינָה) נִתְּנָה לָהֶם תּוֹרָה, וְלָכֵן הִלְכוּ
יוֹמָם וְלַיְלָה.

וְאָמַר רַבִּי אַבָּא, כְּתוּב וַיְהִי כִּי זָקַן יִצְחָק וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו, לָמָּה? הֲרִי בְּאַרְנוֹ, שְׁמִי שְׂאוּהֵב רְשָׁעִים, כֶּף הוּא. וּבֹא רְאֵה, בְּיִצְחָק נִכְלָל הַלֵּילָה, וְלֵילָה לֹא בְּהִיר, וְעַל זֶה וַתִּכְהֶינּוּ עֵינָיו, וְהִכַּל אֶחָד.

רַבִּי יִצְחָק פָּתַח וְאָמַר, וַיִּגַּד לְמַלְךְ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעָם. וַיִּגַּד – מִי אָמַר לוֹ? אֵלָּא כֶּף פְּרִשׁוּהָ. אֲבָל חֲכָמָיו וּמְכַשְׁפָּיו הִתְכַּנְּסוּ אֵלָיו וְהוֹדִיעוּהוּ כִּי בָרַח הָעָם. וְלָמָּה אָמְרוּ אֵת זֶה? אֵלָּא רָאוּ בְּחֲכָמָה שְׁלָהֶם שֶׁהָיוּ הוֹלְכִים יוֹמָם וְלַיִל, אָמְרוּ וּדְאִי שְׁהִים בּוֹרְחִים. וְלֹא עוֹד, אֵלָּא שָׂרְאוּ שְׂאִינָם הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב וַיֵּשְׁבוּ וַיַּחֲנוּ לִפְנֵי פִי הַחִירָת.

וַיִּקְחָ שֵׁשׁ מֵאוֹת וָגו'. שֵׁשׁ מֵאוֹת לָמָּה? אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּנֶגֶד הַמִּנִּין שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁכְּתוּב כִּשְׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי. בַּחֲזוֹר – כְּנֶגֶד הַגְּבָרִים שֶׁהֵם הָעֶקֶר שֶׁל כָּל יִשְׂרָאֵל. וְכֹל רֶכֶב מִצְרַיִם – שָׂאֵר הַמְּרַכְבוֹת, שֶׁהֵם טְפִלִּים לְאַחֲוָרִים (לְאַחֲוָרִים), כְּנֶגֶד הַטֶּף, שֶׁכְּתוּב לְבַד מִטֶּף. וְהִכַּל עֲשֵׂה בַעֲצַת מְכַשְׁפָּיו וְחֲכָמָיו. וְשִׁלְשָׁם עַל כָּלֹ – הִכַּל בְּחֲכָמָה, כְּנֶגֶד דְּרָגוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת שְׁנַיִם וְאַחָד. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, כְּתָרְגוּמוֹ – וּמְזָרְזִין. שֶׁהָיוּ זְרִיזִים בְּכָל.

וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בַּחֹר. רַבִּי חֲזִיא אָמַר,
 כְּתוּב יִפְקֹד ה' עַל צָבָא הַמָּרוֹם בַּמָּרוֹם
 וְעַל מַלְכֵי הָאָדָמָה עַל הָאָדָמָה. בְּזִמְן שֶׁהַקְדוֹשׁ
 בָּרוּךְ הוּא נוֹתֵן שְׁלוֹטוֹן לְגְדוּלֵי הָעַמִּים לְמַעְלָה,
 נוֹתֵן לָהֶם לְעַם שְׁלָהֶם לְמַטָּה. וּבִשְׁעָה שֶׁמּוֹרִיד
 אוֹתָם מִדְּרָגָתָם שְׁלֵמַעְלָה, מוֹרִיד אֶת הָעַם לְמַטָּה.
 וַיִּקַּח שֵׁשׁ מֵאוֹת רֶכֶב בַּחֹר - הֲרִי הַמְּמַנֶּה שְׁלָהֶם,
 וּפְרָשׁוּהָ, שֶׁהִנְהִיג אֶת מְרַכְבוֹת שְׁאָר הָעַמִּים,
 וְכֻלָּם נִפְלוּ בַּמַּחְנֶה סִיסְרָא אַחַר כֶּךָ, וְהִינּוּ בַּחֹר
 (ואחר כך) וְכֹל רֶכֶב מִצָּרִים.

כְּתוּב (שיר א) לְסַסְתִּי בְּרַכְבֵּי פְרָעָה דְּמִיתִיךָ
 רְעִיתִי. בֹּא רְאֵה, כְּדָגְמַת סוּסָה נִקְבָּה
 נִרְאָתָה לְסוּסִים שֶׁל פְּרָעָה, וּפְרָשׁוּהָ. אֲלֵא
 לְסַסְתִּי בְּרַכְבֵּי פְרָעָה - בֹּא רְאֵה, בִּשְׁעָה
 שֶׁפְּרָעָה הָיָה רוֹדֵף אַחַר יִשְׂרָאֵל, מָה עָשָׂה? נִטַּל
 סוּסוֹת נִקְבוֹת, וְכִפַּת אוֹתָן בַּמְּרַכְבוֹתָיו בִּתְחִלָּה,
 וְאֵת הַסּוּסִים הַזְּכָרִים כִּפַּת מֵאַחֲרֵי, וְהָיוּ
 הַזְּכָרִים מִתְחַמְּמִים כִּנְגֵד הַנְּקִבוֹת, וְהַנְּקִבוֹת
 מְסַרְבוֹת, וּמְהִירוּ לְרוּץ. כִּיּוֹן שֶׁקָּרַב (וכאשר הדביק)
 אֶל יִשְׂרָאֵל, נִטַּל אֶת הַנְּקִבוֹת וְשֵׁם אוֹתָם
 לְאַחֲרֵי, וְהַסּוּסִים הַזְּכָרִים לְפָנִים, כְּדִי לְהִרְע
 לְיִשְׂרָאֵל וּלְעָרֶךְ בָּהֶם קָרַב.

כְּמוֹ זֶה, וְהו' הַלֵּךְ לַפְּנֵיהֶם יוֹמָם, וְאַחַר כֶּף חֲזָרָה
הַשְּׂכִינָה לְאַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל, שְׁכָתוּב וַיִּסַּע
מִלְאָךְ הָאֱלֹהִים וְגו' . מִשּׁוּם כֶּף דְּמִיתִיךָ רַעֲיָתִי .

וּפְסוּק זֶה הָרִי פִּרְשׁוּהוּ, שֶׁהַקָּרִיב אֶת כָּל
חֵילוֹתָיו וּמִרְכָּבוֹתָיו לְעֶרְךָ קָרֵב . וְעוֹד
וּפְרָעָה הַקָּרִיב, רַבִּי יוֹסִי אָמַר, הָרִי נִתְּבָאָר
שֶׁהַקָּרִיב אוֹתָם לְתִשׁוּבָה . וּפְרָעָה הַקָּרִיב .

כְּתוּב (ישעיה כו) ה' בַּצָּר פִּקְדוֹךָ צָקוֹן לַחֵשׁ וְגו' .
בַּצָּר פִּקְדוֹךָ – לֹא פוֹקְדִים יִשְׂרָאֵל אֶת
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּשַׁעַת מְנוּחָה, אֲלֹא בְּשַׁעַת
שְׂמִצִּיקִים לָהֶם, וְאִז כָּלֶם פוֹקְדִים אוֹתוֹ . צָקוֹן
לַחֵשׁ – וְכָלֶם מִתְּפַלְּלִים בְּתַפְלוֹת וּבִבְקָשׁוֹת,
וּמְרִיקִים לְפָנָיו תַּפְלוֹת . אֵימָתִי? מוֹסְרֵךְ לָמוֹ .
בְּשַׁעַת שְׂפוּקָד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּרָצוֹעָתוֹ, וְאִז
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עוֹמֵד עֲלֵיהֶם בְּרַחֲמִים, וְאוֹתוֹ
הַקּוֹל שְׁלָהֶם נוֹחַ לְפָנָיו כְּדִי לְהַפְרֵעַ מִשׁוֹנְאֵיהֶם,
וּמִתְּמַלֵּא עֲלֵיהֶם בְּרַחֲמִים .

כְּמוֹ שֶׁפִּרְשָׁנוּ, מְשָׁל לְיוֹנָה עִם הַנֶּץ וְכו' , כֶּף
יִשְׂרָאֵל הָיוּ קָרְבִּים לָיִם, וְהָיוּ רוֹאִים אֶת
הַיָּם לַפְּנֵיהֶם הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר וְגָלְיוֹ עוֹלִים לְמַעְלָה,
הָיוּ פוֹחֲדִים . זָקְפוּ עֵינֵיהֶם וְרָאוּ אֶת פְּרָעָה

וּמְרַכְבוֹתָיו, וְאַבְנֵים, חֲצִים וּבְלִיסְטֵרָאוֹת, וְאִז
 וַיִּירָאוּ מְאֹד. מָה עָשׂוּ? וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מִי
 גָרַם אֶת זֶה שֶׁקָּרְבוּ יִשְׂרָאֵל לְאֲבֵיהֶם שֶׁל
 מַעֲלָה? פֶּרְעָה. זֶהוּ שֶׁכָּתוּב וּפְרָעָה הִקְרִיב, וְהָרִי
 זֶה נִתְבָּאֵר.

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אֵל תִּירָאוּ הִתִּיצְבוּ וּרְאוּ
 אֶת יְשׁוּעַת ה'. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אֲשֶׁרִי
 חִלְקֶם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, שֶׁהָרִי רוּעָה כְּמוֹ מֹשֶׁה הֵלֶךְ
 בְּתוֹכָם. כָּתוּב (שם סג) וַיִּזְכֹּר יְמֵי עוֹלָם מֹשֶׁה עִמּוֹ.
 וַיִּזְכֹּר יְמֵי עוֹלָם – זֶה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. מֹשֶׁה
 עִמּוֹ – [מִכָּאן לְמִדְנֹן] שֶׁמֹּשֶׁה הָיָה שֶׁקוֹל כָּכָל
 יִשְׂרָאֵל. וְלִמְדֵנוּ מִזֶּה כִּי רוּעָה הָעָם הוּא מִמַּשׁ
 הָעָם כְּלוּ. אִם הוּא זוֹכָה – כָּל הָעָם זוֹכִים, וְאִם
 אֵינוֹ זוֹכָה – כָּל הָעָם לֹא זוֹכִים וְנִעְנָשִׁים בְּגִלְלוֹ,
 וְהָרִי פֶרְשׁוּהָ.

הִתִּיצְבוּ וּרְאוּ – אֵין לָכֶם לַעֲרֹךְ קָרֵב, שֶׁהָרִי
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא יַעֲרֹךְ קָרֵב
 בְּשִׁבְלֵכֶם, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר ה' יִלְחֶם לָכֶם וְאַתֶּם
 תַּחֲרִישׁוּן. בֹּא רְאֵה, בְּאוֹתוֹ לִילָה כִּנְסַת הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא אֶת הַפְּמִלְיָא שְׁלוֹ וְדָן אֶת דִּינֵי
 יִשְׂרָאֵל, וְאֵלְמָלָא שֶׁהַקְּדִימוֹ הָאָבוֹת עַל יִשְׂרָאֵל,
 לֹא הָיוּ נִצְוִלִים מִן הַדִּין. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר,

זכות יַעֲקֹב הַגָּנָה עַל יִשְׂרָאֵל, זֶהוּ שְׁכָתוֹב (תהלים קכד) לִוְלֵי ה' שֶׁהִיָּה לָנוּ יֵאמֹר נָא יִשְׂרָאֵל, יִשְׂרָאֵל סָבָא.

ה' יִלַּחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִישוּן. רַבִּי אַבָּא פָּתַח, (ישעיה נח) אִם תָּשִׁיב מִשְׁבַּת רַגְלֶךָ עֲשׂוֹת חֲפָצֶךָ בְּיוֹם קָדְשִׁי. אֲשַׁרְיֵהֶם יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא הַתְרַצָּה בָּהֶם לְהַדְבִּיק בָּהֶם מִכָּל שְׂאֵר עַמֵּי הָעוֹלָם, וּמִתּוֹךְ אֲהַבְתֶּם קָרַב אוֹתָם אֵלָיו, וְנָתַן לָהֶם תּוֹרָה, וְנָתַן לָהֶם שִׁבְתָּ שֶׁהִיא קֹדֶשׁ מִכָּל שְׂאֵר הַיָּמִים, וּמְנוּחָה מֵהַכָּל, וְחֻדוּהָ שֶׁל הַכָּל, וְשִׁקוּלָהּ שִׁבְתָּ כַּנֶּגֶד כָּל הַתּוֹרָה, וּמִי שֶׁשׁוֹמֵר שִׁבְתָּ כְּאֵלוֹ שָׁמַר אֶת כָּל הַתּוֹרָה.

וְקִרְאָתָּ לַשִּׁבְתָּ עֲנֵג – עֲנֹג שֶׁל הַכָּל, עֲנֹג הַנֶּפֶשׁ וְהַגּוּף, עֲנֹג לְעֲלִיוֹנִים וְלַתַּחְתּוֹנִים. וְקִרְאָתָּ לַשִּׁבְתָּ, מַה זֶה וְקִרְאָתָּ? שְׁיִזְמִין אוֹתָהּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא כג) מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ, כְּלוּמַר מְזַמְנִים, כְּמוֹ מִי שֶׁמְזַמֵּן אוֹרַח לְבֵיתוֹ. וְעַל זֶה וְקִרְאָתָּ לַשִּׁבְתָּ עֲנֵג, שְׁיִזְמִין אוֹתָהּ כְּמוֹ שֶׁמְזַמְנִים אוֹרַח, בְּשִׁלְחַן מִתְקָן וּבְבֵית מִתְקָן כְּרְאוּי בְּמֵאֲכָל וּבְמִשְׁתֵּה כְּרְאוּי יוֹתֵר עַל שְׂאֵר הַיָּמִים. וְקִרְאָתָּ לַשִּׁבְתָּ עֲנֵג – מִבְּעוֹד יוֹם. לְקְדוּשׁ ה' מְכַבֵּד – זֶה

יום הכּפּוּרִים, שְׁנַיִם שָׁהִם אֶחָד. וּכְבֹדְתוּ מַעֲשׂוֹת
דְּרַכֵּיךָ - כְּמוֹ שֶׁבְּאַרְנוּ.

מִמִּצְוָה חִפְצֶיךָ וּדְבַר דְּבַר, וְהָרִי נִתְבָּאֵר, מִשּׁוּם
שְׁאוֹתוֹ דְּבַר עוֹלָה וּמַעוֹרֵר דְּבוּר שֶׁל
חַל לְמַעְלָה. מִי שֶׁמְזַמֵּן אוֹרַח, צָרִיךְ לְהִשְׁתַּדֵּל בּוֹ
וְלֹא בְּאַחֵר.

בֵּא רְאֵה, אוֹתוֹ הַדְּבוּר שֶׁיוֹצֵא מִפִּי הָאָדָם, עוֹלָה
וּמַעוֹרֵר הַתְּעוֹרְרוֹת עֲלִיוֹנָה, אִם לְטוֹב אִם
לְרָע. וּמִי שֶׁיוֹשֵׁב בְּעֻגָּה שְׁבֵת, אֶסוּר לוֹ לְעוֹרֵר
דְּבוּר שֶׁל חַל, שֶׁהָרִי הוּא פּוֹגֵם פָּגָם בַּיּוֹם הַקָּדוֹשׁ.
מִי שֶׁיוֹשֵׁב בְּהַלּוּלַת הַמֶּלֶךְ, לֹא רְאוּי שֶׁיַּעֲזוּב אֶת
הַמֶּלֶךְ וַיִּתְעַסֵּק בְּאַחֵר.

וּבְכָל יוֹם צָרִיךְ לְהִרְאוֹת מַעֲשֵׂה וּלְעוֹרֵר
הַתְּעוֹרְרוֹת מִמָּה שֶׁצָּרִיךְ, וּבִשְׁבֵת
בְּדַבְרֵי שָׁמַיִם וּבִקְדוּשַׁת הַיּוֹם צָרִיךְ לְהִתְעוֹרֵר,
וְלֹא בְּדַבָּר אַחֵר.

בֵּא רְאֵה, כָּאֵן כְּשֶׁקָּרַב פְּרַעַה לְעֶרְךָ קָרַב עִם
יִשְׂרָאֵל, בְּאוֹתוֹ זְמַן לֹא רָצָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא שֶׁיַּעוֹרְרוּ יִשְׂרָאֵל הַתְּעוֹרְרוֹת לְמַטָּה כָּלֵל,
שֶׁהָרִי הַהִתְעוֹרְרוֹת הִיא לְמַעְלָה, שֶׁהָרִי הָאֲבוֹת
הַקְּדִימוֹ הַתְּעוֹרְרוֹת זֹאת לְמַעְלָה, וּזְכוּתָם עוֹמְדַת

לְפָנָיו, [וְעוֹרְרוּ הַתְּעוֹרְרוֹת זו] וְלֹא רָצָה הַקְּדוֹשׁ
 בְּרוּךְ הוּא שִׁשְׂרָאֵל יִתְעוֹרְרוּ לְמַטָּה כָּלֵל. [שֶׁהָרִי
 בְּמָקוֹם שֶׁל מַעְלָה הִיָּה] זֶהוּ שְׁכַתוֹב ה' יִלְחַם
 לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִשׁוּן. וְדַאי תַּחֲרִישׁוּן וְלֹא תְעוֹרְרוּ
 דְּבַר, שְׁלֹא צְרִיךְ לָכֶם. וְכֵאֵן נִכְלָל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ
 בְּאוֹתִיּוֹת רְשׁוּמוֹת, וְהָרִי הַתְּעוֹרְרוּ בּוֹ הַחֲבָרִים.

רַבִּי יוֹסִי וְרַבִּי יְהוּדָה הָיוּ הוֹלְכִים בַּדֶּרֶךְ. אָמַר
 רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי יְהוּדָה, וְדַאי שְׁנִינּוּ, ה'
 בְּכָל מָקוֹם זֶה רַחֲמִים, וְאַף עַל גַּב שְׁעוֹרֶךְ
 קָרַב וְעוֹשֶׂה דִין, אוֹתוֹ דִין הוּא בְּאַהֲבָה. וְכִף
 רְאִינוּ, שְׁכַתוֹב ה' יִלְחַם לָכֶם, וְלֹא נִרְאָה
 בְּאוֹתוֹ דִין רַחֲמִים כָּלֵל, שֶׁהָרִי כָתוּב לֹא נִשְׂאָר
 בְּהֵם עַד אַחֵר.

אָמַר לוֹ, דְּבַר זֶה שֶׁמַּעֲתִי מְרַבִּי שֶׁמַּעוֹן שֶׁאָמַר,
 שֶׁאֶפְלוּ כֵּאֵן הִיָּה הַדִּין בְּרַחֲמִים, שֶׁהֵיִם
 כֶּסֶף עֲלֵיהֶם וּמֵתוּ, וְאַחֵר כֶּף הוֹצִיא אוֹתָם הֵיִם,
 וְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא רָצָה בְּכַבּוּדָם וְנִקְבְּרוּ בְּאֶרֶץ,
 וְלֹא רָצָתָה הָאֶרֶץ לְקַבֵּל אוֹתָם, עַד שֶׁהוֹשִׁיט לָהּ
 הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת יְמִינוֹ, וְקִבְּלָהּ אוֹתָם. זֶהוּ
 שְׁכַתוֹב נְטִיט יְמִינְךָ תִּבְלַעְמוּ אֶרֶץ, וְלִכֵּן [הִיָּה] זֶה
 הַדִּין בְּרַחֲמִים הִיָּה.

וְלָכֵן לא רָצָה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂיַעֲוֲרוּ יִשְׂרָאֵל דְּבַר בְּעוֹלָם, שְׂאֵם יַעֲוֲרוּ יִשְׂרָאֵל דְּבַר, לא יַעֲוֲרוּ אֶת שֵׁם הַרְחָמִים, וְלֹא יַעֲשֶׂה דִין בְּרַחֲמִים. זֶהוּ שְׂכָתוֹב ה' יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם תַּחֲרִשׁוּן, שְׁלֹא תַעֲוֲרוּ דְבַר. שְׁהֲרִי שֵׁם הַרְחָמִים צְרִיךְ לַעֲוֹרר עֲלֵיהֶם לַעֲשׂוֹת דִין בְּרַחֲמִים. וְעַל זֶה בִקֵּשׁ שְׁלֹא תַעֲשׂוּ פָגָם וּתַעֲוֲרוּ דְבַר אַחֵר.

אָמַר לוֹ, וְהֲרִי כְּתוֹב (זכריה יד) וַיֵּצֵא ה' וְנִלְחַם בַּגּוֹיִם הָהֵם. אִם כֵּן, זֶה דִין שְׁהֲרִי בְּרַחֲמִים. אָמַר לוֹ, כֵּן הָיָה וְדַאי הַדִין בְּרַחֲמִים, שְׂמוֹתֶם לֹא נִמְצָא כְּשֶׁאֵר מוֹת בְּנֵי הָעוֹלָם, אֲלֵא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חָס עֲלֵיהֶם שְׁלֹא יִהְיוּ כְּמוֹת שְׂאֵר בְּנֵי הָעוֹלָם שְׁהֲרָגוּ אוֹתָם, אֲלֵא בְּנַחַת בְּלֹא צַעַר. זֶהוּ דִין בְּרַחֲמִים.

וּבְכֵן מְקוֹם שֵׁם זֶה הוּא דִין בְּרַחֲמִים, פָּרַט לְמְקוֹם אֶחָד, שְׂכָתוֹב (ישעיה מב) ה' כְּגִבּוֹר יֵצֵא וְגו'. וְכִי כְּגִבּוֹר וְלֹא גִבּוֹר? אֲלֵא יִשְׁנָה לְבוֹשׁוֹ וְיִלְבֹּשׁ לְבוּשֵׁים אַחֲרִים. כְּאִישׁ מְלַחְמוֹת, יִשְׁנָה מִיָּנוּ.

וְעַם כָּל זֶה, הַדִין הוּא יָתֵר, אֲבָל יֵשׁ בּוֹ רַחֲמִים, כְּכָתוֹב כְּגִבּוֹר, וְלֹא גִבּוֹר. כְּאִישׁ מְלַחְמוֹת,

וְלֹא אִישׁ מִלְחָמוֹת. שְׂוֹדָאֵי אַף עַל גַּב שְׁעוֹשֶׂה
 דִּין, חָס עַל מַעֲשָׂיו. וְלִכֵּן ה' יִלְחַם לָכֶם וְאַתֶּם
 תִּתְחַרְשׁוּן. אֲשֶׁרֵי חֶלְקֵם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהִקְדוּשׁ
 בְּרוּךְ הוּא בָּחַר בָּהֶם לְחַלְקוֹ וְלִירְשָׁתוֹ, שְׁכַתוֹב
 (דברים לב) כִּי חֶלֶק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נִחְלָתוֹ.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה מַה תַּצַּעֲק אֵלַי. דָּבַר זֶה
 נִתְבָּאֵר בְּסִפְרָא דְצְנִיעוּתָא, וְשֵׁם הוּא
 הַסּוּד שְׁלוֹ, וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה. רַבִּי יְהוּדָה פִּתַּח
 וַאֲמַר, (יונה א) וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל ה' אֱלֹהָיו מִמְעֵי
 הַדָּגָה. מַה כָּתוּב לְמַעַלָּה? וַיִּמָּן ה' דָּג גָּדוֹל. וַיִּמָּן
 – כְּמוֹ שְׁנֵאמַר (דניאל א) וַיִּמָּן לָהֶם הַמֶּלֶךְ דְּבַר יוֹם
 בְּיוֹמוֹ. אֲשֶׁר מָנָה אֶת מֵאֲכַלְכֶם.

אָבִי פָּסוּק זֶה כֶּף צָרִיף לַהֲיִוֹת: וַיִּמָּן ה' אֶת יוֹנָה
 לְדָג, שֶׁהוּא מָנָה, הוּא שֶׁלַח אוֹתוֹ. אֶלֶּא
 וְדָאֵי אוֹתוֹ דָּג הִיָּה מָנָה לְיוֹנָה לְשִׁמּוֹר אוֹתוֹ מִשְׂאָר
 דְּגֵי הַיָּם וַיְהִיָּה גְנוּז בְּתוֹכוֹ. וְכִיּוֹן שֶׁהַכְּנִיסוֹ
 לְתוֹכוֹ, רָאָה יוֹנָה בְּמַעְיוֹ רַחֲב שֶׁל מְקוֹם הַיָּם (רחב
 שֶׁל מְקוֹם מַעְיוֹ) כְּמוֹ הֵיכַל גָּדוֹל, וּשְׁנֵי עֵינָי אוֹתוֹ דָּג
 שְׂמֵאִירִים כְּשִׁמְשׁ, וְאַבְּן טוֹבָה הִיָּתָה בְּמַעְיוֹ
 שְׂמֵאִירָה לוֹ, וְהִיָּה רוֹאֶה כָּל מַה שְׁבִיִּים וּבִתְהוֹמָיו.
וְאִם תֹּאמַר, אִם כֶּף, מַה שְׁכַתוֹב קְרָאתִי מִצָּרָה
 לִי, הֲרִי לֹא נִרְאָה שְׁכָל הַרוּחָה הַזֹּו הִיָּתָה

לו? אלא ודאי, כִּיּוֹן שֶׁהָרָאָה לוֹ אוֹתוֹ הִדָּג כָּל מָה שְׁבִים וּבִתְהוֹמָיו – מֵת, שְׁלֹא יִכַּל שְׁלֹשָׁה יָמִים לִסְבַּל, וְאִזּוּ הִיָּתָה לְיוֹנָה מְצוּקָה.

שְׂאֵמֵר רַבִּי אֶלְעָזָר, כִּיּוֹן שֶׁרָאָה יוֹנָה אֶת כָּל אוֹתָהּ רְוָחָה, הִיָּה שָׂמַח. אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּמָה תִרְצֶה יוֹתֵר? וְכִי לָזֶה הַכִּנְסָתִי אוֹתָךְ כָּאֵן? מָה עָשָׂה? הֲרַג אֶת אוֹתוֹ דָּג וּמֵת, וְכָל שְׂאֵר דְּגֵי הַיָּם הָיוּ סְבִיב אוֹתוֹ דָּג. זֶה נוֹשֵׁף אוֹתוֹ מְצַד זֶה, וְזֶה נוֹשֵׁף אוֹתוֹ מְצַד זֶה, וְאִזּוּ רָאָה יוֹנָה אֶת עֲצָמוֹ בְּצָרָה. מִיָּד – וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל ה'. **בִּתְחִלָּה** דָּג, וְכַעַת דָּגָה, כִּנְאָמַר וְהִדָּגָה אֲשֶׁר בִּיָּאֵר מֵתָה. וְאִזּוּ כְּתוּב קָרָאתִי מְצָרָה לִי, וְלֹא כְּתוּב הָיִיתִי בְּצָרָה אוֹ יִשְׁבַּתִּי בְּצָרָה, אֶלֶּא קָרָאתִי, מֵאוֹתָהּ צָרָה שֶׁהֲצִיקוּ לִי דְּגֵי הַיָּם. מִבְּטָן שְׂאוֹל שׁוֹעֵתִי, שֶׁהָרִי מֵת. וְלֹא כְּתוּב מִבְּטָן חַי אוֹ מִבְּטָן דָּג, אֶלֶּא שֶׁהָיָה וְדַאי מֵת.

כִּיּוֹן שֶׁהִתְפַּלֵּל תְּפִלָּתוֹ, קָבַל אוֹתוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְהִחְיָה אֶת הַדָּג הַזֶּה, וְהוֹצִיאֵו לִיבְשָׁה לְעֵינַי כֹּל, שֶׁכְּתוּב וַיֹּאמֶר ה' לְדָג וַיִּקָּא אֶת יוֹנָה. וְכֹלָם רָאוּ אֶת מַעֲשֵׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא.

מָה כְּתוּב? וַיִּתְפַּלֵּל יוֹנָה אֶל ה' אֱלֹהָיו מִמְעַי הַדָּגָה, לְמָקוֹם שֶׁהָיָה קָשׁוּר בּוֹ. מִשְׁמַע

שְׁכָתוֹב ה' אֱלֹהֵיו, וְלֹא כָתוֹב וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה' וְלֹא יוֹתֵר, אֶלֶּא ה' אֱלֹהֵיו. אַף כָּאֵן, וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה מֵה תִצְעַק אֵלַי. אֵלַי דְּוָקָא.

דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ. וַיִּסְעוּ מִלְּהַרְבוֹת בְּדַבְרִים. זֶה לֹא זְמַן תְּפִלָּה כְּעַת. וַיִּסְעוּ, וְכִי לְאִיזָה מְקוֹם צָוָה אוֹתוֹ שְׁיִסְעוּ, שְׁהָרִי עַל הַיָּם הֵם הָיוּ שְׂרוּיִים? אֶלֶּא חֲזַר לְמַעְלָה, שְׁכָתוֹב מֵה תִצְעַק אֵלַי, שְׁהָרִי כְּלָם בְּמְקוֹם זֶה עוֹמְדִים. וְעַל זֶה וַיִּסְעוּ, יִסְעוּ מִזֶּה, שְׁזֵה אֵינוֹ הַזְּמַן (אֶלֶּא בְּעֵתִיק תְּלוּי הַדְּבַר).

וְאִתָּה הָרַם אֶת מַטְּךָ וְגו'. הָרַם אֶת מַטְּךָ, שְׁבוּ רָשׁוּם הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ. נִטָּה יְדָךְ בְּצַד שֶׁל הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, וְכִיּוֹן שְׁהַמִּים יִרְאוּ אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, הֵם יִבְרָחוּ מִמֶּנּוּ וּמִלְּפָנָיו (לְפָנָיו). וְעַל זֶה וְנִטָּה אֶת יְדָךְ, לְצַד אַחֵד, שְׁאֵת הַצְּדָדִים הָאַחֲרִים שֶׁל אוֹתוֹ הַמַּטֵּה הַצְּטָרְךָ אוֹתוֹ לְמִים (לְדַבְרִים) אַחֲרִים.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, רְאִיתִי שְׁלִפְעָמִים הַמַּטֵּה הַזֶּה נִקְרָא מַטֵּה הָאֱלֹהִים, וְלִפְעָמִים נִקְרָא מַטֵּה מֹשֶׁה. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן [שְׁנַיִם הָיוּ, וְכֵן בְּאַרְנוֹן] בְּסִפְרוֹ שֶׁל רַב הַמְּנוֹנָא סָבָא, יָפָה אָמַר, שְׁכָלָם

אָחַד, בֵּין שְׁתֵּאמַר שֶׁל הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בֵּין
שְׁתֵּאמַר שֶׁל מֹשֶׁה. וְהַמָּטָה הַזֶּה, לְעוֹרֵר צַד
הַגְּבוּרָה. וְעַל זֶה וּנְטָה אֶת יָדָךְ, יַד שְׂמָאל, שֶׁהִיא
מֵצַד הַגְּבוּרָה.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אוֹי לְאוֹתָם שְׁלֵא רוֹאִים וְלֹא
מִסְתַּכְּלִים בְּתוֹרָה, וְהַתּוֹרָה קוֹרֵאת לְפָנֶיהֶם
בְּכָל יוֹם, (וְלֹא יוֹדְעִים) וְלֹא מִשְׁגִּיחִים. בֹּא רְאֵה, מֵצַד
הַגְּבוּרָה מִתְעוֹרְרִים הַמַּיִם בְּעוֹלָם, וְיוֹצְאִים מֵיָם,
וְכַעַת רוֹצֵה הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לִיבֹשׁ אֶת הַמַּיִם,
לְמָה וּנְטָה אֶת יָדָךְ, שֶׁהוּא שְׂמָאל?

אָמַר הָרַם אֶת מַטְּךָ לִיבֹשׁ אֶת הַמַּיִם, וּנְטָה אֶת
יָדָךְ לְהַשִּׁיב אֶת הַמַּיִם, לְעוֹרֵר אֶת צַד
הַגְּבוּרָה וּלְהַשִּׁיב הַמַּיִם עַל הַמְּצָרִים. וּמִשּׁוּם כֵּךְ
שְׁנֵי דְבָרִים כָּאֵן, שְׁכַתוּב הָרַם אֶת מַטְּךָ, וּנְטָה אֶת
יָדָךְ עַל הַיָּם וּבִקְעָהוּ.

וְהָרִי הַתְּהוֹמוֹת הָיוּ? אֲלֵא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
עָשָׂה נֶס בְּתוֹךְ נֶס, כַּנֶּאֱמַר קָפְאוּ תְּהוֹמֹת
בְּלֵב יָם. וְהָיוּ הוֹלְכִים בִּיבֹשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם. זֶהוּ
שְׁכַתוּב וַיָּבֵאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בִּיבֹשָׁה.

וַיִּסַּר אֶת אַפְּנוֹ מִרְכַּבְתּוֹ. רַבִּי שְׁמַעוֹן פָּתַח, (יחזקאל
(א) וַאֲרָא הַחַיּוֹת וְהִנֵּה אוֹפְנוֹ אֶחָד בְּאַרְצָא אֶצְלָ

הַחַיִּוֹת. פְּסוּק זֶה פִּרְשׁוּהוּ וְנִתְבָּאָר, אֲבָל בֹּא רְאֵה,
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּכֹל מַרְאֵה אֶת שְׁלֹטוֹנוֹ,
וְשְׁלֹטוֹנוֹ זֶה לֹא יַעֲבֹר לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

וְעִשָּׂה שְׁלֹטוֹן בְּאֲבוֹת. נָטַל אֶת אֲבֹרָהּם וְהַעֲמִיד
בוֹ אֶת הָעוֹלָם, שְׁכָתוֹב (בראשית ב) אֱלֹה
תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַבְּרָאָה, וּפִרְשׁוּהָ. נָטַל
אֶת יִצְחָק וְשֵׁתַל בוֹ אֶת הָעוֹלָם, שֶׁהוּא קָיָם
לְעוֹלָמִים. זֶהוּ שְׁכָתוֹב וְאֶת בְּרִיתֵי אָקִים אֶת
יִצְחָק. נָטַל אֶת יַעֲקֹב, וְהוֹשִׁיבוֹ לְפָנָיו וְהִשְׁתַּעֲשַׁע
עִמּוֹ, וְהִתְפָּאָר בוֹ. זֶהוּ שְׁכָתוֹב (ישעיה מט) יִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר בָּךְ אֶתְפָּאָר.

וּבֹא רְאֵה, יַעֲקֹב אָחִז בְּעֵץ הַחַיִּים שְׂאִין בוֹ מוֹת
לְעוֹלָמִים, שְׁכָל הַחַיִּים נִתְקַנּוּ בְּאוֹתוֹ הָעֵץ,
וְנוֹתֵן חַיִּים לְכָל אוֹתָם שְׂאֵחוֹזִים בוֹ, וְלִכֵּן יַעֲקֹב
לֹא מֵת. וּמֵתִי מֵת? בְּשַׁעָה שְׁכָתוֹב (בראשית מט)
וַיֵּאֱסֹף רַגְלָיו אֶל הַמָּטָה. הַמָּטָה, כְּמוֹ שְׁנֵאֲמַר (שיר
א) הִנֵּה מָטָתוֹ שֶׁלְשֵׁלְמָה, מְשׁוּם שֶׁבְּמָטָה זֶה כְּתוֹב
רַגְלֶיהָ יִרְדּוֹת מוֹת, וְלִכֵּן כְּתוֹב וַיֵּאֱסֹף רַגְלָיו אֶל
הַמָּטָה, וְאִזּוֹ וַיִּגְוַע וַיֵּאֱסֹף אֶל עַמּוּיוֹ. וְעִשָּׂה הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא אֶת יַעֲקֹב לְבַחִיר הָאֲבוֹת, זֶהוּ שְׁכָתוֹב
יַעֲקֹב אֲשֶׁר בְּחִרְתִּיךָ. (ישעיה מא)

בא ראה, כל המַחֲנוֹת שְׁלֹמֶעֱלָה וְכָל אוֹתָן
הַמְרַכְבוֹת, כָּלֶם אַחוּזִים אֵלֶּה בְּאֵלֶּה, דְּרָגוֹת
בְּדְרָגוֹת. אֵלֶּה עֲלִיוֹנִים וְאֵלֶּה תַּחְתּוֹנִים, וְחִיּוֹת
הַקֶּדֶשׁ עֲלֵיהֶם, וְכָל הָאוּכְלוֹסִים וְהַמַּחֲנוֹת, כָּלֶם
נוֹסְעִים תַּחַת יְדֵיהָ. עַל מֵאֲמָרָהּ נוֹסְעִים וְעַל
מֵאֲמָרָהּ חוֹנִים.

וְזוּהֵי הַחֲזִיהַ (הַעֲלִיּוֹנָה הַקְּדוּשָׁה) שְׁכָל שְׁאֵר הַחִיּוֹת
אַחוּזוֹת בָּהּ, וְהַשְׁתַּלְשָׁלוֹ (וְנִתְקַנּוּ) בְּשִׁבְלֶיהָ
כַּמָּה חִיּוֹת לְחִיּוֹת (אֵלֹו יוֹרְדוֹת וְאֵלֹו יוֹרְדוֹת). וְנִאֲחָזוֹת
דְּרָגוֹת בְּדְרָגוֹת, וְכָל הַעֲלִיוֹנִים וְהַתַּחְתּוֹנִים
הוֹלְכִים וְשָׁטִים בֵּינֵם. זֶהוּ שְׁכַתוֹב (תַּהֲלִים קד) זֶה הֵיִם
גְּדוֹל וְרַחֵב יָדַיִם שֶׁם רַמְשׁ וְאִין מִסְפָּר וְגו'.

וּכְשִׁמְעֵלָה הֵיִם אֶת גְּלִיוֹ, כָּל הָאֲנִיּוֹת עוֹלוֹת
וְיוֹרְדוֹת, וְנִמְצָא זַעַף, וְרוּחַ קָשָׁה
הוֹלְכַת עֲלָיו בְּחֶזֶק, וְדָגֵי הֵיִם מִתְּפַזְרִים לְכָל צַד,
אֵלֶּה לְמִזְרַח וְאֵלֶּה לְמַעְרָב, אֵלֶּה לְצָפוֹן וְאֵלֶּה
לְדָרוֹם. וְכָל אוֹתָם בְּנֵי הָעוֹלָם שְׂרוּאִים אֶת
הַרְשָׁם עֲלֵיהֶם, לוֹקְחִים אוֹתָם וּבוֹלְעִים אוֹתָם
בְּמַעְרוֹת הָעֶפֶר.

וְכָל הָאֲנִיּוֹת לֹא נוֹסְעוֹת מִמְּקוֹמָם, וְלֹא עוֹלוֹת
וְיוֹרְדוֹת, פָּרַט לְאוֹתָהּ שְׁעָה שְׁבֹא מִנְהִיג

אָחַד שֶׁל הַיָּם וַיּוֹצֵא לְהַשְׁלִים רוּחַ שֶׁל זַעַף הַיָּם.
כַּיִן שְׂזָה עוֹלָה עַל הַיָּם, שׁוֹכֵף מִרְגְּזוֹ, וְנִמְצָא
מְנוּחָה. וְאִז כָּל הָאֲנִיּוֹת הוֹלְכוֹת בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא
סוֹטוֹת לְיָמִין וְלִשְׂמָאל. זֶהוּ שְׂפָתוֹב שֵׁם אֲנִיּוֹת
יְהִלְכוּן לְוִיתָן זֶה יִצְרָתָ לְשַׁחֵק בּוֹ. זֶה דּוֹקָא. וְכָל
דְּגֵי הַיָּם מִתְכַּנְּסִים לְמְקוֹמָם, וְכָל אוֹתָן הַחַיּוֹת
שְׂמַחֹת עֲלֶיהָ, וְחַיּוֹת הַשָּׂדֶה הַעֲלִיּוֹנוֹת שְׂמַחֹת.
זֶהוּ שְׂפָתוֹב (אִיּוֹב מ) וְכָל חַיַּת הַשָּׂדֶה יִשְׁחָקוּ שָׂם.

בֵּא רָאָה, כָּמוֹ שְׂלַמְעֵלָה יֵשׁ לְמַטָּה, כָּמוֹ שְׂלַמְעֵלָה
יֵשׁ בַּיָּם. כָּמוֹ שְׂלַמְעֵלָה יֵשׁ לְמַעְלָה בַּיָּם
הַעֲלִיּוֹן. כָּגוֹן שְׂלַמְעֵלָה יֵשׁ לְמַטָּה. כָּגוֹן שְׂלַמְעֵלָה
יֵשׁ בַּיָּם הַתַּחְתּוֹן.

הַגּוֹף שֶׁל אוֹתוֹ הַיָּם, הֵרִי הַתְּעוֹרָרְנוֹ לְחַבְרִינוֹ,
אֶרֶץ וְרַחֲב, רֹאשׁ וְזִרְעוֹת וְשַׁעֲרוֹת הַגּוֹף,
הַכֹּל כָּמוֹ שְׂצָרִיף, וְהַכֹּל נִקְרָא בְּשֵׁמוֹ. וְכָמוֹ זֶה
לְמַטָּה לַיָּם שְׂלַמְעֵלָה, כֶּף גַּם הֵרֹאשׁ שֶׁל הַיָּם
וְזִרְעוֹת הַיָּם וְגוֹף הַיָּם.

כְּתוּב (בְּרֵאשִׁית מֵט) זְבוּלָן לְחוּף יַמִּים יִשְׁכֵּן. וְהֵרִי
יָם אָחַד הָיָה בְּגוֹרְלוֹ, אֶלָּא מָה זֶה לְחוּף
יַמִּים? וְדָאֵי שְׂבָאָרוֹהַ הַחַבְרִים בְּסוּד עֲלִיּוֹן.
וַיִּרְכְּתוּ עַל צִידָן, כְּנַאֲמַר (שְׁמוֹת א) יִצְאֵי יָרֵךְ יַעֲקֹב.

זבולון הָיָה שׁוֹק הַיָּמִין שֶׁל הַגּוֹף, וְיָם כְּנֶרֶת הָיָה
 בְּגוֹרְלוֹ, וּמִכָּאן נִמְצָא הַחֲלֻזוֹן שֶׁל הַתְּכֵלֶת.
בא רֵאָה, כִּמְה מִרְכָּבוֹת עַל מִרְכָּבוֹת נִמְצְאוּ,
 וּגְלַגְלֵי הַמִּרְכָּבָה רָצִים בְּחִפְזוֹן, וְלֹא
 מִתְעַכְּבִים אוֹתָם תּוֹמְכֵי הַמִּרְכָּבָה לְנִסְעַ עֲלֵיהֶם,
 וְכֵן כָּלָם (וְכֵן וַיִּנְהַגוּ בְּכִבְדָּתָם, בְּחִפְזוֹן). **בא** רֵאָה, הַמִּרְכָּבָה
 הַמְּמַנָּה עַל הַמְּצָרִים, [אִם תֹּאמַר] פְּרֹשֶׁה, לֹא
 נִמְצְאת מִרְכָּבָה שְׁלֵמָה, שֶׁהָרִי כְּתוּב וַיִּסַּר אֶת אַפֵּן
 מִרְכָּבָתוֹ. כִּמְה מִרְכָּבוֹת הָיוּ שֶׁהָיוּ נוֹסְעִים עַל
 תּוֹמֵךְ גְּלַגֵּל אֶחָד, שֶׁנִּפְקְדוּ עֲלֵיהֶם. כִּיּוֹן שְׁזָה
 הָעֵבֶר מִשְׁלֹטוֹנוֹ, כָּל הַמִּרְכָּבוֹת הָעֵבְרוֹ מִשְׁלֹטוֹנָם
 וְלֹא נִסְעוּ. אֲזַי כָּלָם לְמַטָּה הָעֵבְרוֹ מִשְׁלֹטוֹנָם,
 שֶׁכְּתוּב עַל מְצָרִים (יִרְמִיָּה מו) וְעַל פְּרֹעָה וְעַל
 הַבְּטָחִים בּוֹ.

ובאותו זְמַן הַשְּׁלִיט שֶׁל מְצָרִים שֶׁלֹּט עַל כָּל
 שְׂאֵר הָעַמִּים. כִּיּוֹן שֶׁהָעֵבֶר כָּח
 מְצָרִים, נִשְׁבַּר כָּח שְׂאֵר הָעַמִּים. מִנֵּיִן לָנוּ?
 שֶׁכְּתוּב אֲזַי נִבְהָלוּ אֱלוֹפֵי אֲדוֹם וְגוֹ', וְכְתוּב
 שֶׁמְעוּ עַמִּים יִרְגְּזוּן וְגוֹ'. מִשׁוֹם שֶׁכָּלָם הָיוּ
 אֲחוּזִים בְּפִלְחָן שֶׁל הַמְּצָרִים, וְאֲחוּזִים בְּמְצָרִים
 לְסִיוַע שְׁלָהֶם. וּבְאוֹתוֹ זְמַן כָּלָם בִּקְשׂוּ אֶת
 הַסִּיוַע שֶׁל מְצָרִים לְהִתְחַזֵּק. וְעַל זֶה, כִּיּוֹן

שְׁשָׁמְעוּ אֶת הַגְּבוּרוֹת שֶׁעָשָׂה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
בְּמִצְרַיִם, רָפוּ יְדֵיהֶם וְלֹא יָכְלוּ לַעֲמֹד, וְכָלֵם
הַזְּדַעְזְעוּ וְנִשְׁבְּרוּ מִשְׁלֹטוֹנָם.

וְדַאי שְׁכַשְׁנִשְׁבֵּר כַּחַם לְמַעְלָה, שְׁנִשְׁבֵּר כַּחַ שֶׁל
כָּל אוֹתָם שְׁאַחוּזִים בּוֹ. כִּיּוֹן שְׁנִשְׁבֵּר הַכַּחַ
שֶׁל כָּלֵם לְמַעְלָה, כָּל אֵלֶּה שֶׁלְּמַטָּה נִשְׁבְּרוּ
מִשׁוּם [אוֹתוֹ] הַכַּחַ הַזֶּה שְׁנִשְׁבֵּר בַּתְּחִלָּה, וּמִשׁוּם
כֶּף וַיִּסַּר אֶת אַפְּן מִרְכַּבְתּוֹ כָּתוּב. וַיִּנְהַגְּגוּ
בְּכַבְדוֹת, שֶׁהָרִי כְּשִׁזָּה נִשְׁבֵּר, לֹא הָיוּ הוֹלְכִים.

בֵּא וּרְאֵה שְׁכַף הוּא, שֶׁלֹּא כָּתוּב וַיִּסַּר אֶת אוֹפְנֵי
מִרְכַּבּוֹתָיו, אוֹ אוֹפֵן מִרְכַּבְתּוֹ, אֲלֹא וַיִּסַּר אֶת
אַפְּן מִרְכַּבְתּוֹ, מִשׁוּם שְׁכַח זֶה שְׁכָלֵם הָיוּ
נִדְבָקִים בּוֹ.

וַיַּעֲזֹד וַיִּסַּר אֶת אַפְּן מִרְכַּבְתּוֹ – בֵּא רְאֵה, אֲשֶׁרִי
חֲלַקְסָם שֶׁל יִשְׂרָאֵל שֶׁהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
הִתְרַצָּה בָּהֶם לְהַדְבִּיק בָּהֶם וּלְהִיּוֹת לָהֶם חֲלֵק,
וְשֶׁהֵם יִהְיוּ בְּחֵלְקוֹ. זֶהוּ שְׁכַתּוּב (דברים יג) וְבוֹ
תְּדַבְּקוּן. וְכָתוּב (שם ד) וְאַתֶּם הַדְּבִקִים בְּה'
אֲלֵהֵיכֶם. בְּה' מִמֶּשׁ. וְכָתוּב (תהלים קלה) כִּי יַעֲקֹב
בָּחַר לוֹ יְהוָה. וְכָתוּב כִּי חֲלַק ה' עִמּוֹ יַעֲקֹב חֲבַל
נַחֲלָתוֹ. שֶׁהוֹצִיא אוֹתָם מִזֶּרַע קְדוֹשׁ לְהִיּוֹת חֲלֵקוֹ,

וְעַל זֶה נָתַן לָהֶם תּוֹרָה קְדוֹשָׁה עֲלִיוֹנָה גְנוּזָה
אֲלֵפִים שָׁנִים עַד שֶׁלֹּא נִבְרָא הָעוֹלָם, וְהָרִי זֶה
נֹאמֵר. וּמִשׁוֹם אֶהְבְּתוּ נָתַן אוֹתָהּ לְיִשְׂרָאֵל לְלַכְתּוֹ
אֲחֵרֶיהָ וְלִדְבַק בָּהּ.

בא רָאָה, כָּל הַמַּחְנוֹת הָעֲלִיוֹנִים, וְכָל אוֹתָן
מְרַכְבוֹת, כָּלֶם אֲחוּזִים אֵלֶּה בְּאֵלֶּה, דְּרָגוֹת
בְּדָרְגוֹת. אֵלּוּ עֲלִיוֹנִים, וְאֵלּוּ תַּחְתּוֹנִים, וְהָרִי
פְּרִשׁוּהָ, שְׁכָתוֹב (תהלים קד) זֶה הַיָּם גְּדוֹל. וְחִיָּה
קְדוֹשָׁה עֲלָיו, וְכָל הָאוּכְלוֹסִים וְהַמַּחְנוֹת, כָּלֶם
נוֹסְעִים תַּחַת יָדֶיהָ. עַל מֵאֲמָרָה נוֹסְעִים וְעַל
מֵאֲמָרָה חוֹנִים. בְּזִמְנָן שֶׁהִיא נוֹסְעַת, כָּלֶם נוֹסְעִים,
מִשׁוֹם שְׁכָלֶם אֲחוּזִים בָּהּ.

ובא רָאָה, בְּשַׁעַה שֶׁרָצָה הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא
לְהַעֲבִיר אֶת אוּכְלוֹסֵי פְרַעָה לְמַטָּה, הַעֲבִיר
בַּתְּחִלָּה אֶת אוֹתוֹ כַּחַ שְׁלָהֶם כְּמוֹ שֶׁהַקָּמֵנוּ. מֶה
עָשָׂה? הַעֲבִיר וְסָלַק אוֹתוֹ מִקּוֹם קְדוֹשׁ עֲלִיוֹן
שֶׁהָיָה מְנַהֵג אֶת כָּל אוֹתָן הַמְּרַכְבוֹת. כִּיּוֹן שֶׁזֶה
הַסְּתַלַּק, כָּל הַמַּחְנוֹת הִלְלוּ לֹא יָכְלוּ לְהַתְנַהֵג.
וְכִיּוֹן שֶׁלֹּא יָכְלוּ, הַעֲבַר מִשְׁלֵטוֹנוֹ אוֹתוֹ הַמְּמַנֶּה
שֶׁל מִצְרַיִם וְהַעֲבַר בְּאֵשׁ דּוֹלְקַת, וְאִזּוֹ הַשְּׁלִיטָה שֶׁל
הַמִּצְרַיִם הוּזָז, וְעַל זֶה אָנוּסָה מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל. מֶה

תיקון הבללי

קודם אמירת תהלים ביום חול אומרים זה:

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה יֵאָהֲדוּנְהִי אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֵהִי
אָבוֹתֵינוּ, הַבּוֹחֵר בְּדוֹד עֶבְדוֹ וּבִזְרָעוֹ אַחֲרָיו
וְהַבּוֹחֵר בְּשִׁירוֹת וּתְשׁוּבָחוֹת שֶׁתִּפְּנֵן בְּרַחֲמִים אֶל קְרִיאַת
מִזְמוֹרֵי תְהִלִּים שֶׁאֶקְרָא בְּאֵלּוֹ אֲמָרֵם דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו
הַשְּׁלוֹם בְּעֶצְמוֹ, זְכוּתוֹ יְגַן עָלֵינוּ, וַיַּעֲמֵד לָנוּ זְכוּת פְּסוּקֵי
תְהִלִּים וּזְכוּת תְּבוּתֵיהֶם וְאוֹתֵייתֵיהֶם וּנְקֻדוֹתֵיהֶם
וּמַעֲמֵיהֶם וְהַשְּׁמוֹת הַיּוֹצְאִים מֵהֶם מְרֵאשֵׁי תְבוּת
וּמִסּוֹפֵי תְבוּת, לְכַפֵּר פְּשָׁעֵינוּ וְעוֹנוֹתֵינוּ וְחַטָּאתֵינוּ
וּלְזַמֵּר עֲרִיצִים וּלְהַכְרִית כָּל הַחוֹחִים וְהַקּוֹצִים הַסּוֹכְבִים
אֶת הַשּׁוֹשְׁנָה הָעֲלִיוֹנָה וּלְחַבֵּר אִשֶׁת גְּעוּרִים עִם דּוֹדָהּ
בְּאַהֲבָה וְאַחֻוּהַ וְרַעוּת וּמִשֵּׁם יִמְשֵׁךְ לָנוּ שְׁפַע לְנַפְשׁ
רוּחַ וּנְשָׁמָה לְמַהְרָנוּ מֵעוֹנוֹתֵינוּ וּלְסִלּוּחַ חַטָּאתֵינוּ
וּלְכַפֵּר פְּשָׁעֵינוּ כְּמוֹ שֶׁסְּלַחַת לְדוֹד שֶׁאֵמַר מִזְמוֹרִים אֵלּוֹ
לְפָנֶיךָ כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר גַּם יְהוָה יֵאָהֲדוּנְהִי הַעֲבִיר חַטָּאתֶךָ
לֹא תָמוּת. וְאֵל תִּקְחֵנוּ מִהָעוֹלָם הַזֶּה קִדְּם זְמַנְנוּ עַד
מְלֵאת שְׁנוֹתֵינוּ בְּאִפְּן שְׂנוּכַל לְתַקֵּן אֶת אֲשֶׁר שִׁחַתְנוּ.
וּזְכוּת דָּוִד הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם יְגַן עָלֵינוּ וּבְעֵדְנוּ
שֶׁתִּאֲרִיךְ אַפְּךָ עַד שׁוֹבְנוּ אֵלֶיךָ בְּתִשׁוּבָה שְׁלָמָה לְפָנֶיךָ

וּמֵאוֹצֵר מִתַּנַּת חַנּוּם חֲנָנוּ כְּדַכְתִּיב וְחַנּוּתִי אֶת אֲשֶׁר אָחַן
 וְרַחֲמֹתַי אֶת אֲשֶׁר אֲרַחֵם. וּכְשֵׁם שְׁאֲנוּ אוֹמְרִים לְפָנֶיךָ
 שִׁירָה בְּעוֹלָם הַזֶּה כִּי נִזְכָּה לוֹמֵר לְפָנֶיךָ יְהוָה יֵאֱהוּדְנֵהוּ
 אֱלֹהֵינוּ שִׁיר וּשְׂבַחָה לְעוֹלָם הַבָּא. וְעַל יְדֵי אַמִּירַת
 תְּהִלִּים תִּתְעוֹרֵר חֲבַצְלַת הַשְּׁרוּן וְלִשִׁיר בְּקוֹל נְעִים
 בְּגִילַת וְרִנָּן כְּבוֹד הַלְּבָנוֹן נִתֵּן לָהּ הוֹד וְהָדָר בְּבֵית
 אֱלֹהֵינוּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ אָמֵן סְלָה:

הַרְיֵנִי מִזְמַן אֶת פִּי לְהוֹדוֹת וּלְהִלֵּל וּלְשַׁבַּח אֶת בּוֹרְאֵי
 לֵשֶׁם יַחֲוֹד קַדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתָּה בְּדַחִילוֹ
 וְרַחֲמֵנוּ עַל יְדֵי הַהוּא טָמִיר וְנַעֲלֵם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל:

טוב לומר זאת קודם אמירת העשרה מזמורים:

הַרְיֵנִי מְקַשֵּׁר עֲצָמֵי בְּאִמִּירַת הָעֲשָׂרָה מְזֻמְרִים אֵלַי
 לְכֹל הַצְּדִיקִים הָאֲמֵתִיִּים שֶׁבְּדוֹרְנוּ וּלְכֹל
 הַצְּדִיקִים הָאֲמֵתִיִּים שׁוֹכְנֵי עֶפְרַיִם קְדוּשִׁים אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ
 הַמָּה, וּבְפֶרֶט לְרַבְּנוּ הַקְּדוֹשׁ צְדִיק יְסוֹד עוֹלָם נַחַל נוֹבֵעַ
 מְקוֹר חֲכָמָה רַבְּנוּ נַחֲמָן בֶּן פִּינְחָס שֶׁגָּלָה תַקּוּן זֶה זְכוּתָם
 יִגַּן עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל אָמֵן.

לְבוֹ גְּרַנְנָה לִיהוָה יֵאֱהוּדְנֵהוּ גְרִיעָה לְצוֹר יִשְׁעֵנוּ:
 נִקְדָּמָה פָּנֵינוּ בְּתוֹדָה בְּזִמְרוֹת גְרִיעַ לוֹ: כִּי אֵל
 גָּדוֹל יְהוָה יֵאֱהוּדְנֵהוּ וּמְלֶךְ גָּדוֹל עַל כָּל אֱלֹהִים:

מִזַּ « מִכְּתָם לְדוֹד, שְׁמֵרְנֵי אֵל כִּי־חֲסִיתִי בְךָ: » אֲמַרְתָּ
 לִיהוָה יֵאֱהוּדְנֵהוּ, אֲדַנֵּי אֶתְּהָ, טוֹבֹתַי בַּל־עָלֶיךָ:

ג לקדושים אשר-בארץ הַמָּה, ואדירי, פֶּל־חֲפְצֵי־בָם:
 ד ירבו עצבותם, אחר מהרו, בל־אסיף נספיהם מִדָּם,
 ובל־אשא את־שמותם על־שפתי: ה יהוה־יאהדונהי
 מִנֶּת־חֶלְקִי וְכוּסִי, אַתָּה תוֹמִיךְ גּוֹרְלִי: ו חבלים נִפְלוּ־לִי
 בנעמים, אֶפֶר־נִחַלְתָּ שִׁפְרָה עָלַי: ז אֲבָרְךָ אֶת־יְהוָה־
 יאהדונהי אֲשֶׁר יַעֲצֵנִי, אֶפֶר־לֵילוֹת יִסְרוּנִי כְלִיֹּתַי: ח שויתי
 יְהוָה־יאהדונהי לְנִגְדֵי תָמִיד, כִּי מִיְמִינִי בִל־אֲמוּט: ט לִבְנִי
 שָׂמַח לְבִי וַיִּגַּל כְּבוֹדִי, אֶפֶר־בְּשָׂרִי יִשְׁכַּן לְבִטָּח: י כִּי
 לֹא־תַעֲזֹב נַפְשִׁי לְשָׂאוֹל, לֹא־תִתֵּן חֲסִידְךָ חֲסִידֶיךָ כִּי לְרֵאוֹת
 שָׁחַת: יא תוֹדִיעֵנִי אֲרַח חַיִּים, שִׁבַּע שְׁמֵחוֹת אֶת־פְּנֵיךָ,
 נַעֲמֹת בִּמְיֻנְךָ נִצַּח:

לב א לְדוֹד מִשְׁכִּיל, אֲשֶׁרִי נְשׂוּי־פֶשַׁע, כְּסוּי חֲטָאָה:
 ב אֲשֶׁר־יָאֲדָם לֹא יַחֲשֵׁב יְהוָה־יאהדונהי לוֹ עוֹן,
 ואין ברוחו רמיה: ג כִּי־הִחַרְשֵׁתִי בְלוּ עֲצָמִי, בְּשֵׂאֲנֵתִי
 פֶל־הַיּוֹם: ד כִּי יוֹמָם וְלַיְלָה תִּכְבַּד עָלַי יְדָה, נִהַפְּךָ
 לְשֹׂדֵי, בְּחִרְבְּנֵי קִיץ סְלָה: ה חֲטָאתִי אֹדִיעֶךָ, וְעוֹנִי
 לֹא־כִסִּיתִי, אִמְרַתִּי אֹדָה עָלַי פֶּשַׁעִי לִיהוָה־יאהדונהי,
 וְאַתָּה נִשְׂאתָ עוֹן חֲטָאתִי סְלָה: ו עַל־זֹאת יִתְפַּלֵּל
 כָּל־חֲסִיד אֱלֹהֶיךָ לְעֵת מִצָּא, רַק לְשִׁטְף מִים רַבִּים אֵלָיו
 לֹא יִגִּיעוּ: ז אַתָּה סֹתֵר לִי, מִצָּר תִּצְרַנִּי, רַנִּי פִלְט
 תְּסוּבְּבֵנִי סְלָה: ח אֲשַׁכִּילְךָ, וְאוֹרְךָ בְּדַרְדְּ־זוֹ תִלְךָ,

אִיעֲצָה עֲלֶיךָ עֵינַי: ט אֶל-תְּהִי כְּסוּם כְּפָרֵד אֵין הַבּוּן,
 בְּמַתְגַּוְרֶסֶן עֲדִיו לְבָלוֹם, בַּל קָרַב אֵלַיךְ: י רַבִּים
 מִכְּאוֹבִים לְרָשָׁע, וְהַבּוֹטֵחַ בַּיהוָה יֵאֱהוּדְנֵהוּ חֶסֶד
 יִסּוּבְכֶנּוּ: יא שְׂמַחוּ בַּיהוָה יֵאֱהוּדְנֵהוּ, וְגִילוּ צַדִּיקִים,
 וְהִרְנִינוּ כָּל-יִשְׂרָאֵל לֵב:

מא « לְמַנְצַח מְזֻמּוֹר לְדוֹד: ב אֲשֶׁרִי מִשְׁכִּיל אֶל-דָּל,
 בְּיוֹם רָעָה יִמְלֹטְהוּ יְהוָה יֵאֱהוּדְנֵהוּ: ג יְהוָה
 יֵאֱהוּדְנֵהוּ יִשְׁמְרֵהוּ וַיַּחֲיֵהוּ, וְאֲשֶׁר יֵאֱשֶׁר כִּי בְּאֶרֶץ, וְאֶל-
 תְּתַנְּהוּ בְּנַפְשׁ אֵיבּוֹ: ד יְהוָה יֵאֱהוּדְנֵהוּ יִסְעֲדֵנּוּ עַל-עֵרֶשׁ
 דָּוִי, כָּל-מִשְׁכָּבוֹ הַפְּכֶתָּה בְּחַלְיוֹ: ה אֲנִי-אִמַּרְתִּי יְהוָה
 יֵאֱהוּדְנֵהוּ חַנּוּנִי, רַפְּאֵה נַפְשִׁי כִּי-חָטָאתִי לָךְ: ו אוֹיְבֵי יֵאֱמְרוּ
 רַע לִי, מִתֵּי יָמוֹת וְאָבֵד שְׁמוֹ: ז וְאִם-בָּא לְרֵאוֹת, שְׂוֹא
 יִדְבַר, לְבוֹ יִקְבֹּץ-אָוֶן לוֹ, יֵצֵא לַחוּץ יִדְבַר: ח יַחַד עָלַי
 יִתְלַחֲשׁוּ כָּל-שֹׁנְאֵי, עָלַי יַחֲשְׁבוּ רָעָה לִי: ט דְּבַר-כְּלִיעַל
 יֵצוּק בוֹ, וְאֲשֶׁר שָׁכַב לֹא-יוֹסִיף לְקוֹם: י גַּם-אִישׁ שְׁלוּמֵי
 אֲשֶׁר-בָּטַחְתִּי בוֹ, אוֹכֵל לַחֲמִי, הַגְּדִיל עָלַי עֶקֶב:
 יא וְאַתָּה יְהוָה יֵאֱהוּדְנֵהוּ חַנּוּנִי וְהַקִּימֵנִי, וְאַשְׁלֹמָה לָּהֶם:
 יב בְּזֹאת יִדְעֵתִי כִּי-חָפַצְתָּ בִּי, כִּי לֹא-יִרְעֵ אֵיבֵי עָלַי:
 יג וְאִנִּי בְּתַמִּי תִּמְכַּתָּ בִּי, וְתִצִּיבֵנִי לְפָנֶיךָ לְעוֹלָם: יד בְּרוּךְ
 יְהוָה יֵאֱהוּדְנֵהוּ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל מִהָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם,
 אָמֵן וְאָמֵן:

מב « לְמַנְצַח מִשְׁפִּיל, לְבְנֵי-קָרַח: ב פְּאִיל תְּעָרַג
 עַל-אֲפִיקֵי-מַיִם, בֵּן נַפְשֵׁי תְעָרַג אֱלֹהִים:
 ג צְמָאָה נַפְשֵׁי לְאֱלֹהִים לְאֵל חוּ, מְתֵי אָבּוּא וְאֲרָאָה
 פְּנֵי אֱלֹהִים: ד הִיתְהָלִי דְמַעְתִּי לְחַם יוֹמָם וְלַיְלָה,
 בְּאִמְרַי אֵלֵי כָּל-הַיּוֹם, אֵיזָה אֱלֹהֵיךָ: ה אֵלָה אֲזַכְּרָה
 וְאֲשַׁפְּכָה עָלַי נַפְשֵׁי, כִּי אֶעְכַּר בְּסַף, אֲדַדְדִּם עַד-בֵּית
 אֱלֹהִים בְּקוֹל-רְנָה וְתוֹדָה, הַמּוֹן חוּגְגִי: ו מַה-תִּשְׁתַּוְּחָחֵי
 נַפְשֵׁי וְתַהֲמֵי עָלַי, הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים, בִּי-עוֹד אֲוֹדְנֹו
 יִשׁוּעוֹת פְּנִי: ז אֵלָהֵי, עָלַי נַפְשֵׁי תִשְׁתַּוְּחַח, עַל-בֵּן
 אֲזַכְּרֶךָ מֵאֲרִיץ יִרְדֵּן וְחֶרְמוֹנִים, מֵהַר מְצַעַר: ח תַּהוּם-
 אֶל-תַּהוּם קוֹרָא, לְקוֹל צְנוּרִיךָ, כָּל-מִשְׁבְּרִיךָ וְגִלְיָךָ עָלַי
 עֲבָרוּ: ט יוֹמָם יִצְוָה יְהוָה יֵאָדְוֵנִי חֶסֶדֹו, וּבְלַיְלָה
 שִׁירָה עִמִּי, תִּפְלָה לְאֵל חַיִּי: י אֲמַרְהָ לְאֵל סְלַעִי,
 לָמָּה שְׂכַחְתָּנִי, לָמָּה-קָדַר אֵלֶיךָ בְּלַחֲץ אֲוִיב: יא בְּרַצַּח
 בְּעַצְמוֹתַי, חֶרְפוּנֵי צוֹרְרֵי, בְּאִמְרָם אֵלֵי כָּל-הַיּוֹם אֵיזָה
 אֱלֹהֵיךָ: יב מַה-תִּשְׁתַּוְּחָחֵי נַפְשֵׁי, וּמַה-תַּהֲמֵי עָלַי,
 הוֹחִילִי לְאֱלֹהִים, בִּי-עוֹד אֲוֹדְנֹו יִשׁוּעַת, פְּנֵי וְאֵלָהֵי:

נבז « לְמַנְצַח אֶל-תִּשְׁחַחַת, לְדוֹד מְכַתָּם, בְּשִׁלַּח שְׂאוּל
 וַיִּשְׁמְרוּ אֶת-הַבַּיִת לְהַמִּיתוֹ: ג הַצִּילֵנִי מֵאִיבֵי אֱלֹהֵי,
 מִמַּתְקוּמֵי תִשְׁגְּבֵנִי: ג הַצִּילֵנִי מִפְּעֵלֵי אָוֹן, וּמֵאֲנָשֵׁי
 דְּמִים הוֹשִׁיעֵנִי: ד כִּי הִנֵּה אָרְבּוּ לְנַפְשֵׁי, יְגוּרוּ עָלַי עֲזִים,

לֹא-פִשְׁעֵי וְלֹא-חַטָּאתַי יְהוָה יֵאָהֲדוֹנֶנִּי: ה בְּלִי-עוֹן
 יִרְצוֹן וַיְכַוְּנֵנוּ, עוֹרָה לְקִרְאתִי וּרְאָה: ו וְאַתָּה יְהוָה
 יֵאָהֲדוֹנֶנִּי אֱלֹהִים צְבָאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, הַקִּיצָה לְפָקֶד
 כָּל-הַגּוֹיִם, אֶל-תַּחַן כָּל-בְּגְדֵי אֹן סֵלָה: ז יִשׁוּבוּ לְעָרֵב,
 יִהְמוּ כַכָּלֵב, וַיִּסּוּכְבוּ עִיר: ח הִנֵּה יִבְעוֹן בְּפִיהֶם, חֲרֻבוֹת
 בְּשִׁפְתוֹתֵיהֶם, כִּי-מִי שָׁמַע: ט וְאַתָּה יְהוָה יֵאָהֲדוֹנֶנִּי
 תִּשְׁחַק-לָמוֹ, תִּלְעַג לְכָל-גּוֹיִם: י עֲזוּ אֱלֹהֵי אֲשֻׁמְרָה,
 כִּי-אֱלֹהִים מְשֻׁנְבִי: יא אֱלֹהֵי חֲסָדֵי חֲסֵדוֹ כ, יִקְדַּמְנִי
 אֱלֹהִים יִרְאֵנִי בְּשֵׁרָרִי: יב אֶל-תַּהֲרִגֶם פֶּן-יִשְׁכַּחוּ עָמִי,
 הַנִּיעַמּוֹ בְּחִילָךְ וְהוֹרִידֵמוֹ, מִגִּנְנֵנוּ אֲדָנָי: יג חַטָּאת-פִּימוֹ,
 דַּבַּר-שִׁפְתֵימוֹ, וַיִּלְכְּדוּ בְּגֹאוֹנָם, וּמֵאֲלֹהֵי וּמִכַּחַשׁ יִסְפְּרוּ:
 יד כִּלָּה בַחֲמָה, כִּלָּה וַאֲיַנְמוֹ, וַיִּדְעוּ כִּי-אֱלֹהִים מוֹשֵׁל
 בַּיַּעֲקֹב לְאַפְסֵי הָאָרֶץ סֵלָה: טו וַיִּשְׁבוּ לְעָרֵב יִהְמוּ כַכָּלֵב,
 וַיִּסּוּכְבוּ עִיר: טז הִמָּה יִנְיַעוֹן יִנְעוֹן כ, לְאָכֵל, אִם-לֹא
 יִשְׁכְּעוּ וַיִּלְיֵנוּ: יז וְאֲנִי אֲשִׁיר עֲזָךְ, וְאַרְגֵּן לְבַקֵּר חֲסָדֶךָ,
 כִּי-הִיִּית מְשֻׁנֵּב לִי וּמְנוּס, בְּיוֹם צַר-לִי: יח עֲזוּ אֱלֹהֵי
 אֲזַמְרָה, כִּי-אֱלֹהִים מְשֻׁנְבִי אֱלֹהֵי חֲסָדֵי:

עז « לְמַנְצַח עַל-יְהוּדוֹתוֹן יִדִּיתוֹן כ לְאַסְפָּ מְזֻמּוֹר: ב קוֹלִי
 אֶל-אֱלֹהִים וְאַצְעָקָה, קוֹלִי אֶל-אֱלֹהִים וְהֶאֱזִין אֵלָי:
 ג בְּיוֹם צָרְתִי אֲדַנִּי דְרָשְׁתִּי, יָדִי לִילָה נִגְרָה וְלֹא תִפּוּג,
 מֵאֲנֵה הַנַּחֵם נַפְשִׁי: ד אֲזַכְּרָה אֱלֹהִים וְאֶהְמִיָּה, אֲשִׁיחָה

וְתַעֲטֹף רוּחִי סֵלָה: ה אַחֲזֶתְךָ שְׁמֵרוֹת עֵינַי, נִפְעַמְתִּי וְלֹא
 אֲדַבֵּר: ו חֲשַׁבְתִּי יָמִים מִקֶּדֶם, שָׁנוֹת עוֹלָמִים: ז אֲזַכְּרָה
 נִגְיַנְתִּי בַלְיָלָה, עִם-לִבִּי אֲשִׁיחָה, וַיִּחַפֵּשׂ רוּחִי:
 ח הִלְעוֹלָמִים יִזְנַח אֲדָנִי, וְלֹא-יִסִּיף לְרִצּוֹת עוֹד: ט הָאִפִּס
 לְנִצָּח חֲסֵדוֹ, גָּמַר אֲמַר לְדַר וְדַר: י הִשְׁכַּח חַנּוּת אֵל,
 אִם-קָפִץ בָּאֵף רַחֲמָיו סֵלָה: יא וְאֲמַר חֲלוֹתִי הִיא, שָׁנוֹת
 יַמִּין עֲלוֹיוֹן: יב אֲזַכּוֹר אֲזִכִּיר כ' מֵעַלְלֵי-יָהּ, כִּי-אֲזַכְּרָה מִקֶּדֶם
 פְּלִאָה: יג וְהִגִּיתִי בְּכָל-פְּעֻלָּהּ, וּבְעַלְלוֹתֶיהָ אֲשִׁיחָה:
 יד אֱלֹהִים בִּקְדֹשׁ דְּרָכָהּ, מִי-אֵל גָּדוֹל בְּאֱלֹהִים: טו אַתָּה
 הָאֵל עֲשֵׂה פְלֵאָה, הוֹדַעְתָּ בְּעַמּוּם עֲזָה: טז גְּאֵלְתָּ בּוֹרוֹעַ
 עַמָּהּ, בְּגִי-יַעֲקֹב וַיִּוֹסֵף סֵלָה: יז רְאוּהָ מִיָּם אֱלֹהִים, רְאוּהָ
 מִיָּם יַחֲלוּ, אֵף יִרְגְּזוּ תַהֲמוֹת: יח זָרְמוּ מִיָּם עֲבוֹת, קוֹל
 נִתְּנוּ שְׁחָקִים, אֶף-חֲצִצְיָהּ יִתְהַלְכוּ: יט קוֹל רַעֲמָהּ בַּגְּלָגַל,
 הָאִירוּ בְּרָקִים תִּבְל, רָגְזָה וַתִּרְעַשׂ הָאָרֶץ: כ בְּיָם דְּרָכָהּ,
 וַשְׁבִּילָהּ וַשְׁבִּילֶיהָ כ' בְּמִים רַבִּים, וְעַקְבוֹתֶיהָ לֹא נִדְעוּ:
 כא נְחִית כְּצֹאן עַמָּהּ, בִּיד-מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן:

צ א תִּפְלָה לְמֹשֶׁה אִישׁ-הָאֱלֹהִים, אֲדָנִי מְעוֹן אַתָּה
 הָיִיתָ לָנוּ בְּדַר וְדַר: ב בְּמַרְם הָרִים יִלְדוּ, וַתַּחֲלוּל
 אָרֶץ וַתִּבַּל, וַיִּמְעוֹלִם עַד-עוֹלָם אַתָּה אֵל: ג תָּשַׁב אֲנוֹשׁ
 עַד-דָּבָא, וַתֹּאמֶר שׁוּבוּ בְנֵי-אָדָם: ד כִּי אֶלֶף שָׁנִים
 בְּעֵינֶיהָ כִּיּוֹם אַתְּמוֹל כִּי יַעֲבֹר, וְאַשְׁמוּרָה בַלְיָלָה:

ה זרמתם שנה יהיו, בבקר כחציר יחלף: ו בבקר יציין
 וחלף, לערב ימולל ויבש: ז כִּי־כִלְינוּ בְּאִפְךָ, וּבְחַמְתְּךָ
 נִבְהַלְנוּ: ח שְׁתֵּה שֶׁת כ' עֹנֵתִינוּ לְנִגְדְּךָ, עֲלַמְנוּ לְמֵאֹר
 פְּנִיךָ: ט כִּי כָל־יְמֵינוּ פָּנוּ בְּעִבְרֹתֶךָ, כִּלְינוּ שְׁגִינוּ כְּמוֹ־
 הֶגֶה: י יְמֵי־שְׁנוֹתֵינוּ בָּהֶם שִׁבְעִים שָׁנָה, וְאִם בְּגִבּוֹרֹת
 שְׂמוֹנִים שָׁנָה, וְרֵהַבְּם עֲמַל וְאוֹן, כִּי־גוּ חֵישׁ וְנִעְפָּה:
 יא מִי־יֹדַע עֵז אִפְךָ, וּכִירְאֲתְךָ עִבְרֹתְךָ: יב לְמִנּוֹת יְמֵינוּ
 בֶּן הַדָּעַ, וְנִבְא לְכַב חֲכָמָה: יג שׁוֹבָה יְהוָה־יֵי אֵהדוּנְהִי
 עַד־מָתִי, וְהִנַּחֵם עַל־עֲבֹדֶיךָ: יד שִׁבְעֵנוּ בְּבִקֵּר חֲסִדְךָ,
 וְנִרְנְנָה וְנִשְׁמַחָה בְּכָל־יְמֵינוּ: טו שְׂמַחְנוּ בַּיְמֹת עֲנִיתְנוּ,
 שְׁנוֹת רְאִינוּ רָעָה: טז יִרְאָה אֶל־עֲבֹדֶיךָ פְּעֻלָּה, וְהַדְרִיךְ
 עַל־בְּנֵיהֶם: יז וַיְהִי נָעַם אֲדֹנָי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה
 יְדֵינוּ כּוֹנְנָה עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ כּוֹנְנָהוּ:

קה א הוֹדוּ לַיהוָה־יֵי אֵהדוּנְהִי קְרָאוּ בְּשִׁמוֹ, הוֹדִיעוּ
 בְּעַמִּים עֲלִילוֹתָיו: ב שִׁירוּ־לוֹ זְמֵרוּ־לוֹ, שִׁיחוּ
 בְּכָל־נַפְלְאוֹתָיו: ג הִתְהַלְלוּ בְּשֵׁם קִדְשׁוֹ, יִשְׂמַח לֵב
 מְבַקְשֵׁי יְהוָה־יֵי אֵהדוּנְהִי: ד דִּרְשׁוּ יְהוָה־יֵי אֵהדוּנְהִי וְעֵזוֹ,
 בְּקִשׁוֹ פָּנָיו תָּמִיד: ה זָכְרוּ נַפְלְאוֹתָיו אֲשֶׁר־עָשָׂה, מִפֶּתְיוֹ
 וּמִשְׁפֹּטֵי־פִיו: ו זֶרַע אֲבָרָהֶם עֲבָדוּ, בְּנֵי יַעֲקֹב בְּחִירָיו:
 ז הוּא יְהוָה־יֵי אֵהדוּנְהִי אֱלֹהֵינוּ, בְּכָל־הָאָרֶץ מִשְׁפָּטָיו:
 ח זָכַר לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ, דָּבָר צוּה לְאַלְפֵי דוֹר: ט אֲשֶׁר בָּרַת

אֶת-אַבְרָהָם, וְשָׁבוּעַתוֹ לְיִשְׁחָק: י וַיַּעֲמִידָהּ לְיַעֲקֹב לְחַק,
 לְיִשְׂרָאֵל בְּרִית עוֹלָם: יא לְאָמֹר לְךָ אֶתֵּן אֶת-אֶרֶץ-כְּנָעַן,
 חֶבְל גְּחֻלַּתְכֶם: יב בְּהַיּוֹתֶם מִתִּי מִסֶּפֶר, כַּמַּעֲט וְגָרִים
 בָּהֶ: יג וַיִּתְּהַלְכוּ מִגּוֹי אֶל-גּוֹי, מִמַּמְלָכָה אֶל-עַם אַחֵר:
 יד לֹא-הָנִיחַ אָדָם לַעֲשֹׂקֶם, וַיּוֹכַח עֲלֵיהֶם מְלָכִים:
 טו אֶל-תִּגְעוּ בְּמִשְׁיַחִי, וְלִנְבִיאֵי אֶל-תִּרְעוּ: טז וַיִּקְרָא רָעַב
 עַל-הָאָרֶץ, כָּל-מִטְּהַלְּחֵם שָׁבָר: יז שְׁלַח לִפְנֵיהֶם אִישׁ,
 לְעַבְדְּ נִמְכָר יוֹסֵף: יח עָנּוּ בַּכֶּבֶל רִגְלוֹ רִגְלוֹ כ', בְּרוּל בָּאָה
 נַפְשׁוֹ: יט עַד-עַתָּה בֹּא-דַבְּרוּ, אִמְרַת יְהוָה: יאה וְהָיָה
 צָרְפְתָהּ: כ שְׁלַח מֶלֶךְ וַיִּתִּירֶהוּ, מִשָּׁל עַמִּים וַיִּפְתַּחְהוּ:
 כא שָׁמוֹ אֲדוֹן לְבֵיתוֹ, וּמִשָּׁל בְּכָל-קְנִינָו: כב לְאַסֹּר שָׂרָיו
 בְּנַפְשׁוֹ, וּזְקִנָיו יַחֲבִם: כג וַיָּבֹא יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם, וַיַּעֲקֹב גָּר
 בְּאֶרֶץ-חָם: כד וַיִּפְרַר אֶת-עַמּוֹ מְאֹד, וַיַּעֲצִמְהוּ מִצְרָיו:
 כה הִפְךָ לָבָם לְשֹׂנְאֵי עַמּוֹ, לְהַתְנַכֵּל בְּעַבְדָּיו: כו שְׁלַח
 מִטְּהַ עַבְדּוֹ, אֶהְרֵן אֲשֶׁר בְּחַר-בּוֹ: כז שָׁמוּ-בְכֶם דְּבָרֵי
 אֹתוֹתָיו, וּמִפְתִּים בְּאֶרֶץ חָם: כח שְׁלַח חֶשֶׁד וַיַּחֲשֹׁד,
 וְלֹא-אָמְרוּ אֶת-דַּבְּרוֹ דְּבָרָיו כ': כט הִפְךָ אֶת-מִימֵיהֶם לָדָם,
 וַיִּמַּת אֶת-דֹּגְתָם: ל שָׂרֵץ אֶרֶץ צִפְרֻדָּעִים, בְּחַדְרֵי
 מְלִכֵיהֶם: לא אָמַר וַיָּבֹא עָרֹב, בָּנִים בְּכָל-גְּבוּלָם: לב נָתַן
 גְּשָׁמֵיהֶם בְּרֹד, אִשׁ לְהַבּוֹת בְּאֶרְצָם: לג וַיָּה, גִּפְגָּפָם
 וַתֵּאֲנָתָם, וַיִּשְׁפַּר עֵץ גְּבוּלָם: לד אָמַר, וַיָּבֹא אֲרָבָה,

וַיִּלְקֵהוּ, וְאִין מְסָפֵר: ל^ה וַיֹּאכַל כָּל-עֵשֶׂב בְּאֶרֶצָם, וַיֹּאכַל
 פְּרֵי אֲדָמָתָם: לו וַיִּדְּ כָל-בְּכוֹר בְּאֶרֶצָם, רֵאשִׁית לְכָל-
 אוֹנָם: לז וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וְזָהָב, וְאִין בְּשִׁבְטָיו כּוֹשֵׁל:
 לח שְׂמַח מְצֻרִים בְּצִאתָם, פִּי-נֶפֶל פָּחַדָם עֲלֵיהֶם:
 לט פָּרַשׁ עֵנָן לְמִסְדָּה, וְאִשׁ, לְהָאִיר לַיְלָה: מ שָׂאֵל וַיִּבֵּא
 שְׁלֵיו שְׁלוֹ כ', וְלָחֵם שָׁמַיִם יִשְׁבִּיעֵם: מא פָּתַח צוּר, וַיּוֹזְבוּ
 מוֹם, הִלְכוּ בְּצִיּוֹת נְהַר: מב פִּי-זָכַר אֶת-דְּבַר קִדְשׁוֹ,
 אֶת-אַבְרָהָם עֲבָדוֹ: מג וַיּוֹצֵא עִמּוֹ בְּשִׁשּׁוֹן, בְּרִנָּה
 אֶת-בְּחִירָיו: מד וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרֻצוֹת גּוֹזִים, וַעֲמַל לְאֲמִים
 יִירָשׁוּ: מה בַּעֲבוּר יִשְׁמְרוּ חֻקָּיו, וְתוֹרָתוֹ יִנְצְרוּ, הַלְלוּיָהּ:

קלו א על נְהָרוֹת בְּכָל שָׁם יִשְׁבְּנוּ, גַּם-פְּכִינוּ בְּזִכְרָנוּ
 אֶת-צִיּוֹן: ב עַל-עַרְבִים בְּתוֹכָהּ, תְּלִינוּ כְּנֹרוֹתֵינוּ:
 ג כִּי שָׁם שְׂאֵלוֹנוּ שׁוֹבֵינוּ דְבַר־יְשִׁיר, וְתוֹלְלֵינוּ שְׂמֻחָה,
 שִׁירוֹ לָנוּ מְשִׁיר צִיּוֹן: ד אִיךְ נָשִׁיר אֶת-שִׁיר-יְהוָה־
 יֵהוּדוֹנְהִי, עַל אֲדָמַת נֶכֶר: ה אִם-אֲשַׁפְּחֵךְ יְרוּשָׁלַם,
 תִּשְׁפַּח יְמִינִי: ו תִּדְבַּק-לְשׁוֹנִי לְחִפִּי, אִם-לֹא אֲזַכְּרֶכֶּי,
 אִם-לֹא אֲעֲלֶה אֶת-יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׂמֻחָתִי: ז זָכַר
 יְהוָה־יֵהוּדוֹנְהִי לְבִנְי אָדוֹם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַם, הָאֲמָרִים
 עָרוּ עָרוּ עַד הַיְסוֹד בָּהּ: ח בַּת-כָּבֵד הַשְּׂדוּדָה, אֲשֶׁרִי
 שִׁישְׁלָם-לָךְ אֶת-גְּמוּלָךְ שְׂגַמְלָת לָנוּ: ט אֲשֶׁרִי שִׁיאֲחֹז
 וְנִפְץ אֶת-עַלְלֶיךָ אֶל-הַסָּלַע:

קנ « הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ-אֵל בְּקִדְשׁוֹ, הַלְלוּהוּ בְּרִקיעַ עֲזוֹ:
 ב הַלְלוּהוּ בַּגְּבוּרֹתָיו, הַלְלוּהוּ כְּרַב גְּדָלוֹ: ג הַלְלוּהוּ
 בְּתַקַּע שׁוֹפָר, הַלְלוּהוּ בַּנִּבְּל וּכְנֹר: ד הַלְלוּהוּ בְּתַרְפָּ
 וּמְחֹל, הַלְלוּהוּ בַּמַּנִּים וְעֹגֵב: ה הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי-שְׁמַע,
 הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה: ו כֹּל הַנְּשָׁמָה תְהִלֵּל יָהּ,
 הַלְלוּ-יָהּ:

אחר שסיים תהלים יאמר זה:

מי יִתֵּן מְצִיּוֹן יִשׁוּעַת יִשְׂרָאֵל בְּשׁוּב יְהוָה יֵאֱהַרְוֵנִי
 שְׁבוּת עֲמוֹ. יִגַּל יַעֲקֹב יִשְׂמַח יִשְׂרָאֵל: וּתְשׁוּעַת
 צְדִיקִים מִיְהוָה יֵאֱהַרְוֵנִי מְעֹזִים בְּעַת צָרָה: וַיַּעֲזֹרֵם
 יְהוָה יֵאֱהַרְוֵנִי וַיַּפְלִטֵם וַיַּפְלִטֵם מִרְשָׁעִים וַיּוֹשִׁיעֵם כִּי
 חָסוּ בוֹ:

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, עֲלֵת הָעֲלוֹת וְסִפְת כָּל הַסְּבוּת, אֲנִתָּ
 לְעֵלָא, לְעֵלָא מִן כְּלָא, וְלִית לְעֵלָא מִנְּךָ, דְּלִית
 מִחֻשְׁבָּה תְּפִיסָא כְּךָ כְּלָל, וְלָךְ דּוּמְיָה תְּהִלָּה, וּמְרָמָם
 עַל כָּל בְּרָכָה וְתְהִלָּה. אוּתְךָ אֲדַרְשׁ, אוּתְךָ אֲבַקֵּשׁ
 שְׁתַּחֲתֵר חֲתִירָה דְּרָךְ כְּבוּשָׁה מֵאַתְךָ, דְּרָךְ כָּל
 הָעוֹלָמוֹת, עַד הַהִשְׁתַּלְּשְׁלוֹת שְׁלִי בַּמָּקוֹם שְׁאַנִּי עוֹמֵד,
 כְּפִי אֲשֶׁר נִגְלָה לְךָ, יוֹדַע תְּעֲלוּמוֹת, וּבְדִרְךָ וּנְתִיב הַזֶּה
 תְּאִיר עָלַי אוּרְךָ, לְהַחְזִירֵנִי בְּתִשׁוּבָה שְׁלָמָה לְפָנֶיךָ
 בְּאַמֶּת, כְּפִי רְצוֹנְךָ בְּאַמֶּת, כְּפִי רְצוֹן מִבְּחַר הַכְּרוּאִים,
 לְבִלִי לְחֻשָּׁב בְּמִחְשַׁבְתִּי שׁוּם מִחֻשְׁבַּת חוּץ וְשׁוּם

מחשבה ובלבול שהוא נגד רצונה, רק לדרך במחשבות
 זכות צחות וקדושות בעבודתך באמת בהשגתך
 ובתורתך. הט לבי אל עדותיך, ותן לי לב מהור לעבדך
 באמת. ומצולות ים תוציאני לאור גדול חיש קל
 מהרה. תשועת יהוה יאהדונהי כהרף עין, לאור באור
 החיים כל ימי היותי על פני האדמה. ואזכה לחדש
 נעורי, הימים שעברו בחשך, להחזירם אל הקדשה,
 ותהיה יציאתי מן העולם כביאתי, בלא חטא. ואזכה
 לחזות בנעם יהוה יאהדונהי ולבקר בהיכלו, בלוי אומר
 כבוד, אמן נצח סלה ועד:

דיני וסדר תפלת הדרך

לעירו או לעיר שרוצה ללון בה,
 דמשם ואילך יאמר אותה בלא
 חתימה. וטוב להסמיק תפלת הדרך
 לברכה אחרת כרי שתהא ברכה
 הסמוכה לחברתה. לכן כשיוצא
 בדרך בשחרית קודם התפלה כגון
 שהוא נחוץ, יאמר ברכת השחר על
 הדרך ויסמיק תפלת הדרך לברכת
 השחר, וביום יאכל איזה פרי ויסמיק
 תפלת הדרך לברכת הפרי, או
 כשמטיל מים יסמוך אותה לברכת
 אשר יצר.

היוצא לדרך מהלך שיעור פרסה
 (שבעים ושתיים דקות) ויותר צריך
 להתפלל תפלת הדרך. אבל אם הוא
 צריך לילך רק פחות ממהלך שיעור
 פרסה, מתפלל בלא שם ומלכות.
 ובמקום סכנה אפילו בפחות ממהלך
 שיעור פרסה צריך להתפלל
 בחתימה בשם ומלכות. תיכף
 כשיוצא מעיבורה של עיר צריך
 להתפלל תפלה זו. ואם שכח מתפלל
 כל זמן שהוא בדרך, ובלבד שלא
 הגיע עדיין תוך פרסה הסמוכה

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה יֵאֱהוּדְנֵהי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי
 אֲבוֹתֵינוּ שְׁתוּלִיכֵנוּ לְשָׁלוֹם וְתַצְעִידֵנוּ לְשָׁלוֹם
 וְתִדְרִיכֵנוּ לְשָׁלוֹם וְתִסְמְכֵנוּ לְשָׁלוֹם. (ואם חוזר באותו היום
 יאמר וְתַחֲזִירֵנוּ לְשָׁלוֹם) וְתַצִּילֵנוּ מִכָּף כָּל אוֹיֵב וְאוֹרֵב
 בַּדֶּרֶךְ, וְתִשְׁלַח בְּמַעֲשֵׂה יָדֵינוּ. וְתַתְּנֵנוּ לְחֵן וּלְחֶסֶד
 וּלְרַחֲמִים בְּעֵינֶיךָ וּבְעֵינֵי כָל רוֹאֵינוּ. בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה
 יֵאֱהוּדְנֵהי, שׁוֹמֵעַ תְּפִלָּה:

יש מוסיפים פסוקים אלו לשמירה:

וַיַּעֲקֹב הֵלֶךְ לְדַרְכוֹ וַיִּפְגְּעוּ בוֹ מִלְּאֲכֵי אֱלֹהִים: וַיֹּאמֶר
 יַעֲקֹב כִּי אֲשֶׁר רָאִים מַחְנֵה אֱלֹהִים זֶה וַיִּקְרָא שֵׁם
 הַמָּקוֹם הַהוּא מַחְנֵי־ג' פעמים:

וַיִּסְעוּ וַיְהִי חַמַּת אֱלֹהִים עַל הָעָרִים אֲשֶׁר סְבִיבוֹתֵיהֶם
 וְלֹא רָדְפוּ אַחֲרֵי בְנֵי יַעֲקֹב: לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי
 יְהוָה יֵאֱהוּדְנֵהי: ג' פעמים:

וַיִּבְרַךְ יְהוָה יֵאֱהוּדְנֵהי וַיִּשְׁמְרֶךָ: יָאֵר יְהוָה יֵאֱהוּדְנֵהי
 פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחֲנֶךָ: יִשָּׂא יְהוָה יֵאֱהוּדְנֵהי פָּנָיו
 אֵלֶיךָ וַיִּשֶׂם לְךָ שָׁלוֹם: ג' פעמים:

הִנֵּה אֲנִי שֹׁלַח מִלְּאֶךָ לְפָנֶיךָ לְשִׁמְרֶךָ בַּדֶּרֶךְ וְלַהֲבִיאֶךָ
 אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הִכַּנְתִּי: ג' פעמים:

הַמְּלֵאךָ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רָע, יִבְרַךְ אֶת הַנְּעָרִים,
 וַיִּקְרָא בָהֶם שְׁמֵי וְשֵׁם אֲבוֹתֵי, אֲבָרְכֵם
 וַיִּצְחַק, וַיִּדְגּוּ לְרוֹב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ: ג' פעמים:

להודות ולהלל את ה' יתברך מביאה לכל הישועות.
כל האומר אותה כל יום יזכה לראות נסים גלויים מבורא עולמים,
וכל האומר תחנה זו מהלב הופך מיז מדת דין לרחמים.

תפילת הודיה לבורא עולם

מִלְךָ מַלְכֵי הַמַּלְכִּים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, אֲדוֹן עוֹלָם, רַבּוֹנוּ
שֶׁל עוֹלָם, תּוֹדָה.

תּוֹדָה שְׂאֲנִי עוֹמֵד/ת כֹּאֵן לְפָנֶיךָ וּמוֹדָה לְךָ.
וְכֹל מִה שְׂאֲנִי אוֹמֵר יִהְיֶה כֹּאֵן וּכְאֶפֶס לְעֲמַת כִּמְהָ שְׂאֲנִי
בְּאֲמַת צְרִיכָה לְהוֹדוֹת לְךָ.

הָרִי עַל הַכֹּל אֲנִי צְרִיכָה לְהוֹדוֹת לְךָ.
כִּי הַכֹּל מוֹמֵךְ, הַכֹּל נִתַּת לִי בְּחֵן, בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים.
תּוֹדָה עַל כָּל הַדְּבָרִים בְּעוֹלָם.

תּוֹדָה עַל רוֹב רַבֵּי רַבּוֹת פְּעֻמִּים שְׁעֹזְרֶת לִי, תְּמוֹכֶת בֵּי,
הוֹשְׁעַת אוֹתִי הַצֹּלֶת אוֹתִי, שְׂמֹחֶת אוֹתִי רִיפֹאת אוֹתִי,
שְׂמֹרֶת עָלַי, עוֹדְדֶת אוֹתִי, תּוֹדָה שְׂאֲתָה אֶתִּי תְּמִיד.

תּוֹדָה שְׂאֲתָה נוֹתֵן לִי כּוֹחַ לְעֲשׂוֹת מִצְוֹת, כּוֹחַ לְעֲשׂוֹת
מַעֲשִׂים טוֹבִים, וְכּוֹחַ לְהִתְפַּלֵּל.

תּוֹדָה עַל כָּל הַפְּעֻמִּים שְׁעֹזְרֶת לִי וְלֹא יָדַעְתִּי לְהַגִּיד לְךָ
תּוֹדָה.

תּוֹדָה עַל כָּל הַחֲסָדִים שְׂאֲתָה עוֹשֶׂה עִמִּי בְּכֹל רַגַע וְרַגַע.
תּוֹדָה עַל כָּל גְּשִׁימָה וּגְשִׁימָה שְׂאֲנִי נוֹשֵׁמ/ת.

תודה לך מלך מלכי המלכים, גם על כל הדברים שאין לי.
תודה שקשה לי לפעמים, כי הכל לטובתי אפילו אם לא
תמיד ראיתי שזה לטובתי, עמוק בלב אני יודעת שכל מה
שמגיע ממך הוא הדבר הטוב ביותר עבורי, והוא נעשה
במיחד בשבילי, בהשגחה פרטית מדויקת ומשלמות, כמו
שרך מלך מלכי המלכים יכול לעשות.

תודה שלפעמים קשה לי, כי רק כך אני יודעת להעריך
את הטוב,

כי רק בשנמצאים בחשך אפשר להעריך את האור.

תודה על החיים הנפלאים שנתת לי.

תודה על הדבר הכי קטן שיש לי, כי את הכל אתה נתת
לי ולא אף אחד אחר.

תודה שאתה שומע את התפלות שלי.

בורא עולם! אני מבקש/ת ממך סליחה מעמקי לבי, אם
היו פעמים שלא הערכת את מה שנתת לי, ובמקום לומר
לך תודה, רק התלוננתי.

אני עפר ואפר ואתה אדון כל העולם, אנא אל תרחק
ממני לעולם!!!

מבוסס על פ' הסה"ק יסוד ושרש העבודה (צוּאָה ס' כ"ו)
מצוה גדולה לפרסם ולהפיץ את התפלה הקדושה הזו

תפילה קצרה לאומדה קודם הלימוד

לְשֵׁם יְחִוּד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְשְׂכִינְתֵיהּ וְכוּ'. עַל
יְדֵי הַהוּא טָמִיר וְנַעְלָם בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל
לְאַקְמָא שְׂכִינְתָא מַעְפָּרָא, וְלַעֲלוּי שְׂכִינַת עוֹזְנוּ אִם
הַבְּנִים שְׂמַחָה, עַל יְדֵי הַהוּא טָמִיר וְנַעְלָם בְּשֵׁם
כָּל יִשְׂרָאֵל.

הֲרִינִי מְקַשֵּׁר עֲצָמִי בְּלִימוּד הַקְדוּשׁ הַזֶּה בְּנִשְׁמַת כָּל
הַתְּנָאִים וְהַצְדִּיקִים הַכְּתוּבִים בְּזוּהַר הַקְדוּשׁ
וּבְרֵאשֵׁם הַתְּנָא הָאֱלוּקֵי רַבִּי שְׂמַעוֹן בַּר יוֹחָאי וְרַבִּי
אֶלְעָזָר בְּנֵי. וְעַל יְדֵי זֶה תַתְקִיִּים תְּפִילַת דְּוֹד הַמְּלָךְ
עָלוּי הַשְּׁלוֹם (תְּהִלִּים ס"א ד' - ה') כִּי הֵייתָ מַחְסֵה לִי מִגְדֵּל
עַז מִפְּנֵי אוֹיֵב. אֲגוּרָה בְּאֶהְלֵךְ עוֹלָמִים אֲחַסֶּה בְּסִתֵּר
כְּנִפְיָךְ סְלָה. וְאִזְכָּה שְׁבִלִימוּדֵינוּ זֶה יִהְיוּ שְׂפִתוֹתֵיהֶם
דּוֹכְבוֹת בְּקִבֵּר, לְמַעַן שְׂמוּ בְּאֶהְבָּה לַעֲשׂוֹת נַחַת רוּחַ
לְיוֹצְרֵנוּ וְלַעֲשׂוֹת רְצוֹן בּוֹרְאֵנוּ. וּבַהֲדִין סִפְרָא סִפְרָא
הַזוּהַר, יִפְקוֹן יִשְׂרָאֵל מִן גְּלוּתָא בְּרַחֲמֵי, יִרְאֶה אֵל
עֲבָדֶיךָ פְּעֻלָּךְ וְהִדְרֶךְ עַל בְּנֵיהֶם. וְיִהִי נֵעַם אֲדָנִי
אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ בּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ
בּוֹנְנָה, וְיִהִי נֵעַם אֲדָנִי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ
בּוֹנְנָה עָלֵינוּ וּמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ בּוֹנְנָהוּ (תְּהִלִּים צ' ט"ז י"ז).

תפילה קודם לימוד קבלה מהאר"י זלה"ה

רבוץ העולמים ואדני האדונים. אב הרחמים
והסליחות. מודים אנחנו לפניך יהוה
יאהדונהי אלהינו ואלהי אבותינו, בקידה ובהשתחויה,
שקרבנו לתורתך ולעבודתך עבודת הקדש, ונתת לנו
חלק בסודות תורתך הקדושה. מה אנו, מה חיינו,
אשר עשית עמנו חסד גדול כזה. על פן אנחנו מפילים
תחנונינו לפניך שתמחל ותסלח לכל חטאתינו
ועונותינו. ואל יהיו עונותינו מבדילים בינינו לבינך.
ובכן יהי רצון מלפניך יהוה יאהדונהי אלהינו ואלהי
אבותינו, שתכונן את לבבנו ליראתך ואהבתך,
ותקשיב אזנך לדברינו אלה, ותפתח לבבנו הערל
בסודות תורתך. ויהיה למודנו זה נחת רוח לפני כסא
כבודך פריח גיחות. ותאציל עלינו אור מקור נשמתנו
בכל בחינותינו. ושיתנוצצו ניצוצות עבדיך הקדושים
אשר על ידם גלית דבריך אלה בעולם. וזכותם וזכות
אבותם וזכות תורתם ותמימותם וקדשם יעמוד לנו
לכל נפשל בדברים אלו. ובזכותם תאיר עינינו במה
שאנו לומדים. כמאמר נעים ומירות ישראל, גל עיני
ואביטה נפלאות מתורתך. יהיו לרצון אמרי פי והגיון
לפי לפניך, יהוה יאהדונהי צורי וגאלי. כי יהוה

יאהדונהי יתן חכמה, מפיו דעת ותבונה:

רבוֹן עֲלֵמִין, דְּאַנְתָּ הוּא מְגַלִּי עֲמִיקְתָּא וּמִסְתַּרְתָּא
 וְגַלִּי רְזִיא. יְהֵא רַעְוֵא מִן קְדָמְךָ לְאַסְפְּרֵא
 מְלִין בְּפּוּמְנָא, לְקִימָא בְּנָא מְקָרָא שְׁכֵתוּב, וְאַנְכִי
 אֶהְיֶה עִם פִּידָּ וְהוֹרִיתִיךָ אֲשֶׁר תִּדְבֵּר. וְלֹא נִיעוּל
 בְּכִסּוּפֵא קְדָמְךָ. וְנִזְכִּי לְמִשְׁמַע רְזִין עֲלֵאִין דְּאוּרִיתָא
 מְפּוּמָּא דְרִישָׁא דְמִתִּיבְתָא עֲלָאָה. אֲמֵן וְכֵן יְהִי רְצוֹן,
 אֲמֵן, סְלָה:

וְנִהַר יֵצֵא מֵעֵדֶן לְהִשְׁקוֹת אֶת־הַגֶּן, וּמִשָּׁם יִפְרֵד וְהָיָה
 לְאַרְבַּעַה רְאשִׁים: וְהַמְשַׁבְּלִים יִזְהָרוּ כְּזוּהַר
 הַרְקִיעַ, וּמִצְדִּיקֵי הַרְבִּים כְּכּוֹכְבִים לְעוֹלָם וָעֶד: גַּל־עֵינֵי
 וְאַבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרְתֶךָ:

תפלה לרפואות וישועות

הַרְיִנִי מְקַבֵּל עָלַי מְצוֹת עֲשֵׂה נָשָׁל וְאַהֲבַת לְרַעְךָ
 כְּמוֹךָ, וְהַרְיִנִי אוֹהֵב כָּל אֶחָד מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 כְּנַפְשֵׁי וּמַאֲדֵי, וְהַרְיִנִי מְזַמֵּן אֶת פִּי לְלַמֵּד בְּסִפְרֵי הַזוּהַר
 הַקְדוּשׁ לְזִכּוֹת ... פב"פ (וְכַאֵן יִפְרַט בַּקְּשָׁתוֹ) [לְרַפּוּאֹת...]
 [יְשׁוּעַת ...] [לְבָנִים ...] הַיֵּשׁם יִשְׁלַח דְּבָרוֹ יְחֻזְקֵהוּ
 [וְיִרְפְּאֵהוּ בְּרַפּוּאֹת הַנְּפֶשׁ וּרַפּוּאֹת הַגּוּף בְּרַמ"ח אֲבָרָיו
 וַיִּשְׁמַח גִּידָיו בְּתוֹךְ שְׂאֵר חוּלֵי יִשְׂרָאֵל וַיֵּאֲרִיךְ יָמָיו
 וּשְׁנוֹתָיו בְּנִעְיָמִים] [וַיּוֹשִׁיעֵהוּ בְּדַבַּר יְשׁוּעָה
 וּרְחֻמִּים ...] אֲמֵן סְלָה:

תפילה לאחר קריאת הזוהר

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה יֵאָהֲדוּנְהִי אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבֹתַי
 שְׂוִיתֶקִים בְּנֹו עֵתָה מִקְרָא שְׁפָתוֹב "וְאֲשִׁים דְּבָרֵי
 בְּפִיךָ וּבְצֵל יָדֵי בְּסִיתִיךָ לְנִמְעַ שְׁמַים וְלִיסַד אָרְצִי",
 לְהַעֲלוֹת לְרוּמַם וּלְתַקַּן הַרִיסוֹת וְחַרְבוֹת הַשְּׂכִינָה
 הַקְּדוּשָׁה לְקִשׁוּט וּפּוֹרְפִירָא עֲלָאָה וּלְאַרְמוֹן שְׁעַל מְכוֹנֹו
 יֵשֵׁב לְהַחְזִיר עֲטָרָה לְיוֹשְׁנָה וְקַים בְּנֹו מְהֵרָה מִקְרָא
 שְׁפָתוֹב "וְהָיָה אֹר הַלְבָנָה בְּאֹר הַחֲמָה וְאֹר הַחֲמָה
 יְהִיָּה שְׁבַעֲתִים בְּאֹר שְׁבַעֲת הַיָּמִים". וְזִכּוֹת הַרְשָׁבִי
 הַקְּדוּשׁ וּבְנֹו רַבִּי אֶלְעָזָר, וְיוֹתַם בֶּן עֲזִיָּהוּ, יַעֲמוּד לְנֹו
 לְתַקַּן הָעוֹלָם מִיּוֹם שְׁנַבְרָא עַד סוּפֹו בְּרַצוֹנֹו וּכְרַצוֹן
 יִרְאוּ. וּבְזִכּוֹת הַיּוֹתְנֹו עֶסוּקִים בְּחַכְמָה הַזֹּאת, עַל יָדָה
 תִּתְקַרֵּב הַגְּאוּלָּה, וְיִשׁוּעָתָה מְהֵרָה תַצְמִיחַ, לְעַלְוֵי
 שְׂכִינַת עוֹזְנֹו בְּמֵהֵרָה בְּיָמֵינוּ. וְיִקוּיַם בְּנֹו מִקְרָא שְׁפָתוֹב
 "וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר", וְיִזְרַח עֲלֵינוּ אֹר יְהוָה
 יֵאָהֲדוּנְהִי, בְּיוֹם הַהוּא יְהִיָּה יְהוָה יֵאָהֲדוּנְהִי אַחַד וְנִשְׁמוּ
 אַחַד, אָמֵן נִצַּח סְלָה וְעַד. (נִסַּח הַתְּפִלָּה מִתּוֹךְ לְשׁוֹנֵו הַקְּדוּשׁ שֶׁל

רַבִּי חַיִּים וַיִּטָּאֵל זִיע"א)

מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ יְהוָה יֵאָהֲדוּנְהִי אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי
 אֲבוֹתַי שְׂוִיתֶנִּי לְלָמוּד וּלְהַגּוֹת בְּסִפְר הַקְּדוּשׁ
 הַזֶּה זִיְהֵרָה עֵילָאָה, וְזִכּוֹת הַתְּנָאִים הַקְּדוּשִׁים שְׁלַמְדְּנֹו
 תּוֹרָתָם יַעֲמוּד לְנֹו וּלְזוֹרְעֵנוּ וְנִזְכָּה לְהַבְטַחַת הַנְּבִיא

(ישעיה נט, כ-כא) וְכֹא לְצִיּוֹן גּוֹאֵל וְלִשְׁבֵי פִשְׁעַי בֵּיעַקֵּב נְאֻם
 יְהוָה יֵאֱהוּדוּנְהִי. וְאֲנִי זֹאת בְּרִיתִי אִוְתָם אָמַר יְהוָה
 יֵאֱהוּדוּנְהִי רוּחִי אֲשֶׁר עָלֶיךָ וּדְבָרִי אֲשֶׁר שִׁמְתִי בְּפִיךָ לֹא
 יִמוּשׁוּ מִפִּיךָ וּמִפִּי זִרְעֶךָ וּמִפִּי זֶרַע זִרְעֶךָ אָמַר יְהוָה
 יֵאֱהוּדוּנְהִי מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. וְיִתְקַיֵּים בְּנֹו הַנְּבוּאָה (ישעיה
 נא, מז) וְאֲשִׁים דְּבָרִי בְּפִיךָ וּבְצֶל יָדֵי כְּפִיתֶיךָ לְנִטְע
 שָׁמַיִם וְלִיסַד אֶרֶץ וְלֵאמֹר לְצִיּוֹן עֲמִי אָתָּה. וּבְרַפְת
 מִשָּׁה רַעֲיָא מְהִימְנָא תַתְּגַלָּה בְּמַהֲרָה דִּידָן, יְהוָה
 יֵאֱהוּדוּנְהִי בְּדָד יִנְחֲנוּ וְאִין עִמּוֹ אַל נִכְר, יִרְאוּ עֵינֵינוּ
 וְיִשְׂמַח לְבַנּוּ וְתִגַּל נַפְשֵׁנוּ בִּישׁוּעָתֶךָ בְּאֵמַת בְּאֵמֹר לְצִיּוֹן
 מֶלֶךְ אֱלֹהֶיךָ, בְּרוּךְ יְהוָה יֵאֱהוּדוּנְהִי לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן.
 (סוד ה')

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ מֶלֶךְ רַחֲמָן רַחֵם עָלֵינוּ
 טוֹב וּמְטִיב הַדָּרֵשׁ לָנוּ. שׁוּבָה אֵלֵינוּ
 [עָלֵינוּ] בְּהַמּוֹן רַחֲמֶיךָ בְּגַלְל אָבוֹת שְׁעָשׂוּ רְצוֹנָךְ.
 בְּנֵה בֵיתֶךָ כְּבַתְחֻלָּה וְכוּנֵן מִקְדָּשְׁךָ עַל מְכוּנֹו.
 וְהִרְאֵנוּ בְּכַנְיָנוּ וְשִׁמְחֵנוּ בְּתַקוּנֹו. וְהִשְׁבֵּנוּ שְׁכִינְתֶךָ
 לְתוֹכוֹ, וְהִשְׁבֵּנוּ כְּהַנִּים לְעַבֹדְתֶם וְלוֹיִים לְדוֹכְנֶם
 לְשִׁירִם וְלִזְמָרֶם. וְהִשְׁבֵּנוּ יִשְׂרָאֵל לְגוֹיָהֶם. וּמְלֵאָה
 הָאָרֶץ דְּעָה אֶת יְהוָה יֵאֱהוּדוּנְהִי לִירְאָה וְלֵאֲהַבָּה
 אֶת שְׁמֶךָ הַגָּדוֹל הַגְּבוּר וְהַנּוֹרָא אָמֵן בֵּן יְהִי רְצוֹן.
 (סי"ת)

סוד הגאולה "בראשית תמו" תקון מ"ג מתקוני זוהר השלם והמבואר

(זוהר הקדוש דף פ"ב ע"א)

א. הבנים צועקים שמע ישראל ואין קול ואין עונה

בְּרֵאשִׁית, שָׁם אֶת"ר יב"ש, וְזֶהוּ נִהַר יַחֲרֵב וַיִּבֶשׁ,
 (שם ה), בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁהוּא יִבֶשׁ וְהִיא
 יִבְשָׁה, צוֹנְחִים הַבְּנִים לְמִטָּה בְּיַחֲוֹד וְאוֹמְרִים שְׁמַע
 יִשְׂרָאֵל, וְאִין קוֹל וְאִין עוֹנָה. זֶהוּ שְׁכֵתוֹב (משלי א כח) אִז
 יִקְרָאנִי וְלֹא אֶעֱנֶה.

ב. הלומוד רק תורת הנגלה טוב לו שלא נברא כלל בעולם

וְכַךְ מִי שְׁגוֹרִם שְׁתַּסְתַּלַּק קְבֵלָה וְחֻכְמָה מִתּוֹרָה שְׁבַעַל
 פֶּה וּמִתּוֹרָה שְׁבִכְתָּב, וְגוֹרִם שְׁלֹא יִשְׁתַּדְּלוּ בְּהֵן,
 וְאוֹמְרִים שְׁאִין אֵלָא פִּשְׁט בְּתוֹרָה וּבִתְלִמּוּד, בְּוֹדָאֵי
 כְּבֹלוּ הוּא יִסְלַק אֶת הַמַּעֲזֵן מֵאוֹתוֹ נִהַר וּמֵאוֹתוֹ גֵּן. אוֹי
 לוֹ, טוֹב שְׁלֹא נִבְרָא בְּעוֹלָם וְלֹא יִלְמַד אוֹתָהּ תּוֹרָה
 שְׁבִכְתָּב וְתּוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה, שְׁנַחֲשֵׁב לוֹ כְּבֹלוּ הַחֲזוֹר
 הַעוֹלָם לְתֵהוּ וּבֵהוּ, וְגוֹרִם עֵנִי בְּעוֹלָם וְאַרְךְ הַגְּלוּת.

ג. אם מתחיל ללמוד היום וזה"ק מתקן את העבר שלא למד

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִי"ם תִּדְרָשׁא הָאָרֶץ דְּרָשׁא וְכו' (בראשית א יא),
 אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: אָבָא, וְהִרִי קָרָא לוֹ יִבְשָׁה,

מאיפה תדשא הארץ? אמר לו: בני, כך למד תשובה לכל בני העולם, שאם אדם יחזר בתשובה, מוריד לה המעין שהסתלק, ומה שהיתה יבשה קורא לה ארץ, ולנהר שהיה חרב ויבש קרא לו מקנה המים וימים, זהו שכתוב (שם י) ויקרא אלהים לייבשה ארץ ולמקנה המים קרא ימים. באותו זמן שנקראת ארץ, מה כתוב בו? ויאמר אלהים תדשא הארץ, להוציא זרעים ופרות שהן נשמות, (דף פב ע"ב) כל אחד למינהו, אלו הנשמות שנגזרו מכסא כבודו, ואלו רוחות שנגזרו ממלאכים, ואלו הנפשות שנגזרו מהאופנים, כל אחד הוציא למינהו את כל אחד פראוי. עץ פרי - זה תלמיד חכם, עשה פרי - זו בת זוגו, לכל אחד פראוי (כל אחד הוציא למינו).

ד. הת"ח שנסמטו גדולה, פוגם יותר אם אינו לומד זוהר

ועוד, עץ פרי - זה העמוד האמצעי, עשה פרי - זה צדיק, אשר זרעו בו על הארץ - זו השכינה, שכל הזרעים נכללים בה, וכאן המצוה של פריה ורביה, לעשות פרות וזרעים, זהו שכתוב לא תהו בראה לשבת יצרה, ומי שמתפטר מפריה ורביה, באלו החזיר את אותה ארץ יבשה, ומונע ממנה ברכות, כל אחד לפי דרגתו, מי שפוגם למטה פוגם למעלה את המקום שנגזרה נשמתו.

תיקוני זוהר תיקון מ"ח

תקון שמונה וארבעים

סגולה נפלאה מרבנו האר"י זיע"א

בְּרֵאשִׁית, שֵׁם תִּרְ"י, שֵׁם שֶׁב"ת, כְּגוֹן זֶה, בְּרֵאשִׁית
 - בְּרֵ"א שְׁת"י, וְהֵן שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת, עֲלֵיהֶם
 נֶאֱמַר (שמות לא): "וַשְׁמְרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַשַּׁבָּת לַעֲשׂוֹת
 אֶת הַשַּׁבָּת" וְגוֹמֵר, שְׁתֵּי פְעָמִים הַזְכִּיר כָּאֵן שַׁבָּת, כְּנֶגֶד
 הַשְּׂכִינָה הָעֲלִיּוֹנָה וְהַתְּחִתּוֹנָה. "לְדַרְתֶּם", מֵהוּ
 לְדַרְתֶּם? אֵלָּא זָכָא הוּא מִי שְׁעוֹשֶׂה לָהֶם דִּירָה בְּשַׁבָּת
 בְּשְׁנֵי בְתֵי הַלֵּב, וּמַתְּפִנֶה מִשֵּׁם יֵצֵר הָרַע שֶׁהוּא חֲלוּל
 שַׁבָּת, 'בְּרִית עוֹלָם', זֶה צְדִיק, שְׁשׂוּרִים שְׁנִיֵּהֶם עָלָיו,
 אֶחָד לְמַלְא אוֹתוֹ, וְאֶחָד לְהַתְּמַלֵּא מִמֶּנּוּ. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 הֵם כְּנֶגֶד שְׁתֵּי כְּלָיוֹת - פְּנִימִיּוֹת נִצָּח וְהוֹר, בְּנִים
 לְיִשְׂרָאֵל סְבָא - עֲמוּד הָאֲמֻצָּעִי - תְּפָאֶרֶת, שְׁלֹשׁ
 פְּעָמִים שְׁבִיעִי שְׁבִיעִי שְׁבִיעִי אֵלּוּ שְׁלֹשֶׁת הָאֲבוֹת, עֲנֵג
 שַׁבָּת "וְנִהְר יוֹצֵא מֵעֵד"ן לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגִּ'ן" (בראשית
 ב.י). וְנִהְר, יֵשׁ נִהְר וַיֵּשׁ נִהְר, יֵשׁ נִהְר הַנִּקְרָא נִהְר פְּלָגִיו,
 וַיֵּשׁ נִהְר הַנִּקְרָא נַחַל קְדוּמִים, עֵדֵן עֲלִיּוֹן עָלָיו נֶאֱמַר
 (ישעיה סד) "עֵינ לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים זֹלְתָּד", זֶה הַנִּהְר
 הוּא אוֹת ו', הַיּוֹצֵא מֵעֵדֵן הָעֲלִיּוֹן שֶׁהוּא אוֹת א', וְעוֹבֵר
 בֵּין אָבָא - חֲכָמָה וְאָמָא - בִּינָה וְהוֹלֵךְ חֲמִשׁ מֵאוֹת
 שְׁנָה, וּמִגִּיעַ עַד צְדִיק - יְסוּד שֶׁהוּא שְׁבִיעִי, וּמִשֵּׁם

מִשְׁקָה לְגִנָּה - מְלָכוֹת, שֶׁהִיא הַשְּׂכִינָה הַתַּחְתּוֹנָה. זְכָאִי
 הוּא מִי שֶׁשׁוֹמֵר דִּירָה לְשַׁבָּת, שֶׁהוּא הַלֵּב, שְׁלֹא יִתְקַרֵּב
 שָׁם עֵצֶב הַמַּחּוּל וְכַעַם הַמְּרָה שֶׁהִיא אִשׁ הַגֵּיהֶנֶם,
 שְׁעָלֶיהָ נֹאמֵר (שְׁמוֹת ל"ה): "לֹא תִבְעְרוּ אִשׁ בְּכָל
 מוֹשְׁבוֹתֵיכֶם בְּיוֹם הַשַּׁבָּת", וְכֵן הוּא וְדָאִי, שְׁכָל מִי
 שְׁכּוֹעֵם כְּאֵלוֹ מְדַלֵּיק אֶת הָאִשׁ שֶׁל הַגֵּיהֶנֶם. אַרְבָּעִים
 מְלָאכוֹת חֲסֵר אַחַת, הֵן כְּנֶגֶד אַרְבָּעִים מְלָקִיּוֹת חֲסֵר
 אַחַת בְּשַׁבָּת, וְהֵם עֲשָׂרָה שְׁלָקָה אָדָם, וְעֲשָׂרָה לְחֹהָה,
 וְעֲשָׂרָה לְנַחֵשׁ, וְתִשְׁעָה לְאֲדָמָה, וּבְגִלּוֹל זֶה אָמְרוּ בְּעָלֵי
 הַמִּשְׁנָה אֵין לֹקִין בְּשַׁבָּת, שְׂאֵלוֹ הַמְּלָאכוֹת הֵן נַחֲשָׁבוֹת
 לְיִשְׂרָאֵל כְּנֶגֶד מְלָקִיּוֹת. יְצִיאֹת הַשַּׁבָּת שְׁתַּיִם, הֵם
 עֲקִירָה וְהַנְּחָה, שְׁעוֹשֶׂה אוֹתָם בְּבֵת אַחַת, מִי שְׁעוֹקֵר
 חֶפֶץ מִמְּקוֹמוֹ וּמְנִיחַ אוֹתוֹ מְחוּץ לְמְקוֹמוֹ וּמְרִשׁוֹתוֹ,
 כְּאֵלוֹ עָקֵר אֶת אֵילָן הַחַיִּים, שֶׁהוּא אוֹת בְּרִית, וְהַנִּיחַ
 אוֹתוֹ בְּרִשׁוֹת נְכַרְיָה. מִי שְׁעוֹשֶׂה אֶת זֶה, גּוֹרֵם לְעֵקוֹר
 נְשָׁמְתוֹ מְרִשׁוֹת שְׁלָה וּמְנִיחָה בְּרִשׁוֹת אַחֲרֵת, שֶׁהִיא
 מְרָה וּמַחּוּל, וְזֶה גֵרֵם לְיִשְׂרָאֵל שְׁנַעְקְרוּ מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
 וּגְלוּ לְאֶרֶץ נְכַרְיָה, שֶׁהִיא רִשׁוֹת הַרְבִּיבִים, וְכֵן הוּא מִי
 שְׁמוֹעֵל בְּאוֹת בְּרִית קֹדֶשׁ שְׁלוֹ וּמַעֲבִיר כַּח לְרִשׁוֹת
 נְכַרְיָה. שַׁבְּתָא"י הוּא טַחּוּל, חֶמְ"ה, - אִשָּׁה רָעָה וּמְרָה,
 שַׁבְּתָא"י עָלְיוֹ נֹאמֵר: "וְהַבּוֹר רַק אֵין בּוֹ מַיִם", מַיִם אֵין
 בּוֹ אֲבָל נַחֲשִׁים וְעֻקְרָבִים יֵשׁ בּוֹ, וְהוּא רָעֵב וְצָמְאוֹן

וְקִינָה וְהֶסְפֵּד וְחִשְׁכָּה וְעֶרְפָּל - אֶפְלָה, וְהִיא גְלוּת לְיִשְׂרָאֵל, וְצָרִיכִים יִשְׂרָאֵל לַעֲשׂוֹת לָהּ שְׁנַיִם בְּכַל, וְהָרִי פְּרִשׁוּהָ, וְהוּא דְבוּר שֶׁל חַל שֶׁהוּא אֶסוּר בְּשַׁבָּת, וְכֹאשֶׁר לֹא מוֹצֵאת מְקוֹם לְשֵׁרוֹת שָׁם, הִיא בּוֹרַחַת, כְּמוֹ הַשְּׁפָחָה שֶׁל אֲבֵרָהּ שֶׁנֶּאֱמַר בָּהּ: "מִפְּנֵי שָׂרִי גְבַרְתִּי אֲנִי בְּרַחַת". מְחוּל עָלָיו נֶאֱמַר: "שֶׁל נְעֻלָּךְ מֵעַל רַגְלֶיךָ", נֵעַל מִטַּנָּף שֶׁל טַפָּה סְרוּחָה, כִּי הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עוֹמֵד עָלָיו אֲדַמַּת קֹדֶשׁ הוּא, זֶה שַׁבָּת, וְעָלָיו אוֹמְרַת הַשְּׂכִינָה: "פִּשְׁמֵתִי אֶת בְּתַנְתִּי אֵיכְכָה אֶלְבָּשְׁנָה, רַחֲצֵתִי אֶת רַגְלֵי אֵיכְכָה אִטְנַפִּים", וּמִפְּנֵי זֶה צָרִיךְ בֶּן אָדָם בְּשַׁבָּת לְשַׁנּוֹת בְּלְבוּשִׁים, בְּנֵר וּבְמֵאֲכָלִים, וְצָרִיךְ לְהִיּוֹת מוֹסִיף מֵחַל עַל הַקֶּדֶשׁ, וְכֹל הַמוֹסִיף, מוֹסִיפִים לוֹ נֶפֶשׁ יִתְרָה בְּשַׁבָּת, וְכֹל הַגּוֹרֵעַ מִפְּסִידִים לוֹ אוֹתָהּ נֶפֶשׁ יִתְרָה חֵם וְשָׁלוֹם וְכֹל הַמוֹסִיף, מוֹסִיפִים לוֹ נֶפֶשׁ יִתְרָה בְּשַׁבָּת.

כשהנך מקדיש דקה בלבד ללמוד דף זהר ומצטרף ל-250.000 לומדי הזוהר הקדוש נחשב כאלו אתה מסיים 250.000 פעמים כל ספר הזוהר!!! - ויתקבלו תפלותיך ומשאלות לבך, כי התנאי לקבלת התפלות וקריאת שמע הוא למוד בזוהר כל יום (תיקוני' תיקון מ"א). על כן כל אדמו"ר, ראש ישיבה, רב עיר, רב שכונה, רב בית מדרש, מגיד שיעור של דף היומי, מלמד תינוקות של בית רבן טהורים, יקח בחשבון איזה נחת רוח הוא יכול לעשות להקב"ה, ולהציל את עם ישראל מכל הצרות בלומדו זוהר הקדוש דקה אחת עם הצבור, וכך כל עם ישראל יכנסו בתבת נח, וינצלו ממלחמת גוג ומגוג, כמו שכתב הזוה"ק, רבי חיים וויטאל, והרמח"ל ז"ע, ועיין עוד "אור הזוהר".

פתיחה אליהו הנביא

לקבלת התפלה. (עבודת הקודש מורה באצבע סוף סימן י'). והרי"ח הטוב כתב, שבאמירתה מסוגל לברור ניצוצי הקדושה (בא"ח, פ' בהר סוף ההקדמה).

כתב הרמ"ק: טוב לומר תפלת פתח אליהו זכור לטוב הנזכרת בריש ספר תיקוני הזוהר (סדר רבי שבתאי מראשקוב). וכתב החיד"א, אשר קבלו רבנן קדישי, שהיא מסגלת

פְּתַח אֱלֹהֵי הַנְּבִיא זְכוֹר לטוֹב וְאָמַר. רבוֹן הָעוֹלָמִים שְׁאֵתָה הוּא אֶחָד לְבָד, וְלֹא בְּחֻשְׁבוֹן הַמְּסַפְּרִים. אֵתָה הוּא עֲלִיּוֹן מֵעַל כָּל הָעֲלִיוֹנִים, נִעְלָם מֵעַל כָּל נַעֲלָמִים. וְאִין מַחְשְׁבָה אוֹ תַפְיֶסָה בְּךָ לְהַשִּׁיגְךָ כָּלֵל. אֵתָה הוּא שְׁהוֹצֵאת וְגַלִּיתָ עֶשֶׂר תְּקוּנִים, וְקוֹרְאִים לָהֶם עֶשֶׂר סְפִירוֹת, לְהַנְהִיג בָּהֶם עוֹלָמוֹת סְתוּמִים שְׁאִינָם נִגְלִים וְעוֹלָמוֹת הַנִּגְלִים. וּבָהֶם אֵתָה מִתְכַּסֶּה מִבְּנֵי אָדָם, וְאֵתָה הוּא שְׁקוֹשֵׁר אוֹתָם וּמַיְחֵד אוֹתָם. וּמִפְּנֵי שְׁאֵתָה מִבְּפָנִים, כָּל מִי שְׁמַבְדִּיל וּמַפְרִיד אֶחָד מִחֻבְרוֹ, מֵאֵלוֹ עֶשֶׂר סְפִירוֹת, נַחֲשָׁב לוֹ כְּאֵלוֹ הוּא מַפְרִיד בְּךָ. וְאֵלוֹ עֶשֶׂר סְפִירוֹת, הֵם הוֹלְכִים כְּסֻדְרָם, אֶחָד אַרְוֶה, וְאֶחָד קָצֵר, וְאֶחָד בִּינוּנִי. וְאֵתָה הוּא שְׁמַנְהִיג לָהֶם. וְאִין מִי שְׁמַנְהִיג לָךְ, לֹא מִלְמַעְלָה וְלֹא מִלְמַטָּה וְלֹא מִכָּל צַד שְׁהוּא. לְבוֹשִׁים תִּקְנֶתָ לָהֶם, שְׁמָהֶם פּוֹרְחִים נְשָׁמוֹת לְבַנֵי אָדָם, וְכַמָּה גּוֹפִים תִּקְנֶתָ לָהֶם, שְׁנִקְרְאוּ גּוֹפִים כָּלִפִּי הַלְבוּשִׁים שְׁמַכְסִים עֲלֵיהֶם, וְנִקְרְאִים בְּתַקּוּן הַזֶּה. הַחֶסֶד זְרוּעַ יְמִין. גְּבוּרָה זְרוּעַ שְׁמָאל. תַּפְאֶרֶת כְּנֻגַד הַגּוֹף. נִצְחַ וְהוּד כְּנֻגַד שְׁנֵי רִגְלָיִם. יְסוּד – שְׁלִימוֹת הַגּוֹף, וְהוּא אוֹת בְּרִית קוֹדֶשׁ. מַלְכוּת נִקְרְאת פֶּה, תוֹרָה שְׁבַעַל פֶּה קוֹרְאִים לָהּ. מִדַּת הַחֻכְמָה הִיא הַמַּחַת, הִיא הַמַּחְשְׁבָה שְׁבַפְּנִים. מִדַּת הַבִּינָה הִיא הַלֵּב, וּבָהּ הַלֵּב מְבִין, וְעַל אֵלוֹ שְׁנֵיהֶם [הַחֻכְמָה וְהַבִּינָה] נֶאֱמַר, הַנְּסִתְרוֹת לְה' אֱלֹקֵינוּ. כְּתוּר עֲלִיּוֹן, הוּא כְּתוּר מַלְכוּת, וְעֲלִיוֹ נֶאֱמַר מַגִּיד

מראשית אחרית, והוא הראש שמניחים עליו תפלין, ובנשמה הפנימית מאיר שם אות יוד ואות הא ואות ואו ואות הא, שהוא דרך אצילות, והוא משקה את האילן בזרועותיו וענפיו, כמים שמשקים את האילן, ומתרבה ומתגדל באותה ההשקאה.

רבוץ העולם, אתה הוא עליון על כל העליונים, וסבת כל הסבות, ואתה משקה את הספירות שנקראים אילן, בנביעת המעין, ואותו אור המעין הוא כנשמה לגוף, שהוא חיים לגוף. ובה אין דמיון, ואין דמות מכל הספירות והנבראים הפנימיים והחיצוניים. ובראת שמים וארץ. והוצאת מהם שמש, וירח, וכוכבים ומזלות. ובארץ בראת אילנות ודשאים, וגן עדן, ועשבים, וחיות ועופות ודגים ובהמות ובני אדם. להפיר ולהודיע בהם עליונים, ואיך יתנהגו בהם עליונים ותחתונים, ואיך נכרים ונודעים עליונים ותחתונים, ואין מי שיודע ומשיג באין סוף ברוך הוא כלל. ובלעדי אורו יתברך, אין יחוד בעליונים ותחתונים, ואתה נפר ונודע אדון על כלם, ולכל ספירה לכל אחד יש שם ידוע, ובשמות הספירות נקראים המלאכים. ואתה אין לך שם ידוע, שאתה הוא ממלא ומחיה את כל הספירות הנקראים בשמות. ואתה הוא המשלים וממלא את כולם וכאשר אתה מסיר את השפעתך מהם, ישארו כל השמות כגוף בלי נשמה. אתה הוא חכם ולא על ידי החכמה הידועה בספירות, אתה הוא מבין ולא על ידי הבינה הידועה בספירות. אין לך מקום קבוע וידוע, אלא הנהגתך להודיענו תקיפה וחזקה לבני אדם. ולהראות להם איך מתנהג העולם בדין וברחמים, שהם צדק ומשפט כפי מעשי בני אדם. דין הוא הגבורה. משפט הוא העמוד האמצעי. צדק היא המלכות הקדושה. מאזני צדק, שני עמודי האמת. הין צדק, היא אות ברית. הכל להראות

איך מתנהג העולם אבל לא שיש לה צדק הידוע שהוא דין ולא משפט הידוע שהוא רחמים, ולא מכל אלו המדות כלל.

קום רבי שמעון ויתחדשו סודות עליונים על ידך שהרי רשות נתנה לה לגלות רזים נסתרים על ידיך, מה שלא נתן רשות לגלות לשום בן אדם עד עתה. קם רבי שמעון פתח ואמר: לה ה' הנהגות הגדולה, חסד והגבורה, והתפארת, והנצח, וההוד. כי כל – יסוד, בשמים ובארץ. לה ה' הממלכה – מלכות. והמתנשא לכל לראש. עליונים שמעו, אלו ישני חברון, והרועה הנאמן, התעוררו משנתכם. "הקיצו ורננו שוכני עפר", הם אלו אותם הצדיקים, שהם מחלק השכינה שנאמר בה, "אני ישנה ולבי ער", ואינם קרויים מתים אלא ישנים, ובשביל זה נאמר בהם, "הקיצו ורננו" וגו', משה הרועה הנאמן, אתה והאבות. התעוררו לשמח ולעורר את השכינה שהיא ישנה בגלות, שעד עתה, הצדיקים כלם רדומים, ושינה בעיניהם. מיד נתנה השכינה שלש קולות, לנגד הרועה הנאמן, ואמרת לו: קום הרועה הנאמן. שהרי עליך נאמר "קול דודי דופק", אצלי בארבע אותיות שלו, ויאמר בהם בכחם, פתחי לי אחותי רעייתי יונתי תמתי". שהרי כתוב: "תם עונך בת ציון לא יוסיף להגלותך" שהרי ראשי מלא טל ומדוע מלא טל? אלא אמר הקדוש ברוך הוא, את השכינה חשבת, שמיום שנחרב בית המקדש, שעליתי לבית המקדש של מעלה, ועליתי לישובי – ירושלים של מעלה? אין זה כף, שבאמת לא עליתי לביתי כל זמן שאת בגלות! הרי לה סימן, "שראשי נמלא טל" והא היא השכינה בגלות, השלמות שלה והחיים שלה הוא בסוד טל, וזה הוא סוד אות יו"ד אות ה"א אות נא"ו ואות ה"א היא השכינה שאינה בחשבון ט"ל, אלא אות יוד אות הא ואות נא"ו עלים האותיות לחשבון ט"ל, שהשם הזה ממלא את השכינה

ממעין הנובע של כל המקורות העליונים, מיד קם הרועה הנאמן והאבות הקדושים עמו. עד כאן סוד היחוד.

ויהי רצון מלפני ה' העתיק יומין הקדוש מכל הקדושים ונסתור מכל הנסתרים נעלם מהכל. שיתמשך טל העליון ממנו להשפיע ולמלאות הראש של זעיר אנפין ולהמשיך שפע לשדה תפוחין הקדוש בהארת פנים ברצון ובשמחת הכל. ויתמשך מלפני ה' "העתיק יומין הקדוש מכל הקדושים, ונסתור מכל הנסתרים נעלם מהכל. רצון ורחמים חז, וחסד, בהארה עליונה, ברצון, ושמחה, עלי ועל כל בני ביתי, ועל כל הקרובים אלי, ועל כל ישראל עמו. ויפדה אותנו מכל הצרות הרעות שבאות לעולם, ויכין וינתן לנו מזון ופרנסה טובה בלי צרה ומצוקה, מהמזל העליון, שכל המזונות ממנו משתלשלים. ויצילנו מעין הרע, ומחרב מלאך המות, ומהדין של גיהנום. ויתן לנו, ולכל נפשוננו, חן וחסד, וחיים ארכים, ומזונות ברווח, ורחמים, מלפניו, אמן כן יהי רצון. אמן ואמן.

אמר רבי שמעון, הרימותי ידי בתפלות, למעלה שפאשר הרצון העליון למעלה למעלה, עומד על אותו הרצון שלא נודע ולא נתפס כלל לעולם. הראש הסתום ביותר למעלה ואותו הראש הוציא מה שהוציא, ולא נודע, והאיר מה שהאיר, והכל בהעלם. ורצון המחשבה העליונה, לרדף אחריו לקבל הארה ממנו. כעין מסך אחד נפרס, ומתוך אותו המסך על ידי רדיפת זו המחשבה העליונה מגיע ולא מגיע עד אותו המסך ומזה האיר מה שהאיר וכשקבלה אותה המחשבה העליונה היה עתיק מאיר באור סתום שלא נודע וזו המחשבה לא ידע ואינו משיג גודל האור, אז הבה אותו האור שהוא סוד המחשבה שלא נודעה הבה בהארת מסך העומד והאיר ממה שאינו ידוע ומשג, ולא נודע ולא התגלה

ואז זה האור של המחשבה שלא נודעה הכה פעם ב' בהארת המסך העומד ועל ידי זה האירו כולם כאחד ונעשו ונתקנו תשעה היכלות ואלו ההיכלות אינם אורות ואינם בבחינת רוח ואינם בבחינת נשמות ולא יש מי שעומד בהם בבחינת חיה. הרצון של כל תשע האורות, שעומדים כלם בכח המחשבה שהוא אחד מהם בחשבונם כולם רוצים לרדף אחריהם בזמן שעומדים במחשבה ואינם משיגים אותו ולא נודע להם כלל ואלו לא קימים לא ברצון ולא במחשבה העליונה תופסים בה מעט הארה ולא תופסים. באלו נמצאים כל סודות האמונה וכל אותם האורות מסוד המחשבה העליונה, משם ולמטה כולם נקראים בערכם אין סוף. עד כאן מגיעים האורות בדקות ולא מגיעים, ולא נודעים מהותם, אין כאן השגה של רצון ולא השגה של מחשבה כאשר מאירה המחשבה ולא נודע לו מי מאיר אז מתלבש ונעלם בתוך בינה ומאירים למי שראוי להאיר ומתחבר זה עם זה עד שנכללים ונחשבים כולם לאחד ובסוד הקרבן כאשר עולה עשן הקטרת, כולם נקשרים זה בזה ומאירים זה בזה, אז עומדים כולם בסוד עליה והמחשבה עולה ומתעטרת באין סוף. זה האור שמאירה ממנו מחשבה עליונה (שלא נודע בה כלל) נקרא אין סוף וממנו נמצא ונאצל ומקיים ומאיר למי שמאיר ועל סוד זה הכל עומד, אשרי וזך חלקם של הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא.

